

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLÂM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İSLÂM HUKUKU BİLİM DALI

TAYLAND'DA İSLÂM HUKUKUNUN UYGULANIŞI
(PATANI, YALA, NARATİVAT VE SATUN İLLERİNDEKİ MAHKEMELERDE
BİR İNCELEME)

(Doktora Tezi)

Mansod LAMBENSA

İSTANBUL, 2024

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLÂM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İSLÂM HUKUKU BİLİM DALI

TAYLAND'DA İSLÂM HUKUKUNUN UYGULANIŞI

(PATANI, YALA, NARATİVAT VE SATUN İLLERİNDEKİ MAHKEMELERDE
BİR İNCELEME)

(Doktora Tezi)

Mansod LAMBENSA

Danışman

Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ

Prof. Dr. Kemal YILDIZ

Prof. Dr. Gülgün UYAR

Prof. Dr. Abdurrahim KOZALI

Dr. Öğr. Üyesi Hatice BOYNUKALIN ŞENKARDEŞLER

İSTANBUL, 2024

GENEL BİLGİLER

Adı Soyadı	: Mansod Lambensa
Anabilim dalı	: Temel İslâm Bilimleri
Programı	: İslâm Hukuku
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Vecdi Akyüz
Tez türü ve Tarihi	: Doktora - 2024
Anahtar Kelimeler	: İslâm Hukuku, Tayland Medeni ve Ticaret Kanunu, Mahkeme, Aile, Datok Yutitam, Dava, Davacı, Davalı

ÖZET

Tayland hükûmeti, Tayland'ın güney sınır illeri olan Patani, Yala, Narativat ve Satun illerindeki Müslüman toplumun dinî haklarını tanımak ve korumak amacıyla, özellikle aile ve miras alanlarında İslâm hukukunun uygulanmasına izin vermiştir. Bu izin, Tayland'ın Medeni ve Ticaret Kanunu hükümlerinden farklılıklar içermekte ve yerel mahkemelerde İslâm hukuku hükümlerinin uygulanmasıyla sonuçlanmaktadır.

İslâm hukukunun uygulanması, Datok Yutitam olarak bilinen nâib hâkim, Asliye Mahkemesi'nde yapılan yargılamalarda önemli bir rol üstlenmesiyle gerçekleşir. Datok Yutitam, hâkim ile birlikte duruşmalara katılarak, özellikle aile ve miras hukuku davalarında İslâm hukuku çerçevesinde nihaî kararlar verir. Bu kararlar, hukukî geçerlilik kazanması için imzalanarak onaylanır ve bağlayıcı hale gelir. Bu uygulama, İslâm hukuku ile Tayland'ın Medeni ve Ticaret hukuku sistemlerinin birlikte nasıl işlediğini ve bu iki hukuk sistemi arasındaki etkileşimlerin mahkemelerdeki karar süreçlerine nasıl yansıdığını anlamak açısından büyük önem taşır.

Bu çalışma, İslâm hukukunun çocuk ve aile mahkemelerindeki uygulandığını analiz ederek, İslâm hukuku ile Tayland hukuku arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktadır. Ayrıca, Datok Yutitam'ın rolleri ve bu rollerin mahkeme süreçlerindeki etkileri de incelenmektedir. Çalışmanın temel amacı, İslâm hukukunun Tayland'ın güney illerindeki sosyal ve hukukî yapıyı nasıl şekillendirdiğini ve bu bağlamda Tayland'ın genel hukuk sistemi ile nasıl bir bütünlük içinde işlediğini ortaya koymaktır.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname	: Mansod Lambensa
Field	: Basic Islamic Studies
Programme	: Islamic Law
Supervisor	: Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ
Degree Awarded and Date	: Ph.D. - August 2024
Keywords	: Islamic Law, Thai Civil and Commercial Code, Court, Family, Datok Yutitam, Case, Plaintiff, Defendant

ABSTRACT

The Thai government has permitted the application of Islamic law, particularly in the fields of family and inheritance law, to recognize and protect the religious rights of the Muslim communities residing in the southern border provinces of Pattani, Yala, Narathiwat and Satun. This permission involves deviations from the provisions of the Thai Civil and Commercial Code, resulting in the application of Islamic law within local courts.

The implementation of Islamic law is facilitated through the significant role of the Islamic judge, known as Datok Yutitam, who participates in judicial proceedings at the Court of First Instance. Datok Yutitam collaborates with the presiding judge in court sessions, rendering final decisions based on Islamic law, particularly in family and inheritance cases. These decisions are formalized and gain legal validity through signature and approval, making them binding. This practice is crucial for understanding how Islamic law and the Thai Civil and Commercial Code operate together and how the interactions between these two legal systems are reflected in judicial decision-making processes.

This study conducts an in-depth analysis of the application of Islamic law in courts, highlighting the similarities and differences between Islamic law and Thai law. Additionally, the roles of Datok Yutitam and the impact of these roles on court proceedings are thoroughly examined. The primary objective of this research is to explore how Islamic law shapes the social and legal structure in the southern provinces of Thailand and how it integrates with Thailand's broader legal system.

ÖNSÖZ

Tayland'ın güneyinde yer alan ve Müslüman nüfusun yoğun olarak yaşadığı Patani, Yala, Narativat ve Satun illerinde İslâm hukukunun uygulanışını incelemek amacıyla hazırlanmış olan bu çalışma, Tayland'ın genel hukuk yapısı büyük ölçüde Batı hukuk sistemlerinden etkilenmiş olmasına rağmen bu dört ilde İslâm hukukunun, özellikle aile ve miras hukuku gibi medeni hukuk alanlarında önemli bir rol oynadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu araştırma, bölgedeki İslâm hukukunun tarihi kökenlerini, yasal çerçevesini ve günümüzdeki uygulamalarını ele almakta; aynı zamanda bu uygulamaların yerel topluluklar üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir.

Tayland'ın genel hukuk sistemi ile İslâm hukuku arasındaki entegrasyon sürecinde ortaya çıkan karmaşıklıklar ve bunların çözümüne yönelik çabalar araştırmanın önemli bir kısmını oluşturmuştur. Bu çalışmanın, Tayland'da İslâm hukukunun uygulanışı konusunda bu alandaki akademik literatüre katkıda bulunması umut edilmektedir.

Bu çalışmayı gerçekleştirmemde bana sadece danışmanlık yapmayıp, bir baba-oğul gibi nasihatler ve yol gösterici öğütlerle destek veren, tezime titizlikle rehberlik eden saygıdeğer hocam Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu tezi tamamlamam için sağladıkları bilgi ve fikirlerle katkıda bulunan bütün jüri üyelerine minnettarım. Bu süreçte sürekli yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen aileme de sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu çalışmandan, ilahiyatçılar, hukukçular ve diğer araştırmacılar faydalanılmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum. Çalışmanın, bu alandaki daha ileri araştırmalara ilham kaynağı olmasını temenni ediyorum.

Bu araştırma sırasında çeşitli sıkıntılar ve zorluklarla karşılaşmadığımızı söylemek zordur. Kaynak toplama, çevirme ve yorumlamanın oldukça zorlu bir süreç olduğunu belirtmek gerekir. Ancak bu durum çalışma azmimize engel olmadı. Yaptığımız bu çalışmanın geliştirilmesi her zaman mümkündür. Bu çalışmamız üzerinde yapılacak her türlü eleştiriye açık olduğumu bildirmeyi bir görev sayıyorum.

Mansod LAMBENSA

Üsküdar – İstanbul 2024

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	: Editor
h.	: Hicrî
JİMMA	: Jorunal Institute of Muslim Minority Affairs
JMBRAS	: Journal Malayan Branch of the Royal Asiatic Society
md.	: Madde
no.	: Numara
s.	: Sayfa
thk.	: Tahkîk eden
TMK	: Tay Medeni Kanunu
ts.	: Basım tarihi yok
tsh.	: Tashih eden
vb.	: Ve benzeri
vol.	: Volume

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	VI
GİRİŞ	9
I. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI.....	9
II. ARAŞTIRMANIN SINIRLANDIRILMASI VE YÖNTEMİ.....	10
III. KAYNAKLAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	11
BİRİNCİ BÖLÜM	13
I. TAYLAND.....	13
A. Tayland’ın Tarihsel ve Kültürel Arka Planı.....	14
B. Demografik ve Sosyoekonomik Durum	15
II. Tayland’ın Güney Dört İl Müslüman Bölgesi.....	17
A. Bölgenin Tarihsel ve Kültürel Arka Planı	18
B. Demografik ve Sosyoekonomik Durum	20
III. Tayland’da İslâmiyet	23
A. Tayland’ın Güney Bölgesine İslâmiyetin Girişi	23
B. Tayland’ın Orta Bölgesine İslâmiyetin Girişi.....	25
C. Tayland’ın Kuzey Bölgesine İslâmiyetin Girişi	27
İKİNCİ BÖLÜM.....	29
TAYLAND’IN GÜNEY DÖRT SINIR İLİNDEKİ MÜSLÜMAN TOPLUMUNA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER	29
I. 1901 Tarihli Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler.....	29
II. 1946 Tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar.....	33
III. 1997 Tarihli İslâmî Teşkilatların Yönetimine İlişkin Kanunlar.....	35
IV. TAYLAND’IN GÜNEY DÖRT SINIR İLİNDEKİ MAHKEMELER.....	39
A. Mahkeme Çeşitleri ve İşleyişi	39
B. Aile Hukuku Davalarının Görülme Süreci.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	50
BÖLGEDEKİ MAHKEMELERDE AİLE HUKUKU UYGULAMALARI	50
I. Bölgedeki Mahkemelerde Aile Hukuku Uygulamalarının Teorik Boyutu	50
A. İtibar Edilen Kaynaklar	50
B. Evlilik Yaşı ve Ebeveyn Rızası	53
C. Mehir ve Malların Teslimi	57
D. Karı-Koca İlişkisi	62
E. Vesâyet	73
F. Velâyet	78
G. Hısımlık Nafakası	82
H. Evliliğin Sona Ermesi ve Boşanma	86
II. Bölgedeki Mahkemelerde Aile Hukuku Uygulamalarının Pratik Boyutu	91
A. Datok Yutitam'ın Rolü ve Yetkisi	91
B. Seçilen Örnek Davaların İncelenmesi ve Hukukî Çoğulculuk Açısından Değerlendirilmesi	95
SONUÇ	114
KAYNAKÇA	117
EKLER	124
I. 1901 TARİHLİ YEDİ ŞEHİR YÖNETİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	124
II. 1946 TARİHLİ PATANI, NARATHİVAT, YALA VE SATUN İLLERİNDE İSLÂM HUKUKUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN KANUNLAR	129
III. 1997 TARİHLİ İSLÂMÎ TEŞKİLAT YÖNETİMİNE İLİŞKİN KANUNLAR	131
IV. TAYLAND MEDENİ VE TİCARET KANUNU (1.-6. KİTAPLAR), CEZA KANUNU VE HAKSIZ SÖZLEŞME KOŞULLARI	143
V. AİLE VE MİRASA İLİŞKİN İSLÂM HUKUKU EL KİTABI	181

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI

Bu araştırmanın konusu, Tayland'ın güneyinde yer alan Patani, Yala, Narativat ve Satun illerindeki mahkemelerde İslâm hukukunun uygulanışı incelenmektedir. Tayland'ın resmi dini Budizmdir. Bununla birlikte bu dört ilde yaşayan yoğun Müslüman nüfusa için aile ve miras gibi dini meselelerde Tayland Medeni ve Ticaret Hukuku yerine İslâm hukukunun uygulanmasına izin verilmiştir. Araştırmanın temel konusu, bu bölgelerdeki mahkemelerde İslâm hukukunun ne şekilde uygulandığını, bu uygulamaların hukukî, sosyal ve kültürel boyutlarını ve mevcut hukukî çerçeve içinde İslâm hukukunun nasıl bir rol oynadığını ortaya koymaktır. Bu süreçte karşılaşılan zorlukları ve bu hukuk sisteminin Tayland'ın ulusal hukuk sistemi ile nasıl bir etkileşim içinde olduğunu da incelemektedir. Özellikle bu dört ildeki mahkemelerde görülen aile hukuku ve miras hukuku davalarının çözümünde İslâm hukukunun oynadığı rol, araştırmanın merkezinde yer almaktadır.

Araştırmanın amacı, Tayland'ın bu bölgelerinde İslâm hukukunun uygulanmasının tarihsel, yasal ve toplumsal arka planını ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, bu uygulamaların yerel Müslüman topluluk üzerindeki etkilerini anlamaktır. Bu bağlamda, çalışma, İslâm hukukunun bu bölgelerdeki toplumsal yapının korunmasına nasıl katkıda bulunduğunu, aynı zamanda Tayland'ın genel hukuk sistemi ile nasıl bir uyum içinde olduğunu (veya olmadığını) analiz etmeyi gaye edinmektedir. Araştırma ayrıca, İslâm hukukunun bu bölgelerdeki uygulanışının tarihsel gelişimini ve bu süreçte karşılaşılan yasal ve toplumsal değişimlerin etkilerini de ele almayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda, Tayland'da İslâm hukukunun yasal statüsünün nasıl belirlendiği, hangi yasal düzenlemelerle desteklendiği ve bu düzenlemelerin yerel halk üzerindeki etkileri de incelenecektir.

Bu çalışmanın bir diğer amacı, İslâm hukukunun bu bölgelerdeki mahkemelerde nasıl uygulandığını ve bu uygulamaların günümüz Tayland toplumundaki yerini anlamaktır. Araştırmanın önemli bir bölümünü, İslâm hukuku ile Tayland'ın medeni hukuku arasındaki ilişkilerin analiz edilmesi ve bu iki hukukî sistemin birlikte nasıl çalıştığını veya nasıl yönetildiğinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Araştırma sonuçlarının, hem Tayland'da İslâm hukukunun uygulanışı hakkında bir bilgi birikimi sağlaması, hem de Tayland'ın güney sınır illerindeki hukukî uygulamalara dair

yeni bir perspektif sunması beklenmektedir. Bu bağlamda, araştırma bulguları, sadece akademik çevrelerde değil, aynı zamanda hukukî uygulamacılar, politika yapıcılar ve ilgili diğer paydaşlar için de faydalı olabilecek öneriler ve değerlendirmeler sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, aynı zamanda Tayland'daki İslâm hukukunun daha geniş bir perspektifte nasıl işlediğini ve bu hukukî sistemin ülkenin genel hukuk yapısı içinde nasıl konumlandığını anlamaya yönelik önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

II. ARAŞTIRMANIN SINIRLANDIRILMASI VE YÖNTEMİ

Bu araştırma coğrafi olarak sadece Tayland'ın güney sınır illeri olan Patani, Yala, Narativat ve Satun ile sınırlıdır. Bu dört il, Tayland'daki Müslüman nüfusun yoğun olarak yaşadığı ve İslâm hukukunun tarihi ve sosyal bağlamda önemli bir yer edindiği bölgeler olarak seçilmiştir. Diğer bölgelerdeki İslâm hukuku uygulamaları bu çalışmanın dışında bırakılmıştır. Bu sınırlandırma, araştırmanın odaklanma bakımından daha etkili olmasını sağlamak için yapılmıştır.

Zaman açısından, araştırma, çağdaş Tayland'da İslâm hukukunun uygulanışı ile sınırlıdır. Bu bağlamda, özellikle 20. yüzyılın ortalarından günümüze kadar olan dönemi kapsayan bir inceleme yapılmıştır. Ancak, İslâm hukukunun tarihsel gelişimi ve bu bölgelerdeki tarihsel bağlamı da göz önünde bulundurulmuş, bu doğrultuda geçmiş yüzyıllara ait bazı referanslar da metne dahil edilmiştir. Bununla birlikte, çalışma, güncel uygulamaların anlaşılmasına yönelik olarak çağdaş döneme odaklanmıştır.

Hukukî olarak, araştırma, medeni hukuk bağlamında sadece aile hukuku ile sınırlıdır. Bu tercih, İslâm hukukunun en yoğun ve somut olarak uygulandığı alanlardan biri olması sebebiyle yapılmıştır. Bu nedenle miras hukuku ve diğer hukuk dallarına dair İslâm hukuku uygulamaları bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. Doküman (belge üzerinden gözlem) analizi ve literatür taraması gibi çeşitli veri toplama yöntemleri kullanılmıştır.

Doküman analizi, Tayland'ın güney sınır illerindeki İslâm hukuku uygulamalarına dair mevcut yasal metinlerin, mahkeme kararlarının, yerel düzenlemelerin ve İslâm hukuku metinlerinin incelenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu analiz, İslâm hukuku ile Tayland'ın medeni hukuku arasındaki ilişkiyi, hukukî metinlerin ve mahkeme kararlarının karşılaştırmalı analizi üzerinden incelemeyi amaçlamıştır.

Literatür taraması, Tayland'da İslâm hukuku üzerine yapılmış önceki akademik çalışmaları, yerel ve uluslararası hukuk literatürünü ve ilgili tarihsel kaynakları içermektedir. Bu literatür taraması, araştırmanın teorik çerçevesini oluşturmak ve mevcut araştırmalardaki boşlukları tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Literatürdeki mevcut bilgiler, bu araştırmanın bulguları ile karşılaştırılarak, Tayland'daki İslâm hukuku uygulamalarının daha geniş bir bağlamda değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Araştırma, Tayland'daki İslâm hukuku uygulamalarına ilişkin özgün bir katkı sunmayı amaçlamakta ve Türkiye akademisinde bu konuda yapılan ilk çalışma olarak, gelecekteki araştırmalar için bir pusula niteliği taşımayı hedeflemektedir.

III. KAYNAKLAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmada kullanılan kaynaklar, İslâm hukukunun bu bölgelerdeki tarihî gelişimi, yasal çerçevesi, mahkemelerdeki uygulanışı ve sosyal etkilerini anlamaya yönelik geniş bir literatür ve dokümanlar dizisinden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan kaynakların seçimi, araştırmanın güvenilirliği, geçerliliği ve bütünlüğünü sağlamak amacıyla titizlikle yapılmıştır.

Birincil Kaynaklar: Araştırmada kullanılan birincil kaynaklar arasında, Tayland'ın güney sınır illerinde yürürlükte olan yasal metinler, mahkeme kararları, İslâm hukukuna dair dokümanlar ve yerel düzenlemeler yer almaktadır. Bu kaynaklar, araştırmanın omurgasını oluşturan ve İslâm hukukunun uygulamadaki yerini anlamak için doğrudan bilgi sağlayan temel belgelerdir. Birincil kaynakların değerlendirilmesi, bu belgelerin tarihsel ve yasal bağlamı göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Yasal Metinler ve Kanunlar: Tayland'ın Medeni ve Ticaret Kanunları ile Adalet Divanı tarafından düzenlenen Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı, bu araştırmanın temel birincil kaynaklarıdır. Bunun yanında “1946 tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar” ve bu kanunlara bağlı düzenlemeler, bu bölgelerdeki İslâm hukuku uygulamalarının yasal zeminini anlamak için ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu yasal metinler, İslâm hukukunun Tayland'ın genel hukuk sistemi içerisindeki konumunu ve işleyişini belirlemede kritik bir rol oynamaktadır.

Mahkeme Kararları: Araştırmada, Patani, Yala, Narativat ve Satun illerindeki mahkemelerde görülen davalara ilişkin kararlar incelenmiştir. Bu kararlar, İslâm hukukunun pratikte nasıl uygulandığını, yargıçların bu hukuku nasıl yorumladığını ve mahkeme süreçlerinde karşılaşılan sorunları ortaya koymaktadır. Mahkeme kararlarının incelenmesi,

İslâm hukukunun bu bölgelerdeki sosyal ve hukukî etkilerini anlamak için kilit bir rol oynamaktadır.

İkincil Kaynaklar: Araştırmada kullanılan ikincil kaynaklar, mevcut akademik literatürü, tarihî belgeleri, yerel ve uluslararası hukuk çalışmalarını içermektedir. Bu kaynaklar, birincil kaynaklardan elde edilen bilgilerin doğrulanması, analiz edilmesi ve daha geniş bir bağlamda değerlendirilmesi için kullanılmıştır.

Kraliyet Kararnamesi olarak bilinen Rachakidcanubeksa, Tayland'da hukukî düzenlemelerin bir parçası olarak büyük önem taşır. Bu belgeler, Tayland'da uygulanan hukukî çerçeveyi ve bu çerçeve içinde yer alan normatif düzenlemeleri doğrudan belirler. Özellikle İslâm hukukunun Tayland'ın güney sınır illerinde uygulanmasına ilişkin düzenlemelerde, Rachakidcanubeksa, yasal dayanakların ve hükûmetin hukukî politikalarının anlaşılmasında kritik rol oynar.

Rachakidcanubeksa, yasal süreçlerde belirli kanun ve düzenlemelerin nasıl uygulandığını, hangi yasal ilkelerin öncelikli olduğunu ve mahkemelerde hangi yasal prensiplerin takip edildiğini anlamak açısından da önemlidir. Bu yüzden, Tayland'da İslâm hukukunun uygulanışı hakkında bir analiz yaparken bu tür resmî kaynaklara başvurmak, akademik çalışmamızın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırır.

BİRİNCİ BÖLÜM

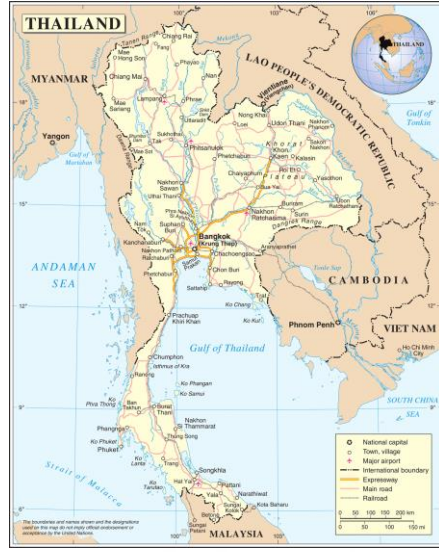
I. TAYLAND

Tayland, Güneydoğu Asya'nın tarihsel ve kültürel açıdan son derece zengin bir coğrafyasında yer almakta olup yüzyıllar boyunca farklı medeniyetlerin etki alanında kalmış ve bu süreçte çeşitli kültürel, dinî ve siyasî dönüşümlere sahne olmuştur. Ülkenin stratejik önemi, özellikle bölgesel ticaret yollarının kesişim noktasında bulunması nedeniyle tarih boyunca dış güçlerin dikkatini çekmiş, bu durum Tayland'ın ekonomik ve siyasal gelişiminde belirleyici bir rol oynamıştır. 1939 yılına kadar Siyam adıyla bilinen Tayland, Sukotay ve Ayutthaya gibi krallıklar aracılığıyla kendi siyasal ve kültürel kimliğini inşa etmiştir.

Tayland'ın güneyinde yer alan Patani, Yala, Narativat ve Satun illeri, tarihsel süreçte İslâm medeniyetiyle güçlü bir etkileşim içinde olmuş ve bu etkileşim, bölgenin sosyo-kültürel yapısını derinden etkilemiştir. Bölgeye İslâmiyet'in girişi, çoğunlukla Arap, Hintli ve Fars tüccarlarının ticari faaliyetleri aracılığıyla gerçekleşmiş ve bu süreç, İslâm'ın yerel toplumda hızla kabul görmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle Patani bölgesinin tarihi, Malay yarımadasının İslâmîleşme süreci ile yakından bağlantılıdır.

Bu çalışma, Tayland'ın tarihsel gelişimi ile güneydeki Müslüman nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına odaklanarak, İslâmiyet'in bu bölgelerdeki tarihsel rolünü ve etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Tayland'ın tarihsel ve kültürel yapısına analiz edilmesi, ülkenin güney bölgelerindeki Müslüman toplulukların kimlik ve kültür oluşum süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

A. Tayland'ın Tarihsel ve Kültürel Arka Planı

“Özgür ülke” anlamına gelen Tayland, 1939 yılına kadar ve 1945-1949 yılları arasında Siyam olarak bilinmekteydi. Güneydoğu Asya’da krallıkla yönetilen devletlerden biri olan Tayland, batısında Andaman Denizi, batı ve kuzeybatısında Myanmar, kuzeydoğusunda Laos, güneydoğusunda Kamboçya, güneyinde ise Malezya ve Tayland Körfezi ile çevrilidir. Tayland’ın yüzölçümü 513.000 km² olup, başkenti Bangkok’tur.²

Tayland tarihine bakıldığında, XIII. yüzyıla kadar bu topraklarda Tay, Mon, Khmer ve Malay kökenli topluluklar yaşamaktaydı. İlk Tay devleti olarak bilinen Sukotay Krallığı, 1238 yılında Sri İndradit (1238-1270) tarafından kurulmuştur.³ Kral Rama Khamheng döneminde (1275-1317), Sukotay Krallığı idarî, hukukî, içtimaî ve iktisadî alanlarda önemli reformlar gerçekleştirmiştir. Ayrıca 1292 yılında Tay alfabesi icat edilmiştir.⁴ Ancak kral Rama Khamheng’in ölümünden sonra taht kavgaları nedeniyle Sukotay Krallığı zayıflamış ve yerine Ayutthaya Krallığı (1351-1767) ortaya çıkmıştır.

1350 yılında Kral U-thong (1350-1369) tarafından Chao Phraya Nehri etrafındaki Menam bölgesinde Ayutthaya Krallığı kurulmuştur. 1540’lı yıllardan itibaren Burmalılar, Ayutthaya Krallığı’na sürekli saldırılar düzenlemiştir. 1569 yılındaki büyük saldırının ardından Ayutthaya, Burma’nın üstünlüğünü kabul ederek vergi ödemek zorunda kalmıştır.

¹ https://www.turkebilgi.com/tayland/harita/harita_tayland.png (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2024)

² Meral Avcı, “Tayland”, *DİA*, XXXX, İstanbul 2011, s. 189.; Jakkrit Maneepetasut, ve heyet (ed.), *Thailand in the 2010's*, Amarin Printing and Publishing Public Company Limited, Bangkok 2012, s. 8-9.; Tourism Authority of Thailand for free distribution, *Altın rengi ülkesi bir harikalar*, t.y., s.38.

³ Avcı, “Tayland”, *DİA*, XXXX, İstanbul 2011,191.; Maneepetasut, *Thailand in the 2010's*, s.9.; Rong Syamananda, *A History of Thailand*, Thai Watana Panich, 7th Ed, Bangkok 1990, s. 7.

⁴ Avcı, “Tayland”, *DİA*, XXXX, 191.; Hall, D.G.H., *A History of South- East Asia*, St. Martin’s press, 3th ed. London And New York, 1970. s. 171.; Syamananda, *A History of Thailand*, s. 22.

1590 yılında tahta çıkan Kral Naresuan (1590-1605), Burma'nın himayesinden kurtularak Ayutthaya'yı yeniden güçlendirmiştir. Ancak 1767 yılında Burmalılar Ayutthaya sarayını işgal edince, Kral Taksin (1767-1782) krallık merkezini Tonburi'ye taşımak zorunda kalmıştır. Tonburi Krallığı kısa ömürlü olmuştur, zira Kral Taksin, on beş yıllık hükümdarlığının ardından devlet idaresinden çekilerek rahip olmaya karar vermiştir. Bunun sonucunda, General Chao Phraya Chakkri liderliğindeki saraylı muhalifler Kral Taksin'i tahttan indirip idam etmişlerdir.⁵

Rattanakosin Krallığı (1782-Günümüze), 1782 yılında Chao Phraya Chakkri'nin Kral I. Rama (1737-1809) unvanıyla tahta çıkmasıyla kurulmuş ve günümüzde de devam eden Tayland Chakkri Hanedanlığının temelleri atılmıştır.⁶ 13 Ekim 2016'dan bu yana, Maha Vajiralongkorn X. Rama unvanıyla tahtta bulunmaktadır

B. Demografik ve Sosyoekonomik Durum

2023 yılı itibarıyla Tayland'ın nüfusu 65.083.836 kişi olup, yaklaşık 65 milyon olarak tahmin edilmektedir. Bölgesel olarak nüfus; kuzey bölgesinde 11.457.466, kuzeydoğu bölgesinde 21.696.212, güney bölgesinde 9.442.142 ve orta bölge (Bangkok dahil) 22.488.016 kişi olarak dağılım göstermektedir. Yalnızca Bangkok'un nüfusu 5.383.238 kişidir. Tayland nüfus yapısı incelendiğinde, giderek yaşlanan bir toplum haline geldiği görülmektedir. 2005 yılından itibaren Tayland, yaşlı bir toplum olarak tanımlanmıştır (nüfusun %10'undan fazlası 60 yaş ve üzeri). 2023 yılında bu oran %20'ye ulaşarak Tayland, “tamamen yaşlı toplum” kategorisine geçmiştir. 60 yaş ve üzeri nüfusun sayısı 12.820.937 olup, bu durum Tayland'ın sosyal ve ekonomik yapısında yaşlanmanın etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, 100 yaş ve üzeri 34.426 kişilik bir nüfusun bulunması, demografik yapının yaşlı nüfusun artışıyla daha da dikkat çekici hale geldiğini ortaya koymaktadır.⁷

Ekonomik Performans: 2023 yılının ikinci çeyreğinde Tayland ekonomisi, bir önceki çeyreğe göre daha yavaş bir büyüme göstererek %1,8 oranında büyümüştür. Yılın ilk yarısında ise ekonomi harcama açısından %2,2 büyümüştür. Özellikle özel tüketim artış

⁵ Eberhard, W, *Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzak Doğu Tarihi*, Türk Tarihi Kurumu Yay, 3 Baskı, Ankara 1947. s. 294.

⁶ Avcı, “Tayland”, *DİA*, XXXX, 191-192.

⁷

<https://www.thecoverage.info/news/content/6450#:~:text=%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%2520%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%252520%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3,%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%99%2520100%2520%E0%B8%9B%E0%B8%B5%252034%252C426%2520%E0%B8%84%E0%B8%99> (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

gösterirken, özel yatırımlar ve ihracat alanlarında yavaşlama görülmüştür. Kamu yatırımları ve harcamalarında düşüş devam etmiştir. Bununla birlikte, turizm sektöründeki toparlanma, Tayland ekonomisini desteklemeye devam etmiştir. Hizmet sektörü, otel ve restoran sektörlerindeki büyüme ile güçlü bir şekilde genişlemiştir. Tüketici güveni ise son 14 çeyreğin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ticari mal ihracatı %5,6 oranında düşerken, ithalat %5,0 azalmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda, Tayland ekonomisi genel olarak yavaş bir büyüme trendi göstermekte olup, turizm ve hizmet sektörleri ekonomiyi ayakta tutan en önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır.⁸

İşsizlik Oranı: 2023 yılı 4. çeyrek verilerine göre Tayland'ın işgücü 40,67 milyon kişi olup, bunların 40,25 milyonu istihdam edilmektedir. İşsiz sayısı 0,33 milyon kişi ile %0,8 işsizlik oranına denk gelmektedir. Ekonomik koşullar ve sektörlerdeki büyüme ile uyumlu olarak, işsizlik oranı oldukça düşük seviyede seyretmektedir. Mevsimsel iş bekleyenlerin sayısı ise 0,09 milyon kişi olarak kaydedilmiştir. İşgücü dışında kalan 18,35 milyon kişi ise çoğunlukla çocuklar, yaşlılar, ev işleriyle meşgul olanlar, öğrenciler ve emeklilerden oluşmaktadır. İstihdam, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %1,7 oranında artış göstermiştir. Sektörler bazında incelendiğinde, hizmet ve ticaret sektörlerinde %3,5 oranında istihdam artışı sağlanırken, tarım sektöründe %0,9 artış ve imalat sektöründe %1,1 oranında bir azalma kaydedilmiştir. Bu veriler, Tayland ekonomisinin büyüme hızındaki yavaşlamaya rağmen işgücü piyasasında genel bir istikrar olduğunu ortaya koymaktadır.⁹

Eğitim: Mevcut Tayland eğitim sistemi, 2002 yılında değiştirilen 1999 Milli Eğitim Kanunu'na dayanmaktadır. Eğitim sistemi, 6 yıllık ilköğretim (6 seviye), 3 yıllık ortaöğretim (3 seviye) ve 3 yıllık lise eğitimi (3 seviye) olarak 6-3-3 sistemiyle organize edilmiştir. Ayrıca eğitim sistemi, örgün eğitim, yaygın eğitim ve serbest öğrenim olarak üç farklı biçimde yapılandırılmıştır. Bu üç öğrenme biçimi, eğitim kurumlarının daha esnek bir eğitim sunmasına olanak tanımaktadır. Milli Eğitim Kanunu'nun 15. Maddesi, örgün eğitimin belirli bir müfredat, eğitim süresi ve değerlendirme şartlarına bağlı olarak düzenlendiğini, yaygın eğitimin daha esnek hedef ve yöntemlerle düzenlendiğini, serbest öğrenimin ise bireylerin kendi ilgi ve potansiyellerine göre öğrenme fırsatlarına dayandığını belirtmektedir. Bu sistem,

⁸ chrome
extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=14181&filename=index (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

⁹ chrome-
extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/2024_0222152917_67126.pdf (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

Tayland’da eğitimin farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde çeşitlendirilmesini ve esneklik kazanmasını sağlamıştır.¹⁰

II. Tayland’ın Güney Dört İl Müslüman Bölgesi

Tayland’ın güneyinde yer alan Patani, Yala, Narativat ve Satun illeri, zengin tarihsel ve kültürel bir mirasa sahip olup, bölgenin sosyal, demografik ve ekonomik yapısına derin etkiye sahiptir. Her bir ilin coğrafi konumu, Tayland’ın geri kalan bölgelerinden farklılaşan etnik ve dinî yapısıyla birlikte, tarih boyunca hem yerel hem de uluslararası ticaretin merkezi olarak önem kazanmıştır. Bu çalışma, Patani, Yala, Narativat ve Satun illerinin tarihsel gelişimini, demografik ve sosyoekonomik durumlarını ve İslâmiyet’in bu bölgelere girişini inceleyerek, bölgenin bugünkü kimliğini anlamaya yönelik bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, bölgenin stratejik konumu, tarihsel olaylar ve kültürel dönüşümler ışığında değerlendirilecek, ayrıca bölgedeki İslâmî kültürün kökleri ve yayılma süreci ele alınacaktır.

Patani İli: Tayland’ın güneyinde yer almakta olup, Bangkok’a 1.055 km uzaklıktadır ve yaklaşık 1.940,35 km² yüzölçümüne sahiptir. İlin kuzeyi Tayland Körfezi ile, güneyi ise Yala ili Mueang Yala ve Raman ilçeleri ile Narativat ili Ba Cho ilçesiyle sınırlıdır. Doğusunda Tayland Körfezi, batısında ise Songkhla ilinin Thepha ve Saba Yoi ilçeleri bulunmaktadır.¹²

Yala İli: Tayland’ın güney sınırında yer almakta olup, yaklaşık 4.521,078 km² yüzölçümüne sahiptir. Yala, Bangkok’a 1.084 kilometre uzaklıktadır. Kuzeyde Songkhla ili

¹⁰ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/thailand-education-system.pdf (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

¹¹ https://www.slideshare.net/slideshow/conflict-in-southern-thailand-islamic-violence-and-state/88949100 (Erişim tarihi: 01 Ocak 2024)

¹² https://pattani.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055 (Erişim tarihi: 21 Haziran 2023)

ve Pattani ilinin Mueang ve Raman ilçeleriyle komşudur. Güneyde Malezya'nın Perak eyaleti ile sınırdış olup, doğuda Narativat ili ve yine Malezya'nın Perak eyaleti ile bağlantılıdır. Batıda ise Songkhla ili ve Malezya'nın Kedah eyaleti ile sınır komşusudur.¹³

Narativat İli: Tayland-Malezya sınırında, Malay Yarımadası'nın doğu tarafında yer alan bir sınır ilidir. Toplam 4.475,43 km² bir yüzölçümüne sahip olup, Bangkok'a yaklaşık 1.149 kilometre uzaklıktadır. Kuzeyde Pattani ilinin Kapho, Sai Buri ve Mai Kaen ilçeleri ile Tayland Körfezi'ne komşudur. Doğuda Malezya'nın Kelantan eyaleti ve Tayland Körfezi ile sınır oluşturmaktadır. Güneyde tamamen Malezya'nın Kelantan eyaleti ile, batıda ise Yala ilinin Betong, Than To, Bannang Sata ve Raman ilçeleri ile sınır komşusudur.¹⁴

Satun İli: Malakka Boğazı kıyısında, Tayland'ın en güneyinde yer alan bir ildir. Bangkok'a yaklaşık 973 kilometre uzaklıkta olup, toplamda 2.478,997 km² bir yüzölçümüne sahiptir. Kuzeyde Songkhla ilinin Rattaphum İlçesi ve Phatthalung ilinin Pua Bon İlçesi ile sınır komşusudur. Güneyde Malezya'nın Perlis ve Kedah eyaletleri ile sınırları bulunmaktadır. Doğusunda Songkhla ilinin Sadao İlçesi ve Malezya'nın Perlis eyaleti yer alırken, batısında ise Andaman Denizi ve Hint Okyanusu ile çevrilidir.¹⁵

A. Bölgenin Tarihsel ve Kültürel Arka Planı

Bugünkü Patani, Yala ve Narativat illerini kapsayan Patani bölgesi, Tayland'ın güneyinde yer almakta olup, tarihi boyunca çeşitli kültürel ve siyasi etkiler altında kalmıştır. Tarihi kaynaklara göre, Patani'nin geçmişi II. yüzyıla kadar uzanmakta ve o dönemde antik Malay krallığı Langkasuka'nın egemenliği altında olduğu belirtilmektedir. Langkasuka Krallığı, Malay Yarımadası'nın güney kesiminden Güney Vietnam sahillerine ve Siyam körfezine kadar uzanan geniş bir bölgeyi kapsıyordu. Zamanla Langkasuka'nın zayıflamasıyla Patani, Srivichai Krallığı'nın hâkimiyeti altına girmiştir. Bu dönemde Patani, önemli bir liman şehri olarak öne çıkmış ve yerel halk, Çin, Hint ve Arap tüccarlarla yoğun ticari ilişkiler kurmuştur. Bu etkileşimler, bölgenin kültürel yapısında önemli değişimlere yol açmıştır.¹⁶

XIII. yüzyılda Patani, Sukhotay Devleti'nin bir vasal devleti haline gelmiş ve bu dönemde Malay Yarımadası'ndaki diğer sultanlıklarla birlikte Tay egemenliğini tanımak zorunda kalmıştır. Ancak bu egemenlik, Patani'nin iç işlerinde bağımsızlığını korumasına

¹³ <https://yalapao.go.th/th/general-info/> (Erişim tarihi: 21 Haziran 2023)

¹⁴ <https://narathiwat.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055> (Erişim tarihi: 21 Haziran 2023)

¹⁵ <https://satun.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055> (Erişim tarihi: 21 Haziran 2023)

¹⁶ Mohammad, *Tarikh Patani*, s. 33.

engel olmamıştır. Sukhotay Devleti'nin çöküşünün ardından Patani, Ayutthaya Devleti'ne haraç ödemekle yükümlü bir vasal devlet olarak bağlı kalmıştır. Ayutthaya'nın Burma ile yaptığı savaşlar sırasında Patani bölgesi stratejik önem kazanmış, ancak savaşların etkisiyle nüfusunda ciddi kayıplar yaşamıştır.¹⁷

XIV. yüzyılda Patani bölgesi, ticaret yollarının merkezinde yer alması sayesinde ekonomik ve siyasi açıdan önemli bir merkez haline gelmiştir. Bu dönemde bölgeye Hollandalılar, İngilizler ve diğer Avrupalı güçler de ilgi göstermeye başlamış, bu da Patani'nin uluslararası ticaretteki rolünü artırmıştır.¹⁸ Ancak Tayland'ın iç savaşları ve Tay hanedanlarının güney bölgelerini kontrol altına alma çabaları, Patani'nin siyasi bağımsızlığını giderek zayıflatmıştır. 18. yüzyılda Thonburi ve Rattanakosin krallıkları döneminde, Patani, Tay ordularının saldırıları sonucu büyük kayıplar vermiş ve bölgeye uygulanan “böl ve yönet” politikasıyla yedi küçük vilayete ayrılarak yerel yönetim sistemi zayıflatılmıştır.¹⁹

Nüfusun çoğunluğunu Malay ırkına mensup Müslümanlar oluşturmakta olup Malezya ve Endonezya'daki Müslümanlarla aynı ırka mensuplardır. Kültür bakımından Patani, Malay kültürüyle örtüşmektedir.²⁰ Mahallî halkının çoğu *kecek nayu* olarak bilinen Malay dilinin Patani lehçesini konuşmaktadır. Öteden beri Arap alfabesiyle yazılan bu dil günümüzde Latin harfleriyle de yazılmaktadır.

Satun ili ise Tayland'ın güneyinde yer alan ve 2.000 yılı aşkın bir tarihe sahip önemli bir bölgedir. Tarihsel olarak Satun, komşu iller olan Patani, Yala, Narativat ve Songkhla'dan farklı bir kültürel yapıya sahiptir ve bu farklılık tarih boyunca belirgin bir şekilde korunmuştur. Satun, günümüzde Malezya sınırında yer alan Kedah eyaletine bağlı bir bölge olmadan önce, 7. yüzyılda, Pers kökenli bir hükümdar olan Maharaja Derbar Raja tarafından kurulan bir Hindu-Malay krallığının parçasıydı. Pers asıllı bu hükümdar, Malay yarımadasına kaçtıktan sonra bölgedeki yerel Hindu-Malay topluluklarının lideri haline gelmiş ve Kedah'ın

¹⁷ Ministry of Foreign Affairs, *İslâm in Thailand*, Thai Government, Bangkok, 1976, s. 9.; Andries Teeuw and David K. Wyatt, *Hikayet Pattani*, Martinus Nijhoff, The Hague 1970, s. 3.

¹⁸ Hasan Madmarn, *Traditional Muslim Institutions in Southern Thailand: A critical Study of İslâm ic Education and Arabic Influence in The Pondok and Madrasah System of Pattani*, Doktor tezi, The University of Utah, Department of Languages and Literature, 1990, s. 4.

¹⁹ Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve siyaset*, s. 74.

²⁰ Rung Kaewdang, *Thasana Khati Kong Tokkru To-karn Prabprung Ponok Pen Rongrianrat Sonsassana İslam (Dinî hocaların, Pondok Okullarına Dönüştürülmesine Yönelik Tutumlar)*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, National Institute of Development Administration Graduate School, Bangkok 1968, s. 25.

başında Hindu bir kral olarak yer almıştır. Bu dönemde Satun, Langkasuka Krallığı ile birlikte bölgedeki en eski Hindu-Malay krallıklarından biri olarak tarih sahnesine çıkmıştır.²¹

Ayutthaya döneminin bir diğer önemli unsuru, Malay sultanlıklarının Siyam'a bağımlılığını simgeleyen Bunga Mas geleneğiydi. Bu gelenek, Malay sultanlıklarının Siyam krallarına altın ve gümüşten yapılmış çiçekler sunarak bağlılıklarını ifade etmelerini temsil ediyordu. Bu haraç sistemi, Siyam krallarının uzak topraklar üzerindeki egemenliğini sembolize ederken, aynı zamanda bu bölgelerdeki yerel özerkliğin de bir göstergesi olmuştur. Satun, bu dönemde nispeten özerk bir yapıya sahipti ve Siyam'ın kontrolü altında olmasına rağmen kendi iç yönetimini sürdürebiliyordu. Ancak, 18. yüzyılın sonlarına doğru Ayutthaya Krallığı'nın Burma tarafından yıkılmasıyla birlikte, Siyam'daki politik dengeler değişmeye başlamıştır.²²

Chakri Hanedanlığı'nın iktidara gelmesiyle, Siyam hükümeti bölgedeki toprak kontrolünü güçlendirme ve Malay sultanlıklarını daha sıkı bir şekilde yönetme yoluna gitmiştir. 1813 yılında Satun, Siyam valilerinin kontrolü altına girmiş ve yerel idareye güvenilir ajanlar gönderilmiştir. 1821 yılında ise Kedah Sultanlığı'na karşı başlatılan askeri hareket, Satun'un Siyam'a tam anlamıyla bağlanmasını sağlamıştır. Ancak, Siyam hükümeti Satun'da bazı yerel Müslüman liderleri görevlerinde tutarak bölgenin özerk yapısını kısmen korumuştur. Bu, Patani gibi daha isyancı bölgelerde görülmeyen bir politika olup, Satun'un siyasî yapısının daha istikrarlı olmasına katkıda bulunmuştur.²³

1909 İngiliz-Siyam Antlaşması ile, Satun Tayland'da kalırken, Kedah ve diğer bazı Malay bölgeleri İngiliz yönetimine bırakılmıştır. Bu süreçte Satun, Tayland'ın güneyinde sosyal ve kültürel bağlarını Bangkok'a daha fazla entegre ederek, Tayland'ın bir parçası haline gelmiştir. Bölgenin özerk yapısı korunmuş ve Tayland'ın merkezi hükümeti ile olan ilişkileri sorunsuz bir şekilde ilerlemiştir.²⁴

B. Demografik ve Sosyoekonomik Durum

“Pre-modern” Langkasuka toplumu Hinduizm, Budizm ve İslâm gibi kültürlerle karşılaşınca daha karmaşık bir topluma dönüşmüştür. Patani'ye İslâmiyetin girmesiyle

²¹ Kevin T. Conlon, *Ethnic Violence in Southern Thailand: The Anomaly of Satun*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Humboldt State University, California, 2012, s. 28-29.

²² Conlon, *Ethnic Violence in Southern Thailand: The Anomaly of Satun*, s. 31.

²³ Conlon, *Ethnic Violence in Southern Thailand: The Anomaly of Satun*, s. 32.

²⁴ Conlon, *Ethnic Violence in Southern Thailand: The Anomaly of Satun*, s. 36.

birlikte bölgedeki mevcut yerleşik Hindu-Budist kültürü yerini tipik Malay kültürüne bırakmıştır.²⁵

Diğer Malay toplumlarında olduğu gibi Patani toplumu da yönetenler ve yönetilenler olmak üzere iki temel sosyal sınıftan oluşuyordu. Yöneten sınıfın en zirvesinde, devleti yöneten sultan bulunurdu. Yönetici sınıfa sahip kimseler, sultan ailesine mensup olanlardan olduğu gibi aile dışından herhangi bir kimse de olabiliyordu. *Tunku* başta olmak üzere *Taun*, *Nik* ve *Wan* gibi ünvanlar aristokrat sınıfın sultan ailesi mensubiyetini ifade eden adlar bugün dahi *Nusantara* (Malay dünyası)'da kullanılmaktadır. Aileden bir kadının aile dışından bir erkekle evliliği sonucu doğan çocuk artık sultanın ailesinden sayılmayıp, bu tür evlilikler toplumca hoş karşılanmamıştır. Sultan ünvanları ancak aileye mensup erkek çocukları tarafından kullanılabilir. ²⁶

Yönetici sınıfın sultan ailesinden gelmeyen mensuplarının da kendilerine özgü ünvanları vardı: Otoritelerini sembolize eden “*Dato Seri, Dato, To*” gibi ünvanlar, sultan tarafından takdim edilmiştir.²⁷

Toplumda sağlam bir dini otorite hiyerarşisi var olmakla birlikte Sultanın dini danışmanı olan müftü, bu hiyerarşik yapının en üstünde yer alıyordu. Müftünün verdiği fetvalar sultanın kararlarını bozabiliyordu. Müftünün görevlendirdiği kâdı kendi bölgesinde en yüksek merci konumundaydı. Camilerde görev yapan imam, hatip ve müezzin toplumda saygın şahsiyetlerdi. En saygın imam, devlet camiinin imamıydı. Bunun yanı sıra Patani, 19.yy'da ve 20.yy'ın başında geleneksel *pondok* okulları,²⁸ bütün Malay Yarımadası'nın en önemli İslâmî eğitim merkeziydi. *Pondok* okullarının yetiştirdiği *tok guru* (geleneksel âlimler) ve *Ustaz* (gelenek dışı âlimler) Patani toplumunun en nüfuzlu liderleriydi.²⁹

Âlimler, sadece dinî meselelerde değil, devlet işlerinde de hükümdarlara tavsiyelerde bulunmuşlardır. Bu âlimler ya yerel olup Malay dilini kullanmakta uzmanlaşmış, ya da diğer İslâm ülkelerinden gelip Malay dilini öğrenerek bu dilde dinî risaleler yazabilecek düzeye

²⁵ Kösebalaban, Hasan T., *Güneydoğu Asya'da İslâm ve siyaset*, İlke Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 84.

²⁶ Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve siyaset*, s. 84-85.

²⁷ Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve siyaset*, s. 85.

²⁸ Geleneksel pondok okulları hakkında geniş bilgi için bkz. Mansod Lambensa, “Bir Geleneksel İslâmî Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği”, *İslam Dünyasında Din Eğitimi ve Öğretimi*, TDV basımevi, Ankara 2014, s. 243-261. Patani'de kurulan önemli pondok medreseleri ayrıca bkz. Metin Zengin, Siyam-Tay Krallığı hâkimiyetinde Patani Sultanlığının siyasî ve toplumsal durumu (1785-1909), yayınlanmamış doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, s. 146-148.

²⁹ Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve Siyaset*, s. 85.

ulaşan yabancı âlimlerdi. Şeyh Dâvûd el-Fetânî³⁰ gibi bazı Malay âlimleri, Mekke'deki Mescid-i Haram'da ders verme başarısını göstermiştir. Ayrıca, bazı âlimler tarikatlarını tanıtmış ve teşkilatlandırmış olup, bu tarikatların liderlerinin Malay dünyasının dört bir yanında müritleri bulunmaktaydı.³¹

Yüzyılın başında Siyam'ın Müslüman Patani sultanlığını işgal etmesiyle bu geleneksel toplum örgüsü tamamen olmasa da önemli ölçüde bozulmuştur. Patani Malay toplumu geleneksel yapısını korusa da çok önemli sosyal değişiklikler ortaya çıkmıştır. Patani sultanlığının geleneksel liderleri uzaklaştırılarak bunların yerine Tay bürokratlar getirilmiştir. Bugün bölgede görev yapan bürokratların çok azını Malaylar teşkil etmektedir. Müslümanlara göre Tayland hükûmeti yalnızca Tay Budistler'in çıkarlarını temsil eden bir idare sistemi getirmiştir. Sonuçta Müslümanlar Tay siyasi sisteminden giderek uzaklaşmışlardır.³²

Yağışlı bir iklime sahip olan Patani, geniş ormanlık alanlar ve dağlarla kaplıdır. Doğal kaynaklar bakımından oldukça zengindir. Doğuda Güney Çin Denizi ve batıda Andaman Denizi'ne olan sahillere boyunca zengin ovalar, vadiler ve balıkçılık alanlarıyla Tayland'ın en verimli topraklarına sahiptir.³³

Patani topraklarının üçte biri, kestere üretiminde kullanılan tik ağaçlarıyla kaplıdır. Tayland'ın önemli ihracat ürünlerinden olan kalay, kurşun, kauçuk ve kereste en çok bu bölgede üretilmektedir. Altın başta olmak üzere gümüş, demir, bakır, antimon, tungsten ve manganez gibi madenler bölgenin önemli yer altı kaynaklarındandır. Yine birçok bitki türünün yetiştiği bölgede Hindistan cevizi ve bambu en yaygın ağaç türleridir. Pirinç, tahıllar arasında en fazla üretimi yapılan tarım ürünüdür. Bunun yanında Patani'nin kıta sahanlığında 2000 km²'lik bir alanı kaplayan 180 bin m²'lük doğal gaz ve petrol yatakları da mevcuttur.³⁴

Patani bölgesindeki yaşayan Müslümanların çoğu sahil boyunca köylerde yaşamakta, balıkçılık ve ziraatla uğraşmakta; halkın çoğu kendi işlerinde çalışmaktadır. Çoğu çiftçi olup kendi tarla ve bahçelerinde kauçuk ve hindistan cevizinin yanı sıra rambutan ve duryan gibi

³⁰ Mansod Lambensa, *18. ve 19. Yüzyıl Tayland'ın Patani Eyaletinde Fıkıh Çalışmaları Şeyh Dâvûd b. Abdullah El-fatânî Örneği*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2012.

³¹ Osman, Mohd. Taib (ed.), *Malay Dünyasında İslam Medeniyeti*, Ali Çaksu (çev.), Yıldız Matbaacılık, İstanbul 2000, s. XXXV.

³² Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve Siyaset*, s. 85-86.

³³ Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve Siyaset*, s. 81-82.

³⁴ Cömert, *Patani dosyası*, s. 34-35.

tropik meyveler yetiştirmektedirler. Halkın geriye kalanı da çeltik tarımıyla geçimlerini sağlamaktadır.³⁵

III. Tayland'da İslâmiyet

İslâmiyet, Tayland'a üç ana güzergâh üzerinden ulaşmıştır: Güney, Orta ve Kuzey. Güney Tayland'a İslâm, ilk olarak 13. ve 14. yüzyıllarda Arap tüccarların ticaret faaliyetleri aracılığıyla gelmiştir. Orta Tayland'da ise, İslâm'ın yayılması 15. yüzyılda Ayutthaya'da konumlanmış olan Şii Fars ve Sünni Hintli tüccarlar vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Ayrıca, Champa Krallığı'nın 1491'de yıkılması üzerine Çam Müslümanları Ayutthaya'ya göç etmiş, Hollanda'nın 1666-1669 yılları arasındaki Makassar işgali sonrasında Endonezyalı Makassar Müslümanları da buraya yerleşmiştir. Üçüncü güzergâh olan Kuzey Tayland'a İslâm, 19. yüzyılın sonlarında, 1870'ler ve 1890'larda Hintli, Bengalli ve Çinli Müslümanların bölgeye göçleriyle yayılmıştır.³⁶

A. Tayland'ın Güney Bölgesine İslâmiyetin Girişi

Tayland'ın güney bölgesine İslâmiyet'in girişi konusunu daha iyi anlamak ve açıklamak için, öncelikle İslâmiyet'in Malay Yarımadası'na nasıl, ne şekilde ve kimin aracılığıyla girdiğine kısaca değinmek gerekmektedir. Ardından, coğrafi farklılıklar nedeniyle, Patani, Yala ve Narathiwat'ı kapsayan bölgeyi 'Patani bölgesi' ve Satun bölgesine İslâmiyet'in girişini ayrı başlıklar altında incelemek daha uygun olacaktır.

Malay Yarımadası'na İslâm'ın girişi, genellikle fetihlerden ziyade Arap, Hint ve Safevi (İran) tüccarlarının yanı sıra mutasavvıflar ve şiiî tebliğciler aracılığıyla gerçekleşmiştir. Arap ve Fars Müslümanlar, ticaretle birlikte kara yoluyla Çin üzerinden Asya'ya ulaşırken, teknolojinin ilerlemesiyle deniz yolunu tercih ederek Malay Yarımadası'na kadar gelmişlerdir. Arap tüccarların 846 yılından itibaren bölgeye geldikleri ve yerel halkla evlenerek Müslüman toplumun temellerini attıkları rivayet edilmektedir. Bölgedeki en erken Müslüman varlığı, Cava Adası'nda bulunan ve 1100 yılına ait olan bir

³⁵ Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Patani*, s. 16.; Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve siyaset*, s. 82.; Kaewdang, *Thasana Khati Khong Tok kru Tokarn Prabprong Ponok Pen Rongrianrat Sonsassana İslam*, (Dinî hocaların, Pondok Okullarına Dönüştürülmesine Yönelik Tutumlar), s. 26.

³⁶ İmtiyaz Yusuf, "Faces of Islam in Southern Thailand", *Working Papers*, East West Center, Washington, 2007. s. 5. https://www.researchgate.net/publication/29738478_Faces_of_Islam_in_southern_Thailand (Erişim tarihi: 19 Haziran 2023)

mezar taşıyla belgelenmiştir.³⁷ Ayrıca, Çinli Müslümanların göçü de Malay Yarımadası'ndaki Müslüman nüfusun artmasına katkı sağlamıştır.³⁸

İslâm'ın Patani bölgesine (Patani, Yala ve Narativat'ı kapsayan bölgeleri) girişi ise bölgenin ticaret yolları üzerinde bulunmasıyla erken dönemlerde başlamış, 10. yüzyılda Arap tüccarlar tarafından tanınmaya başlanmıştır.³⁹ 13. ve 14. yüzyıllarda İslâm'ın bu bölgede kökleşmesi, Malay Yarımadası'nın İslâmlaşması sürecinin bir parçası olarak kabul edilmektedir.⁴⁰ Ticaretin gelişmesi, İslâm'ın yayılmasında önemli bir etken olmuş, bölgedeki Arap, Hintli ve Çinli tüccarlarla olan etkileşimler İslâm kültürünün yerleşmesine katkıda bulunmuştur. 1457 yılında Patani Kraliyet ailesinin İslâm'ı kabul etmesi, bölgenin İslâmî kimliğinin güçlenmesine yol açmıştır.⁴¹ Patani, 19. yüzyılın sonlarına kadar önemli bir dinî eğitim merkezi olarak bilinirken, burada yetişen âlimler İslâm'ın bölgede kökleşmesinde etkili olmuşlardır.⁴²

Satun Bölgesi ise İslâmiyet'in girişi öncesinde uzun yıllar bir Hindu-Malay krallığı olarak varlık sürdürmüştür. Malay Yarımadası'nın kuzeyinde bulunan Kedah Sultanlığı'nın bir parçası olan Satun, 12. yüzyılda Müslüman tüccarlar aracılığıyla İslâm ile tanışmıştır. Kedah Sultanlığı'nın 9. hükümdarı Phra Ong Mahawangsa'nın İslâm'ı kabul etmesiyle Satun, kültürel yapısında önemli bir dönüşüm yaşamış ve Malay-İslâm kültürü bu dönemde kökleşmiştir. Satun'un coğrafi konumu nedeniyle, Kedah Sultanlığı'ndan siyâsî olarak özerklik kazanması ve kendine özgü bir kimlik geliştirmesi mümkün olmuştur. Satun bölgesi, İslâmî kimliğini korurken, özellikle Ayutthaya döneminde Müslüman tüccarlar ve din adamları bölgede aktif roller üstlenmişlerdir.⁴³

³⁷ Alatas, Syed Farid, "Notes on Various Theories Regarding the Islamization of the Malay Archipelago", *The Moslim World*, vol. LXXV, Kuala Lumpur 1985, s. 165, 170.; Arnold, T.W., *İntişar-i İslâm Tarihi*, Hasan Gündüzler (trc.), Akçağ Yay., 2 Baskı, Ankara 1982., s. 365.; Jaran Maluleem, *Vikrok Kvam Khadyeng Ravâng Rattaban Tay Kab Muslim Nay Prated Tay (Tayland Hükümeti ile Tayland'daki Müslümanlar Arasındaki Çatışmalara Yönelik Analizler)*, İslamic Academy yay., Bangkok 1995, s. 1,7.; Kenan Seyithanoğlu, (ed), *Doğustan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yayınları, XIII, İstanbul 1986, s.109.

³⁸ Haji Amirullah Muhammed Kerim Hamka, *Sejarah Umat Islam*, Pustaka National pte LTD, Singapore 1994, s. 685.

³⁹ Haji Abdulhalim Bashah, *Raja Campa & Dinasti Jembal Dalam Patani Besar (Patani, Kelantan Dan Teranganu)*, Pustaka Reka, Kelantan 1994, s. 49.

⁴⁰ Peerayot Rahimmula, *Pattanakarn Pravittisart Rac-anacak Melayu Patani Tangtee AD. 1350-1909 lea Kan Kevma kong İslâm Nai Pumipak Patani (Patani Krallığı'nın 1350-1909 yılları arasındaki tarihi gelişimi ve bölgeye İslâmiyetin girişi)*, Prince of Songkla University, Pattani 2000, s. 13-14.

⁴¹ Cömert, *Patani dosyası*, s. 36.

⁴² Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve Siyaset*, s. 85.

⁴³ Conlon, *Ethnic Violence in Southern Thailand: The Anomaly of Satun*, s. 29.

B. Tayland'ın Orta Bölgesine İslâmiyetin Girişi

İslâm'ın Orta Tayland'a girişi, Güney Tayland'daki yayılma sürecinden belirgin farklılıklar göstermiştir. Orta Tayland ile İslâm dünyası arasındaki en eski bağlantılara dair kanıt, 1957'de Silpakorn Üniversitesi'nden arkeologların Ayutthaya'daki Rajaburana tapınağında yaptığı kazılarda bulunan, her iki yüzünde Arapça yazılar yer alan altın sikkelerdir. Bu sikkeler, Sultan Zeynelâbidîn'in (1420-1470) hüküm sürdüğü dönemde Keşmir'de basılmış olup, Ayutthaya'nın 15. yüzyılda Keşmirli Müslüman tüccarların uğrak noktası olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Müslümanların 17. yüzyıldaki ticarî faaliyetlerine kadar Orta Tayland ile herhangi bir bağlantıya dair başka bir kanıt bulunmamaktadır.⁴⁴

Ayutthaya krallıkları, Çin, Hindistan, İran ve Arap Yarımadası gibi bölgelerle ticarî faaliyetlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Ayrıca Ayutthaya, Asya'da Müslüman tüccarların sıkça uğradığı en önemli ticaret merkezlerinden biri olmuştur. Ayutthaya kralının izniyle Müslümanlar, farklı semtlere yerleşmişlerdir; İranlı Müslümanlar Tha-Ka-ji semtine, Cavalı ve Endonezyalı Müslümanlar ise Makasan semtine yerleşmiştir. Müslümanlar, Cami, Kudi, Surau veya Balay gibi farklı adlarla ibadethaneler inşa etmişlerdir. Bu ibadethaneleri inşa ederken geldikleri bölgenin örf, adet ve mimarisini yansıtmaya özen göstermişlerdir.⁴⁵ Şehirde yaşayan Müslümanlar genellikle ticaretle, şehir dışında yaşayanlar ise tarımla uğraşmışlardır.⁴⁶

Ticaret, Orta Tayland'da Müslüman göçünün en önemli unsuru olmuştur. 16. yüzyılın sonlarından itibaren Tayland'ın dış ticareti canlanmış, 17. yüzyılda ise bu ticaret ağı genişleyerek Avrupa devletlerinin Tayland üzerindeki ekonomik etkisini artırmıştır. Müslüman tüccarlar, başta İranlılar olmak üzere bu ticarete önemli rol oynamıştır. İran'ın İslâm dönemindeki denizcilik faaliyetleri, Güneydoğu Asya'daki çeşitli İran ticaret karakollarının kurulmasına yol açmış, Tayland'da da İranlı Müslümanlar önemli bir topluluk oluşturmuştur. Kral Naresuan (1590-1605) döneminde Ayutthaya'ya gelen İranlı kardeşler

⁴⁴ Raymond Scupin, "İslam in Thailand before The Bangkok Period", https://www.researchgate.net/publication/268302971_ISLAM_IN_THAILAND_BEFORE_THE_BANGKOK_PERIOD, s. 61. (Erişim tarihi: 21 Haziran 2023)

⁴⁵ Wasamon Sanasen, *Tayland'daki Camilerde Mimari Ve Süsleme*, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2021.

⁴⁶ Pramroj, Kukrit, *Kvam Pen Ma Khong İslam Nai Prated Thai*, Mitr Siam, BKK, 1971, s. 2-3.

Şeyh Ahmed ve Muhammed Said, Tayland'da siyasal olarak etkili olmuş, Şeyh Ahmed, bugünkü Bunnag ailesinin kurucusu olarak bilinmektedir.⁴⁷

Orta Tayland'da yerleşen Müslüman topluluklar arasında Çam ve Hindistan kökenli Müslümanlar öne çıkmaktadır. Çam Müslümanları, 15. yüzyılda Çampa Krallığı'nın düşüşünden sonra Kamboçya'dan Tayland'a göç ederek Ayutthaya'da askerî gönüllü olarak yerleşmiş ve bu hizmet karşılığında önemli sosyal ve siyasî statü kazanmışlardır. Kamboçya Kralı Reameathipadei, 1642'de Malay kökenli bir kadınla evlenip Müslüman olduktan sonra Sultan İbrahim adını almış ve yönetiminde İslâm hukukunu benimseyerek Budist gelenekleri yasaklamıştır. Ancak 1659'da kralın şüpheli ölümü sonrası, yeni Budist kral tarafından birçok Çam ve Malay Müslüman öldürülmüş, geriye kalanlar Tayland'a sığınmıştır.⁴⁸

Hindistan kökenli Müslümanlar ise 17. yüzyılda Tayland ile güçlü ticarî ilişkiler kurmuş, özellikle Ayutthaya'da etkin olmuşlardır. Hindistan'dan gelen Müslüman tüccarlar, ticaret aracılığıyla Tayland'a yerleşmiş ve bölgedeki ekonomik ve toplumsal hayata önemli katkılarda bulunmuşlardır. Hem Çam hem de Hindistan kökenli Müslüman topluluklar, Tayland'ın sosyal ve siyasî yapısında iz bırakmışlardır.⁴⁹

Bir diğer önemli Müslüman topluluğu ise 17. yüzyılda Endonezya ve Malezya'dan Tayland'a göç eden Müslümanlardır. Hollandalıların Makassar'ı fethetmesi üzerine Kral Narai, siyasî sığınma talep eden Müslümanlara Ayutthaya'da yerleşim izni vermiştir. Bu topluluk, Şafî mezhebine mensup olup 1686 yılında Kral Narai'ye karşı bir darbe girişimine katılmıştır.⁵⁰

Rattanakosin Krallığı döneminde (1782-1932) Müslümanlara sarayda birçok görev verildi, hatta Kral III. Rama (1824-1851) ve Kral IV. Rama (1851-1868)'nin validelerinin, soylu Müslüman ailelerinden geldiği kaydedilmektedir.⁵¹ Kral V. Rama (1868-1910) döneminde kral, yönetimini hızlı bir şekilde yeniden düzenleyerek merkezi otoriteyi güçlendirmiştir. Bu reformlar kapsamında, Tayland hükümeti, güneydeki dört sınır ilinde

⁴⁷ Raymond Scupin, "İslam in Thailand before The Bangkok Period", s. 63-64. Tayland'da Şiilik hakkında daha fazla bilgi için bkz. Mansod Lambensa, "Tayland'da Şii Akımları", *İslam Dünyasında Dini Akımlar ve Güncel Meseleler*, TDV basımevi, Ankara 2017, s. 181-190.

⁴⁸ Raymond Scupin, "İslam in Thailand before The Bangkok Period", s. 67-68.; İsmail Hakkı Göksoy, "Çamlar", *DİA*, Ek-1, Ankara 2020, s. 279.

⁴⁹ Raymond Scupin, "İslam in Thailand before The Bangkok Period", s. 67.

⁵⁰ Raymond Scupin, "İslam in Thailand before The Bangkok Period", s. 67.

⁵¹ Maluleem, *Vikroq Kvam Khadyeng Ravâng Rattaban Tay Kab Muslim Nay Prated Tay*, s. 69.

İslâm hukukunun uygulanmasını temin etmek amacıyla önemli adımlar atmıştır. Bu sürecin ilk aşamasında, hükümet, il İslâm yasalarına dair davalara ve duruşmalara başkanlık etme yetkisi tanımıştır. Ancak, ölüm cezaları gibi ağır davalarda, il yöneticilerinin yetkileri sınırlı kalmıştır; bu tür davalarda il yöneticisi, sadece ceza indirimi başvuruları gibi küçük kapsamlı yetkilerle sınırlı kalmış ve mutlak karar yetkisi kendilerine verilmemiştir.⁵² Bu gelişmeler, Tayland'ın İslâm hukukunu ve adalet sistemini entegre bir şekilde yürütme girişimlerini ve merkezi yönetimin İslâm hukukuna etkisini göstermektedir.

C. Tayland'ın Kuzey Bölgesine İslâmiyetin Girişi

Kuzey Tayland'a İslâm'ın girişi ve yayılması, özellikle 19. yüzyılın sonlarında (1870'ler ve 1890'lar), Hintli, Bengalli ve Çinli Müslüman toplulukların göçleriyle yakından bağlantılıdır. Bu süreç, bölgenin ticaret yolları üzerindeki stratejik konumunun yanı sıra komşu ülkelerle olan kültürel ve ticari ilişkilerle şekillenmiştir.

Hintli ve Bengalli Müslümanlar: 19. yüzyılın sonlarına doğru İngiliz İmparatorluğu'nun Hindistan üzerindeki hâkimiyeti ve Bengal limanları aracılığıyla gerçekleşen ticaret, Hindistan alt kıtasından Tayland'a bir göç hareketini tetikledi. Bu dönemde Hintli ve Bengalli Müslüman tüccarlar Bangkok ve Kuzey Tayland'a göç ederek, ticaret ve dinî bağlar aracılığıyla İslâm'ın bölgeye yayılmasında önemli rol oynadılar. Özellikle Chiang Mai ve Lampang gibi kuzey şehirlerinde ticaretle uğraşan Bengal Müslümanları, yerel topluluklarla etkileşim kurarak bu bölgelerde kalıcı bir Müslüman varlığının oluşmasına katkıda bulundular. Chiang Mai'deki Chang Khlan mahallesinde yaşayan Müslüman topluluklar da bu dönemde Hindistan'dan gelen göçmenlerin soyundan gelmektedir.⁵³

Bu Müslüman gruplar, İngiliz sömürge yönetiminin Hindistan ve Burma üzerindeki baskısı sonucu iki ana dalga halinde Tayland'a göç etmiştir. Birinci grup, İngiltere'ye hizmet eden ve sömürge yönetiminin çeşitli görevlerinde bulunan bireylerden oluşurken, ikinci grup

⁵² Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 125.

⁵³ Asri Mahama, "Thang Ti Pean Vithi Ti Pen" (Değişen yol, Olan yol), chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2022/01/19.%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%B8%E0%B8%AA%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%99.pdf, s.21. (Erişim tarihi: 15 Mayıs 2024)

ise Hindistan'daki siyasi huzursuzluklardan kaçanlardan meydana gelmiştir. Özellikle İngiliz sömürge yönetimine karşı sürdürülen direnişler ve Hindistan ile Pakistan'ın bölünmesiyle ortaya çıkan iç savaş sonucunda, Pathan Müslümanları gibi gruplar Tayland'ın kuzeyine, özellikle Chiang Mai'ye sığınmışlardır. Bu göçmenler yerel halkla evlenip tarım ve ticaretle uğraşarak bölgedeki Müslüman topluluklarının gelişimine katkıda bulunmuşlardır.⁵⁴

Çinli Müslümanlar (Hui): 19. yüzyılın ikinci yarısında Çin'in Yunnan bölgesindeki iç karışıklıklar ve Müslümanlara yönelik baskılar, Hui Müslümanlarını Tayland'a göç etmeye zorlamıştır. Bu topluluklar, özellikle Yunnan'dan kuzey Tayland'a, Chiang Mai ve Chiang Rai gibi şehirlere göç etmişlerdir. Göç ettikleri bölgelerde tarım ve hayvancılıkla uğraşarak yerel ekonomiye katkıda bulunmuş, aynı zamanda İslâmî değer ve pratikleri de bu bölgelere taşımışlardır. Hui Müslümanları, yerleştikleri şehirlerde ibadethaneler inşa ederek İslâm kültürünü yaşatmış ve yaygınlaştırmışlardır.⁵⁵

Hui Müslümanları, tarihsel olarak Yunnan bölgesinde güçlü bir sosyoekonomik grup olarak öne çıkmış, hatta 1856 yılında Yunnan Sultanlığı'nı kurarak Dali'yi başkent yapmışlardır. Ticaretle uğraşan bu grup, Yunnan, Tibet, Laos, Myanmar ve Tayland'ın kuzey sınır bölgelerinde faaliyet göstermiş ve “at ve sığır tüccarları” olarak tanınmıştır. 19. yüzyılda Çin'deki baskılar nedeniyle Tayland'a göç eden Hui Müslümanları, Chiang Mai'de Ban Ho ve San Pa Khoi gibi bölgelerde yaşamaya başlamışlardır. Günümüzde de bu topluluk, Tayland'daki Müslüman kültürel etkinliklerine, özellikle Mevlid ve bayram kutlamalarına aktif olarak katılarak varlıklarını sürdürmektedir.⁵⁶

19. yüzyıl boyunca Kuzey Tayland, Hindistan ve Çin ile Asya'nın farklı bölgeleri arasındaki ticari ağların bir parçası olmuştur. Bu ağlar sayesinde, Hintli, Bengalli ve Çinli Müslüman tüccarlar, kuzey Tayland'a yerleşmiş ve yerel halkla kültürel ve dini alışverişlerde bulunmuşlardır. Bu göçmen topluluklar, İslâm'ın bölgedeki yayılmasına katkıda bulunurken aynı zamanda bölgedeki Müslüman cemaatlerin gelişimine de öncülük etmişlerdir.

⁵⁴ Asri Mahama, “Thang Ti Pean Vithi Ti Pen” (Değişen yol, Olan yol), s. 23.

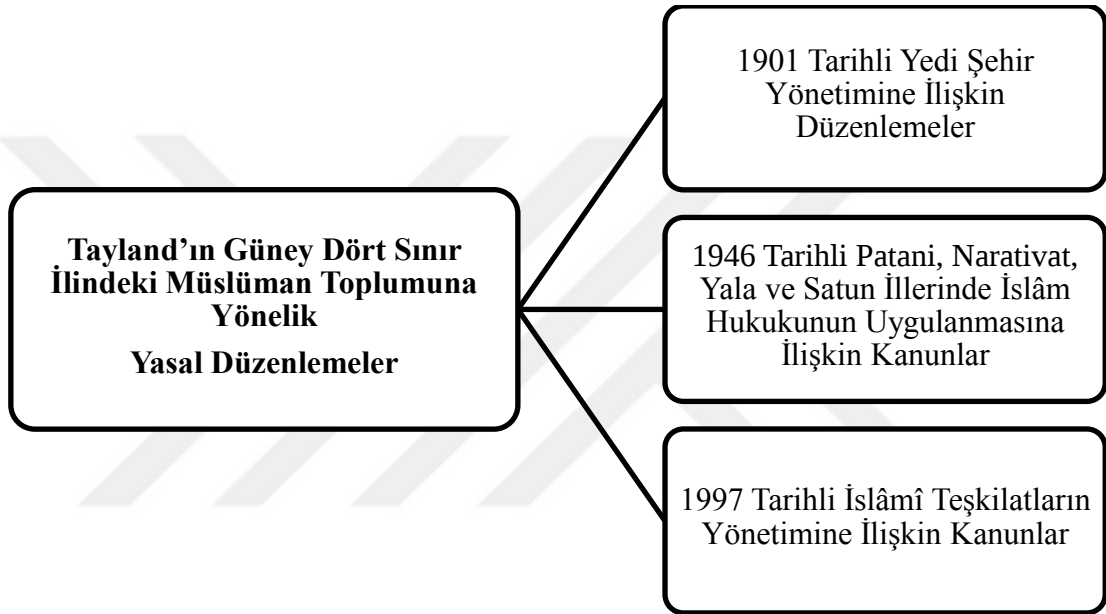
⁵⁵ <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/217/> (Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2024)

⁵⁶ Raymond Scupin, “İslam in Thailand before The Bangkok Period”, s. 70., <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/217/> (Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2024)

İKİNCİ BÖLÜM

TAYLAND’IN GÜNEY DÖRT SINIR İLİNDEKİ MÜSLÜMAN TOPLUMUNA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER

Tayland’ın güney sınırındaki dört ildeki Müslüman topluma yönelik yasal düzenlemeler, üç ana başlık altında incelenebilir: 1901 tarihli Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler, 1946 tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar ve 1997 tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanunlar

I. 1901 Tarihli Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler

Kral I. Rama (1737-1809) döneminde, Patani eyaletinde sık sık isyanların yaşanması nedeniyle, bu bölgede krala bağlı bir denetçinin bulunması gerektiği düşünülmüştür. Bu denetimi kolaylaştırmak amacıyla, 1791 yılında “böl ve yönet” politikası uygulanarak Patani eyaleti Patani, Nong Chik, Yaring, Sai Buri, Yala, Raman ve Ra-ngae olmak üzere yedi küçük bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler, üçüncü ve dördüncü sınıf vilayetler olarak Siyam’lı bir genel valinin kontrolüne verilmiş ve her vilayet için Bangkok’tan doğrudan birer vali atanmıştır. Yapılan bu idari değişiklik Malay Müslümanları arasında gerginliğe yol açmış ve bu yedi vilayet merkezi yönetime karşı isyan etmiştir. Ancak isyan, ordu müdahalesiyle bastırılmış ve binlerce esir Bangkok’a götürülmüştür.⁵⁷

⁵⁷ Kösebalaban, *Güneydoğu Asya’da İslâm ve siyaset*, s. 74.

Kral III. Rama (1824-1851) döneminde, Patanili Müslümanlar 1831 ve 1838 yıllarında Tay hükûmetine karşı iki kez ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmalar, Sayburi sultanlığında başlayarak zamanla yedi şehre yayılmıştır. Ancak Tay devleti, bu ayaklanmaları kısa sürede bastırarak isyancıları yakalamıştır. Ele geçirilen esirlerin bir kısmı Nakhon Si Thammarat şehrine, bir kısmı ise Bangkok çevresindeki Klong Seanseb, Klong Yisibsong, Tha-it ve Pakket gibi bölgelere götürülmüştür. Günümüzde Bangkok'un komşusu olan Phathom Thani şehrinin Tha-it bölgesinde, hâlâ Malay dilini konuşan kişilere rastlanmaktadır.⁵⁸

Kral V. Rama (1868-1910) döneminde, Nakhon Si Thammarat eyaletine bağlı yedi şehirde yönetim yetkilerinin ve memur pozisyonlarının düzenlenmesinde yaşanan karışıklıklar nedeniyle, bu şehirlerde düzenin sağlanması ve mevcut koşullara uygun yönetim yöntemlerinin belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu düzenlemelerin temel amacı, şehirlerdeki kamu yönetiminin daha düzenli ve etkili işlemesini sağlamak, valiler ile halkın refah içinde yaşamasını temin etmektir.⁵⁹ 1895 yılında müfettişlerin atanması ve yargı sisteminde yapılan değişikliklerin ardından, Patani'nin yedi bölgesinin idaresi büyük ölçüde bu müfettişlerin kontrolüne geçmiştir.⁶⁰

Tayland hükûmeti, 10 Aralık 1901 tarihinde, “1901 Tarihli Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler” başlıklı bir kraliyet kararnamesi çıkarmıştır. Buna göre bölgedeki mahkemelerde davalar, hâkimler tarafından kraliyet kararnamesine uygun olarak değerlendirilip karara bağlanacaktır. Ayrıca yönetmeliğin 32. maddesine göre, karı-koca arasındaki medeni hukuka ilişkin meselelerde ve miras konularında, Müslümanların davacı ya da davalı olduğu durumlarda, İslâm hukuku dikkate alınarak hüküm verilmesi öngörülmüştür.⁶¹

Bölgede İlçe Mahkemesi, İl Mahkemesi ve Bölge Mahkemesi olmak üzere üç düzeyde mahkeme yapılandırılmıştır. Bu mahkemelerdeki davalar, hâkimler tarafından

⁵⁸ Jitmoud, *Chao Thai Muslim*, s. 112-114.

⁵⁹ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Kodkhobangkhab samrab pokkhrong bariwean Ced Hua Mueang” (Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler), *Rachakidcanubeksa*, C.18, 1901, s. 314.

⁶⁰ Metin Zengin, *Siyam-Tay Krallığı hâkimiyetinde Patani Sultanlığının siyasî ve toplumsal durumu (1785-1909)*, s. 110.

⁶¹ 1901 Tarihli Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler Md 32: Cezâî ve hukukî tüm konularda Kraliyet Kararnameleri uygulanacaktır. Ancak, İslâm'ın karı-koca doktrinine ilişkin medeni meselelerde ve miras konularında, Müslümanların davacı ya da davalı olduğu durumlarda, İslâm hukuku dikkate alınarak hüküm verilmelidir. Bu tür durumlarda, İslâm konusunda bilgili ve saygın bir kişi olan Toh Kali, İslâm hukukuna göre karar verecektir. Bkz. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Kodkhobangkhab Samrab Pokkhrong Bariwean Ced Hua Mueang”, s.320.

kraliyet kararnamesine uygun olarak değerlendirilip karara bağlanacaktır. Vali, bölgedeki hâkimlerin atanması, terfisi veya görev değişikliklerine ilişkin bilgileri İçişleri Bakanlığı'na bildirmekle yükümlüdür.⁶²

Tay Hükûmeti, 1917 yılına kadar İslâm hukukunun mahkemelerde uygulanmasını yalnızca bahsi geçen yedi şehirle sınırlı tutmaktaydı. Ancak, Tay Hükûmeti, 24 Eylül 1917 tarihli ve 30/4353 sayılı kararıyla bu uygulamayı Satun şehrini de kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bu düzenleme ile birlikte İslâm hukukunun uygulanmasına ilişkin tanımlar daha açık ve net bir şekilde belirlenmiştir.⁶³ Söz konusu düzenlemeler:

1. İslâmî hâkim konumu “Datok Yutitam” olarak adlandırılmıştır. Datok Yutitam'ın görevi, İslâm hukukunu düzenlemek, aile ve mirasa ilişkin hukuk davalarını İslâm hukukuna göre yürütmek bir nâib hâkim olarak görev yapmaktır.
2. Datok Yutitam görevini üstlenecek kişinin İslâm hukuku alanında güçlü bilgiye sahip, saygın, yetişkin ve vasıflı bir kişi olması gerekmektedir. Bu nitelikler, İslâm âlemi içinde saygı gören, İslâm hukuku konularında bilgi ve yetenek sahibi, vatana sâdık ve geleneklere uygun kararlar verebilen biri olması gerekir.
3. İslâm hukuku hükümleri, yalnızca aile hukuku ve miras ile ilgili davalarda uygulanacaktır. Bu davalarda verilen kararların, hâkim veya il mahkemesi hâkimleri tarafından imzalanması zorunludur.
4. Aile ve mirasa ilişkin davalarda, davacı, davalı veya tarafların Müslüman olması zorunludur.⁶⁴

⁶² Kodkhobangkhab Samrab Pokkhrong Bariwean Ced Hua Mueang Md. 30-31

Madde 30: 1901 tarihli Şehir Yönetimi Tüzüğü uygulanacaktır. “Mahalle Mahkemesi” ifadesi, “İlçe Mahkemesi” olarak değiştirilecek; “İl valisi” ifadesi ise “Bölge genel valisi” olarak anlaşılabacaktır. 1901 tarihli Yedi Şehir Yönetimi Tüzüğü'nün 10. maddesine göre, bölge genel valisi, bölgedeki hâkimlerin atanması, terfisi veya görev değişikliklerine ilişkin bilgileri İçişleri Bakanı'na bildirecektir. **Madde 31:** Mahkemeler üç düzeyde yapılandırılacaktır: İlçe Mahkemesi, İl Mahkemesi ve Bölge Mahkemesidir. Bu mahkemelerdeki davalar, hâkimler tarafından kraliyet kararnamesine uygun olarak değerlendirilip karara bağlanacaktır. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Kodkhobangkhab Samrab Pokkhrong Bariwean Ced Hua Mueang”, s. 319-320.

⁶³ Kittisak Prokati ve Khagphong Cheloh (ed.), *Rayngankan Vicay Ruang Rabobkanprabcay Kodmay İslam Nay Pratedtay (Tayland'da İslâm Hukukunun Uygulanmasına Yönelik Sistem Üzerine Yapılan Bir Araştırma)*, Duan Tula, Bangkok 2012, s. 148.

⁶⁴ Kittisak, *Rayngankan Vicay Ruang Rabobkanprabcay Kodmay İslam Nay Pratedtay*, s. 148-150. Datok Yutitam terimi, Tayca ve Malayca kelime dağarcığının birleşiminden oluşmaktadır. “Datok” Malay toplumunda sosyal statüleri ve toplum içindeki saygınlıkları nedeniyle belirli kişilere verilen geleneksel unvandır. Bu unvan, Malay kültüründe “saygıdeğer” ya da “toplum lideri” anlamını taşır. Yutitam ise Tayca'da “adalet” anlamına gelir. Dolayısıyla, Datok Yutitam, “Adaletin Saygıdeğer Kişisi” anlamını ifade eder ve bu terim, Tayland'daki İslâm hukukunu uygulayan hâkimlere atıfta bulunur. Datok Yutitam, hem yerel İslâmî meselelerde uzman bir hâkim hem de toplumda adaleti temsil eden bir figür olarak görev yapar.

Aile ve mirasa ilişkin davaların çözümünde, Medeni Kanunları yerine İslâm hukukuna göre karar verilmesi öngörülmüştür. Ancak, kullanılan İslâm hukuku metinlerinin Arapça ve Malayca olması, davaların karara bağlanmasını zorlaştırmıştır. Bu zorluğu aşmak amacıyla, Adalet Bakanlığı tarafından 1929 yılında “İslâm Hukukunun Aile ve Mirasa İlişkin Esasları” adlı bir kitap hazırlanmış, 1941 yılında tamamlanan bu eser, tüm mahkemelere dağıtılmış ve bundan sonra davaların eserdeki hükümleri uygun olarak karara bağlanacağı duyurulmuştur.⁶⁵ Böylece, İslâm hukukunun uygulanması daha etkili ve standart bir şekilde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

1943 yılında, İkinci Dünya Savaşı sırasında Tayland’ın üçüncü başbakanı Phibunsongkhram (1938-1944) önderliğinde, milli güvenliği sağlama gerekçesiyle devletçilik ve milliyetçilik politikalarını öne çıkarmıştır. Bu bağlamda, Medeni ve Ticaret Kanunu’nun 5. ve 6. Bölüm hükümlerinin kapsamının genişletilmesi uygun görülmüştür. Bu genişletme, aile ve mirasa ilişkin İslâm hukukunun uygulanmasının durdurulmasına yol açan bir Olağanüstü Hal Kararnamesi ile desteklenmiştir. Bu kararname, Datok Yutitam’ın yetki ve görevlerini de sona erdirmiştir. Böylece, Tayland’ın güneyindeki dört ilde (Patani, Yala, Narativat ve Satun) yaşayan tüm Müslümanlar, İslâm hukuku yerine Medeni ve Ticaret Hukuku’na tabi tutulmuştur.⁶⁶

Tayland’ın güneyindeki Müslüman nüfusun yoğun olduğu Patani, Yala, Narativat ve Satun illerinde İslâmî uygulamaların kaldırılması, bölgedeki Müslüman topluluklar tarafından büyük bir tepkiyle karşılanmıştır. İslâm hukukunun etkisiz hale getirilmesi, bu topluluklarda derin bir huzursuzluk yaratmış ve geniş çaplı protestoların düzenlenmesine neden olmuştur.⁶⁷ Bu protestolar, İslâm hukukunun korunmasına yönelik güçlü bir talebi yansıtarak, Müslümanların dini ve kültürel haklarını savunma iradesini açıkça ortaya koymuştur. Protestolar, İslâm hukukunun Müslüman kimliğinin ve toplumsal düzenin ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğünü ve bu uygulamaların ortadan kaldırılmasının toplumsal dengeyi nasıl tehdit ettiğini göstermiştir.

⁶⁵ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 115.

⁶⁶ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 116.

⁶⁷ Samah vd., “Dato’ Yutitam in The Civil Court System of Thailand”, s. 132.

II. 1946 Tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar

II. Dünya Savaşı'nın ardından, savaşı kazanan İngiltere, Tayland'ın güney sınır illerindeki iç sorunlara daha fazla müdahil olmaya başlamıştır. Bu dönemde Tayland hükûmetinin milliyetçilik ve devletçilik politikalarını benimsemesiyle gücünde bir zayıflama yaşandığı gözlemlenmektedir. Tayland'ın dördüncü Başbakanı Khuag Apaiwong döneminde hükûmetin, yerel Müslümanların dini konulardaki taleplerine yanıt olarak “1946 Tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar” başlıklı kraliyet kararnamesini yayımlaması, güneydeki Müslüman nüfusun mahkemelerdeki taleplerine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir.⁶⁸ Bu kanun, Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde yaşayan Müslümanların medeni hukuk davalarında, özellikle aile ve mirasla ilgili konularda İslâm hukukunun uygulanmasını öngörmektedir. Müslüman davacılar ve davalılar arasındaki uyuşmazlıklar ile ihtilafsız dilekçe sahiplerinin davaları bu kanun çerçevesinde çözüme kavuşturulacaktır.

19 Kasım 1946 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren bu kanun, Tayland tarihinde İslâm hukukun resmen tanınmasına yönelik ilk adım olarak kabul edilir ve Chem Phomyong’un Jularajmontri (Şeyhülislâm) olarak atanmasını sağlamıştır. Kanun, anayasanın Tay halkına din özgürlüğü tanıdığını vurgulayarak, Müslümanların dinî meselelerinde kral tarafından desteklenmesi ve korunması gerektiğini hükme bağlamaktadır.⁶⁹ Bu yasal düzenleme, Müslüman toplulukların dinî özerkliklerini güvence altına almış ve İslâm hukuk uygulamalarının yeniden tesis edilmesine zemin hazırlamıştır.

Bu düzenleme, zamanaşımına uğrayan miras davaları hariç olmak üzere, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce veya sonra meydana gelen olaylar için geçerli olacaktır. Yargılama sürecinde, İslâm hukukuna uygun karar verme yetkisine sahip bir hâkimin yanı sıra bir Datok Yutitam da görev yapacaktır. Datok Yutitam tarafından verilen kararlar, mahkeme tarafından onaylandığında bağlayıcı ve kesinlik kazanacaktır.⁷⁰

⁶⁸ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 116-117.

⁶⁹ Samah vd., “Dato’ Yutitam in The Civil Court System of Thailand”, s. 132.

⁷⁰ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489” (1946 tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde

1982 yılına kadar geçen 35 yıl boyunca, Tayland hükûmeti ve ilgili kurumlar tarafından güney illerinde İslâm hukukunun uygulanmasındaki sorunları ele almak amacıyla düzenlenmiş bir toplantı ya da seminer yapılmamıştır. Ancak, Mart 1982’de düzenlenen bir toplantıda, bu konuda bir dizi önemli mesele gündeme getirilmiştir. Toplantıda öne çıkan üç ana başlık şunlardır:

1. İslâm Hukukunun Uygulanmasıyla İlgili Görevlerin Yerine Getirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar: Bu başlık altında; İslâm hukukunun güney illerinde nasıl uygulandığına dair görevlerin yerine getirilmesinde karşılaşılan zorluklar ve sorunlar tespit edilmiştir.
2. Güneydeki Dört İlde İslâm Hukukunun Uygulanmasındaki Genel Sorunlar: Bu başlık altında; güney illerinde İslâm hukukunun genel uygulamasındaki sorunlara yönelik çözüm önerileri değerlendirilmiştir.
3. Datok Yutitam’ın Görevi, Konumu ve Nitelikleri: Bu başlık altında; Datok Yutitam’ın görevleri, konumu ve nitelikleri tartışılmış ve bu görevin nasıl daha etkili bir şekilde yerine getirilebileceğine dair öneriler sunulmuştur.⁷¹

Bu toplantı, güney illerinde İslâm hukukunun uygulanmasıyla ilgili önemli meseleleri gündeme getirerek çözüm odaklı bir yaklaşım sergilemiştir.

2010 yılında Yargıtay Başkanı Sobchok Sukharom’un liderliğinde, güneydeki üç sınır ilinde hukuk sisteminin ve adalet sürecinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bir politika belirlenmiştir. Bu politikanın bir parçası olarak, güney sınır illerinde vaka yönetimi çalışmalarına destek sağlamak, akademik çalışmaları teşvik etmek ve bu konularda bilgi sağlamak amacıyla bir Alt Komite kurulmasına karar verilmiştir. Bu karar, güney sınır illerinde Adalet Divanı ve Yargı Yürütme Komitesi Adlî İdare Komitesi’nin 21 Eylül 2010 tarihli ve 13/2553 sayılı ile 29 Nisan 2011 tarihli ve 2/2554 sayılı kararları çerçevesinde alınmıştır. Bu Alt Komite, özellikle aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku esaslarına odaklanarak bir kılavuz hazırlamakla görevlendirilmiştir. Kılavuzun amacı, Güney sınır illerindeki mahkemelerin İslâm hukukuna uygun çalışmalarını desteklemek ve yönlendirmek olmuştur. 13 Eylül 2011 tarihinde tamamlanan bu eser, “Adalet Divanına Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı” olarak adlandırılmıştır. Eser, İslâm hukukunun aile

İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar), *Rachakidcanubeksa*, C.36, Sayı. 77, 1946, s. 633-637.; Samah vd., “Dato’ Yutitam in The Civil Court System of Thailand”, s. 132.

⁷¹ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 117.

ve mirasla ilgili hükümlerini daha kapsamlı bir şekilde açıklamak ve eksiklikleri gidermek amacıyla madde madde ele alınmıştır.⁷²

III. 1997 Tarihli İslâmî Teşkilatların Yönetimine İlişkin Kanunlar

Tayland hükûmeti, ülkedeki İslâmî örgütlerin daha düzenli bir şekilde yönetilmesi ihtiyacına binaen 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanunları ilan etmiştir. Bu kanunun temel amaçları şunlardır:

A. Devlet ile Müslüman toplulukları arasındaki ilişkileri güçlendirmek: Tayland hükûmeti, özellikle güney sınır bölgelerindeki yoğun Müslüman nüfusu olan alanlarda Müslüman topluluklarla iyi ilişkiler kurmak ve iş birliğini teşvik etmek istemektedir. Bu kanun, devletin ülkedeki İslâmî teşkilatların yönetimine etkin bir şekilde destek vermesine ve denetlemesine olanak sağlar.

B. Dinî uygulama faaliyetlerini desteklemek: Kanun, aynı zamanda İslâmî eğitim,⁷³ dinin yayılması, dini liderlerin seçimi⁷⁴ ve dini kaynakların düzenli bir şekilde dağıtılması gibi dinle ilgili faaliyetlerin gerçekleştirilmesini desteklemektedir.⁷⁵

C. İslâmî örgütlerin birlik ve beraberliğini teşvik etmek: Bu kanun ilan edilmeden önce Tayland'daki İslâmî örgütler, sistematik olmayan bir şekilde çalışabiliyor ve yönetimde düzensizlik olabiliyordu.⁷⁶ Bu kanun, ülke genelindeki İslâmî örgütlerin kurulması ve yönetimi için açık standartlar ve kurallar getirerek Merkezi İslâm Komitesi, İl İslâm Komiteleri ve Cami İslâm Komiteleri gibi kuruluşların rol ve sorumluluklarını belirlemektedir.

İl İslâm Komiteleri, evlilik ve boşanma işlemlerinin tescilinden sorumlu olup, cami üyeleri arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkları değerlendirerek taraflar arasında uzlaşmayı sağlamayı amaçlayan bir yapıya sahiptir. Bu komiteler, cami üyelerinin dilekçelerini kabul eder ve adil, hukuka uygun kararlar almak için gerekli süreçleri yürütür. Özellikle aile ve

⁷² Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 138.

⁷³ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 11, Md.18, Md. 35, Md. 37; Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrachabanyat Kan Barihan Ongkhon Sasana İslam Por Sor 2540" (1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanunlar), *Rachakidcanubeksa*, C.114, Sayı. 65 Gor, 1997.

⁷⁴ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 4, Md. 6.

⁷⁵ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 8, Md. 18 (5), (11).

⁷⁶ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 18 (10), Md. 35 (4), (10).

miras meselelerinde, taraflar arasındaki anlaşmazlıkları mahkemeye taşınmadan önce çözmeye çalışmak, İl İslâm Komiteleri'nin temel görevleri arasında yer almaktadır.⁷⁷

Cami İslâm Komiteleri ise daha yerel bir düzeyde faaliyet gösterir ve aile içi anlaşmazlıkların çözümünde önemli bir rol oynar. Bu komiteler, cami üyeleri arasında çıkan küçük çaplı anlaşmazlıkları çözme yetkisine sahiptir. Anlaşmazlık durumlarında, taraflar arasında diyalog kurarak uzlaşa sağlamak, bu komitelerin temel işlevlerinden biridir.⁷⁸ Cami İslâm Komiteleri ayrıca aile üyelerine İslâm hukuku konusunda rehberlik eder ve gerekli dini eğitimleri sunarak aile içi sorunların çözümüne katkıda bulunur.⁷⁹

Müslüman boşanma davalarında süreç, öncelikle tarafların yerel imama başvurmalarıyla başlar. Boşanma talebinde bulunan taraflar, İl İslâm Komitesi Ofisi'ne bir başvuru formu doldurarak resmî süreci başlatırlar. Bu adımın ardından, komite, çiftin imamın rehberliğinde kurum huzuruna çıkmalarını talep eder. Bu aşamada komite, evliliği sona erdirmek yerine taraflar arasında uzlaşma sağlamaya çalışır. Komite, evliliğin geri dönülemez bir biçimde bozulduğuna kanâat getirirse, kocadan boşanma işlemini gerçekleştirmesini talep eder. Boşanma işleminin tamamlanmasının ardından, komite, boşanmanın türüne ve niteliğine uygun bir resmî boşanma belgesi düzenler. Bu belgenin bir kopyası, ileride başvurulabilecek bir referans olara İl İslâm Komitesi Ofisi'nde muhafaza edilir.⁸⁰ Bu süreç, İslâm hukukuna uygun bir şekilde yürütülerek, toplumsal ve dinî normlar çerçevesinde boşanmanın hukuki geçerliliğini sağlamayı amaçlar.

İl ve Cami İslâm Komiteleri, İslâm hukuku çerçevesinde yerel bir adalet mekanizması olarak değerlendirilebilir. İl İslâm Komiteleri, denetleyici ve disiplin sağlayıcı rolleri ile daha geniş çaplı ve resmi bir sorumluluğa sahiptir. Bu komiteler, toplumsal düzenin korunmasında merkezi bir rol oynar ve İslâm hukukunun toplumsal hayatta uygulanmasını sağlar. Diğer yandan, Cami İslâm Komiteleri, daha mikro düzeyde, cemaat içi uyumun ve barışın sağlanmasına odaklanır. Bu komiteler, bireysel ve yerel sorunların çözümünde etkin bir rol oynar ve İslâm hukukunun doğru ve etkili bir şekilde uygulanmasını destekler. İl ve Cami İslâm Komiteleri'nin varlığı, İslâm hukukunun sosyal hayata entegrasyonunda kritik bir öneme sahiptir. Bu yapılar, dinî emirlerin ve yasaların yerel düzeyde uygulanmasını ve kontrol edilmesini sağlarken, aynı zamanda dini hayatın düzenliliği ve disiplini için de

⁷⁷ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 26 (11).

⁷⁸ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 35 (7).

⁷⁹ 1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanun Md. 37 (5).

⁸⁰ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 134.

önemli bir fonksiyon icra ederler. Her iki komite de, İslâm hukukunun adil ve hakkaniyetli bir şekilde uygulanmasını destekleyen önemli mekanizmalar olarak toplumsal düzenin korunmasında kilit rol oynamaktadır.

İl İslâm Komiteleri ve Cami İslâm Komiteleri, Tayland'daki Müslüman topluluklar arasında dinî ve sosyal anlaşmazlıkların çözümünde kritik öneme sahip kurumlardır. Bu komiteler, İslâm hukukunun esaslarına uygun olarak adaletin sağlanmasını ve toplumsal düzenin korunmasını hedeflemektedir. Özellikle aile ve miras gibi konularda, bu komiteler hem hukukî hem de toplumsal uzlaşmayı teşvik ederek anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulmasında etkin bir rol oynar.

Datok Yutitam ile İl İslâm Komitesi Ofisi arasında bazı farklar bulunmaktadır. Datok Yutitam, Tayland Medeni Hukuku tarafından tanınan, Tayland hükümeti tarafından atanan ve 1992 tarihli Yargı Görevlisi Yasası uyarınca Tayland yargı sisteminin bir üyesi olarak listelenen resmi bir hukukî görevdir. Bu görevi üstlenen kişiler, yasal yetkiyle donatılmış olup İslâm hukuku ve medeni hukukun belirli alanlarında yargısal kararlar verme yetkisine sahiptirler. Buna karşılık, İl İslâm Komitesi Ofisi, Müslüman çoğunluklu bölgelerde İslâm ile ilgili meseleleri yönetmek ve düzenlemek amacıyla kurulan bir idari organı temsil eder. Kurumun temsilcileri hükümet çalışanı statüsünde olmayıp, yalnızca kurum tarafından atanan özel kişiler olarak kabul edilirler. Kurumun görevi, toplumsal ve dinî meselelerde rehberlik sağlamak ve İslâm hukukuna dayalı dinî uygulamaları yönetmektir. Ancak bu temsilcilerin yargı yetkileri bulunmamaktadır ve hukukî kararlar verme yetkisi Datok Yutitam'a aittir.⁸¹

Çoğu aile davası, maddî değer düşük olması ve toplumun miras konusundaki algısına daha uygun çözümler sunabilmesi nedeniyle mahkemelere kıyasla İl İslâm Komitesi Ofisi düzeyinde daha kolay çözülebilir veya uzlaştırılabilir. Özellikle nafaka ve boşanma davalarında, taraflar arasında uzlaşma sağlamak, İl İslâm Komitesi Ofisi tarafından genellikle daha kolaydır. Bu durum, İl İslâm Komitesi Ofisi'nin toplumun kültürel ve dini değerleri ile uyumlu çözüm önerileri sunmasından kaynaklanmaktadır. Kurum, taraflar arasında barışçıl ve uzlaşmaya dayalı çözümler sağlamayı amaçlayarak, aile içi anlaşmazlıkların çözümünde önemli bir arabulucu rolü üstlenir. Bu yapının başarısı, toplumda derinlemesine kök salmış kültürel ve dini normların korunması ve toplumsal düzenin sürdürülebilmesi ile yakından ilişkilidir.⁸²

⁸¹ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 135.

⁸² Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 136.

İl İslâm Komitesi Ofisi nezdinde yürütülen işlemler, Malayca veya Tayca dillerinde gerçekleşmektedir. Bu iki dil, özellikle Müslüman nüfusun yoğun olduğu güney bölgelerinde yaygın olarak kullanıldığı için, taraflar tercih ettikleri dilde süreçlere katılabilmektedirler. Resmî mahkemelerde ise Tayca, ülkenin resmî dili olarak kullanılmaktadır. Dil bariyerlerinin yarattığı zorlukları aşmak ve tarafların adil bir şekilde temsil edilmesini sağlamak amacıyla, mahkemelerde tercümanlar temin edilmekte ve davalıların hukuki işlemleri ve süreçleri doğru bir şekilde anlamaları için gerekli destek sağlanmaktadır. Bu uygulama, özellikle çok dilli toplumlarda, adaletin etkin bir şekilde sağlanması adına önemli bir rol oynamaktadır.⁸³

İl İslâm Komitesi Ofisinde görülen davalarda avukat zorunluluğu yoktur; dolayısıyla, kurum, anlaşmazlık yaşayan çiftler arasında barışçıl arabuluculuğu sağlamak, miras konularındaki anlaşmazlıkları çözmek ve yerel yasalarla ilgili fetva vermek için önemli bir mekan olarak işlev görmektedir. Hukuk mahkemesi (Datok Yutitam) ile İl İslâm Komitesi Ofisi arasındaki fark burada belirgin hale gelir: Hukuk mahkemesinde davalar avukatlar aracılığıyla yürütülür ve verilen kararlar kanunla bağlayıcıdır. Öte yandan, İl İslâm Komitesi Ofisindeki talepler, genellikle köydeki imamlar aracılığıyla yapılabilir ve verilen kararlar kanunla bağlayıcı olmayıp, fetva niteliği taşır.⁸⁴ Dolayısıyla İl İslâm Komitesi Ofisi'nin toplumsal uzlaşi ve dinî rehberlik sağlayan bir kurum olarak önemini, Datok Yutitam'ın ise yargısal kararlarla bağlayıcı hukukî sonuçlar doğuran bir yapı olduğunu açıkça göstermektedir.

Boşanma, miras, evlilik malları ve velayet gibi konularda İl İslâm Komitesi ile Datok Yutitam benzer çözüm süreçleri yürütmektedir. Bu konuların bazıları İl İslâm Komitesi Ofisi'ne taşınırken, bazıları ise medeni mahkemeye veya Datok Yutitam'a getirilir. İl İslâm Komitesi Ofisi, tarafların haklarının onaylandığı ve uzlaştırmanın sağlandığı bir platformdur. Öte yandan, Datok Yutitam, davalarda nihai kararın verildiği ve bu kararların taraflar üzerinde bağlayıcı olduğu bir yargı merciidir. Verilen karar, davanın davacı ya da davalı lehine olup olmadığına bakılmaksızın uygulanabilir ve hukuki yaptırımlarla desteklenir.⁸⁵

Pratikte ise, bazı Datok Yutitamlar, Müslüman İl İslâm Komitesi Ofisi tarafından komite üyesi olarak atanırlar. Böyle bir durumda, evlilik veya boşanma gibi işlemler onun önünde komite üyesi sıfatıyla gerçekleşebilir; ancak bu kişi yargıç sıfatıyla hareket edemez. Datok Yutitam'ların bu komitelere atanması olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Çünkü

⁸³ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 136.

⁸⁴ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 136.

⁸⁵ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 136-137.

Datok Yutitam, evlilik, boşanma, eşin nafakası ve evlilik mallarının dağıtımı gibi konuların koordine edilmesinde önemli bir rol üstlenir ve süreçlerin Dinî hassasiyetlere uygun şekilde yürütülmesini sağlar.⁸⁶ Bu yapı, hem İslâm hukuku hem de medeni hukuk arasında dengeli bir çözüm mekanizması sunarak, Müslüman toplulukların dinî ve hukuki taleplerine yanıt verecek bir sistemin oluşmasını sağlamaktadır.

IV. TAYLAND'IN GÜNEY DÖRT SINIR İLİNDEKİ MAHKEMELER

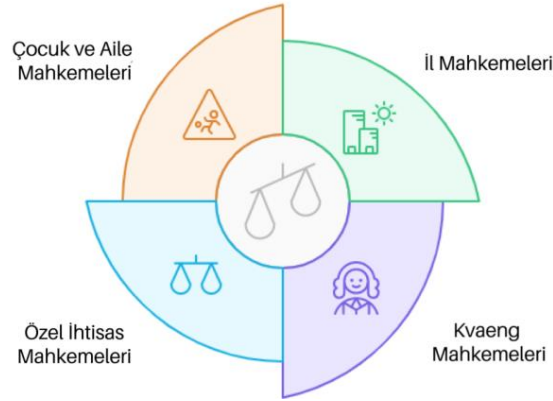
Müslümanların azınlıkta bulunduğu ülkelerde, Müslümanların resmî yargı mercilerine başvurması İslâm hukuku açısından caiz kabul edilmiştir. Çağdaş İslâm hukukçuları arasında yer alan Abdulkerim Zeydân ve Hayrettin Karaman gibi isimler, gayrimüslimlerin Müslümanlar hakkındaki şahitliğinin caiz olduğunu kabul ederek, dinî olmayan konularda Müslümanların davalarına bakmalarının da caiz olduğunu savunmaktadırlar. Bu bakış açısıyla, gayrimüslim bir hâkimin, Müslümanlara ait bir davayı İslâm hukukuna göre çözmesinin dinî açıdan sakıncası olmadığı ifade edilebilir. Bununla birlikte, Müslüman bir hâkimin, tarafların talebi doğrultusunda, İslâm dışı bir kanuna göre davayı çözmesi de dinî açıdan mümkündür. Ancak bu durumda, uygulanacak hukuk kurallarının, zarûrât-ı hamse ile belirlenen temel hakları veya çağdaş anlamda kabul edilen temel insan haklarını koruyabilecek nitelikte olması gerektiği vurgulanmalıdır.⁸⁷

A. Mahkeme Çeşitleri ve İşleyişi

Tayland'ın güney sınırındaki dört ilde, yani Patani, Yala, Narativat ve Satun illerinde, ceza davaları, medeni davalar ve diğer davaları incelemekle görevli çeşitli mahkemeler bulunmaktadır. Bu mahkemeler şunlardır:

⁸⁶ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 137.

⁸⁷ Mehmet Salih Kumaş, "Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *İnsan Hakları ve Din*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 2010, s. 143.

1. İl Mahkemeleri

Bu mahkemeler; Patani İl Mahkemesi, Yala İl Mahkemesi, Narativat İl Mahkemesi veya Satun İl Mahkemesi gibi yerel mahkemelerdir. Adalet Divanı Tüzüğü'nün 18. maddesi uyarınca, il mahkemeleri, diğer adalet mahkemelerinin yetkisi dışında kalan tüm hukuk ve ceza davalarını görme ve karara bağlama yetkisine sahiptir.⁸⁸ Ayrıca, Adalet Divanı Tüzüğü'nün 9. maddesine göre, İl ve Kvaeng Mahkemelerinde her mahkeme için bir başhâkim bulunur.⁸⁹ Başhâkim, mahkemenin idarî işlerini yürütmek ve yargı süreçlerini yönetmekle sorumludur.

2. Kvaeng Mahkemeleri

Kvaeng Mahkemeleri, daha hafif suçlar veya belirli bir değerin altındaki medeni davalar gibi davalara bakan ilk derece mahkemeleridir. Yala Kvaeng Mahkemesi bu ilk derece mahkemeler için örnek olarak gösterilebilir. Adalet Divanı Tüzüğü'nün 25. maddesinin 4. ve 5. fıkralarına göre, Kvaeng Mahkemesi; değeri 8.803,00 (Sekizbin sekizyüz üç) ABD Doları'nı aşmayan hukuk davaları,⁹⁰ 3 yılı aşmayan hapis cezası, 1.760 (Bin yedi yüz altmış) ABD Doları'nı⁹¹ aşmayan para cezası veya her ikisini birden içeren ceza davalarına bakma yetkisine sahiptir. Bu mahkemeler, belirtilen sınırların altında kalan davalara bakan adalet mahkemeleridir.⁹² İl Mahkemesi ise ihtilafı mülkün değeri 8.803,00 (Sekizbin sekizyüz üç) ABD Doları'nı aşan davalar veya parasal olarak hesaplanamayan

⁸⁸ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543" (2000 Tarihli Adalet Divanı Tüzüğünü Kullanma Yasası), *Rachakidcanubeksa*, C.117, 2000, s.8.

⁸⁹ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543", s. 5.

⁹⁰ 28.08.2024 tarihli Tayland Bahtı'nın ABD Doları karşısındaki kuru. bkz. <https://themoneyconverter.com/THB/USD> (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2024).

⁹¹ 28.08.2024 tarihli Tayland Bahtı'nın ABD Doları karşısındaki kuru. bkz. <https://themoneyconverter.com/THB/USD> (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2024).

⁹² Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543", s. 10.

mağduriyetlerin giderilmesi talebiyle açılan tahliye davaları ve ihtilafsız davaları incelemekle görevlidir.

3. 9. Bölge İstinaf Mahkemesi

Bu mahkeme, güney bölgesindeki il ve alt mahkemelerden gelen davaların temyiz başvurularını incelemeye yetkilidir ve güney sınırındaki dört ili de kapsamaktadır. Adalet Divanı Tüzüğü'nün 27. maddesine göre, İstinaf Mahkemesi'nde davaların değerlendirilmesi ve karara bağlanmasında en az üç hâkimin bulunması gerekmektedir. Bu düzenleme, davaların âdil ve tarafsız bir şekilde incelenmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. İstinaf mahkemesi hâkimi, mahkemenin genel toplantılarına katıldığında veya dava dosyasını inceledikten sonra, dosyanın içeriği doğrultusunda Asliye Mahkemesi'nin verdiği kararı uygun veya farklı bulma yetkisine sahiptir. Bu yetki, hâkimin bağımsız bir şekilde değerlendirme yaparak karar vermesini sağlamaktadır.⁹³

4. Özel İhtisas Mahkemeleri

Bu mahkemeler, yolsuzluk ve usulsüzlük davaları gibi özel konularda yetkilidir. Örneğin, 9. Bölge Yolsuzluk ve Usulsüzlük Mahkemesi (Songkhla ilinde yer almaktadır) ve Güney Bölgesi Ceza Mahkemesi gibi mahkemeler bulunmaktadır. Ayrıca, bölgedeki askeri davaları incelemek üzere yetkilendirilmiş Askeri Mahkemeler gibi bazı özel yetkili mahkemeler de mevcuttur

5. Çocuk ve Aile Mahkemeleri

Bu mahkemeler, çocuk suçları ve aile içi anlaşmazlıklar gibi çocuklar ve ailelerle ilgili davaları inceleme, karara bağlama ve hüküm verme yetkisine sahiptir. Aşağıdaki türde davalar, bu mahkemelerin yetki alanına girmektedir:

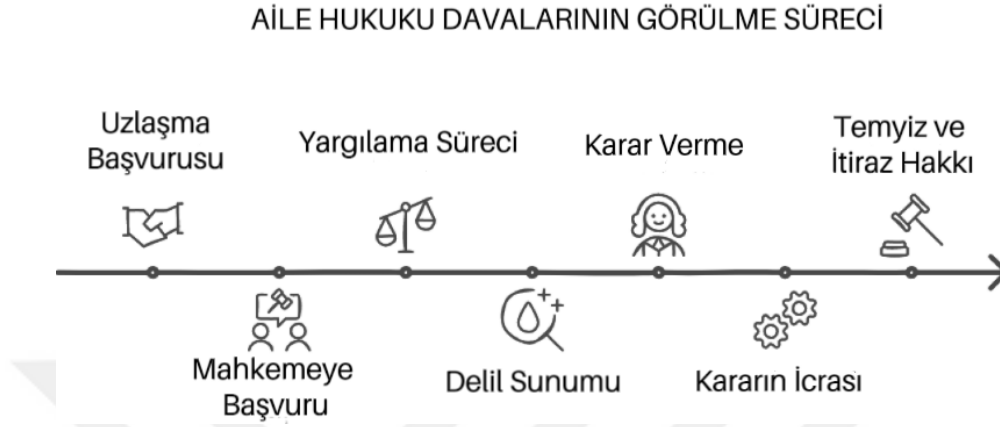
1. Çocuk veya gençlerin işledikleri suçlara ilişkin ceza davaları
2. Normal davaları görmeye yetkili bir mahkeme tarafından devredilen ceza davaları.
3. Aile davaları.
4. Refah koruma davaları.⁹⁴

⁹³ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543", s. 10.

⁹⁴ "Refah koruma davaları" terimi, Türk hukukunda sıkça kullanılan bir kavram olmasa da, bu tür davalar genellikle bireylerin veya grupların refahını koruma amacıyla açılan hukuk davalarını ifade eder. Örneğin, çocuk refahını koruma davaları, çocukların fiziksel, psikolojik ve eğitimsel refahını koruma amacıyla açılan davalardır.

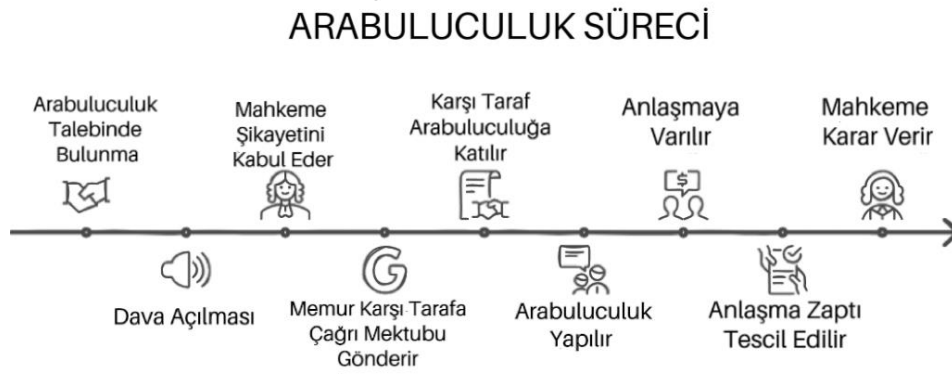
5. Kanunda Çocuk ve Aile Mahkemesinin görev alanına gireceği öngörülen diğer davalar.⁹⁵

B. Aile Hukuku Davalarının Görülme Süreci

Bu bölgelerdeki mahkemelerin işleyişi, Tayland Medeni Kanunu ile birlikte İslâm hukuku kurallarının entegrasyonuna dayanır. Mahkemelerde, davacı ve davalı Müslüman olduğunda İslâm hukuku kuralları öncelikli olarak uygulanır. Ayrıca Datok Yutitam, aile hukuku ve miras davalarında mahkemelere danışmanlık yapar ve kararların İslâm hukukuna uygun olarak verilmesine yardımcı olur.

1. Uzlaşma Başvurusu

Medeni Usul Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca dava açılmadan önce muhtemel davacılar, yetkili mahkemeye başvurabilirler. Eğer bir dava açılmışsa, mahkemeden tarafların

⁹⁵ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat San Yeawachon Lea Khrobkhrua Lea Withi Phicarana Kadi Yeawachon Lea Khrobkhrua" (Çocuk ve Aile Mahkemesi Yasası ve Çocuk ve Aile Mahkemesine ilişkin Usuller), *Rachakidcanubeksa*, C. 127, Sayı. 72 Gor, 2010, s. 16.

anlaşmaya varmalarını sağlamak amacıyla bir arabulucu atanmasını talep edebilirler.⁹⁶ Başvuru dilekçesinde tarafların adları, ikametgâhları ve ilgili anlaşmazlığın ayrıntıları belirtilmelidir.

Mahkeme, başvuruyu uygun bulursa kabul eder ve işlemlere başlar. Bu aşamada, karşı tarafın arabuluculuğa katılmaya istekli olup olmadığı soruşturulur. Karşı taraf kabul ederse, arabuluculuğa katılım sağlanır. Mahkeme, ilgili tarafları ve avukatlarını bizzat mahkemeye çağırır ve Medeni Usul Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca arabuluculuğu sürdürmek için bir arabulucu atanır.

Taraflar, arabuluculuk sürecinde anlaşmaya varır veya uzlaşmaya ulaşırsa, arabulucu, mahkemeye bir anlaşma veya uzlaşma metni sunar. Mahkeme, sunulan anlaşmanın veya uzlaşmanın tarafların niyetlerine uygun, dürüst, âdil ve yasalara aykırı olmadığını değerlendirdiğinde, tarafların uzlaştıkları konuyu ortak bir karara bağlayarak bir anlaşma veya uzlaşma sözleşmesi imzalamalarını sağlar.

Birinci fıkra uyarınca, anlaşma veya uzlaşmanın yapıldığı gün, taraflar mahkemeden, anlaşmaya uygun bir karar verilmesini talep edebilirler. Mahkeme, davanın karara bağlanmasını gerekli görürse, anlaşmaya veya uzlaşma metnine göre hüküm verir. Bu tür bir uzlaşma, Medeni Usul Kanunu'nun 138. maddesi hükümlerinin gerektiği şekilde uyarlanarak uygulanmasına izin verilerek gerçekleştirilebilir.⁹⁷

Bu uzlaşma başvurusu ve süreci, mahkemeye herhangi bir masraf ödenmesini gerektirmemektedir. Bu madde uyarınca verilen mahkeme kararı, nihaî karar olacaktır.

Eğer mahkeme bir arabulucu atanmasına karar verir ve arabuluculuk sonuçsuz kalırsa zamanaşımı süresi, şikâyetin yapılmasından sonra veya arabuluculuk tarihinden itibaren

⁹⁶ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Pramuan Kodmai Vithi Picaarana Kuampeang Por Sor 2477" (1934 Tarihli Medeni Usul Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Düzenlemeler), *Rachakidcanubeksa*, C. 52, 1934, s. 348.

⁹⁷ Medeni Usul Kanunu md. 138: Tarafların, şikayeti geri çekmeden davaya konu olan hususlar üzerinde anlaşmaya veya uzlaşmaya vardıkları ve bu anlaşma ya da uzlaşmanın hukuka aykırı olmadığı durumlarda, mahkeme bu anlaşma veya uzlaşmanın içeriğinin kaydederek o doğrultuda karar verecektir. Bkz. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Pramuan Kodmai Vithi Picaarana Kuampeang Por Sor 2477", *Rachakidcanubeksa*, s. 834.

altmış gün içinde sona erer. Zamanaşımı süresi, arabuluculuğun sona erdiği tarihten itibaren altmış gün daha uzatılır.⁹⁸

Datok Yutitam'ın görevi, mahkemede aile ve İslâmî mirasa ilişkin anlaşmazlıkların çözümünde arabuluculuk yapmaktır. Bu süreç, davacı ve davalı arasında bir uzlaşma sağlanmasını amaçlar ve alınan kararlar icra edilebilir ya da bağlayıcı nitelikte olabilir. Arabuluculuk sonucunda taraflar arasında yapılan uzlaşma anlaşması, hem hâkim hem de Datok Yutitam tarafından imzalanır. Ancak, bu kararların İslâm hukukuna ve genel hukuka aykırı olmaması gerekmektedir.⁹⁹

2. Mahkemeye Başvuru

Dava açmanın ilk adımı olan dilekçe, hukukî sürecin temelini oluşturur. Tayland Medeni Kanunu uyarınca, dilekçe, davacı tarafından sunulacak olan hukukî dayanaklar ve talepleri içermelidir. Dilekçenin hazırlanmasına ilişkin rehberler genellikle Tayland Medeni Usul Hukuku Kanunu'nda yer almaktadır. İslâm hukuku çerçevesinde, dilekçe ya da talep, davacının veya mülk sahibinin Müslüman olup olmadığını ve açılan davanın İslâm hukukuna tabi olup olmadığını belirlemek amacıyla incelenir.¹⁰⁰ Dosyalama memuru şikayeti inceledikten sonra, Datok Yutitam şikayeti tekrar gözden geçirir. Dinî bir mesele olduğu tespit edilirse, Datok Yutitam, şikayeti “kontrol edildi” olarak kaydeder. Dosyalama memuru daha sonra, dilekçenin ön kısmına “İslâm hukukuna tâbî davalar” ifadesini not eder ve şikayeti daha ayrıntılı değerlendirilmek üzere hâkime sunar.¹⁰¹

⁹⁸ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Phrarachabanyat Kaehai Pheim Teim Pramuan Kodmai Withi Phicharana Khwam Pheanh (Chabab Thi 32)” (32 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunlar), *Rachakidcanubeksa*, C.138, 2020, s.1-2.

⁹⁹ Nuh Ma, *Datok Yutitam' Roles and Authority in Islamic law Enforcement in Pattani, Narathiwat, Yala and Satun Province*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Prince Of Songkhla University, Pattani, 2019, s. 109.

¹⁰⁰ 1946 Tarihli Patani, Narathivat, Yala ve Satun illerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar md. 3: Davacı ve davalının her ikisinin de Müslüman olduğu veya davanın çekişmesiz olduğu durumlarda dilekçe sahibinin Müslüman olduğu aile veya mirasla ilgili bir davaya bakarken, Patani, Narathivat, Yala veya Satun illerindeki bir ilk derece mahkemesi, dava sebebinin bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce veya sonra gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, miras kurallarını düzenleyenler hariç olmak üzere, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri yerine İslâm Hukuku kurallarını uygulayacaktır. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489”, s. 634-635.

¹⁰¹

<https://www.lawyerleenont.com/%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%96%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94.html> (Erişim tarihi: 15 Haziran 2023).

3. Yargılama Süreci

a. Ön İnceleme

Mahkeme, dava dilekçesini aldıktan sonra davanın yargılamaya uygun olup olmadığını değerlendirir. Bu süreç, hem Tayland medeni hukukunda hem de İslâm hukuku davalarında uygulanır. Mahkemeler, tarafların sunduğu delilleri inceler ve eksik bilgi ya da belgeler varsa, bunların tamamlanması için taraflara süre tanır.

b. Hâkimin Atanması

İslâm hukuku davalarında, özellikle Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde, Datok Yutitam atanır. Datok Yutitam, davanın İslâm hukuku çerçevesinde ele alınmasını sağlar. Tayland yasalarına göre, Datok Yutitam'ın kararları bağlayıcı niteliktedir¹⁰²

Adalet Divanı Tüzüğü'nün 33. maddesine göre, Yargıtay Başkanı, İstinaf Mahkemesi Başkanı, Bölge İstinaf Mahkemesi Başkanı, Asliye Mahkemesi Başkanı veya başhâkim, bir komitenin davanın görüşülmesi veya karara bağlanması sırasında adaletin etkilenebileceği kanâatine varırsa, dava dosyasını geri isteyebilir ve başka bir komiteye havale edebilir. Bu yetki, adaletin sağlanması ve yargı sürecinin tarafsızlığının korunması amacıyla kullanılır.¹⁰³

4. Delil Sunumu

Delillerin toplanması ve sunulması, davanın seyrini belirleyen önemli bir aşamadır. Tayland medeni hukukunda, yazılı belgeler, tanık ifadeleri ve uzman görüşleri delil olarak sunulabilir. İslâm hukuku çerçevesinde ise tanıkların sayısı ve güvenilirliği büyük önem taşır. İslâm hukuku, belirli şartlarda iki erkek tanığın ya da bir erkek ve iki kadın tanığın beyanlarını esas alır.¹⁰⁴

¹⁰² 1946 Tarihli Patani, Narathivat, Yala ve Satun illerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar md. 4: Datok Yutitam, İslâm Hukuku ile ilgili meselelerde karar verme ve bu kararları imzalama yetkisine sahiptir. Datok Yutitam'ın İslâm Hukukuna ilişkin verdiği kararlar, dava açısından kesindir ve bağlayıcıdır. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathivat Yala lea Satun Porsor 2489", s. 635.

¹⁰³ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543", s. 12.

¹⁰⁴ Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı Md. 94: Karı veya kocanın birbirinin haklarını ihlal ettiği ya da her iki tarafın da birbirini suçladığı durumlarda, mahkeme dışarıdan güvenilir ve olaya tanık olan kişilerin ifadelerini dinleyerek ihlal edenin eylemi yapmaktan vazgeçmesine karar vermelidir. Bu durumda, mahkeme olayın incelenmesi ve araştırılması için en az bir güvenilir kişiyi görevlendirir ve karı-koca hakkında yakınlarında yaşamalarını emreder. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 118.

5. Karar Verme

Dört ilin asliye mahkemelerinde her duruşmada bir hâkimin yanı sıra bir Datok Yutitam bulunmalıdır. Adalet Divanı Tüzüğü'nün 26. maddesine göre, asliye mahkemelerinde davalarının görülmesi ve karara bağlanmasında en az iki hâkimden oluşan bir heyetin bulunması gerekir.¹⁰⁵ Aile ve mirasla ilgili davaları, İslâm hukukuna göre değerlendirildiğinde, hâkimin yanı sıra bir Datok Yutitam'ın da davaya katılması zorunludur. Mahkemeler, sunulan delilleri değerlendirir ve bu doğrultuda karar verir. İslâm hukuku davalarında, Datok Yutitam, İslâmî esaslara göre kararını verir ve bu karar, Datok Yutitam'ın imzasıyla onaylanır¹⁰⁶

2023 tarihli Adalet Divanı Davalarının Görüşülmesi ve Karara Bağlanması için Sürenin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesi, 2. fıkrasına göre, olağan davalarda mahkeme, davanın kabul edildiği tarihten itibaren bir yıl içinde yargılamanın yapılması ve karar bağlanmasını sağlamak zorundadır. Ayrıca, herhangi bir sanığın tutuklu yargılandığı ceza davalarında, mahkeme, tutuklama kararının verildiği tarihten itibaren altı ay içinde hükmü sonuçlandırmakla yükümlüdür.¹⁰⁷

6. Kararın İcrası

Mahkemenin verdiği kararlar, icra müdürlükleri aracılığıyla uygulanır. Bu süreç, mal paylaşımı, nafaka ödemesi gibi kararların uygulanmasını içerir.¹⁰⁸ Tayland yasaları, icra süreci düzenlenmiştir. İslâm hukuku uygulamalarında da benzer icra prosedürleri bulunur, ancak bu durum İslâm hukukunun hükümlerine göre şekillenir.

7. Temyiz ve İtiraz Hakkı

Asliye mahkemesinin kararına karşı temyizde bulunmak isteyen taraf, bu başvuruyu asliye mahkemesinin kararından itibaren bir ay içinde yapmalıdır. Mahkeme kararlarına

¹⁰⁵ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543”, s. 10.

¹⁰⁶ 1946 Tarihli Patani, Narathivat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar md.4: 3.madde uyarınca görülen davalarda, ilk derece mahkemesi, İslâm Hukukuna ilişkin konularda karar verme yetkisine sahip bir Datok Yutitam ve diğer hâkimlerden oluşacaktır. Datok Yutitam, İslâm Hukuku ile ilgili meselelerde karar verme ve bu kararları imzalama yetkisine sahiptir. Datok Yutitam'ın İslâm Hukukuna ilişkin verdiği kararlar, dava açısından kesindir ve bağlayıcıdır. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489”, s. 634-635.

¹⁰⁷ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Rabiab Rachakarn Fai Tulakarn San Yutitam Va Duai Karnkammod Rayavela Karnpichana Pipaksakahdeekhonghsanyutitam Porsor 2566”, (2023 Tarihli Adalet Divanı Davalarının Görüşülmesi ve Karara Bağlanması için Sürelerin Belirlenmesine İlişkin Adalet Divanı Adli Yönetmeliği), *Rachakidcanubeksa*, C.140, 2023, s. 9.

¹⁰⁸ Tayland Medeni Kanunu ile Tayland'da Uygulanan İslâm Hukukunun, Evliliğin Sona Ermesi ve Nafaka ile ilgili kanular ekler kısmında incelenebilir.

itiraz, Tayland’da istinaf mahkemesi nezdinde yapılabilir. Temyiz süreci, hukukî hata veya usûl hatası iddialarına dayanır. İslâm hukuku davalarında, temyiz hakkı sınırlı olabilir ve genellikle Datok Yutitam’ın kararları bağlayıcı olarak kabul edilir. Datok Yutitam’ın verdiği kararlara, İslâm hukukuna uygun olmadığı iddiasıyla itiraz edilemez. Ancak, ilk derece mahkemesinin gerçekleri yanlış anladığı veya tarafların yanlış ya da eksik delil sunduğu gerekçesiyle karara itiraz edilebilir. Bu durumda, 1946 tarihli kanunun 5. maddesi uyarınca hâkimlerin verdiği kararlara ilişkin itiraz hükümleri, gerekli değişiklikler yapılarak Datok Yutitam’a yönelik itirazlar için de uygulanır.¹⁰⁹

Bu prosedürler, davanın türüne ve tarafların durumuna göre değişiklik gösterebilir. Tayland’ın medeni kanunu ve İslâm hukuku, bölgedeki aile hukuku davalarında önemli roller oynar ve bu hukukî prosedürlerin uygulanmasında her iki hukuk sistemi dikkatle takip edilir. Tayland’daki hukukî süreçler hakkında daha detaylı bilgi için ekler bölümündeki özellikle Tayland Medeni Usul Hukuku Kanunu ve 1946 Tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar incelenebilir.

2023 tarihli Adalet Divanı Davalarının Görüşülmesi ve Karara Bağlanması için Sürenin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik’in 10. maddesi, istinaf mahkemelerinde davaların ne kadar sürede görüşülüp karara bağlanması gerektiğini düzenlemektedir. Buna göre, istinaf mahkemelerinde bir davanın asliye mahkemesinden alındığı tarihten itibaren bir yıl içinde sonuçlandırılması zorunludur. Ceza davalarında, eğer mahkemenin sadece takdir yetkisi söz konusuysa, dava dosyasının ilk derece mahkemesinden teslim alındığı tarihten itibaren altı ay içinde inceleme tamamlanmalıdır.¹¹⁰ Yönetmeliğin 13. maddesi ise Yargıtay’da görülen davalarla ilgilidir. Buna göre, Yargıtay dosyayı ilk derece mahkemesinden teslim aldığı tarihten itibaren bir yıl içinde davayı değerlendirip karara bağlamak zorundadır.¹¹¹ İstinaf mahkemesinin kararına karşı Yargıtay’a temyiz başvurusunda bulunmak isteyen tarafların, bu başvuruyu asliye mahkemesindeki gibi bir ay içinde yapmaları gerekmektedir. Yargıtay, temyiz dilekçesini kabul veya reddedebilir. Yargıtay’ın verdiği karar nihâî olup, bu karara karşı tekrar temyiz hakkı bulunmamaktadır. Bu düzenlemeler, davaların makul sürelerde sonuçlandırılması ve âdil yargılama sürecinin etkin bir şekilde yürütülmesi açısından önem

¹⁰⁹ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489”, s. 635-636.

¹¹⁰ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Rabiab Rachakarn Fai Tulakarn San Yutitam Va Duai Karnkamnod Rayavela Karnpichana Pipaksakahdeekhongsanyutitam Porsor 2566”, s. 11.

¹¹¹ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Rabiab Rachakarn Fai Tulakarn San Yutitam Va Duai Karnkamnod Rayavela Karnpichana Pipaksakahdeekhongsanyutitam Porsor 2566”, s. 12.

arz etmektedir. Yargıtay'ın nihâî karar yetkisi, yargı sürecinde hukukî belirliliği ve sonlandırmayı sağlama amacı taşımaktadır.

Tayland'ın güney sınırındaki dört ilde yer alan mahkemeler, Medeni ve Ticaret Kanunu yerine İslâm hukukunun uygulanmasının hukukî gerekçesini ortaya koymaktadır. Mahkemeler, bölgedeki İslâm hukuku hükümlerinin Medeni ve Ticaret Kanunu'na üstünlük arz ettiği kanâatiyle, davaların İslâm hukuku çerçevesinde çözüme kavuşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, İslâm hukuku ile Tayland'ın laik hukuk sistemi arasındaki örtüşme ve ayrışma noktaları daha belirgin hale gelmektedir. Mahkemeler dinî hukuk ilkelerini uygulamakta olup alınan kararlar medeni hukuk bağlamında da geçerlilik kazanmaktadır. Devlet hukuku ile azınlık hukukunun birlikte var olduğu bir hukukî çoğulculuk yapısı, bu bağlamda ortaya çıkmaktadır. Bu tür hukukî çoğulculuk Hindistan başta olmak üzere Sri Lanka, Tayland, Filipinler ve Çin gibi ülkelerde İslâm hukukunun Müslüman azınlıklara resmen uygulanması örneğinde görülebilmektedir.¹¹²

Hukukî çoğulculuğun olumlu yönleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

a) Kimlik İnşası ve Özgürlüklere Uyum: Hukuk ile kültür arasındaki ilişkiye odaklanan hukukî çoğulculuk savunucuları, hukukun bireyin kimlik ve kişilik gelişiminde kritik bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, birey hukukun yalnızca pasif bir alıcısı olmaktan öte, alternatif hukuk normlarını tercih edebilen aktif bir özne olarak değerlendirilmektedir.¹¹³

b) Devletin Meşruiyetini Artırma, Hoşgörüyü Yaygınlaştırma ve Potansiyel Çatışmaları Azaltma: Özellikle sömürge dönemlerinden miras kalan ve çok etnikli yapıya sahip toplumlarda, devletin sosyal gruplar arasında politik meşruiyet sağlamak, etnik veya dinî gruplar arasındaki potansiyel çatışmaları önlemek ve devletin hukuk kurallarını periferik bölgelere yaymak amacıyla hukukî çoğulculuk mekanizmalarına başvurduğu görülmektedir.¹¹⁴

c) Hukukun Gelişimine Katkı: Hukukî çoğulculuk, hukuk ile kültür arasındaki sıkı ilişkiye işaret ederek, hukukun toplumsal değerlerden bağımsız bir yapı olamayacağını

¹¹² Kumaş, "Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", s. 126.

¹¹³ Kumaş, "Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", s. 132.

¹¹⁴ Kumaş, "Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", s. 132.

savunur. Bu çerçevede, hukuk, dinamik bir toplumsal yapıyla paralel olarak sürekli yenilenmekte ve gelişmektedir. Böylelikle, hukukun statik ve dogmatik bir kurallar bütünü olmasının önüne geçilmekte, hukukun çok merkezli bir yapıya sahip olması ise, toplumsal farklılıkları daha iyi yansıtmaya, hukukî düzenlemelerin, yaptırım sistemlerinin ve yorumlama usullerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.¹¹⁵

d) İnsan Hakları ve Hukuk Devletin Gelişimine Katkı: İnsan haklarının evrensel bir nitelik taşıdığı kabul edilmekle birlikte, bu hakların uygulamaya geçirilmesi farklı biçimlerde tezahür edebilir. Bu anlamda, hukukî çoğulculuk, insan haklarının etkin bir biçimde hayata geçirilmesine ve böylece hukuk devletinin işlevselliğinin tam anlamıyla sağlanmasına imkân tanımaktadır.¹¹⁶

¹¹⁵ Kumaş, “Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, s. 133.

¹¹⁶ Kumaş, “Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, s. 133.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLGEDEKİ MAHKEMELERDE AİLE HUKUKU UYGULAMALARI

I. Bölgedeki Mahkemelerde Aile Hukuku Uygulamalarının Teorik Boyutu

Aile hukuku, toplumsal düzenin en temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilen aile kurumunun düzenlenmesi ve korunması için geliştirilen hukuk normlarını içerir. Bu bağlamda, Tayland'ın güney sınır bölgelerinde aile hukukunun uygulanışı, hem yerel geleneklerin hem de İslâm hukukunun etkilerini taşımaktadır. Teorik olarak, bölgedeki mahkemelerde aile hukuku uygulamalarının temel dayanağı, Tayland'ın Medeni ve Ticaret Kanunu ile İslâm hukukunun esaslarıdır. Bu iki hukuk sistemi, tarihsel süreçte şekillenmiş ve yerel kültürel dinamikler ile harmanlanarak günümüze kadar ulaşmıştır. Tayland Medeni Kanunu, Batı hukuk sistemlerinin etkisiyle çağdaş bir çerçeveye kavuşurken, İslâm hukuku ise bölgedeki Müslüman nüfusun inanç ve yaşam biçimlerine uygun bir hukukî zemin sağlamıştır. Bu teorik yapı, bölgedeki mahkemelerde aile hukuku davalarının ele alınışında önemli bir rol oynamaktadır.

A. İtibar Edilen Kaynaklar

Tayland yasalarının tarihî gelişimi, yerel gelenekler, din ve kraliyet kararları temelinde şekillenmiştir. Geçmişte, Tayland'ın hukuk sistemi bu unsurlara dayanırken, Batı ülkelerinden, özellikle Fransa ve İngiltere gibi kolonileştiren ülkelerden gelen etkilerle büyük bir dönüşüm geçirmiştir. Bu süreçte, Tayland'da yabancıların, Tayland yasalarının adaletsiz olduğuna dair algıları nedeniyle, yerel mahkemelere güvenmeyip kendi konsolosluk mahkemelerini kurmaları sonucunda yargı bağımsızlığı kaybedilmiştir. Bu durum, Tayland hükûmetini “Bölge Dışı Haklar Anlaşması” adı verilen bir anlaşma yapmaya zorlamıştır. Bu anlaşma ile yabancılar, Tayland mahkemelerinin yetkisi dışında tutulmuş ve kendi uluslarının kontrolündeki mahkemeler tarafından yargılanmıştır.¹¹⁷

Kral V. Rama döneminde (1868-1910), yargı bağımsızlığını geri kazanma fikri ortaya atılmıştır. Bu bağlamda, Tayland yasalarının diğer ülkelerin yasalarıyla eşit düzeye getirilmesi hedeflenmiş ve yasaların revize edilmesi süreci başlatılmıştır. 1908 yılında, Ceza

¹¹⁷ Pruksa Khruasaeng, “The Reform of Thailand Civil and Commercial Code to AEC”, *Journal of Thai Ombudsman*, VII, (2014), s. 91.

Kanunu taslağı tamamlanmış ve diğer yasaların hazırlanması için bir komisyon kurulmuştur.¹¹⁸

Kral VI. Rama'nın hükümdarlığı döneminde (1910-1925), Tayland'ın Medeni ve Ticaret Kanunu'nun hazırlanması sürecinde önemli adımlar atılmıştır. Bu süreçte bir komite atanarak, kanunun farklı bölümleri sırayla hazırlanmış ve tamamlanmıştır. İlk olarak 1925 yılında kanunun birinci bölümü olan genel hükümler ve ikinci bölümü olan borçlar hukuku tamamlanarak yayımlanmıştır. Ardından, 1929 yılında bireysel sözleşmeleri ele alan üçüncü bölüm ve 1932 yılında mülkiyet hukuku ile ilgili olan dördüncü bölüm tamamlanmıştır. 1934 yılında, aile hukukunu ele alan beşinci bölüm ve miras hukukuna ilişkin altıncı bölüm de hazırlanarak kanun taslağı son haline getirilmiştir.¹¹⁹ Sonuç olarak, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun tamamı, 1 Ekim 1935 tarihinde Kanun Hükmünde Kararname ile yayımlanmıştır.

Bu sürecin sonunda, Tayland yasaları hem içerik hem de yapı açısından modernleşmiş ve uluslararası hukuk normlarına uygun hale getirilmiştir. Bu dönüşüm, Tayland'ın yargı sisteminin bağımsızlığının yeniden tesis edilmesini sağlamış ve ülkenin Batı ülkeleriyle hukuk alanında rekabet edebilir bir seviyeye ulaşmasına olanak tanımıştır. Bu modernizasyon süreci, Tayland'ın uluslararası alanda hukukî güvenilirliğini artırmış ve ülkenin yargı sisteminin etkinliğini pekiştirmiştir.

Tayland Medeni ve Ticaret Kanunu'nun hazırlanmasında, Tayland'ın orijinal yasalarının yanı sıra, çeşitli ulusların yasaları ve uluslararası hukuk normları dikkate alınmıştır. Bu süreçte, Alman Medeni Kanunu ve Japon Medeni Kanunu ana kaynaklar olarak kullanılmıştır. Bunun yanında, Fransız Medeni Kanunu ve İsviçre Medeni Kanunu da ikincil kaynaklar olarak zikredilmiştir.¹²⁰ Bu yaklaşım, Tayland'ın çağdaş hukuk sisteminin oluşturulmasında, Batı'nın gelişmiş hukuk sistemlerinden yararlanarak dengeli ve kapsamlı bir hukukî çerçeve oluşturma amacı taşımaktadır.

¹¹⁸ Khruesaeng, "The Reform of Thailand Civil and Commercial Code to AEC", s.91-92.

¹¹⁹ Khruesaeng, "The Reform of Thailand Civil and Commercial Code to AEC", s.92.; Tezimizde kullanılan Aile Kanunu, 5 Ekim 1976 tarihinde çıkarılan bir kararnamede eski kanunun bazı maddelerinde yapılan değişiklikler ve eklemelerle uygulamaya geçen bir yasadır. Bu yasal düzenleme, önceki mevzuatta ihtiyaç duyulan güncellemeleri yaparak, mevcut hukukî normlara uyum sağlama amacıyla yürürlüğe konulmuştur. Bu sayede, aile hukukuna ilişkin düzenlemeler daha çağdaş ve uygulanabilir hale getirilmiş, hukukî ihtiyaçlara daha etkili yanıtlar verilmiştir. Phichai Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram" (Medeni ve Ticaret Kanunu (1.-6. kitaplar), Ceza kanunu ve Haksız Sözleşme Koşulları), Athataya Millennuium, Bangkok, 2009, s.437.

¹²⁰ Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s.7.

Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı hakkında yapılan düzenlemeler, bu eserin tarihi ve dinî önemini daha da vurgulamaktadır. Adalet Bakanlığı'nın 1941 yılında hazırlayıp tamamladığı bu eser, Kur'an'da zikredilen aile ve mirasa ilişkin ayetleri derlemektedir. Bunun yanında, Peygamber'in sünneti, icma ve kıyas gibi İslâm hukukunun temel delilleri de bu eserde yer bulmuştur. Ancak, ilk hazırlanan bu eserde kitap, bölüm, kısım gibi başlıklar tasnif edilmemiştir, bu da metinlerin daha zor anlaşılmasına yol açabilmiştir.¹²¹

2011 yılında Adalet Divanı tarafından hazırlanan *Mahkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı* adlı eser, aile ve miras hukuku çerçevesinde İslâm hukukunun uygulanmasına yönelik bir rehber olarak, hukuki davaların incelenmesi, referans alınması ve karara bağlanmasında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Metinler, konulara ve maddelere göre tasnif edilerek, Tayland'ın güneyindeki dört sınır ilinde görev yapan hâkimler için önemli bir rehber niteliği taşımaktadır.¹²² Bu el kitabının dayandığı kaynaklar arasında İslâm hukukunun (fikhın) önemli eserleri yer alır. Bunlar arasında, 1) Zekerıyyâ el-Ensârî (ö. 926/1520)'nin *Fethü'l-vehhâb bi-şerhi Menheci't-tullâb* adlı eseri.¹²³ Zekerıyyâ el-Ensârî, Şafî mezhebinin son dönemlerinde öne çıkan ve Şeyhülislâm unvanını kazanmış önemli bir fâkihtir. Şafî mezhebinin ikinci büyük tenkîh sürecini gerçekleştirmiş ve Yahyâ b. Şeref en-Nevevî'nin *Minhâcü't-tâlibîn* adlı eserini sadeleştirerek *Menhecü't-tullâb*'ı telif etmiştir. 2) İbn Hacer el-Heytemî (ö. 974/1567), Yahyâ b. Şeref en-Nevevî'nin *Minhâcü't-tâlibîn* adlı eserine yaptığı şerh olan *Tuhfetü'l-Muhtâc* ile tanınmıştır. Bu eser, Şafî mezhebinin temel kaynaklarından biri olup, Nevevî'nin fikhî görüşlerini detaylı bir şekilde açıklamaktadır.¹²⁴ 3) Hatîb eş-Şirbînî (ö. 977/1570), Yahyâ b. Şeref en-Nevevî'nin Şafî fikhına dair *Minhâcü't-tâlibîn* adlı eseri üzerine yazdığı şerhle tanınır. Bu şerh, *Muğni'l-Muhtâc* adıyla bilinir ve Şafî mezhebinin önemli fikh eserlerinden biri olarak kabul edilmektedir.¹²⁵ 4) Şemseddin er-Remlî (ö. 1004/1596), Yahyâ b. Şeref en-Nevevî'nin Şafî fikhına dair *Minhâcü't-tâlibîn* adlı eserine yazdığı şerh olan *Nihâyetü'l-Muhtâc* ile tanınır. Bu eser, Şafî mezhebinin fikhî

¹²¹ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 118.

¹²² İmran Bin-Awae, *Movable and Immovable Property Inheritance Management System Based on Islamic Laws*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Prince Of Songkhla University, Pattani, 2017, s. 8.

¹²³ Zekerıyyâ el-Ensârî, Ebu Yahya Zeynüddin Zekerıyya b. Muhammed b. Ahmed Zekerıyyâ Ensârî, *Fethü'l-vehhâb bi-şerhi Menheci't-tullâb*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.

¹²⁴ İbn Hacer el-Heytemî, Ahmed b. Muhammed b. Ali, *Tuhfetü'l-muhtâc fi şerhi'l-Minhâc*, nşr. Heyet, el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, Mısır 1983.

¹²⁵ Şirbînî, Şemsuddin Muhammed b. Ahmed el-Hatîb, *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'âni elfâzi'l-Minhâc*, Thk. Muhammed Halil 'Aytani, Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut: Dâru'l-Ma'rfe, 1418/1997.

meselelerini detaylı bir şekilde açıklayan önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.¹²⁶ 4) Ahmed Selâme Kalyûbî (ö. 1069/1659)'nin *Hâşiyetu Kalyûbî* ve Umeyre¹²⁷. 5) İbn Abdülber es-Sübkî (777/1375), *Şerhu'r-Ravza* adlı eseriyle, Yahyâ b. Şeref en-Nevevî'nin *Ravzatü't-tâlibîn* adlı eserini şerh etmiştir. 6) İbn Kâsım el-Abbâdî'nin *Hâşiyetü'l-Gureri'l-behiyye* adlı eseri, Zekerıyyâ el-Ensârî'nin, İbnü'l-Verdî'nin *el-Behcetü'l-Verdiyye* isimli eserine yaptığı şerhin hâşiyesidir. Bu eser, Kazvî'nin *el-Hâvî's-sagîr* adlı Şâfiî fıkına dair eserinin 5000 beyitlik manzum şeklidir. 7) Süleyman b. Muhammed el-Büceyrimî, *Haşiyetü'l-büceyrimî ala Şerhil-Hatib* adlı eseri ve *Haşiyetü'l-büceyrimî ala Şerhi Menhecit-Tullab* gibi Şâfiî mezhebine müntesip fıkıh alimleri tarafından kaleme alınan diğer eserler de bu çalışmanın temel kaynakları arasında yer almaktadır.¹²⁸

Kuveyt Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı tarafından yayımlanan *el-Mevsûatü'l-Fıkhiyye*, dört mezhebe göre fıkıh hükümlerini içeren kapsamlı bir ansiklopedidir. Bu eser, İslâm dünyasında önemli bir referans kaynağı olarak kabul edilmekte ve bölgedeki âlimler de güncel fıkıh meselelerini ele alırken bu eserden istifade etmektedir.¹²⁹

Adalet Divanı tarafından hazırlanan Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı adlı eserin konu ve madde başlıklarıyla tasnif edilmesi, metinlerin daha anlaşılır hale getirilmesini ve hukukî meselelerin daha kolay çözüme kavuşmasını sağlamaktadır.

B. Evlilik Yaşı ve Ebeveyn Rızası

Tayland Medeni Kanunu'nun 1435. maddesi, evlilik yaşı konusunda kesin bir sınır belirler: Erkek ve kadının nişan yapabilmesi için her ikisinin de 17 yaşını doldurmuş olması gerekmektedir.¹³⁰ Bu yasal düzenleme, gençlerin fiziksel ve zihinsel olarak olgunlaşmasını ve evlilik gibi önemli bir kararın bilincinde olmalarını sağlamayı hedefler. Ek olarak, 1436. madde, reşit olmayan kişilerin nişan yapabilmeleri için ebeveyn rızasının gerekliliğini

¹²⁶ Remlî, Şemsuddin Muhammed b. Ebi'l-'Abbas Ahmed (ö. 1004/1596), *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1993.

¹²⁷ Ahmed Selâme Kalyûbî (ö. 1069/1659)'nin *Hâşiyetâ Kalyûbî* ve Umeyre, 3.B. Kahire: Mustafa el-Babi, 1375/1956.

¹²⁸ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 127.

¹²⁹ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s.128

¹³⁰ Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s.443.

vurgular.¹³¹ Bu, genç bireylerin ailelerinin rehberliği ve onayı altında evlilik kararı almalarını teşvik eder.

İslâm hukukunda evlilik, aile yapısının korunması ve toplumsal düzenin sağlanması açısından temel bir unsur olarak kabul edilir. Bu nedenle evlilik sürecine ilişkin belirli kurallar ve şartlar öngörülmektedir. Tayland'ın dört sınır ilindeki mahkemelerde uygulanan ve Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'nda yer alan düzenlemeler, bu kuralların hayata geçirilmesine yönelik pratik rehberler sunmaktadır. Bu el kitabında, evlilik teklifinin, evlenmek isteyen erkek tarafından kadına yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.¹³² *Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı*'nda nişan ve evlilik yaşına dair doğrudan bir sınır belirtilmemekle birlikte, erkeklerin rüşd yaşı 15 olarak belirlenmiştir. Kızların ise adet görmeye başladıklarında reşit sayıldıkları ifade edilmektedir.¹³³ Yaş sınırının belirlenmesi, dinî ve kültürel normlar çerçevesinde yapılmakta olup, evliliğin meşruiyeti açısından bu değerlendirmelerin önemi büyüktür.

Genel olarak fıkıh kitaplarında olduğu gibi, klasik Şâfiî fıkıh kitaplarında da evlenme yaşı konusunda herhangi bir belirleme yapılmamış, genelde bülûğ yaşı alt sınır kabul edilmiştir.¹³⁴

Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesi (HAK), ilk defa, evlenecek erkek ve kadın için muayyen bir yaşı doldurmuş olmak mecburiyetini getirmiştir. Buna göre, evlenebilmek için erkeğin 18, kadının 17 yaşını doldurmuş olması gerekir. Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnamesi,

¹³¹ Tayland Medeni Kanunu md.1436: Reşit olmayanların nişan yapabilmeleri için aşağıdaki kişilerin rızasını almaları gerekir: 1) Baba ve anne: her ikisi sağ olma durumunda. 2) Baba ya da anne: anne ya da babanın ölmesi durumunda, velâyet hakkını iptal etme durumunda, rıza verebilecek bir durumda değilse veya reşidin durumu, anne ve babadan rıza talep etmeye elverişli değilse. 3) Evlatlık alan kişi: reşit olan kişi evlat edinilmişse. 4) Veli: (1) (2) ve (3) uyarınca rıza verebilecek hiç kimse yoksa veya bu kişi velâyeti iptal etmiş durumda ise. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 443.

¹³² *Aile ve mirasa ilişkin islâm hukuku el kitabı*'nın 24.maddesine göre evlenmeden önce, erkek, evlenmek istediği kadına evlenme teklif etmelidir. Tekliften önce, hatta evlilikten önce bir kadına evlenme teklif etmek isteyen erkek ve bu teklifi alan kadın, namazda sadece vücudun avret sayılmayan yerlerini görebilirler. Bkz. s.18.

¹³³ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s.3, 9. Pratik boyutla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, tezimizin 3. Bölümünde yer alan ve seçilen davaların incelenmesi ile değerlendirilmesine odaklanan velayet davasında yetki ile ilgili ikinci dava ve yaşı küçüğe cinsel saldırı davası ile ilgili dördüncü davaya bakınız.

¹³⁴ Şirbînî, Şemsuddin Muhammed b. Ahmed el-Hatîb (ö. 977/1570), *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'âni elfâzi'l-Minhâc*, Thk. Muhammed Halil 'Aytani, Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut: Dâru'l-Ma'rfe, 1418/1997, 3/201; Remlî, Şemsuddin Muhammed b. Ebi'l-'Abbas Ahmed (ö. 1004/1596), *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1414/1993, 6/228.

7. maddesinde “on iki yaşını itmam etmemiş olan sagîr ile dokuz yaşını itmam etmemiş olan sagîre hiç bir kimse tarafından tezvic edilemez” hükmünü koymuştur.

Mısır’da evlenme yaşı konusu, kızlarda 16, erkekler de 18 yaşını bitirmiş olmak şeklinde düzenlenmiştir.¹³⁵ 56 sayılı *Mısır Ahval-i Şahsiyye Kanunu-1929*, evlenecek adaylardan her birinin yaşı için bir alt sınır belirlemiştir. Gelin adayının, milâdî yıl itibarıyla enaz onaltı, damat adayının ise enaz onsekiz yaşında olması gerektiğini düzenlemiştir. 1 numaralı *Mısır Ahval-i Şahsiyye Kanunu -2000* 17. maddesi de, aynı hükmü korumuştur. Eşlerden her ikisi veya yalnızca biri bu yaştan altındaysa, belgeyi düzenleyen bu akdi yapması yasaktır. Ayrıca, akdin yapılması değil, davanın açılması tarihinde belirlenen yaştan altında oldukları takdirde, zevciyet davası veya evlenme akdinden doğan davalar, kabul edilmez. Eşlerin evlenme sırasındaki yaşları konusunda özel kurallar yoktur. Bu konuda, 2000 tarihli, 1 numaralı kanununun 3. maddesine uyularak, Hanefî Mezhebi içindeki en tercih edilen görüş geçerli olur.¹³⁶

Evlilik akdinin sahih bir şekilde gerçekleşebilmesi için belirli şartların yerine getirilmesi zorunludur. Bu bağlamda, özellikle kadınlar için ebeveyn rızası ve velâyet konuları büyük bir önem taşır. *Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı*’n 56. maddesinde, kadınların kendi başlarına ya da bir temsilci aracılığıyla evlenmelerinin yasak olduğu belirtilmektedir. Ancak bu yasağa, yalnızca bir hâkimin tayin ettiği veli ya da başka bir kişinin bu evliliği kabul etmesi durumunda istisna tanınmaktadır.¹³⁷ Bu düzenleme, İslâm hukukunda velinin onayının evlilik akdinin meşruiyeti için bir gereklilik olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bakire kadınlar açısından velinin rızası, onların korunmasını ve toplumun normlarına uygun bir evlilik yapmalarını sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. 57. madde ise evlilik akdinin gerçekleşmesi sırasında kadının rızasının aranması gerektiğini ve bu rızanın veli tarafından sorgulanmasını öngörmektedir. Bakire bir kadının sessiz kalması rıza göstergesi olarak kabul edilirken, dul bir kadının sözlü rızasının alınması gerekmektedir.¹³⁸ Bu düzenleme, İslâm hukukunda kadının evlilik sürecindeki rolünü vurgulamakla birlikte, velinin onayının hukukî bir gereklilik olduğunu da pekiştirmektedir.

¹³⁵ Abdülvehhâb Hallâf, *el-Ahvâlü’ş-Şahsiyye fi’ş-Şerî’ati’l-İslâmiyye ‘alâ Vıfki Mezhebi Ebî Hanîfe ve-mâ ‘Aleyhi bi’l-Mehâkim*, 2.B. el-Kuveyt: Dâru’l-Kalem, 1410/1990, 34.

¹³⁶ Hasâneyn, *Ahkâmü’l-Üsra*, 125.

¹³⁷ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 25.

¹³⁸ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 25-26.

Kadının rızasının, velinin onayıyla birlikte değerlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda önemli bir husus olarak öne çıkmaktadır.

Zihinsel engelli bir erkeğin evliliği konusunda velinin rolü de önemle vurgulanmaktadır. Mahkeme tarafından yarı-yetersiz olarak kabul edilen bireylerin, velinin rızası olmaksızın evlenmeleri mümkün değildir. 73. madde, zihinsel engelli bireylerin korunması amacıyla velinin onayının gerekliliğini açıkça belirtmektedir. Veli, zihinsel engelli bireyin rızasını aldıktan sonra onun adına kabul işlemini gerçekleştirebilir.¹³⁹ Bu durum, İslâm hukukunun, bireylerin evlilik kurumu içinde korunmasını sağlamak amacıyla ebeveyn veya velinin müdahalesini zorunlu kıldığını göstermektedir.

Bu tür düzenlemeler, İslâm hukukunun aile ve toplumsal düzeni koruma amacıyla geliştirilmiş bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Tayland'daki dört sınır ilinde İslâm hukuku uygulamaları, yerel kültürel normlarla uyum içinde, hukukun bu koruyucu ve düzenleyici işlevlerini gerçekleştirmektedir.

1. Kültürel ve Toplumsal Etkiler

Tayland Medeni Kanunu, çağdaş hukuk sistemlerinin bir parçası olarak, bireylerin evlilik kararlarını alırken daha olgun ve sorumlu olmalarını hedefler. Bu bağlamda, yasal yaş sınırı ve ebeveyn rızası gerekliliği, bireylerin korunması ve toplumsal düzenin sağlanması açısından önemlidir.

İslâm Hukuku El Kitabı ise, dinî ve kültürel normlara dayalı bir yaklaşım benimser. Evlilik yaşının biyolojik olgunluğa göre belirlenmesi, toplumsal ve dinî değerlerin evlilik müessesesi üzerindeki etkisini gösterir. Bu yaklaşım, toplumun dinî inançlarına ve kültürel değerlerine uygun bir evlilik düzeni kurmayı amaçlar.

2. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Benzerlikler:

Her iki hukukî düzenleme de bireylerin haklarını koruma ve toplumsal düzenin sağlanması amacını taşır. Tayland Medeni Kanunu, gençlerin fiziksel ve zihinsel olgunlaşmasını hedeflerken, İslâm Hukuku El Kitabı, toplumsal ve dinî değerlere uygun bir

¹³⁹ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 29.

evlilik düzeni kurmayı amaçlar. Her iki hukuk sistemi de evlilik yaşını belirleyerek, bireylerin ve toplumun refahını gözetir.

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Farklılıklar:

Yaş Sınırı ve Rıza: Tayland Medeni Kanunu, evlilik yaşı için 17 yaş sınırını belirlerken, İslâm Hukuku El Kitabı, biyolojik olgunluğu esas alır. Bu fark, iki hukuk sisteminin evliliğe bakış açısındaki temel farklılığı yansıtır: Tayland Medeni Kanunu, bireysel haklar ve toplumsal sorumluluk üzerinde dururken, İslâm Hukuku El Kitabı, dinî ve kültürel normları öncelikli kılar.

Ebeveyn Rızası: Tayland Medeni Kanunu, reşit olmayan bireylerin evlilik yapabilmesi için ebeveyn rızasını şart koşarken, İslâm Hukuku El Kitabı, bu konuda daha esnektir. İslâm hukuku, evlilikte velinin rızasını önemli görür ancak bu rıza, dinî normlara göre şekillenir ve toplumsal düzenin korunmasına hizmet eder.

C. Mehir ve Malların Teslimi

1. Mehir Kavramı ve Önemi

Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı'nda mehirle ilgili düzenleme şöyledir: kadın kendisiyle cinsî münasebete giren kişiden makul bir mehir alma hakkına sahiptir. Bu hak, cinsî münasebeti doğuran sebeplerden dolayı kadına tanınmaktadır.¹⁴⁰ Mehir, evlilik sözleşmesinin bir sonucu olup kadının haklarını koruyan bir düzenleme olarak vurgulanmaktadır.

Mehirin belirlenmesi ve ödenmesi konusunda ise 277. maddede, evlilik sırasında mehirin belirlenmesi öngörülmüştür.¹⁴¹ 74. maddeye göre, evlilikte kadına makul bir mehir verilmesi gerekmektedir. Bu mehirin kadına verildiği kabul edilmelidir. Mehir, o bölgede

¹⁴⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 285: Kadın, kendisiyle cinsî münasebeti giren kişiden uygun mehir alma hakkına sahiptir. Bu kişinin yabancı mı yoksa kocası gibi muamele gören bir erkek mi olduğuna bakılmaksızın, cinsî münasebeti doğuran sebeplerden dolayı makul mehir alma hakkına sahiptir. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 69.

¹⁴¹ İslâm hukuku el kitabı md. 277: Evlenen çift, nikah sırasında mehrini belirtmelidir. Ancak, yasaların öngördüğü bazı durumlar hariç, mehir belirtilmeyebilir. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 67.

kabul edilen bir değer olmalıdır. Eğer para olarak belirlenmişse, para birimi ülkenin para birimi olmalıdır.¹⁴²

Mehre alt sınır tayin edilmesini kabul etmeyen Şafî ve Hanbelî mezhepleri, mal olan her şeyin az olsun çok olsun mehir olarak verilebileceğini benimser. Satıma konu olabilen her şey (mebi), mehir olur.¹⁴³ Ancak satımı veya kullanımı haram mallar, mehir olamaz.¹⁴⁴

277. maddede ise mehir ödemekten sorumlu kişinin, mehir olarak gümüş veya gümüşten yapılmış şeyler kullanması gerektiği belirtilmiştir. Mehrin bir kısmı, kocanın karısıyla ilk cinsî münasebetinden önce ödenmelidir. Mehrin değeri on dirhemden az olmamalıdır ve beş yüz dirhemden fazla olmamalıdır.¹⁴⁵

Kur'an-ı Kerîm'de mehrin önemine ve ödenmesine dikkat çekilmiş, ancak alt ve üst sınırına ilişkin açık ifadeler kullanılmamıştır. Hz.Peygamber (s.a.) döneminden muhtelif rivayetler, bu konuya ışık tutmaktadır. Hz.Peygamber (s.a.) ve sahâbeden rivayetlere göre, kıymet açısından son derece önemsiz denilebilecek şeyler de mehir olarak kabul edilmiş, hatta Hz.Peygamber (s.a.) sahâbeden bazılarını, Kur'an'dan bildiği bir sûreyi mehir yaparak evlendirmiştir. Bu uygulamaları değerlendiren Hasan el-Basrî, Saîd b. el-Müseyyeb, Evzâî, Süfyân es-Sevrî, Şâfî, İshak b. Râhûye ve Ahmed b. Hanbel gibi fakihler mehrin herhangi bir alt sınırı olmadığı görüşündedir.¹⁴⁶ Hanefilere göre, mehir olarak verilebilecek en düşük miktar, para haline getirilmiş olsun veya olmasın, 10 dirhem gümüştür. Bu miktardan aşağı bir mehir tesbit edilemez. Edildiği takdirde 10 dirhem gümüşe iblağ edilmesi gerekir.¹⁴⁷ Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: “(..) 10 dirhemden daha aşağı mehir yoktur.”¹⁴⁸

¹⁴² Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 29-30.

¹⁴³ Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, 3/292.

¹⁴⁴ Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc*, 3/298.

¹⁴⁵ İslâm hukuku el kitabı md. 277: Mehir ödemekten sorumlu kişi, mehir olarak gümüş veya gümüşten yapılmış şeyler kullanmalıdır. Mehrin bir kısmı, kocanın karısıyla ilk cinsî münasebetinden önce ödenmelidir. Mehrin değeri on dirhemden fazla olmalı, fakat beş yüz dirhemden fazla olmamalıdır. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 67.

¹⁴⁶ Mâverî, Ali b. Muhammed b. Habîb, *el-Hâvi'l-kebîr*, thk. Ali Muhammed Mu'avvid-Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1994, 9/397; İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed, *el-Muğni*, thk. Abdullâh b. Abdulmuhsin et-Türkî-Adulfettâh Muhammed el-Hulû, Dâru 'Âlemu'l-Kütüb, Riyad ty, 10/99; İbn Kudâme, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Muhammed, *eş-Şerhu'l-kebîr 'alâ metni'l-Mukni'* (el-Muğni içinde) nşr. Dâru'l-Menâr, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1983, 8/4.

¹⁴⁷ Kudûrî, Ebu'l-Huseyin Ahmed b. Muhammed, *Muhtasarü'l-Kudûrî fi'l-fikhi'l-Hanefî*, thk. Kâmil Muhammed Muhammed 'Uveyda, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1997, 147; Serahsî, Ebû Bekir Muhammed b. Ebû Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1989, 5/66, 80-81; Kâsânî, Ebû Bekir 'Alâeddîn Ebû Bekir b. Mes'ûd, *Bedâi'u's-sanâi' fi tertîbi's-şerâi'*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986, 2/275; Mergînânî, Ebu'l-Hasan Burhâneddin Ali, *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedî*, thk. Ahmed

Şâfiî Mezhebi'nin daha sonraki dönem fakihleri, mezhep imamının görüşünden ayrılarak, mehrin enaz 10 dirhem saf gümüş olması gerektiğini belirlemiştir, böylece Ebu Hanife'nin itirazından kurtulunmuş olur.¹⁴⁹ İHEK de ilgili maddesinde, Şâfiî Mezhebi içindeki bu sonraki görüşü benimsemiştir.

Mehrin ulaşabileceği en yüksek miktarın ne olacağı hususu, Kur'an ve sünnette açık ve kesin şekilde tespit edilmemiştir. Mehrin fazla olabileceği konusunda hem Kur'an'da (kıntar/yükler *dolusu mehir* ayeti: Nisa, 4/20), hem de Hz.Peygamber'in ve sahabilerin uygulamalarında örnekler bulunmaktadır.¹⁵⁰ Hz.Peygamber, Ümmü Habibe'yle evlenirken, Habeşistan'a mehir olarak 400 dirhem göndermiştir.¹⁵¹ Hz. Ömer, mehrin üst sınırını 400 dirhem olarak belirlemek istemiştir. Rivayete göre müminlerin emiri Hz. Ömer -muhtemelen gençlerin şikâyeti üzerine- mehrin en fazla dört yüz dirhem olarak sınırlanmasını istemiş, bunu duyan bir kadın, kıntar ayetini okuyarak Hz. Ömer'e karşı çıkmıştır. İtirazı haklı ve yerinde bulan müminlerin emiri, kendisinin hata ettiğini, kadının ise isabet ettiğini dile getirmiştir.¹⁵² Nikah ve talak konusunda farklı birtakım görüşleri olan Hanbeli fakih İbn Teymiyye, maddî imkânları geniş olanların dört yüz dirhem mehir vermesinin müstehap olduğunu benimsemektedir.¹⁵³ Rasûlullah ve ailesiyle alakalı zikredilen rivayetlerde beş yüz dirhem geçmesine rağmen, İbn Teymiyye'nin dört yüz dirhem şeklinde bir üst sınır koymasında Hz. Ömer'in girişimi etkin olabilir. Hz.Ayşe'nin açıklamasına göre, Hz.Peygamber'in eşleri ve kızları için belirlediği mehir miktarı 500 dirhemdi.¹⁵⁴ Hz.Peygamber eşlerinin ve kızlarının mehirlerini oniki ûkiyeden (500 dirhem) yukarıya

Mahmud eş-Şehâde, Dâru'l-Farfûr, Dımaşk 2006, 1/613; Mevsilî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdûd, *el-İhtiyâr li-ta'îlî'l-Muhtâr*, thk. Beşşâr Bekrî Arabî, Dâru Kubâ, Dımaşk ts, 2/119.

¹⁴⁸ *Dârekutnî, Ali b. Ömer, Sünen*, thk. Şu'ayb el-Arnaût, Hasan Abdülmün'im Şelebî, Abdullatif Hırzullah, Ahmed Berhûm, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2004, 4/358; Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn, *es-Sünenü'l-kübrâ*, thk. Abdülkâdir Atâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2003, 7/215.

¹⁴⁹ Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, 3/291-2; Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc*, 6/335; Ahmed Selâme Kalyûbî (ö. 1069/1659), *Hâşiyetâ Kalyûbî* ve Umeyre, 3.B. Kahire: Mustafâ el-Bâbî, 1375/1956, 3/276.

¹⁵⁰ Bunlar için bk. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, thk. Şu'ayb el-Arnaût ve dğr. Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1995-2001, 1/282, 41/173; Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc, *Sahîhu Müslim*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, Kahire 1991, "Nikâh" 78; Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as, *Sünenü Ebî Dâvud*, thk. Şu'ayb el-Arnaût ve dğr. Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dımaşk 2009, "Nikâh" 28; Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen*, thk. A. M. Şâkir ve dğr. Şirketü Mektebeti ve Matba'ati Mustafâ el-Bâbî, 1962-1977, "Nikâh" 23; Dârimî, Abdullah b. Abdurrahman, *Sünen*, thk. Hüseyn Selim Esed ed-Dârânî, Dâru'l-Muğnî, Riyad 2000, "Nikâh" 18; İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd, *Sünen*, thk. Şu'ayb el-Arnaût ve dğr. Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Beyrut 2009, "Nikâh" 17.

¹⁵¹ Nesai, Nikah, 26/67, no: 3352.

¹⁵² Abdurrezzâk b. Hemmâm, *el-Musannef*, thk. Habîbürrahmân el-A'zamî, Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1970-1983, 6/180.

¹⁵³ İbnü'l-Lahhâm, Ebu'l-Hasan Alaeddin Ali b. Muhammed, *el-İhtiyârâtü'l-fikhiyye min fetâvâ Şeyhi'l-İslâm İbn Teymiyye*, thk. Muhammed Hâmid el-Fakî, Matba'atu's-Sünneti'l-Muhammediyye, Kahire 1950, 227.

¹⁵⁴ Müslim, "Nikah", 78, no: 1426.

çıkarmamış, “*Nikahın en iyisi, en kolay olanıdır.*” buyurmuştur.¹⁵⁵ Şâfiî Mezhebi’nin daha sonraki dönem fakihlerine göre, mehrin en fazla miktarı, Hz.Peygamber’in ve kızlarının mehirleri gibi, 500 dirhem olmalıdır. Nitekim Ümmü Habibe’ye 400 dirhem mehir ödemesinin sebebi, Necaşi’nin, Hz.Peygamber’e ikramından dolayı teberru etmesiydi.¹⁵⁶ İHEK de bu üst sınır mitarını benimsemiştir. Mehrin üst sınırı konusu, hem tartışılmaya devam etmekte, hem de çeşitli aile hukuku düzenlemelerinde yer bulabilmektedir. Mehirlere konusunda ana kural ve ölçüt, kolaylık ve hafifletme olmalıdır.

Kadının mehir hakkı ve evlilik şartları hakkında şunlar zikredilmiştir: “*Kadının evlenmeyi kabul etmediği bir erkekle evlenmesi durumunda, mehrin uygun mehirden (mehr-i misil) daha az olması yasaktır.*”¹⁵⁷ Kadının mehrin en az miktarından daha az verildiği durumlarda, yakın velisi veya onun vekili tarafından yapılan evlilik iptal edilebilir.¹⁵⁸ Kadın, kocasıyla ilk evliliğinde, kocasıyla aralarında anlaştığı veya mahkemece belirlenen mehir ödeninceye kadar kocasının cinsî münasebete girmesine izin vermeme hakkına sahiptir. Ayrıca, veli, velayeti altında olan kadının aile evine iltikal etmeme konusunda hakkına sahiptir.¹⁵⁹

İslâm Hukuku El Kitabı’nın 34. maddesinde mehrin geçerliliği ve ödenmesi şu şekilde ifade edilmiştir: “Fâsit bir evlilikte, eşler arasında cinsel ilişki gerçekleşmişse ve bu durum, evliliği geçersiz kılan bir nedenden kaynaklanmıyorsa, bu, İslâm emirlerinin ihlali olarak kabul edilmez. Bu durumda erkek, belirlenen mehir yerine uygun bir mehir ödemekle yükümlüdür.”¹⁶⁰ Mehr miktarı karşılıklı anlaşma (mehr-i müsemma) veya mahkeme yoluyla belirlenir. Eğer mehir ve kadının aile evine iltikal etmesi konusunda anlaşma sağlanamazsa,

¹⁵⁵ Ebu Davud, “Nikah”, 2/591 (el-Elbânî, *Sahîhu Ebî Davud*, no: 1789).

¹⁵⁶ Şirbînî, *Muğni’l-muhtâc*, 3/291-2; Remlî, *Nihâyetü’l-muhtâc*, 6/335; Kalyubi-Umeyre, 3/276.

¹⁵⁷ İslâm hukuku el kitabı md. 278: Eşinin veya temsilcisinin velisi, mehir hakkında bilgisi ve rızası olmayan erkek veya kadın için evlenme anında mehri belirtmelidir. Ancak kadının evlenmeyi kabul etmediği bir erkekle evlenmesi durumunda, mehrin uygun mehirden daha az olması hâlinde mehrin belirtilmesi yasaktır. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 67.

¹⁵⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 161: Evlilik, aşağıdaki gerekçelerle iptal edilir: Erkek ve kadın eş arasında denklik (kefâet) bulunmayan, kadının sosyal statüsü nedeniyle daha az mehir belirlenen ve evliliğin yakın veli veya vekili tarafından gerçekleştirildiği bir evlilik türüdür. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 48.

¹⁵⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 282: Kadın, kocasıyla ilk evliliğinde, kendi rızasıyla cinsel ilişkiye girmeden önce, kocasıyla aralarında kararlaştırılan veya mahkeme tarafından belirlenen mehir ödeninceye kadar, kocasının cinsel ilişkiye girmesine izin vermeme ve velisinin kendisini aile evine iltikal ettirmeme hakkına sahiptir. Bkz. Samnakngan Sanyutitham, “*Khumua Kodmay İslam Vaduaikrobkrualeamoradok (Chabab Sanyutitham)*”, s. 68.

¹⁶⁰ Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 21.

mahkeme, kocanın mehri mahkemeye veya mahkemenin uygun göreceği bir kişiye bırakmasına ve kadının aile evine gitmeye hazır olduğunda mehir ödemesini eşine yapmasına karar verir.¹⁶¹

Tayland Medeni Kanunu'nda mehir, evlilik müessesesinin önemli bir unsurudur. Mehir, erkeğin evlenmeyi kabul eden kadına veya kadının ailesine verdiği mülktür.¹⁶² Bu mülk, evlilik öncesi bir güvence ve ekonomik destek olarak değerlendirilir. Mehir, evlilikte kadının ve ailesinin ekonomik güvencesini sağlamayı amaçlar. Ayrıca, evliliğin kadının rızası olmadan sona erdirilmesi durumunda erkeğin mehri geri alabilmesi gibi düzenlemeler, evlilik bağının ciddiyetini ve ekonomik boyutunu vurgular. Evlilik, kadın yüzünden veya kadının sorumluluk alması gereken bir mesele yüzünden gerçekleşmiyorsa, erkek mehri geri alabilir.¹⁶³ Nişan bozulduğunda verilen hediyeler ve mallar geri talep edilebilir. Bu tür konularda tazminat ve geri verme işlemleri hukukî olarak düzenlenmiştir.¹⁶⁴ Kadının erkekle evlenmeye engel olacak önemli bir sebep ortaya çıktığında, kadın nişan sözleşmesini feshetme ve erkekten alınan malları geri vermeme hakkına sahiptir.¹⁶⁵

2. Evlilik ve Mehrin Uygulanması

Tayland Medeni Kanunu'nda mehir, evliliğin kabul edilmesiyle birlikte kadının ailesine veya velisine verilen mülk olarak tanımlanır. Eğer evlilik, kadın yüzünden veya kadının sorumluluk alması gereken bir mesele yüzünden gerçekleşmezse, erkek mehri geri alabilir. Bu düzenleme, mehirin kadının ailesi veya velisi tarafından bir tür ekonomik garanti olarak görülmesini sağlar. Nişan bozulduğunda hediyelerin ve malların geri talep edilebilmesi de mehirin bir parçası olarak değerlendirilir.

¹⁶¹ İslâm hukuku el kitabı md. 282. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 68.

¹⁶² Tayland Medeni Kanunu md.1437: Nişan, erkeğin kadınla evleneceğine dair kanıt olarak malını teslim etmesiyle veya devretmesiyle tamamlanır. Nişanlandıktan sonra kadına verilen mallar, kadının hakkı olur. Mehir, erkeğin, evlenmeyi kabul eden kadın karşılığında, şartlara göre kadının ailesine, kadını evlatlık alan kişiye veya kadının velisine verdiği mülktür. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 444.

¹⁶³ Tayland Medeni Kanunu md.1437: Evlilik, kadın yüzünden veya kadının sorumluluk alması gereken bir mesele yüzünden gerçekleşmiyorsa, erkek mehri geri alabilir. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 444.

¹⁶⁴ Tayland Medeni Kanunu md. 1442: Erkeğin kadınla evlenmemesine ilişkin önemli bir sebep ortaya çıktığında, erkek, nişan sözleşmesini feshetme ve kadına verilen malları geri talep etme hakkına sahiptir. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 446.

¹⁶⁵ Tayland Medeni Kanunu md.1443: Kadının erkekle evlenmemesine ilişkin önemli bir sebep ortaya çıktığında, kadın, nişan sözleşmesini feshetme ve erkekten alınan malları geri vermeme hakkına sahiptir. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 446.

Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı'nda ise mehir, evliliğin bir gerekliliği olarak kadının haklarını koruyan bir unsur niteliğinde tanımlanır. Mehir miktarı, kadının ve kocanın karşılıklı anlaşması (mehr-i müsemma) veya mahkeme kararıyla belirlenir. Evlilikte mehrin ödenmemesi, kadının evliliği reddetme veya evliliğin sona ermesi için bir neden olabilir. Ayrıca, mehrin evlilikten önce ödenmesi gerektiği ve cinsî münasebetinin başlamasından önce tamamlanması gerektiği vurgulanır. Bu, kadının ekonomik güvenliğini ve haklarını koruma amaçlıdır.

3. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve *Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı*'nda düzenlemeler, farklı kültürel ve hukukî perspektifleri yansıtır. Tayland Medeni Kanunu, ebeveyn rızası ve mehrin geri alınabilirliği gibi unsurlarla, evlilikte ailelerin ve bireylerin ekonomik ve sosyal güvenliğini sağlamayı amaçlar. İslâm hukuku ise mehrin kadının hakkı olduğunu vurgular. Her iki sistem de mehrin önemini ve kadının haklarını koruma amacını taşımakla birlikte, uygulama ve düzenlemelerde farklılıklar gösterir.

Bunun yanında her iki hukuk sistemi de, kadının evlilikte ekonomik güvencesini sağlamayı amaçlar. Tayland Medeni Kanunu, mehrin kadının ailesine veya velisine verilmesiyle kadının ve ailesinin ekonomik güvenliğini ön plana çıkarırken, İslâm hukuku mehrin doğrudan kadına verilmesini ve kadının haklarını koruma altına alır. Bu farklılık, kadının ekonomik güvenliğinin sağlanmasında kültürel ve hukukî normların rolünü ortaya koyar.

D. Karı-Koca İlişkisi

1. Karı-Kocanın Hakları ve Görevleri

İslâm hukuku, aile içi ilişkilerin düzenlenmesi, karı-koca arasındaki hak ve yükümlülüklerin dengelenmesi amacıyla düzenlemeler sunmuştur. Bu düzenlemeler, evlilik birliğinin devamını sağlamak, tarafların haklarını korumak ve aile içi huzuru temin etmek üzere tasarlanmıştır. *Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı*'nda, kadının kocasına karşı yerine getirmesi gereken yükümlülükler belirtilmiştir. Ancak, bu yükümlülükler, kadının henüz reşit olmaması veya cinsî münasebete girebilecek olgunluğa ulaşmamış olması durumunda hukukî geçerlilik kazanmaz.¹⁶⁶

¹⁶⁶ İslâm hukuku el kitabı md. 90. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 33.

Kadının kocasına karşı yerine getirmesi gereken başlıca görevler arasında, kocasının meşru emirlerine itaat etme yükümlülüğü yer alır. Kadın, yasaları ihlal etmediği veya zorlayıcı bir sebep bulunmadığı sürece bu yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Kadının kocasına saygı göstermesi, onu onurlandırması ve evlilik birliğinin devamını sağlayacak şekilde hareket etmesi gerektiği de vurgulanır. Kadının, kocasının izni olmaksızın evi terk etmemesi gerektiği, ancak hayatî tehlike gibi zorunlu durumlarda bu kurala istisna getirilebileceği belirtilmiştir.¹⁶⁷ Normal şartlar altında, karı-kocanın birlikte geçireceği zaman, gün batımından gün doğumuna kadar olan süre olarak hesaplanır. Ancak, kocanın gece çalışması veya gezgin olması durumunda, bu süre gündüz saatleriyle sınırlı kalabilir.¹⁶⁸ Bu hükümler, evlilik birliğinin korunması ve aile içi düzenin sağlanması amacıyla tasarlanmıştır.

Koca, hukukî bir sebep olmaksızın karısını sıkıntıya sokarsa ve kadın bu durumu kendi başına çözemiyorsa, kadın mahkemeye başvurarak kocasının bu davranışları sonlandırmasını talep edebilir. Mahkeme, kocanın bu tür davranışlardan kaçınmasını ve bu davranışları tekrarlamamasını emredebilir. Ayrıca, karı veya koca birbirinin haklarını ihlal ettiğinde, mahkeme güvenilir tanıkların ifadelerine dayanarak ihlalde bulunan tarafın bu eylemlerine son vermesine karar verebilir.¹⁶⁹

İddet dönemi, kadının kocasından boşandıktan veya kocası öldükten sonra yeniden evlenmeden önce beklemesi gereken süredir. Bu süre zarfında, kadın sürekli ikamet ettiği evde kalmalı ve kocasının izni olmadan evi terk etmemelidir. Ancak, kadının kocasının izniyle evden ayrılması durumunda, iddet dönemi başlamış kabul edilir ve kadın, bu esnada eski evine dönmek zorunda kalabilir.¹⁷⁰

İslâm hukuku, karı-koca arasındaki hak ve yükümlülükleri düzenlerken, aile içi düzenin korunması ve evlilik birliğinin sağlam temellere oturtulmasını hedefler. Kadının kocasına itaat yükümlülüğü, kocanın ise karısına saygı göstermesi ve adil davranması gibi hükümler, taraflar arasındaki dengeyi sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Ayrıca, iddet dönemi gibi özel durumlarda kadının haklarının korunması ve bu süreçte nasıl hareket etmesi

¹⁶⁷ İslâm hukuku el kitabı md. 91. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 34.

¹⁶⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 119. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 42.

¹⁶⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 94. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 35-36.

¹⁷⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 102,103. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 38-39.

gerektiği ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Bu hükümler, İslâm hukukunun aile yapısını koruma ve taraflar arasındaki ilişkileri düzenleme konusundaki yaklaşımını yansıtmaktadır.

Tayland Medeni Kanunu, karı-koca ilişkilerinde karşılıklı saygı ve desteği, evlilik birliğinin temel prensibi olarak kabul eder. 1461. maddede, karı-kocanın birlikte yaşaması ve birbirlerini yeteneklerine ve durumlarına göre desteklemeleri gerektiğini belirtir. Bu hüküm, evlilik birliğinin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için gerekli olan karşılıklı saygıyı ve anlayışı temel alır.¹⁷¹ Kadının kocasına saygı göstermesi, sadece kültürel bir norm değil, aynı zamanda yasal bir yükümlülük olarak da değerlendirilebilir. Eşlerin birbirlerine karşı sorumlulukları, evlilik birliğinin korunması ve ailenin refahı açısından hayati önem taşır. Bu saygı, hem fiziksel hem de duygusal destekle somutlaşır ve kanunun aile yapısını koruma amacıyla örtüşür.

2. Evlilik Nafakası ve Destek

İslâm hukukunda nafaka, karı-koca arasındaki hak ve sorumlulukların dengelenmesi ve ailenin maddi olarak desteklenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Aile içi düzenin korunması ve tarafların haklarının güvence altına alınması amacıyla nafaka düzenlemeleri titizlikle ele alınmıştır. Bu bağlamda, *Aile ve Miras İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı*, erkeğin karısına nafaka sağlama yükümlülüğünün, kadının kocasına karşı belirli yükümlülükleri yerine getirmesi şartına bağlı olduğunu düzenlemektedir. Özellikle, kadının henüz reşit olmaması veya cinsel olgunluğa ulaşmamış olması gibi durumlarda, teslimiyetin hukukî olarak geçerli sayılmayacağı ve dolayısıyla nafaka yükümlülüğünün doğmayacağı ifade edilmektedir. Ayrıca, kocanın ödemesi gereken mehir veya avans nafakasını ödememesi durumunda, kadının aile evine iltikal etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, bu durum kocanın nafaka sağlama yükümlülüğünden muaf tutulacağı anlamına gelmez..¹⁷²

Kitabın 96. maddesi, nafakanın sağlanması gereken tüketim malları ve hizmetleri ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Bu kapsamda, yiyecek, içecek, giyim, temizlik malzemeleri ve yatak odası malzemeleri gibi günlük kullanım için gerekli olan eşyalar yer almaktadır. Ayrıca, kadının hastalığı durumunda kocanın ona bir dadı veya hizmetçi sağlama

¹⁷¹ Tayland Medeni Kanunu md. 1461: Karı koca, birlikte yaşamalıdır. Ayrıca, karı koca, kendi yetenekleri ve durumlarına göre birbirlerini desteklemelidir. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 450.

¹⁷² İslâm hukuku el kitabı md. 90. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 33.

zorunluluğu olduğu belirtilmiştir. Nafakanın miktarı ve sıklığı ise ödemedenden sorumlu kişinin mali durumu ve nafaka alıcısının ihtiyaçlarına göre belirlenir.

Nafaka ödemelerinin düzenli bir şekilde yapılması ve temel ihtiyaçların günlük olarak karşılanması zorunluluğu getirilmiştir. Taraflar arasında farklı bir anlaşma yapılmadığı sürece, nafaka ödemelerinin günlük olarak gerçekleştirilmesi esastır. Mahkeme, nafakanın farklı bir şekilde belirlenmesine karar verebilir; ancak bu durumda dahi nafaka, temel ihtiyaçları karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.¹⁷³

Kadının nafaka talep etmesi durumunda, kocanın bu talebi yerine getirme zorunluluğu vardır. Koca, karısına veya velayeti altındaki çocuklara nafaka sağlamakla yükümlüdür. Eğer koca bu yükümlülüğü yerine getirmezse, kadın, kocasının mallarına el koyma hakkına sahiptir. Nafakanın ödenmemesi durumunda ise, kadın mahkemeye başvurarak nafaka ödeme kararı aldırabilir. Kocanın mal varlığı yeterli değilse veya nafaka bedelini ödeyemiyorsa, kadın boşanma davası açma hakkına sahiptir.¹⁷⁴

İslâm hukukunda nafaka düzenlemeleri, aile içi sorumlulukların ve tarafların haklarının korunmasını sağlama amacı taşır. Koca, karısına karşı sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır ve kadının nüşûz (itaatsizlik) halinde olmaması durumunda nafaka sağlama yükümlülüğü devam eder. Nafaka miktarı, ödeme şekli ve süresi, tarafların mali durumu ve yerel koşullar dikkate alınarak belirlenir. Bu düzenlemeler, aile birliğinin korunması ve tarafların haklarının dengelenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Tayland Medeni Kanunu'nda nafaka, evlilik birliği içinde veya sonrasında eşlerden birinin diğerine sağlamakla yükümlü olduğu maddi destek olarak tanımlanır.¹⁷⁵ Tayland Medeni Kanunu'nun 1462. maddesi, karı-kocanın birlikte yaşamasının mümkün olmadığı durumlarda, zarar gören tarafın mahkemeye başvurarak ayrı yaşama izni talep edebileceğini ve bu durumda mahkemenin nafaka miktarını belirleyebileceğini düzenler.¹⁷⁶ Bu madde,

¹⁷³ İslâm hukuku el kitabı md. 97. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 37.

¹⁷⁴ İslâm hukuku el kitabı md. 104. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 39.

¹⁷⁵ Tayland Medeni Kanunu md. 1461: Karı koca, birlikte yaşamalıdır. Ayrıca, karı koca, kendi yetenekleri ve durumlarına göre birbirlerini desteklemelidir. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 450.

¹⁷⁶ Tayland Medeni Kanunu md. 1462: Karı koca mutlu bir şekilde birlikte yaşayamıyorsa ve birlikte yaşanan süre boyunca bedensel veya zihinsel zarar meydana geliyorsa, zarar gören taraf mahkemeye başvurabilir. Bu durumda mahkeme, bir tarafın diğer tarafa ödemesi gereken nafaka miktarını koşullara göre belirleyebilir. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 450.

nafaka yükümlülüğünün sadece ekonomik değil, aynı zamanda ahlakî bir zorunluluk olduğunu da ortaya koyar. Aynı şekilde, 1464. madde, eşlerden birinin akıl hastası olması durumunda, diğer eşin ona bakma yükümlülüğünü vurgular. Bu hüküm, evlilik birliğinin sona ermesi durumunda dahi, eşlerin birbirlerine karşı sorumluluklarının devam ettiğini gösterir.¹⁷⁷ Nafaka, hem medeni hukukta hem de İslâm hukukunda, aile üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması ve onların maddi güvenliğinin sağlanması açısından merkezi bir rol oynar.

3. Nüşûz (İtaatsizlik: Evlilik Birliğini Sarsma) ve Tedip

İslâm hukukunda “nüşûz” terimi, kadının kocasına karşı yerine getirmesi gereken yükümlülükleri ihmal etmesi veya itaatsizlik etmesi durumunu ifade eder ve evlilik kurumunun korunması ile aile içi düzenin sağlanması açısından büyük bir öneme sahiptir. *Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı*’nın 91. maddesine göre, kadının akıl sağlığı yerindeyse ve yasal bir engel bulunmuyorsa, kocasına itaat etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, kadının kocasına saygı göstermesi ve onu onurlandırması gerektiği belirtilmektedir. Kadının, kocasının izni olmaksızın evi terk etmemesi gerektiği ifade edilmekte, ancak zorunlu hallerde (örneğin, kendisinin veya çocuklarının hayatının tehlikede olması gibi) bu durumun istisna teşkil edebileceği kabul edilmektedir.¹⁷⁸

Kadının nüşûz halinde olmaması durumunda, kocanın ona nafaka sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak, kadının kocasına karşı yükümlülüklerini ihmal etmesi durumunda bu nafaka hakkı kısıtlanabilir. Kadının nüşûz davranışları sergilemesi halinde, temel tüketim malları ve diğer ihtiyaçlar konusunda nafaka hakkı ortadan kalkabilir.¹⁷⁹

Koca, karısının nüşûz halinde olduğunu fark ettiğinde, kocanın tedip hakkı kapsamında onu uyarma ve nasihat etme hakkına sahiptir, ancak karısını üç günden fazla bir süre ihmal edemez.¹⁸⁰ Kadının nüşûz davranışlarının devam etmesi durumunda, koca ona uygun bir şekilde ceza verebilir; ancak bu ceza, kadının fiziksel bütünlüğüne zarar vermemelidir. Aşırı şiddet veya ciddi yaralanmalara yol açacak şekilde kadına zarar vermek

¹⁷⁷ Tayland Medeni Kanunu md. 1462. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 451.

¹⁷⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 91. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 34.

¹⁷⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 91. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 34-35.

¹⁸⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 93. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 35.

yasaktır.¹⁸¹ Kadının nüşûz halini sürdürmesi ve kocanın bu durumu düzeltme çabalarının sonuçsuz kalması halinde, koca boşanma davası açma hakkına sahiptir.¹⁸² Koca, nüşûz halindeki kadına verdiği mal ve mülkleri geri alma hakkına sahiptir. Kadının nüşûz davranışlarını sona erdirmesi durumunda, nafaka hakkı yeniden geçerli olur.¹⁸³

Ric'î boşama iddeti sürecinde olan ve nüşûz halinde olmayan bir kadının, kocasından nafaka talep etme hakkı devam ederken, kadının nüşûz hali bu hakkı ortadan kaldırır. Bu durum, İslâm hukukunun nafaka ve miras hakları açısından nüşûz kavramını nasıl ele aldığını göstermektedir. Nüşûz, sadece kadının kocasına itaatsizlik etmesini değil, aynı zamanda aile içi düzeni ve evlilik birliğini tehdit edebilecek tüm davranışları kapsamaktadır.¹⁸⁴

İslâm hukukunda nüşûz kavramı, evlilik ilişkisinin sürdürülebilirliği ve aile düzeninin korunması açısından merkezi bir role sahiptir. Kadının kocasına saygı göstermesi, ona itaat etmesi ve evlilik birliğine zarar verebilecek davranışlardan kaçınması, İslâm hukuku çerçevesinde ciddi bir sorumluluk olarak görülmektedir. Kadının nüşûz haline düşmesi durumunda, bu durumun evlilik üzerindeki etkileri ve kadının hakları, İslâm hukukunda titizlikle ele alınan bir konudur. Nüşûz halinin devamı, kocanın boşanma talebinde bulunma hakkını doğurmakta ve bu durum, kadının nafaka ve miras gibi haklarını doğrudan etkilemektedir.

Tayland Medeni Kanunu'nda nüşûz kavramı doğrudan ele alınmamış olmakla birlikte, eşlerin birbirlerine karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda doğabilecek sonuçlar, dolaylı olarak bu konuyu da kapsar. 1516. madde, karı veya kocanın kötü davranışları, aldatma veya ihmal gibi eylemleri, boşanma için geçerli sebepler arasında sayar. Bu hüküm, bir eşin diğerine karşı olan sorumluluklarını ihlal etmesi durumunda, diğer tarafın hukukî bir çözüm arayabileceğini belirtir.¹⁸⁵ Medeni hukuk çerçevesinde, nüşûz kavramı,

¹⁸¹ Kadının iki veya daha fazla kez nüşûz yapması durumunda koca, faydalı olabileceğini düşündüğünde karısını bir bezle dövebilir veya eliyle veya uygun olan herhangi bir cisimle vurabilir. Ancak yüz veya diğer organlara zarar verecek şekilde vurmak veya yumruk atmak her durumda yasaktır. Aşırı dövme, morluk oluşmasına veya daha ciddi yaralanmalara neden olacak şekilde dövmek kesinlikle yasaktır. Bkz. İslâm hukuku el kitabı md. 93. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 35.

¹⁸² Madde 148 ve devam eden maddeler, nüşûz durumunun boşanma gerekçesi olabileceğini öngörmektedir.

¹⁸³ İslâm hukuku el kitabı md. 108. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 40.

¹⁸⁴ İslâm hukuku el kitabı md. 307. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 72.

¹⁸⁵ Tayland Medeni Kanunu'na göre boşanma davalarının gerekçeleri ayrıntılı bilgi için Bkz. Tayland Tayland Medeni Kanunu md. 1516 -1518. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*'s. 469-471.

eşler arasındaki sadakat ve yükümlülüklerin ihlali olarak yorumlanabilir ve bu durum, evlilik birliğinin bozulmasına ve nihayetinde boşanmaya yol açabilir.

4. Ortak Mülkiyet ve Mahkemeye Başvuru

Nafaka, *Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı*'nda, kadının kocasıyla olan ilişkilerinde haklarını koruma amacıyla mahkemeye başvurma hakkı vardır. Kocanın kötü davranması durumunda kadın, mahkemeye başvurarak adalet isteyebilir.¹⁸⁶ Mahkeme, nafaka ödemeleri ve diğer haklar konusunda kadının haklarını koruma altına alır.

İslâm hukuku, karı-koca arasındaki mülkiyet ilişkilerini düzenlerken, bireysel mülkiyet haklarının korunmasını ve evlilik sürecinde edinilen malların statüsünün netleştirilmesini esas alır. Bu çerçevede, *Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı*'nda yer alan hükümler, karı-koca arasındaki mülkiyet ilişkilerinin düzenlenmesi ve ortak mülkiyetin yönetimine dair esasları belirlemektedir. Kitapta, karı-kocanın mülkiyet konusunda bireysel haklara sahip bağımsız kişiler olarak kabul edilmeleri vurgulanmıştır. Bu hüküm, evlilik akdi ile tarafların mülkiyet haklarının birbirine karışmadığını ve her iki tarafın da kendi mülkiyet haklarını koruduğunu ifade etmektedir. Böylece, karı-kocanın evlilik süresince ve sonrasında malvarlıklarını bireysel olarak muhafaza edebilecekleri açıkça ortaya konmuştur.¹⁸⁷

İslâm hukuku, mülkiyeti, ortak mülkiyet ve evlilik mülkiyeti olmak üzere iki ana kategoride ele alır. Ortak mülkiyet, karı-kocanın müştereken sahip oldukları malları kapsarken, evlilik mülkiyeti, evlilik süresince edinilen malları ifade eder. Bu ayrım, mülkiyetin hangi koşullar altında kazanıldığını ve nasıl yönetileceğini belirlemek açısından kritik bir öneme sahiptir.¹⁸⁸ Ortak mülkiyet, karı-kocanın birlikte sahip oldukları mülk anlamına gelir ve her iki tarafın da bu mülk üzerindeki hakları sahiplik oranlarına göre

¹⁸⁶ İslâm hukuku el kitabı md. 94: Kocanın kötü davranışları durumunda, hukukî bir sebep olmaksızın karısını sıkıntıya sokması ve kadının bu durumu kendi başına çözememesi hâlinde, karının, mahkemeden kocanın bu davranışı bırakmasını talep etmesi ve eğer koca bunu yapmayı sürdürür veya tekrarlırsa, karının isteği üzerine mahkeme, kocanın bu tür davranışlardan kaçınmasına veya bunların tekrarlanmasını engellemesine hükmedebilir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mahkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 35.

¹⁸⁷ İslâm hukuku el kitabı md. 127. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 43.

¹⁸⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 128. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 43.

belirlenir. Bu düzenleme, mülk üzerindeki hakların adil bir şekilde paylaşılmasını ve tarafların birbirlerinin haklarını ihlal etmemelerini sağlamayı amaçlar.¹⁸⁹

Evlilik süresince ortaklaşa kazanılan mallar, ortak mülkiyet olarak kabul edilir ve bu mallar üzerinde karı-kocanın eşit mülkiyet hakkına sahip olduğu varsayılır, aksi kararlaştırılmadıkça bu böyledir. Bu düzenleme, mülkiyetin eşit paylaşımını sağlayarak, evlilik birliği süresince edinilen malvarlıklarının her iki taraf için de adil bir şekilde yönetilmesini güvence altına alır. Ortak mülkiyetin kapsamına giren varlıklar konusunda bir şüphe doğduğunda, bu varlıkların ortak mülkiyet olarak kabul edileceği ve tarafların haklarının eşit olduğu varsayılır.¹⁹⁰

Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'nda, karı-kocanın evlilik sırasında edindikleri malların, aksi belirtilmedikçe ortak mülkiyet olarak kabul edileceğini düzenler. Bu durumda, evlilik sonrasında edinilen malların kişisel mülkiyet olarak sayılması için tarafların açıkça niyetlerini belirtmeleri gerekmektedir. Bu hüküm, mülkiyetin paylaşımında tarafların iradelerinin önemini vurgular ve mülkiyetin nasıl yönetileceğini tanımlar. Aynı zamanda, tarafların birbirlerinin haklarını ihlal etmelerini yasaklar ve ortak mülkiyette hak kaybına sebep olan tarafın bu zarardan sorumlu olacağını belirtir. Bu düzenleme, mülkiyet haklarının korunması ve tarafların birbirlerine karşı sorumluluklarının açıkça tanımlanması açısından büyük önem taşır.¹⁹¹

Tayland Medeni Kanunu, karı-koca arasındaki mülkiyet ilişkilerine dair hükümler içermektedir. Kanunun 1470. maddesine göre, eşlerin kişisel malları¹⁹² dışında kalan tüm mallar ortak mülkiyet olarak kabul edilir. 1474. madde ise, ortak mülkiyet kapsamında değerlendirilen malları şu şekilde tanımlar: 1) Eşlerin evlilik süresi boyunca edindikleri mallar. 2) Eşlerden birinin evlilik süresince vasiyetname yoluyla veya ortak mülkiyet olarak

¹⁸⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 129. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 43.

¹⁹⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 130. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 44.

¹⁹¹ İslâm hukuku el kitabı md. 8. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 44.

¹⁹² Tayland Medeni Kanunu md.1471: Kişisel mallar şunlardır: 1) Her iki tarafın da evlilikten önce sahip olduğu mallar. 2) Kişisel mallar, giyim, sosyal statüye göre takılar veya mesleği için gerekli araç ve gereçler. 3) Taraflardan birinin, evlilik sırasında miras veya hediye yoluyla elde edilen malları. 4) Nişanda verilen hediyeler. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 454

belirtilen yazılı bir belge ile edindiği mallar. 3) Kişisel mallardan elde edilen kazançlar. Bu tür mallar, genel kural olarak ortak mal statüsündedir.¹⁹³

Ortak mülkiyetin yönetimi, her iki eşin de rızasını gerektirir ve bu rıza olmaksızın yapılan işlemler, hukuken geçersiz sayılabilir. Eşlerin ortak mülkiyeti birlikte yönetmeleri gerektiğini ve bu yönetim sırasında karşı tarafın rızasının alınmasının zorunlu olduğunu düzenler.¹⁹⁴ Taraflardan birinin, mülkiyet yönetimi ile ilgili diğer tarafın rızasını alması gerektiğinde ve bu rıza verilmediğinde, imza reddedildiğinde veya rıza verebilecek durumda olunmadığında, diğer taraf mahkemeden izin talep edebilir.¹⁹⁵ Ayrıca eğer eşlerden biri bu yükümlülükler aykırı hareket ederse, diğer eş mahkemeye başvurarak yapılan işlemi iptal ettirebilir.¹⁹⁶ Ayrıca, ortak mülkiyetin zarar görmesi durumunda, eşlerden biri mahkemeden yönetim yetkisini talep edebilir veya ortak mülkiyetin ayrılmasını isteyebilir.¹⁹⁷ Bu düzenlemeler, eşler arasındaki mülkiyet ilişkilerinin adil ve dengeli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla getirilmiştir. Bu bağlamda, mahkeme müdahalesi, tarafların haklarını koruma ve evlilik birliğinin bozulması durumunda adil bir çözüm sağlama açısından önemli bir mekanizma olarak işlev görür.¹⁹⁸

5. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve İslâm Hukuku El Kitabı, karı-koca ilişkilerini düzenlerken hem benzerlikler hem de önemli farklılıklar içermektedir. Her iki hukuk sistemi de aile içi düzenin korunması, tarafların haklarının gözetilmesi ve mülkiyet ilişkilerinin adil bir şekilde düzenlenmesini hedeflemektedir. Ancak, İslâm hukuku büyük ölçüde dini ve kültürel normlar etrafında şekillenirken, Tayland Medeni Kanunu laik ve çağdaş hukuk ilkelerine dayanmaktadır. Bu farklılıklar, her iki sistemin aile hukuku alanındaki

¹⁹³ Tayland Medeni Kanunu md.1474. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 454.

¹⁹⁴ Tayland Medeni Kanunu md.1476. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 455.

¹⁹⁵ Tayland Medeni Kanunu md.1478. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 456.

¹⁹⁶ Tayland Medeni Kanunu md. 1480: Madde 1476 uyarınca ortak olarak veya diğer tarafın rızasıyla yönetilmesi gereken ortak mülkiyetin yönetiminde, bir eşin tek başına veya diğer eşin rızası olmaksızın hukukî bir işlem yapması hâlinde, diğer taraf mahkemeye başvurarak bu işlemi iptal ettirebilir. Ancak, bir eş bu tür hukukî işlemi yapmak için diğer taraftan onay almışsa ve iyi niyetle hareket etmişse, tazminat ödeyeceğini temin etmişse iptal edilemez. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 457.

¹⁹⁷ Tayland Medeni Kanunu md.1474. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 454.

¹⁹⁸ Pratik boyutla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, tezimizin 3. Bölümünde yer alan ve seçilen davaların incelenmesi ile değerlendirilmesine odaklanan kişisel mallar/aile malları ihtilafı ile ilgili üçüncü dava ve evlilik sürecinde borçlanma ile ilgili sekizinci davaya bakınız.

yaklaşımlarını ve tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesinde oynadıkları rolü önemli ölçüde etkilemektedir.

1. Karı-Kocanın Hakları ve Görevleri:

Benzerlikler:

Tayland Medeni Kanunu ve *İslâm Hukuku El Kitabı*, karı-koca arasındaki hak ve yükümlülükleri düzenlerken benzer bir temel ilke etrafında birleşir: Evlilik birliğinin devamı ve aile içi huzurun sağlanmasıdır. Her iki hukuk sistemi de eşler arasında karşılıklı saygıyı ve yükümlülüklerin yerine getirilmesini vurgulamaktadır.

İslâm hukuku, kadının kocasına itaat etmesini, saygı göstermesini ve onun meşru emirlerine uymasını öngörür. Bu düzenleme, evlilik birliğinin korunması ve aile içi düzenin sağlanması amacıyla yapılmıştır. Benzer şekilde, Tayland Medeni Kanunu da karı-koca ilişkilerinde karşılıklı saygı ve destek ilkesini temel alır. Kanunun 1461. maddesi, karı-kocanın birlikte yaşaması ve birbirlerini yeteneklerine ve durumlarına göre desteklemeleri gerektiğini belirtir. Her iki hukuk sistemi de eşlerin birbirlerine karşı olan sorumluluklarını vurgular ve aile birliğini korumayı amaçlar.

Farklılıklar:

İslâm hukuku, kadının kocasına karşı itaat yükümlülüğünü daha belirgin bir şekilde vurgular ve bu yükümlülüğün ihlali durumunda çeşitli yaptırımlar öngörür. Kadının kocasının izni olmaksızın evi terk etmemesi gerektiği, ancak zorunlu durumlarda (örneğin, hayatî tehlike) bu kurala istisna getirilebileceği belirtilir. Tayland Medeni Kanunu ise eşler arasındaki saygıyı ve desteği daha esnek bir çerçevede ele alır ve kocanın karısına karşı sorumluluklarını ihlal etmesi durumunda kadın, mahkemeye başvurarak kocasının bu davranışlarını sonlandırmasını talep edebilir.

2. Nafaka ve Destek:

Benzerlikler:

Her iki hukuk sistemi de nafaka yükümlülüğünü, evlilik birliğinin devamı veya sona ermesi durumunda eşler arasındaki maddi destek olarak tanımlar. İslâm hukuku, kocanın karısına nafaka sağlama yükümlülüğünü kadının belirli yükümlülüklerini yerine getirmesi şartına bağlar. Benzer şekilde, Tayland Medeni Kanunu da eşlerden birinin diğerine maddî

destek sağlaması gerektiğini, evlilik birliğinin sona ermesi durumunda bu desteğin devam edebileceğini öngörür. Her iki sistem de nafaka düzenlemelerinin aile içi sorumlulukların ve tarafların haklarının korunması açısından merkezi bir rol oynadığını kabul eder.

Farklılıklar:

İslâm hukuku, nafaka yükümlülüğünü daha katı şartlara bağlar ve kadının kocasına karşı itaatsizlik (nüşûz) durumunda nafaka hakkını kaybedebileceğini belirtir. Nafaka miktarı, ödeme şekli ve süresi, tarafların malî durumu ve yerel koşullar dikkate alınarak belirlenir. Tayland Medeni Kanunu ise nafaka yükümlülüğünü daha esnek bir çerçevede ele alır. 1462. maddeye göre, eşlerin birlikte yaşamasının mümkün olmadığı durumlarda, zarar gören tarafın mahkemeye başvurarak nafaka talebinde bulunabileceği düzenlenmiştir. Tayland Medeni Kanunu, nafakanın sadece ekonomik değil, aynı zamanda ahlakî bir zorunluluk olduğunu vurgular.

3. Nüşûz (İtaatsizlik):

Benzerlikler:

Her iki hukuk sistemi de, eşler arasındaki yükümlülüklerin ihlal edilmesi durumunda ortaya çıkabilecek hukukî sonuçları düzenler. İslâm hukuku, nüşûz kavramını kadının kocasına karşı itaatsizlik olarak tanımlar ve bu durumun evlilik birliğini tehlikeye atabileceğini belirtir. Tayland Medeni Kanunu'nda nüşûz kavramı doğrudan yer almasa da, 1516. madde, eşlerin birbirlerine karşı sorumluluklarını ihlal etmeleri durumunda boşanma için geçerli sebepler arasında sayar. Her iki hukuk sistemi de eşler arasındaki sadakat ve yükümlülüklerin ihlal edilmesi durumunda hukukî çözüm yolları sunar.

Farklılıklar:

İslâm hukukunda nüşûz, kadının kocasına itaatsizliği olarak ele alınır ve bu durum, kadının nafaka hakkını kaybetmesine yol açabilir. Koca, karısının nüşûz halinde olduğunu fark ettiğinde, onu uyarma ve nasihat etme hakkına sahiptir ve kadının bu davranışlarını düzeltmemesi durumunda uygun ceza verebilir. Ancak bu ceza, kadının fiziksel bütünlüğüne zarar vermemelidir. Tayland Medeni Kanunu ise eşler arasındaki sorumluluk ihlallerini daha geniş bir çerçevede ele alır ve nüşûz gibi özel bir kavrama yer vermez. Bunun yerine, eşlerin birbirlerine karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda, boşanma gibi hukukî sonuçlar doğurabilecek düzenlemeler getirir.

4. Ortak Mülkiyet ve Mahkemeye Başvuru:

Benzerlikler:

Her iki hukuk sistemi de karı-koca arasındaki mülkiyet ilişkilerini düzenlerken ortak mülkiyet kavramını ele alır ve eşlerin mülkiyet haklarını korumayı amaçlar. İslâm hukuku, karı-koca arasındaki mülkiyet ilişkilerini bireysel mülkiyet haklarının korunması temelinde düzenler ve evlilik süresince edinilen malların ortak mülkiyet olarak kabul edileceğini belirtir. Tayland Medeni Kanunu da eşlerin kişisel malları dışında kalan tüm malları ortak mülkiyet olarak kabul eder ve bu malların nasıl yönetileceğini belirler.

Farklılıklar:

İslâm hukuku, mülkiyeti “ortak mülkiyet” ve “evlilik mülkiyeti” olarak iki ana kategoride ele alır. Ortak mülkiyet, karı-kocanın birlikte sahip oldukları malları kapsar ve eşit paylaşım esasına dayanır. Evlilik mülkiyeti ise evlilik süresince edinilen malları ifade eder. Tayland Medeni Kanunu ise, eşlerin ortak mülkiyetini daha çok evlilik süresince kazanılan mallar üzerinden değerlendirir ve ortak mülkiyetin yönetimi sırasında tarafların rızasının alınmasını zorunlu kılar. Eşlerden birinin, mülkiyet yönetimi ile ilgili diğer tarafın rızasını alamaması durumunda, mahkemeye başvurarak izin talep etmesi gerektiğini belirtir.

E. Vesâyet

1. Vesâyet Yetkisi ve Sorumlulukları

İslâm Hukuku El Kitabı'na göre vesâyet, ehliyetsiz veya eksik ehliyet sahibi kişilerin yönetilmesi ve korunması için gereken idarî yetkidir.¹⁹⁹ Vesâyet yetkisini kullanan kişi, baba, büyükbaba ve diğer üst soylar gibi yakın akrabalarından seçilir ve Müslüman olma, akıl sağlığı yerinde olma, reşit olma gibi niteliklere sahip olmalıdır.²⁰⁰ Vesâyet yetkisini kullanan kişinin görevleri arasında vesâyet altındaki kişilerin mallarını yönetmek, zekat ödemek ve eğitim

¹⁹⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 319: Vesâyet, ehliyetsiz veya eksik ehliyeti bulunan kişilerin adına yöneticilik yaptığı, yönetimine yardımcı olduğu veya onların işlerinin yapılmasına yardımcı olduğu ve kişiyi tehlikeye karşı korumak için gerekli ve kanunun öngördüğü şekilde ebeveynlik yetkisini kullanan kişinin yetkisi dışındaki kişinin yönetme yetkisi anlamına gelir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 76.

²⁰⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 322: İdari yetkiyi kullanan kişinin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir: 1) Müslüman olmak. 2) Fâsık kişi olmamak. 3) Normal bir insan gibi akli yerinde olmak. 4) İyi bir yönetici olmayı engelleyen veya vesâyet altındakilere zarar veren hiçbir sebep olmamak. 5) Vesâyet görevlerini yerine getirme potansiyeline sahip olmak, 6) Reşit olmak. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 77.

sağlamak bulunmaktadır.²⁰¹ Vesâyet, vesâyet altındaki kişinin ehliyetini kazandığı anda sona erer.²⁰²

Tayland Medeni Kanunu'nda vesâyet, reşit olmayan, anne veya babası olmayan veya vesâyet hakkı iptal edilmiş kişilere vasi atanmasıdır.²⁰³ Vasi, mahkeme kararıyla veya vasiyetnameye göre atanır.²⁰⁴ Vasi, vesâyet altındaki kişinin tüm mülklerini listelemek ve bu listeyi her yıl mahkemeye sunmak zorundadır.²⁰⁵ Vesâyet, vasi öldüğünde, vesâyet altındaki kişi reşit olduğunda veya mahkeme kararıyla sona erer.²⁰⁶ Mahkeme, vasinin görevlerini kötüye kullanması durumunda onu vasilikten azledebilir.²⁰⁷

²⁰¹ İslâm hukuku el kitabı md. 328: Vesâyet yetkisini kullanan kişi aşağıdaki yetki ve görevlere sahiptir: 1) Vesâyet altındaki kişiler adına mülkün idare edilmesi, yönetilmesi, sahiplenilmesi ve çeşitli hukukî eylemlerin yerine getirilmesi. 2) Vesâyet altındaki kişinin, velâyet yetkisini kullanan kişiye bakması için emanet edilmesi ve onlara bakmak için vesâyet yetkisini kullanan kişinin, kanunlara uygun görevleri yerine getirmesini kontrol etmek ve denetlemek. 3) Vesâyet altındakilerin nafaka masraflarını karşılamak ve onların adına orada yaşayan kişilere zorunlu olarak zekat ödemek. Bu, yalnızca vesâyet yetkisini kullanan kişinin kanuna göre nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişi olması durumunda geçerlidir. 4) Vesâyet altındakilerin mallarını yönetmek ve zekat ödeme kriterlerine uygun varlıkları varsa zekat ödemek. 5) Vesâyet altındakileri her türlü tehlikeden korumak ve onlara eğitim ve terbiye sağlamak. 6) Vesâyet altındakilere makul ölçüde faydalı olan her şeyi yapmak. Bkz. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Kodmay İslâm Vaduai Krobkrualamoradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 77-78.

²⁰² İslâm hukuku el kitabı md. 324: Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli durumundan kurtulduğunda, vesâyet yetkisi sona erecektir. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrualam Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 77. Ayrıntı için bk. Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, 3/203-204.

²⁰³ Tayland Medeni Kanunu md. 1585: Reşit olmayan ve anne veya babası bulunmayan yahut vesâyet hakkı iptal edilmiş bir anne ve babaya sahip olan kimseye, reşit olana kadar vasi tayin edilebilir(..). Ninlathongkham, s. "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", 495.

²⁰⁴ Tayland Medeni Kanunu md. 1586: Madde 1585 kapsamındaki vasi, reşit olmayan çocuğun akrabası veya savcının talebi üzerine mahkeme kararı ile atanır. Ayrıca, anne ve babanın vefatından sonra vasiyetnamede belirtilen kişi de vasi olarak atanabilir. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 495-496.

²⁰⁵ Tayland Medeni Kanunu md. 1592: Vasi, mahkemenin duruşma tarihinden itibaren üç ay içinde yönetimindeki kişinin tüm mülklerini listelemek zorundadır. Ancak vasi, sürenin sona ermesinden önce ek süre talebinde bulunabilir. Mülk listesinin geçerli olabilmesi için en az iki tanık tarafından tasdik edilmesi gerekir. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 497-498.; Tayland Medeni Kanunu md. 1593: Vasi, tasdikli mülk listesinin bir kopyasını, mülk listesini tescil ettiği tarihten itibaren on gün içinde mahkemeye sunmak zorundadır. Mahkeme, vasinin daha fazla açıklama yapmasını veya listenin doğruluğunu göstermek için ek belgeler sunmasını isteyebilir. Mahkeme, listenin sunulduğu veya ek açıklama istendiği tarihten itibaren on beş gün içinde başka bir karar vermediyse, liste kabul edilmiş sayılır. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 497-498.

²⁰⁶ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/6: Vasilik, vasi öldüğünde veya vesâyet altındaki kişi reşit olduğunda sona erer.; Tayland Medeni Kanunu md. 1598/7: Vasi, vasilik görevi aşağıda belirtilen durumlarda sona erer: 1) Ölüm. 2) Mahkemenin izni ile istifa etmesi. 3) Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olması. 4) İflas etmesi. 5) Mahkemenin kararıyla görevinin geri alınması. Ninlathongkham, "Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram", s. 500-501.

²⁰⁷ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/8: Mahkeme, aşağıdaki durumlarda vasilik görevini geri çeker: 1) Vasinin, görevlerini yerine getirmeyi ihmal etmesi, 2) Vasinin, görevlerinde kasıtlı olarak ihmalkâr davranması. 3) Vasinin, yetkilerini ve görevlerini kötüye kullanması. 4) Vasinin, görevlerine karşı uygunsuz davranış sergilemesi. 5) Vasinin, vesâyet altındaki kişinin menfaatlerini tehlikeye sokacak

2. Vesâyet Yetkisini Kullanan Kişinin Nitelikleri

Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı’nda vesâyet yetkisini kullanan kişi Müslüman olmalı, fâsık olmamalı, akıl sağlığı yerinde olmalı ve reşit olmalıdır.²⁰⁸ Vasî, mahkeme kararı veya vasîyetname ile atanabilir.²⁰⁹

Tayland Medeni Kanunu’nda vasî olarak atanacak kişi reşit olmalı, ehliyetsiz veya iflas etmiş olmamalı, uygun olmalı ve davalık olmamalıdır.²¹⁰ Vasî, mahkeme kararıyla atanır ve vesâyet hakkı iptal edilebilir.²¹¹

3. Vesâyet Altındaki Kişinin Hakları

Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı’nda, vesâyet altındaki kişinin mallarının yönetimi ve eğitimi vesâyet yetkisini kullanan kişinin sorumluluğundadır.²¹² Vesâyet yetkisi, vesâyet altındaki kişinin ehliyeti kazandığında sona erer.²¹³

derecede görevlerini yerine getirme yeteneğini kaybetmesi, 6) Madde 1587’nin (3), (4) veya (5) fıkralarında belirtilen durumlara düşmesi. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 501.

²⁰⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 322: İdari yetkiyi kullanan kişinin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir: 1) Müslüman olmak. 2) Fâsık kişi olmamak. 3) Normal bir insan gibi akıllı yerinde olmak. 4) İyi bir yönetici olmayı engelleyen veya vesâyet altındakilere zarar veren hiçbir sebep olmamak. 5) Vesâyet görevlerini yerine getirme potansiyeline sahip olmak. 6) Reşit olmak. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 77.

²⁰⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 320: Mahkeme veya vasiyetname ile atandığı durumlarda, bu vesâyet yetkisini kullanan kişiye “vasî” denir. 321. maddesine göre vesâyet yetkisi kullanma hakkına sahip kişiler listesinde ilk sırada yer almalı ve 322. madde hükümlerine göre sayılan nitelikleri haiz olmalıdır. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 76.

²¹⁰ Tayland Medeni Kanunu md. 1587: Reşit olan kimse vasi olarak atanabilir. Ancak 1) Mahkeme tarafından ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olarak kabul edilen kimse, 2) İflas durumuna düşen kimse. 3) Çocuğu veya çocuğun malını yönetmeye uygun olmayan kimse. 4) Reşit olmayan çocuk ile, onun ebeveyni ile veya onun kardeşleri ile, aynı babadan veya aynı anadan olan kardeşler ile geçmişte davalık olan kimse(..) Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 496.

²¹¹ Tayland Medeni Kanunu md. 1585: Reşit olmayan ve anne veya babası bulunmayan yahut vesâyet hakkı iptal edilmiş bir anne ve babaya sahip olan kimseye, reşit olana kadar vasi tayin edilebilir. Madde 1582’nin ilk fıkrası uyarınca vesâyet hakkının kısmen iptal edilmesi durumunda, mahkeme iptal edilen yetkinin yerine başka bir vasi tayin edebilir. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 495.; Tayland Medeni Kanunu md. 1598/8: Mahkeme, aşağıdaki durumlarda vasilik görevini geri çeker: 1) Vasinin, görevlerini yerine getirmeyi ihmal etmesi. 2) Vasinin, görevlerinde kasıtlı olarak ihmalkâr davranması. 3) Vasinin, yetkilerini ve görevlerini kötüye kullanması. 4) Vasinin, görevlerine karşı uygunsuz davranış sergilemesi. 5) Vasinin, vesâyet altındaki kişinin menfaatlerini tehlikeye sokacak derecede görevlerini yerine getirme yeteneğini kaybetmesi, 6) Madde 1587’nin (3), (4) veya (5) fıkralarında belirtilen durumlara düşmesi. Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 501.

²¹² İslâm hukuku el kitabı md. 328: Vesâyet yetkisini kullanan kişi aşağıdaki yetki ve görevlere sahiptir: 1) Vesâyet altındaki kişiler adına mülkün idare edilmesi, yönetilmesi, sahiplenilmesi ve çeşitli hukukî eylemlerin yerine getirilmesi. 2) Vesâyet altındaki kişinin, velâyet yetkisini kullanan kişiye bakması için emanet edilmesi ve onlara bakmak için vesâyet yetkisini kullanan kişinin, kanunlara uygun görevleri yerine

Tayland Medeni Kanunu'nda vesâyet altındaki kişinin mülklerinin yönetimi, gelirlerinin tasarrufu ve vesâyet altındaki kişiye danışma konuları detaylı olarak düzenlenmiştir.²¹⁴ Vasî, vesâyet altındaki kişinin haklarını korumakla yükümlüdür.

4. Mahkeme ve Vesâyet İlişkisi

Aile ve mirasa ilişkin İslâm hukuku el kitabı'nda vesâyet yetkisi, genellikle aile büyüklüklerine bırakılmıştır²¹⁵ ve dinî kurallar çerçevesinde düzenlenir.

Tayland Medeni Kanunu mahkeme, vesâyet sürecinde önemli bir rol oynar. Vasî atanması, mülk listesinin onaylanması ve vesâyet yetkisinin geri alınması gibi konular mahkeme kararıyla gerçekleşir.²¹⁶

getirmesini kontrol etmek ve denetlemek. 3) Vesâyet altındakilerin nafaka masraflarını karşılamak ve onların adına orada yaşayan kişilere zorunlu olarak zekat ödemek. Bu, yalnızca vesâyet yetkisini kullanan kişinin kanuna göre nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişi olması durumunda geçerlidir. 4) Vesâyet altındakilerin mallarını yönetmek ve zekat ödeme kriterlerine uygun varlıkları varsa zekat ödemek. 5) Vesâyet altındakileri her türlü tehlikeden korumak ve onlara eğitim ve terbiye sağlamak. 6) Vesâyet altındakilere makul ölçüde faydalı olan her şeyi yapmak. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 77-78.

²¹³ İslâm hukuku el kitabı md. 324: Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli durumundan kurtulduğunda, vesâyet yetkisi sona erecektir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 77.

²¹⁴ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/4: Vesâyet altındaki kişilerin gelirleri, vasi tarafından vesâyet altındaki kişilerin bakımı ve eğitimi için uygun bir şekilde tasarruf edilir. Ondaki kalan miktar ise sadece aşağıdaki alanlarda kullanılır: 1) Tayland hükümeti tarafından temin edilen tahvillerin veya Tayland hükümetinin garantilediği tahvillerin satın alınması. 2) Gayrimenkul mallarının konsinye satışının veya ilk ipoteginin kabul edilmesi. Ancak konsinye satış veya ipotek için kabul edilen para miktarı, söz konusu mülkün piyasa fiyatının yarısını geçmemelidir. 3) Yasal olarak kurulmuş veya faaliyet göstermek için devletten izin alınmış bir bankada sabit vadeli mevduat olarak para yatırılması. 4) Mahkemenin özel olarak onayladığı diğer yatırımların yapılması. Ninlathongkham, *"Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram"*, s. 500.

²¹⁵ İslâm hukuku el kitabı md. 321: "Vesâyet yetkisini kullanan yetkili kişi", ehliyetsiz veya eksik ehliyetli sahip kişiler üzerinde vesâyet yetkisi kanuna uygun olarak belirlenen kişi anlamına gelir. Madde 1 (10) ve (15) uyarınca vesâyet yetkisini aşağıdaki sırayla kullanan kişiler: 1) Sırayla baba, büyükbaba ve doğrudan üst soylar. 2) Sırasıyla babası, dedesi ve üst soyun soyundan gelen kişiler. Bu maddenin (1) ve (2)'dekiler arasında her bir yakınlık sırasına göre dönüşümlü vasi olarak atanır. Bu üst soy için sonsuza kadar böyle devam eder. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 76.

²¹⁶ Tayland Medeni Kanunu md. 1585: Reşit olmayan ve anne veya babası bulunmayan yahut vesâyet hakkı iptal edilmiş bir anne ve babaya sahip olan kimseye, reşit olana kadar vasi tayin edilebilir. Madde 1582'nin ilk fıkrası uyarınca vesâyet hakkının kısmen iptal edilmesi durumunda, mahkeme iptal edilen yetkilinin yerine başka bir vasi tayin edebilir. Madde 1582'nin ikinci fıkrası uyarınca vesâyet hakkının tamamen iptal edilmesi durumunda ise, mahkeme mülkü yönetmek üzere bir vasi tayin edebilir.; Tayland Medeni Kanunu md. 1586: Vasi, reşit olmayan çocuğun akrabası veya savcının talebi üzerine mahkeme kararı ile atanır. Ayrıca, anne ve babanın vefatından sonra vasiyetnamede belirtilen kişi de vasi olarak atanabilir. Madde 1590 vasiinin atanması hükmü uyarınca, eğer vasiyetnamede belirtilmişse, mahkeme vasiyetnamenin geçerli olduğu ve vasiyetnamede adı geçen kişinin Madde 1587 uyarınca vasi olması yasaklanmamış bir kişi olduğu sürece, vasiyetnameye göre tayin eder. Ninlathongkham, *"Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram"*, s. 495-496.

5. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Benzerlikler:

1. Vesâyet Yetkisi ve Sorumlulukları: Her iki belgede de vesâyet yetkisi, ehliyetsiz veya eksik ehliyete sahip kişilerin korunması ve yönetimi için kullanılır. Vesâyet yetkisini kullanan kişilerin sorumlulukları ve görevleri belirlenmiştir.

2. Vesâyet Yetkisini Kullanan Kişinin Nitelikleri: Her iki belgede de vesâyet yetkisini kullanan kişilerin belirli niteliklere sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. İslâm Hukuku el kitabında dinî nitelikler de bulunurken, Medeni ve Ticaret Kanunu'nda daha genel hukukî nitelikler belirtilmiştir.

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Farklılıklar:

1. Vesâyet Yetkisini Kullanan Kişinin Seçilmesi: İslâm Hukuku el kitabında vesâyet yetkisini kullanan kişi genellikle aile içinden, baba, büyükbaba ve diğer üst soylar arasından seçilir. Medeni ve Ticaret Kanunu'nda ise vasî, mahkeme kararı ile atanır ve vasîyetnameye göre belirlenebilir.

2. Mahkeme ve Vesâyet İlişkisi: Medeni ve Ticaret Kanunu, vesâyet sürecinde mahkemenin rolünü daha fazla vurgular. Vasî atanması, mülk listesinin onaylanması ve vesâyet yetkisinin geri alınması gibi konular mahkeme kararı ile gerçekleşir. İslâm Hukuku el kitabında ise vesâyet yetkisi daha çok aile büyüklerine bırakılmıştır.

3. Vesâyet Altındaki Kişinin Hakları: Medeni ve Ticaret Kanunu, vesâyet altındaki kişinin haklarını daha ayrıntılı düzenler. Vesâyet altındaki kişinin mülklerinin yönetimi, gelirlerin tasarrufu ve vesâyet altındaki kişiye danışma gibi konular belirtilmiştir. İslâm Hukuku el kitabında ise daha genel hükümler yer almaktadır.

F. Velâyet

1. Velâyet Yetkisi, Sorumlulukları ve Yetki Kullanan Kişinin Nitelikleri

Aile ve mirasa ilişkin İslâm Hukuku El Kitabı'nda velâyet, iş göremez durumdaki bir kişiye gerekli olanı yaparak bakım sağlama yetkisini ifade eder ve bu kişiyi zarardan korur.²¹⁷ Velâyet altındaki kişi, ehliyetsiz bir kişiyi ifade eder.²¹⁸ Velâyet yetkisini kullanan kişinin nitelikleri arasında ehliyetli olmak, zarar vermemek ve fâsık olmamak gibi şartlar vardır.²¹⁹ Velâyet yetkisini kullanan kişinin görevleri arasında velâyet altındaki kişiye bakım sağlamak ve eğitim verilmesini sağlamak bulunur.²²⁰

Tayland Medeni Kanunu'nda reşit olmayan çocukların velâyet hakları ebeveynlerin üzerindedir. Anne veya babanın vefatı veya ehliyetsizliği durumunda, velâyet hakkı diğer ebeveyne verilir.²²¹ Evliliğin geçersiz olduğu durumlarda, çocuğun velâyeti konusunda anlaşma sağlanamazsa mahkeme karar verir.²²² Rıza ile boşanma hâlinde, çocuğun velâyeti konusunda yazılı bir anlaşma yapılması gerekmektedir.²²³ Velâyet hakkını kullanan kişi,

²¹⁷ İslâm hukuku el kitabı md. 329: "Velâyet", Madde 1 (10) uyarınca, iş göremez durumdaki bir kişiye gerekli olanı yaparak bakım sağlama yetkisi anlamına gelir ve bu kişiyi uygun şekilde zarardan korumayı ifade eder. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 78.

²¹⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 333: "Velâyet altındaki kişi", velâyet altında bulunan ehliyetsiz bir kişi anlamına gelir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 78.

²¹⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 334: 330. maddeye göre velâyet yetkisini kullanan kişilerin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir: 1) Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kişi olmamak. 2) Velâyet altındakilere büyük zarara sebebiyet veren kişi olmamak. 3) Velâyet yetkisini kullanan kişi olduğunu inkar ettiğini gösteren hiçbir bulguya sahip olmamak. 4) Fâsık kişi olmamak. 5) Velâyet altındakilere şefkat gösterdiği düşünülen kişi olmak. Ayrıca bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 78.

²²⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 341: Velâyet altındakilere eğitim verilmesi, ebeveynlik yetkisine sahip olan kişinin görevi değildir. Bu görev, idari yetkiyi kullananların sorumluluğundadır. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 41.

²²¹ Tayland Medeni Kanunu md. 1566: Reşit olmayan çocukların velâyet hakları ebeveynlerin üzerindedir. velâyet haklarının anne veya babanın herhangi birine verilmesi aşağıdaki durumlarda gerçekleşir: 1) Anne veya babanın vefat etmesi. 2) Anne veya babanın hayatta olup olmadığı belirsiz olması. 3) Anne veya babanın mahkeme tarafından ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olarak kabul edilmesi. 4) Anne veya babanın zihinsel sağlığının bozulması nedeniyle hastaneye yatırılması. 5) Mahkemenin, velâyet yetkisinin baba veya annenin herhangi birine verilmesine karar vermesi. 6) Anne ve babanın, kanunda belirtilen çerçevede anlaşmayı kabul etmeleri. Ninlathongkham, s. 488.

²²² Tayland Medeni Kanunu md. 1499/1: Evliliğin geçersiz olduğu durumlarda, eşler arasında hangi tarafın çocuğun velâyetini kullanacağı ve çocuğun nafakasını tek tarafın mı yoksa her iki tarafın mı vereceği veya ne kadar vereceği konularında anlaşma sağlanmalıdır. Anlaşma sağlanamazsa nihâî karar mahkeme tarafından verilecektir. Mahkeme, bir sebepten dolayı eşlerin çocuğun üzerindeki velâyet hakkını kaldırması gerekirse, Madde 1582 uyarınca velâyet hakkını geri çekebilir ve üçüncü bir kişinin vasi olarak atanmasına karar verebilir(.). Ninlathongkham, s. 464-465.

²²³ Tayland Medeni Kanunu md. 1520: Rıza ile boşanma hâlinde, karı-koca arasında çocuğun velâyetinin hangi tarafta olacağı konusunda yazılı bir anlaşma yapılması gerekmektedir. Eğer anlaşmaya varılamazsa, mahkeme karar verir. Mahkeme kararıyla boşanmalarda, boşanma davasını değerlendiren mahkeme çocuğun velâyetini kime vereceğine karar verir. Mahkeme, Madde 1582 uyarınca velâyetin kaldırılması

çocuğun ikamet yerini belirlemek, disipline uygun olarak cezalandırmak ve yasadışı gözaltına alınan çocuğu geri almak gibi haklara sahiptir.²²⁴ Velâyet hakkını kullanan kişinin uygun davranmaması durumunda mahkeme velâyeti değiştirebilir. Velâyet hakkının geri alınması, kötü yönetim ve iflas durumları ayrıca düzenlenmiştir.²²⁵

2. Velâyet Hakkının Sona Ermesi

İslâm Hukuku El Kitabı'nda velâyet hakkı, velâyet altındaki kişinin ehliyetsizlik halinin sona ermesi veya reşit olması durumunda sona erer.²²⁶ Ayrıca, velâyet altındaki kişinin Müslüman olması ve velâyet yetkisini kullanan kişinin Müslüman olmaması durumunda veya annenin yeni bir koca ile evlenmesi halinde, velâyet yetkisi devredilebilir.²²⁷

Tayland Medeni Kanunu ise velâyet hakkı çocuğun reşit olmasıyla sona erer. Ayrıca, mahkeme kararıyla velâyet sona erdirilebilir.²²⁸ Velâyet hakkı sona erdiğinde, velâyet altındaki kişinin mülkleri yönetimden çıkar ve mülk yönetimi sona erer.²²⁹

3. Mahkeme ve Velâyet İlişkisi

İslâm Hukuku El Kitabı: Velâyet yetkisi, genellikle aile büyüklerine bırakılmıştır²³⁰ ve dinî kurallar çerçevesinde düzenlenir. Velâyet yetkisini kullanan kişi, şefkat duyan ve

hususunda bir gerekçe varsa, eşlerin yetkisini geri çekip üçüncü bir kişiye verebilir. Bu kararı çocuğun refahı ve yararını esas alarak verir. Ninlathongkham, s. 472-473.

²²⁴ Tayland Medeni Kanunu md. 1567: Velâyet yetkisini kullanan kişinin şu hakları vardır. 1) Çocuğun ikamet yerini belirlenmesi. 2) Disipline uygun olarak çocukları cezalandırılması. 3) Çocuğun yetenek ve statüsünün uygun bir şekilde iş verilmesi. 4) Çocuğu, yasadışı bir şekilde gözaltına alan başka bir kişiden geri alınması. Ninlathongkham, s. 488.

²²⁵ Tayland Medeni Kanunu md. 1582: Velâyet hakkını kullanan kişinin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olması, mahkeme kararıyla çocuğa karşı iktidarı kötüye kullanması veya kötü davranışlardan dolayı olması durumunda, mahkeme veya reşit olmayan çocuğun akrabası veya savcının dava açmasıyla velâyet hakkı kısmen veya tamamen geri alınabilir. Velâyet hakkını kullanan kişi iflas ederse veya reşit olmayan çocukların mülkünü tehlikeli bir şekilde kötü yönetirse, mahkeme, birinci fıkradaki yöntem uyarınca mülkiyeti yönetme yetkisini geri çekebilir. Ninlathongkham, s. 494.

²²⁶ İslâm hukuku el kitabı md.332: Velâyet yetkisi, velâyet altındaki kişinin ehliyetsiz halinin sona ermesiyle birlikte sona erer. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 78.

²²⁷ İslâm hukuku el kitabı md. 334. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 78.

²²⁸ Tayland Medeni Kanunu md.1521: Veli veya çocuğun velâyetini kullanan kişi uygun davranmıyorsa veya daha sonra davranışları değişmişse, mahkeme veli veya çocuğun velâyetini kullanan kişiyi değiştirebilir. Bu kararı çocuğun refahı ve yararını esas alarak verir. Ninlathongkham, s. 473.

²²⁹ Tayland Medeni Kanunu md. 1578: Velâyet hakkı, küçük yaştaki çocuklar reşit olma nedeniyle sona erdiğinde, velâyet hakkını kullanan kişi, yönettiği mülkü ve onunla ilgili hesapları onaylamak için reşit olmuş çocuğa derhal teslim etmelidir. Şayet bu mülkün yönetimi ile ilgili belgeler varsa, hesaplarla birlikte teslim etmelidir. Ninlathongkham, s. 492.

²³⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 335: Velâyet aşağıdaki yakınlık ve cinsiyet sırasına göre belirlenir: 1) Eşler: Ehliyetsiz kişiyle cinsî münasebete girme olanağına sahip olan karı veya koca. Hem kocanın hem de

kanunda belirtilen niteliklerde uygun kişi olmalıdır.²³¹ Velâyet yetkisini kullanma hakkına sahip olanların belirlenmesi, yarışmalı durumlar ve kura çekimi gibi konular düzenlenmiştir.²³²

Mahkemeler, velâyet yetkisinin doğru ve adil bir şekilde kullanılmasını denetler ve bu süreçte çeşitli müdahalelerde bulunabilir. Madde 336'ya göre, birden fazla kişinin velâyet yetkisini kullanma hakkı bulunduğu, en yüksek haklara sahip kişiyi belirlemek için kura çekilir.²³³ Ayrıca, velâyet yetkisine sahip kişinin velâyet altındaki kişiye zarar verdiği veya

karısının ehliyetli olması durumunda, her ikisi de kocanın vâsîsinin vesâyeti altında olacaklar. 2) Anne 3) Kızı 4) Anneanne ve Üst Soy Kadınlar: Nesil sonuna yakınlık sırasına göre miras alma hakkına sahip olan anneanneler ve anneannelerin doğrudan üst soyundan gelen kadınlar. 5) Baba. 6) Babaanneler ve Üst Soy Erkekler: Nesil sonuna yakınlık sırasına göre miras alma hakkına sahip olan babaanneler ve dedelerin doğrudan soyundan gelen kişiler. 7) Büyükbabalar ve Üst Soy Erkekler: Nesil sonuna yakınlık sırasına göre miras alma hakkına sahip olan büyükbabalar ve doğrudan soyundan gelen erkekler. 8) Kız Kardeşi: Kan bakımından daha yoğun olan kişiye, daha az yoğun olan kişiye göre öncelik verilir. 9) Erkek Kardeşi: Kan bakımından daha yoğun olan kişiye, daha az yoğun olan kişiye göre öncelik verilir. 10) Anne Tarafından Teyzeler: Kan bakımından daha yoğun olan kişiye, daha az yoğun olan kişiye göre öncelik verilir. 11) Ağabeyinin Kızları: Kendi aralarındaki sıralamada her biri anne sırasına göredir. 12) Küçük Erkek Kardeşinin Kızları: Kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir. 13) Anne-Baba Bir veya Baba Bir Olan Ağabeyin veya Küçük Erkek Kardeşinin Kızları: Kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir. 14) Baba tarafından halalar: Kendi aralarındaki sıralamasında, ablanın veya kız kardeşinin durumunda olduğu gibi sıralama yapılır. 15) Babanın Amcası: Kendi aralarındaki sıralamada ağabeyinin ve erkek kardeşinin durumunda olduğu gibi sıralama yapılır. 16) Teyzenin Kızları: Velâyet altındaki kişinin cinsel duygulara neden olabilecek yaşta olan erkek olmaması şartıyla ve sıralamada her biri anne sırasına göredir. 17) Halanın Kızları: 16. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralama yapılır. 18) Babanın Amcasının Kızları: 16. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir. 19) Baba Tarafından Amcanın oğlu: Ana-baba bir veya baba bir. Cinsel duyguların ortaya çıkabileceği ve herkesi hizada tutabileceği yaşta bir kadın olmamalıdır. Kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir. 20) Anne Tarafından Dayının Kızları: 18. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralama yapılır. 21) Anne Tarafından Babasının Dayının Kızları: 18. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralama yapılır. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mahkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 78-79.

²³¹ İslâm hukuku el kitabı md. 334: Velâyet yetkisini kullanan kişilerin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir: 1) Ehliyetli veya eksik ehliyetli bir kişi olmamak. 2) Velâyet altındakilere büyük zarara sebebiyet veren kişi olmamak. 3) Velâyet yetkisini kullanan kişi olduğunu inkar ettiğini gösteren hiçbir bulguya sahip olmamak. 4) Fâsik kişi olmamak. 5) Velâyet altındakilere şefkat gösterdiği düşünülen kişi olmak. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Kodmay İslâm Vaduaikrobkrualeamoradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 78-79.

²³² İslâm hukuku el kitabı md. 336: Velâyet yetkisini kullanan kişi olarak birden fazla kişi bulunduğu, en yüksek haklara sahip kişiyi belirlemek için kura çekilir. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Kodmay İslâm Vaduaikrobkrualeamoradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 80.; Madde 338- 337.maddeye göre, bu küçük çocuk hem anneyi hem de babayı seçerse, velâyet yetkisine sahip birini bulmak için ikisinin kura çekmeleri gerekir. Ancak, reşit olmayan çocuk seçim yapmayı reddederse, annelere velâyet yetkisini kullanma hakkı verilir. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Kodmay İslâm Vaduaikrobkrualeamoradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 81.

²³³ İslâm hukuku el kitabı md. 336. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 80.

niteliklerini kaybettiği durumlarda, mahkeme bu kişiyi velâyet yetkisinden mahrum edebilir ve yetkiyi başka bir kişiye devredebilir.²³⁴

Eğitim ve öğretim gibi unsurlar, velâyet yetkisini kullanan kişinin doğrudan sorumluluğunda olmamakla birlikte, bu tür görevler idari yetkiyi kullananların sorumluluğundadır.²³⁵ Bu çerçevede, mahkemelerin velâyet hakkı üzerindeki rolü, yalnızca bireylerin temel haklarının korunmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal düzenin korunması için de önemlidir.

Tayland Medeni Kanunu ise mahkeme, velâyet sürecinde önemli bir rol oynar.²³⁶ Vasî atanması,²³⁷ mülk listesinin onaylanması ve velâyet yetkisinin geri alınması²³⁸ gibi konular mahkeme kararıyla gerçekleşir. Mahkeme, velâyet hakkının geri verilmesi ve velâyet görevinden serbest bırakılma koşullarını da düzenler.

4. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Benzerlikler:

1. Velâyet Yetkisi ve Sorumlulukları: Her iki belgede de Velâyet yetkisi, iş göremez durumdaki kişilerin korunması ve yönetimi için kullanılır. Velâyet yetkisini kullanan kişilerin sorumlulukları ve görevleri belirlenmiştir.

²³⁴ İslâm hukuku el kitabı md. 338. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 81. Ayrıntı için bk. Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, 3/207-211; Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc*, 6/236-245.

²³⁵ İslâm hukuku el kitabı md. 341. Bkz. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, s. 81.

²³⁶ Tayland Medeni Kanunu md. 1575: Herhangi bir eylemde, velâyet hakkını kullanan kişinin, bir çiftin veya velâyet hakkını kullanan kişinin evlatlarının menfaatleri, reşit olmayanın çıkarlarıyla çelişirse, velâyet hakkını kullanan kişi, söz konusu faaliyeti yapmadan önce mahkemeden izin almak zorundadır. Aksi takdirde, bu tür eylemler iptal edilecektir. Ninlathongkham, s. 491.

²³⁷ Tayland Medeni Kanunu md. 1566/5: Mahkemenin, velâyet yetkisinin baba veya annenin herhangi birine verilmesine karar vermesi. Ninlathongkham, s. 488.; Madde 1569/1- Mahkeme, reşit olmayan bir çocuğu ehliyetsiz olarak hükmettiğinde ve velâyet hakkını kullanan kişi veya vasi dışında başka birine görev verdiğinde, bu karar mevcut velâyet veya vasi haklarının geri alındığı anlamına gelir. Mahkeme, reşit olan ve henüz evlenmemiş birini ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olarak hükmettiğinde, başka bir emir çıkarmadığı sürece, ebeveyn, baba veya anne duruma göre veli ya da vasidir. Ninlathongkham, s. 489.

²³⁸ Tayland Medeni Kanunu md. 1582: Velâyet hakkını kullanan kişinin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olması, mahkeme kararıyla çocuğa karşı iktidarı kötüye kullanması veya kötü davranışlardan dolayı olması durumunda, mahkeme veya reşit olmayan çocuğun akrabası veya savcının dava açmasıyla velâyet hakkı kısmen veya tamamen geri alınabilir. Velâyet hakkını kullanan kişi iflas ederse veya reşit olmayan çocukların mülkünü tehlikeli bir şekilde kötü yönetirse, mahkeme, birinci fıkradaki yöntem uyarınca mülkiyeti yönetme yetkisini geri çekebilir. Ninlathongkham, s. 491.

2. Velâyet Yetkisini Kullanan Kişinin Nitelikleri: Her iki belgede de Velâyet yetkisini kullanan kişilerin belirli niteliklere sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. İslâm Hukuku El Kitabı'nda dinî nitelikler de bulunurken, Medeni Kanun'da daha genel hukukî nitelikler belirtilmiştir.

3. Velâyet Hakkının Sona Ermesi: Her iki belgede de Velâyet hakkı, Velâyet altındaki kişinin ehliyetsiz halinin sona ermesi veya reşit olması durumunda sona erer.

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Farklılıklar:

1. Velâyet Yetkisini Kullanan Kişinin Seçilmesi: İslâm Hukuku El Kitabı'nda Velâyet yetkisini kullanan kişi genellikle aile içinden, baba, büyükbaba ve diğer üst soylar arasından seçilir. Medeni Kanun'da ise velî, mahkeme kararı ile atanır ve vasiyetnameye göre belirlenebilir.

2. Mahkeme ve Velâyet İlişkisi: Medeni Kanun, velâyet sürecinde mahkemenin rolünü daha fazla vurgular. Vasî atanması, mülk listesinin onaylanması ve Velâyet yetkisinin geri alınması gibi konular mahkeme kararı ile gerçekleşir. İslâm Hukuku El Kitabı'nda ise Velâyet yetkisi daha çok aile büyüklerine bırakılmıştır.

3. Velâyet Altındaki Kişinin Hakları: Medeni Kanun, Velâyet altındaki kişinin haklarını daha ayrıntılı düzenler. Velâyet altındaki kişinin mülklerinin yönetimi, gelirlerin tasarrufu ve Velâyet altındaki kişiye danışma gibi konular belirtilmiştir. İslâm Hukuku El Kitabı'nda ise daha genel hükümler yer almaktadır.

G. Hısımlık Nafakası

1. Nafaka Tanımı ve Amaçları

İslâm hukuku el kitabı'na göre, nafaka kişinin makul ölçüde mutlu yaşamasını sağlamak için yeterli miktarda olup, günlük yaşam için gerekli olan ihtiyaçları karşılar.²³⁹ Nafaka yükümlülüğü, varlık fazlası olan birinci dereceden akrabaların altsoya veya üstsoya

²³⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 345: Nafaka, almaya hak kazanan doğrudan altsoylara veya altsoylara uygun geçim kaynağı anlamına gelir ve o kişinin makul ölçüde mutlu yaşamasını sağlamak için yeterlidir. Güneş doğduğundan, diğer gün güneş yeniden doğana kadar veya geçim kaynaklarını sağlamak için yeterli varlıklar bulunması hâlinde geçerlidir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 82.

olan sorumluluğudur. Kız torunlar, kocasından nafaka almaya hak kazanana kadar bu haktan yararlanır. Nafaka, kişinin yoksulluktan kurtulması için ödenir ve günlük olarak verilir.²⁴⁰

Tayland Medeni Kanunu'nda ise nafaka, karı-koca veya ebeveyn ve çocuk arasında talep edilebilir. Nafaka, destek sağlanmadığında veya yetersiz olduğunda talep edilir ve mahkeme, nafaka miktarına ve ödeme şekline karar verir. Nafaka talebi, tarafların gelir ve durumlarına göre düzenlenebilir ve mahkeme, ödeme şekline karar verir.²⁴¹

2. Nafaka Sorumluluğu

İslâm Hukuku El Kitabı'nda nafaka sorumluluğu, birinci dereceden yakınlar ve üst soy-alt soy ilişkilerine göre belirlenir. Baba, büyükbaba, anne, babaanne gibi yakın akrabalar nafaka ödeme yükümlülüğüne sahiptir.²⁴² Nafaka ödemesi, sıraya göre en yakın akrabalara yapılır.²⁴³ Mal fazlası olan altsoylar, yoksul üstsoylara günlük nafaka ödemekle sorumludur.²⁴⁴

²⁴⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 342: (...) Birinci dereceden olanlar, varlık fazlası olması durumunda, altsoylarının doğrudan torunlarına yoksulluktan kurtuluncaya kadar nafaka ödemekle sorumludur. Nafaka almaya hak kazanan kız torunlar istisnadır. Kocasından nafaka almaya hak kazanan kişi oluncaya kadar ya da yoksulluktan kurtulana kadar nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişi, ona nafaka vermek zorundadır(...). Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 81.

²⁴¹ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/38: Karı-koca veya ebeveyn ve çocuk arasında nafaka talebi, nafaka alınması gereken tarafın yeterince destek sağlanmadığı veya hiç destek sağlanmadığı durumlarda karşı taraftan yapılabilir. Mahkeme, nafaka yükümlüsü kişinin kabiliyetini, durumunu ve davanın koşullarını dikkate alarak, ne kadar nafaka verileceğine ve verilip verilmeyeceğine karar verir. Ninlathongkham, s. 511-512.

²⁴² İslâm hukuku el kitabı md. 342: Birinci derecede yakınlık olan kişiler şunlardır 1) Baba. 2) Büyükbaba ve dede. 3) Büyükbabanın veya dedenin hattın sonuna kadar yakınlık sırasına göre doğrudan soyundan gelen bir erkekler. 4) Anne. 5) Babaanne, annanne 6) Büyükanne'nin veya annannenin hattın sonuna kadar yakınlık sırasına göre doğrudan soyundan gelen kadınlar. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 81.

²⁴³ İslâm hukuku el kitabı md. 344: 346. madde hükümleri uyarınca kendi geçim masrafları düşüldükten sonra aşağıdaki sıraya göre kendi gücü yeterli olana kadar nafaka öder: 1) Eşine nafaka ödenir. 2) Doğrudan üstsoylara veya altsoylara nafaka ödenir. Yakınlık derecesine göre, halen süt emenler, hasta, zayıf veya miras alma hakkına sahip olanlar sırasıyla başlanır. 3) Diğer nafaka almaya hak kazananlara nafaka ödenir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 82.

²⁴⁴ İslâm hukuku el kitabı md. 343: Mal fazlası olan altsoylar, hattında sırayla yukarıya doğru en yakın olan yoksul üstsoylara, hayatta oldukları ve yoksul oldukları sürece günlük nafaka ödemekle sorumludur. 1) Oğul, kız. 2) Erkek torun, kız torun. 3) Hiyerarşide torunların ve altsoyların en altında yer alan torunlar. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s.82.

Tayland Medeni Kanunu'nda nafaka talebi, karı-koca ve ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerinden düzenlenir. Mahkeme, nafaka yükümlüsü kişinin kabiliyetini, durumunu ve davanın koşullarını dikkate alarak nafaka miktarını belirler. Gelir veya durum değişikliklerinde nafaka miktarı yeniden düzenlenebilir. Çocuğun nafakası talep edildiğinde mahkeme, çocuğun yararına uygun gördüğü destek yöntemlerini belirler.²⁴⁵

3. Nafaka Miktarı ve Ödeme Şekli

İslâm Hukuku El Kitabı'nda Nafaka günlük ödeme şeklinde yapılır ve mahkeme gerekli görüldüğünde ödeme şeklini belirler. Nafaka, geçim kaynağı olarak ödenir ve başka yollarla da sağlanabilir. Taraflar arasında aksi bir anlaşma olmadıkça, günlük ödeme yapılır.²⁴⁶

Tayland Medeni Kanunu ise nafaka ödemesi belirlenen aralıklarda veya tarafların anlaştığı şekilde yapılır. Mahkeme, tarafların gelir ve durumlarına göre nafaka miktarını belirler. Ödeme şekli, mahkeme tarafından uygun görüldüğünde nakit veya başka yollarla yapılabilir.²⁴⁷

4. Nafaka Alma Hakkı

İslâm Hukuku El Kitabı'nda Nafaka hakkına sahip olanlar arasında altsoyun ve üstsoyun ihtiyaç sahibi olanları bulunmaktadır. Nafaka, yoksulluktan kurtulana kadar veya başka bir kaynaktan nafaka almaya hak kazanana kadar devam eder.

²⁴⁵ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/40: (...) Çocuğun nafakası talep edildiğinde ve özel gerekçeler olduğunda, mahkeme çocuğun yararına uygun gördüğünde, tarafların üzerinde anlaştığı destek yöntemleri yanı sıra herhangi bir tarafın ek talebi üzerine çocuğun herhangi bir şekilde destek sağlanması gerektiğini belirleyebilir. Ninlathongkham, s. 512.

²⁴⁶ İslâm hukuku el kitabı md. 350: Nafaka ödeneği, geçim kaynağı olarak ödenecektir. Ödemenin başka bir şekilde veya başka bir yöntemle yapılması kararlaştırılmadığı sürece, günlük ödeme yapılacaktır. Taraflardan herhangi biri mahkemeye başvurduğunda ve mahkeme, birinci fıkraya göre nafaka ödemesi dışında başka yollarla diğer bakım masraflarının belirlenmesini uygun görürse, taraflar arasında aksi bir anlaşma yapılmaması kaydıyla ve bunu engelleyen özel bir sebep yoksa, ödeme geçim kaynağı olarak yapılabilir veya yapılmayabilir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 83.

²⁴⁷ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/40: Nafaka parasının ödeme şekli, tarafların başka bir şekilde veya başka yollarla ödeme yapmayı kabul etmedikleri sürece belirlenen aralıklarda ödenir. Taraflar arasında anlaşma veya özel bir neden yoksa ve taraflardan biri talep ettiğinde, mahkeme uygun gördüğünde nafaka parasının yerine nakit olarak ödenmesi veya başka yollarla ödeme yapılması belirlenebilir(..) s. 512.

Tayland Medeni Kanunu’unda ise nafaka alma hakkından feragat edilemez, devredilemez ve icra kapsamında değildir.²⁴⁸ Mahkeme, nafaka miktarını ve ödeme şeklini belirler. Nafaka talebi, destek sağlanmadığında veya yetersiz olduğunda yapılabilir.²⁴⁹

4. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı’ndaki Benzerlikler:

Nafaka Talebi ve Ödeme Şartları: Her iki belgede de nafaka talebi, yeterince destek sağlanmadığında yapılabilir. Mahkeme, nafaka miktarına ve ödeme şekline karar verir.

Gelir ve Statü Değişiklikleri: Her iki belgede de gelir veya statü değişiklikleri durumunda mahkeme, nafaka miktarını düzenleyebilir.

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı’ndaki Farklılıklar:

Nafaka Sorumluluğu ve Öncelikleri: İslâm Hukuku El Kitabı’nda nafaka sorumluluğu, birinci dereceden yakınlar ve üst soy-alt soy ilişkilerine göre belirlenir. Medeni Kanun’da ise nafaka talebi karı-koca ve ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerinden düzenlenir.

Nafaka Miktarı ve Ödeme Şekli: İslâm Hukuku El Kitabı’nda nafaka, günlük ödeme şeklinde yapılır ve mahkeme gerekli görüldüğünde ödeme şeklini belirler. Medeni Kanun’da ise nafaka ödemesi belirlenen aralıklarda veya tarafların anlaştığı şekilde yapılır.

Nafaka Alma Hakkı: Medeni Kanun’da nafaka alma hakkı feragat edilemez, devredilemez ve icra kapsamında değildir. İslâm Hukuku El Kitabı’nda bu konuda doğrudan bir hüküm yoktur, ancak nafaka hakkı ve ödeme zorunlulukları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

²⁴⁸ Tayland Medeni Kanunu md. 1598/41: Nafaka alma hakkından feragat edilemez, devredilemez ve icra kapsamında değildir. Ninlathongkham, s. 512.

²⁴⁹ Tayland Medeni Kanunu md.1598/38: Karı-koca veya ebeveyn ve çocuk arasında nafaka talebi, nafaka alınması gereken tarafın yeterince destek sağlanmadığı veya hiç destek sağlanmadığı durumlarda karşı taraftan yapılabilir. Mahkeme, nafaka yükümlüsü kişinin kabiliyetini, durumunu ve davanın koşullarını dikkate alarak, ne kadar nafaka verileceğine ve verilip verilmeyeceğine karar verir. s. 511-512.

H. Evliliğin Sona Ermesi ve Boşanma

1. Evliliğin Sona Ermesi ve Boşanma Gerekçeleri

Aile ve mirasa ilişkin islâm hukuku el kitabı’nda boşanma, karı koca arasındaki hukukî evlilik ilişkisinin sona erdirilmesi anlamına gelir.²⁵⁰ Boşanma, kocanın tek taraflı kararıyla gerçekleştirilebilir.²⁵¹ Boşanma her ne kadar hukukî sonuç doğursa da zorunlu ve gerekli haller dışında kocanın karısına yapmaması gereken bir eylemdir.²⁵²

Boşanma beyanı sözlü veya yazılı olarak yapılabilir.²⁵³ Doğuştan veya sonradan dilsiz olan kimse, yazmayı bilse bile kelimeler yerine anlaşılabılır işaretlerin gösterilmesiyle boşanma sağlayabilir.²⁵⁴

Reşit olmayan bir erkek ile herhangi bir fiziksel veya zihinsel nedeni olan bir kadının evlenmesi kanuna göre boşanma davası açma nedenlerinden biridir.²⁵⁵

Erkeğin, cinsî münasebet için yasal bir boşanma sebebi olan bir engel nedeniyle boşanma davası açma hakkı bulunmaktadır.²⁵⁶

Kocanın eşinden uzak bir yere gitmesi durumunda eşi, mahkemeden kocanın ya nafaka ödemesini ya da kendisinden boşanmasını talep ederek seyahatinin yasaklanmasını isteme hakkına sahiptir.²⁵⁷

²⁵⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 166. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 49.

²⁵¹ İslâm hukuku el kitabı md. 175. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 51.

²⁵² İslâm hukuku el kitabı md. 167. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 49.

²⁵³ İslâm hukuku el kitabı md. 171: Madde 169 (3) uyarınca boşanma sözcüğünü söylerken veya yazarken, şartlı boşanma sözcüğü veya zaman koşulları ile ya da hem koşullar hem de zaman koşulları olmadan kullanılabilir. Açık ve kinayeli sözcükler kullanılabilir. Ancak kinayeli sözcük kullanılıyorsa, kullanıcının bu sözcüğü kullanırken boşanma anlamına gelecek niyeti taşıması gerekmektedir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 50.

²⁵⁴ İslâm hukuku el kitabı md. 172. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 51.

²⁵⁵ İslâm hukuku el kitabı md. 68: Reşit olmayan bir erkek ile herhangi bir fiziksel veya zihinsel nedeni olan bir kadının evlenmesi kanuna göre boşanma davası açma nedenleri arasındadır veya o erkeğe zarar verebileceği düşünülmektedir. Mücbir veli bu evliliği gerçekleştirdiği halde yasal bir etkisi bulunmamaktadır. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 28.

²⁵⁶ İslâm hukuku el kitabı md. 75- (4): Erkeğin hukukî boşanma davası açmak için fiziksel veya zihinsel bir sebep bulunmamaktadır. Ancak kadın için bu tür bir sebep aranmamaktadır.

Erkeğin, cinsî münasebet için yasal bir boşanma sebebi olan bir engel nedeniyle boşanma davası açma hakkı bulunmaktadır. Ancak, eğer kadın bu tür meselelere ilgi göstermiyorsa, bu durum bir önceki maddeye göre yeterlilik durumunu etkilemez. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 28.

Evlilik, karı veya kocanın ölümü, boşanma veya kanunen karı-kocanın ayrılmasına karar verilmesi nedeniyle sona erer.²⁵⁸ Boşanma sebepleri şunlardır: 1) Liân. 2) Zina. 3) Süt içme nedeniyle süt akrabalığı olma ve 4) Karı veya kocanın Müslümanlıktan irtidad etmesi.²⁵⁹

Boşanma sebepleri arasında fiziksel veya zihinsel engellilik ve mülkiyet yetersizliği gibi durumlar yer aldığı gibi ailenin itibarının kaybolması, evlilikte normal şekilde birlikte yaşama imkanının kaybedilmesi ve evlilik sözleşmesinin ana yapısına uymamasıyla ilgili konular da yer almaktadır.²⁶⁰

²⁵⁷ İslâm hukuku el kitabı md. 114: Kocanın karısından uzak bir yere gitmesi durumunda, karının, kocasından evde bulunmadığı tarihler için önceden nafaka talep etme hakkı vardır. Ayrıca, mahkemeden kocanın ya nafaka ödemesini ya da karısından boşanmasını talep ederek seyahatinin yasaklanmasını isteme hakkına sahiptir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 41.

²⁵⁸ İslâm hukuku el kitabı md. 139: Evlilik, karı veya kocanın ölümü, boşanma veya kanunen karı-kocadan ayrılmaya karar verilmesi nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak feshedilir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 44.

²⁵⁹ İslâm hukuku el kitabı md. 141. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 45.

²⁶⁰ İslâm hukuku el kitabı md. 148: Aşağıdaki nedenlerle zarar gören karı veya koca, boşanma davası açmak için gerekçe olarak bu durumları kullanabilir:

- (1) Karı veya kocanın çeşitli alanlarda engelli olması. Bu, evliliğin nihâî amacına ulaşmasını engeller veya diğer taraf için tehlikeli bir durum yaratır. Söz konusu durumlar şunlardır:
 - (a) Cinsel engellilik de dahil olmak üzere, fiziksel veya cinsel organlarda anormallikler veya ciddi bir bulaşıcı hastalığa yakalanmış olmak.
 - (b) Bayılma veya aklî dengesini kaybetmesi dahil olmak üzere, zihinsel rahatsızlıklar. Tedavi ile tamamen mümkün olmayan veya tedavi edilse bile uzun bir zaman alacak olan durumlar. Bu tür delilik ara sıra veya sürekli olabilir ve delilik evlilik sırasında gerçekleşmişse, zarar gören tarafın önceden haberi olmamışsa.
 - (c) Mülkiyet alanında, fakir düzeyde olup nafakanın sağlanamaması.
- (2) Ailenin itibarının kaybolmasıyla ilgili sebepler. Yani, karı veya kocanın evlenme ânındaki uygunsuzluğu ve eşine verilen mehir konusunda uygunsuzluk.
- (3) Evlilikte normal şekilde birlikte yaşama fırsatının kaybedilmesine ilişkin nedenler. Bu, İslâm'a geçmeyi reddetme, her iki eşin canlı ya da ölü görünmeden kaybolması (mefkud), hukuka aykırı olarak kocanın ikametgahtan uzakta yaşaması veya benzeri nedenler olabilir.
- (4) Kocanın evlilik sözleşmesinin ana yapısına uymamasıyla ilgili sebepler. Yani, madde 151. (1) (a)'ya göre eşine mehir ödeme yapma yeteneğinin bulunmaması. (1) (c) ve (3) bentlerine dayanarak boşanma davası açılması hâlinde, dava açma hakkı yalnızca eşindir. Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 47.

Mülkiyet kusurlarından dolayı kocasından boşanma davası açma hakkına sahip olan kadının, akli yerinde ve reşit olmak ve nâşize olmamak gibi niteliklere sahip olması gerekir.²⁶¹

Herhangi bir evliliğin sona ermesi, kocanın son aşamada boşanma işlemini gerçekleştirmesiyle olur. Bu, boşanma olarak kabul edilir ve her türlü evliliğin sona ermesi sayılır. Son aşamada boşamayı gerçekleştiren kişi koca değilse, bu evliliğin sona ermesi olarak kabul edilir.²⁶²

Kocanın, karısını kendi adına boşamak üzere bir vekil görevlendirmesi hâlinde, temsilcinin koca adına boşanma niyetinde olup olmadığına bakılmaksızın, temsilcinin karısını boşaması ile boşanma gerçekleşir.²⁶³

Kocanın, boşanma yetkisini eşine kendi huzurunda vermesi hâlinde (tefvîz-i talâk), eşin istediği gibi bu yetkiyi kullanabilmesi için hiçbir koşul veya zaman koşulu belirtilmemiş olması, karı ve kocanın ehliyetsiz olmaması gibi özelliklerin bulunması gerektiği gibi kocanın, eşine bu yetkiyi verirken açık veya kapalı bir vekâletname mevcut olması gerekir.²⁶⁴

Tayland Medeni Kanunu'nda rıza olmadan yapılan evlilikler,²⁶⁵ yanlış kişiyle yapılan evlilikler,²⁶⁶ tehdit veya hile yoluyla yapılan evlilikler²⁶⁷ iptal edilebilir. Evlilik, mahkemenin iptal kararı verdiği tarihte sona erer.²⁶⁸

²⁶¹ İslâm hukuku el kitabı md. 149 Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Kodmay İslâm Vaduai Krobkrualeamoradok (Chabab Sanyutitham)*, s. 47.; İslâm hukuku el kitabı md. 159. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Lakkodmay İslâm Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 48.

²⁶² İslâm hukuku el kitabı md. 143. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Lakkodmay İslâm Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 45.; Pratik boyutla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, tezimizin 3. Bölümünde yer alan ve seçilen davaların incelenmesi ile değerlendirilmesine odaklanan boşanma davasında yetkili mahkeme ile ilgili birinci davaya bakınız.

²⁶³ İslâm hukuku el kitabı md. 187. Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Lakkodmay İslâm Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 53.

²⁶⁴ İslâm hukuku el kitabı md. 188: Samnakngan Sanyutitham, *Khumua Lakkodmay İslâm Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s. 53.

²⁶⁵ Tayland Medeni Kanunu md.1503: Ninlathongkham, s.4 65.

²⁶⁶ Tayland Medeni Kanunu md.1508: Yanlış kişiyle evlenme, dolandırılma veya korkutulma gibi sebeplerden dolayı geçersiz evlilikte, yalnızca yanlış eş olarak tanımlanan, dolandırılan veya korkutulan kişi evliliğin sona erdirilmesini talep edebilir. Ninlathongkham, s.466-467.

²⁶⁷ Tayland Medeni Kanunu md.1506: Eğer eş, aldatma olmadan evliliğin yapılmayacağı derecede hileli eylemlerde bulunmuşsa, bu evlilik geçersizdir. Birinci paragrafta belirtilen kapsam, diğer eş haberdar etmeyen üçüncü kişi tarafından yapılan hileyi içermez. Hile nedeniyle evliliğin sona erdirilmesini talep etme hakkının zaman aşımı, hilenin öğrenildiği veya öğrenilmesi gerektiği tarihten itibaren doksan gündür veya evlilik tarihinden itibaren bir yıldır. Ninlathongkham, s.466. Tayland Medeni Kanunu md.1507: Bir eş, tehdit olmadan evliliğin yapılmayacağı derecede gözdağı vermişse, bu evlilik geçersizdir. Tehdit

Evlilik, ölüm, boşanma veya mahkemenin iptal kararı ile sona erer.²⁶⁹ Kocası ölmüş veya evliliği herhangi bir nedenle sona ermiş bir kadın, evliliğin sona ermesinden sonra üç yüz on günden az bir süre geçmedikçe yeniden evlenemez.²⁷⁰

Boşanma, yalnızca her iki tarafın rızasıyla veya mahkeme kararı ile gerçekleştirilebilir. Rıza ile boşanma, yazılı olarak yapılmalı ve en az iki tanık tarafından imzalanmalıdır.²⁷¹ Yasal olarak tescil edilen bir evlilik, her iki tarafın rızasıyla sona ererse, boşanma kaydının yapıldığı tarihten itibaren geçerli olur. Yargı yoluyla boşanmalarda, boşanma nihaî karar verildiğinde gerçekleşir.²⁷²

Eşlerden birinin kötü muameleye, ağır hakaretlere veya maddî ve manevî zarara maruz kalması durumunda, bu fiillerin hukukî anlamda suç teşkil edip etmediğine bakılmaksızın, diğer taraf boşanma davası açma hakkına sahiptir. Ayrıca, kötü muamelede bulunan taraftan tazminat talep etme hakkı mevcuttur.²⁷³

Karı ve kocanın üç yıldan fazla bir süre mutlu bir çift olarak birlikte yaşamamaları veya mahkeme kararıyla üç yıldan fazla ayrı yaşamaları durumunda, taraflardan biri boşanma davası açabilir.²⁷⁴

Eşlerden birinin mahkeme tarafından kayıp ilan edilmesi ya da nerede bulunduğu kesin olarak bilinmediği ve üç yılı aşan bir süre boyunca ikametgâhını veya konutunu terk etmesi durumunda, diğer eş boşanma davası açma hakkına sahiptir.²⁷⁵

nedeniyle evliliği iptal etme hakkı, tehdidin kaldırıldığı tarihten itibaren bir yıl geçtikten sonra sona erer. Ninlathongkham, s. 466.

²⁶⁸ Tayland Medeni Kanunu md. 1502. Ninlathongkham, s. 465.

²⁶⁹ Tayland Medeni Kanunu md. 1501. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*’s. 465.

²⁷⁰ Tayland Medeni Kanunu md. 1453. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*’s. 457.

²⁷¹ Tayland Medeni Kanunu md. 1514. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 468.; Pratik boyutla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, tezimizin 3. Bölümünde yer alan ve seçilen davaların incelenmesi ile değerlendirilmesine odaklanan boşanmış eşlerin ceza davası ile ilgili yedinci davaya bakınız.

²⁷² Tayland Medeni Kanunu md. 1515. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*” s. 468.; Tayland Medeni Kanunu md. 1531. Ninlathongkham, s. 475.; Tayland Medeni Kanunu md. 1511. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 468

²⁷³ Tayland Medeni Kanunu md. 1524. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”, s. 474.

²⁷⁴ Tayland Medeni Kanunu md. 1516 (4/2). Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*”s. 469-470.

Karı veya koca, yazılı olarak anlaşma yapılmış davranış şartlarını ihlal ederse, diğer taraf boşanma davası açabilir.²⁷⁶ Yalnız şartların ihlali nedeniyle boşanma davası açıldığında, mahkeme karı veya kocanın davranışlarının şartları ihlal edecek kadar önemli olmadığını veya evliliği bozacak kadar önemsiz olduğunu düşünüyorsa, boşanma kararı vermeyebilir.²⁷⁷

Eşlerden birinin aklî dengesini kaybetmesi ve bu aklî dengesini kaybetmesinin evlilikten önce mi yoksa sonra mı başladığına bakılmaksızın aklî dengesini kaybedenin ehliyetsiz olarak hükmedilmesine başvuran taraf, diğer eşten boşanma ve mal paylaşımı için dava açma yetkisine sahiptir.²⁷⁸

Karı-koca rıza ile boşanırsa, boşanma anlaşmasında karı-koca, her iki tarafın mı yoksa koca mı veya karının mı nafaka ödeyeceğini ve ne kadar ödeyeceğini yazılı olarak beyan etmelidir. Mahkeme kararı ile boşanmalarda veya boşanma anlaşmasında çocuğun nafakası belirtilmemişse, mahkeme bunu belirler.²⁷⁹ Mahkeme, nafaka verecek kişinin imkânları ve alacak kişinin maddî durumu esas alarak ne kadar nafaka verileceğine veya verilmesine gerek olup olmadığına karar verir.²⁸⁰

Boşanmadan sonra, eşlerin ortak malları bölünecektir. Eşler arasındaki mülkün bölünme kararı, boşanma davasının açıldığı günden itibaren hesaplanır.²⁸¹

2. Değerlendirme

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Benzerlikler:

Evliliğin Sona Ermesi: Her iki sistem de evliliğin sona ermesinin yalnızca mahkeme kararıyla yapılabileceğini belirtir. İptal edilen evliliklerin ardından tarafların nafaka, velâyet ve mal paylaşımı gibi belirli haklarının korunabileceğini vurgular.

²⁷⁵ Tayland Medeni Kanunu md. 1516 (5). Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 470.

²⁷⁶ Tayland Medeni Kanunu md. 1516 (8). Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 470.

²⁷⁷ Tayland Medeni Kanunu md. 1517. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 470-471.

²⁷⁸ Tayland Medeni Kanunu md. 1519. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 471-472.

²⁷⁹ Tayland Medeni Kanunu md. 1522. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 473.

²⁸⁰ Tayland Medeni Kanunu md. 1526. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 474.

²⁸¹ Tayland Medeni Kanunu md. 1532. Ninlathongkham, *Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*, s. 476. Pratik boyutla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, tezimizin 3. Bölümünde yer alan ve seçilen davaların incelenmesi ile değerlendirilmesine odaklanan evlilikte edinilmiş mal paylaşımı davası ile ilgili altıncı davaya bakınız.

Boşanma Sebepleri: Her iki sistem de zina, kötü muamele ve terk gibi boşanma sebeplerini öngörmektedir. Bu sebeplerin varlığı durumunda, zarar gören taraf boşanma talebinde bulunabilir.

Tayland Medeni Kanunu ve Aile ve Miras Hukukuna İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki Farklılıklar:

Boşanma Yetkisi: Tayland Medeni Kanunu boşanmanın her iki tarafın rızası veya mahkeme kararı ile yapılabileceğini belirtir. İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki kanunlar ise boşanma yetkisini büyük ölçüde kocaya verir ve karısının rızasına gerek olmadığını vurgular.

Boşanma İşlemi: İslâm hukuku el kitabı'nda belirtildiğine göre, boşanmanın sözlü veya yazılı beyanla yapılabileceğini ve belirli şartlarla bağlı olabileceğini belirtir. Tayland Medeni Kanunu ise boşanmanın yazılı olarak ve tanıklar huzurunda yapılmasını şart koşar.

II. Bölgedeki Mahkemelerde Aile Hukuku Uygulamalarının Pratik Boyutu

Teorik temeller üzerine inşa edilen aile hukuku uygulamaları, bölgedeki mahkemelerde çeşitli pratik zorluklar ve dinamiklerle karşılaşmaktadır. Pratik boyut, mahkemelerin karar süreçlerinde yerel geleneklerin, toplumsal normların ve dinî hükümlerin nasıl içselleştirildiği ve yorumlandığı üzerinde durmaktadır. Mahkemeler, hem Tayland Medeni Kanunu'nun öngördüğü çağdaş hukukî normları hem de İslâm hukukunun belirlediği dinî esasları dengeleme çabası içindedir. Bu süreçte, evlilik, boşanma, nafaka, velâyet ve miras gibi konularda verilen kararlar, bölgedeki toplumsal yapının korunması ve toplumsal barışın sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Pratik uygulamalar, mahkemelerin karşılaştığı günlük hukukî sorunlar ile bu sorunların yerel ve dinî normlar çerçevesinde nasıl çözümlendiğini ortaya koymaktadır.

A. Datok Yutitam'ın Rolü ve Yetkisi

Datok Yutitam, Adalet Bakanlığı bünyesinde görev yapan ve İslâm hukuku konularında karar verme yetkisine sahip bir adlî kişidir.²⁸² Bu yetki, Datok Yutitam'ın nihâî kararları imzalaması ve uygulamaya koymasıyla somutlaşır. Datok Yutitam, ilk derece mahkemelerinde, aile ve mirasla ilgili medeni hukuk davalarında, Patani, Narativat, Yala ve

²⁸² Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslam Vaduai Krobkrua Lea Moradok*, (Mahkemelere Yönelik Aile ve Mirasla İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı), s.118.

Satun illerinde ikamet eden Müslüman davacı ve davalılar arasında veya ihtilafsız bir davada, Medeni ve Ticaret Kanunu hükümleri yerine İslâm hukukunu uygular.²⁸³

Adalet Bakanlığı'nın Özel Kuralları uyarınca, Müslüman adayların başvurularının kabulü ile ilgili bir bildiri yapılır. Bu aşamadan sonra, İslâm hukukunun esasları, Yargı Görevlisi Yönetmelikleri ve Bakanlık Yargı Adabı hakkında rehberlik sağlayan ve aynı zamanda adayların bilgilerini test eden eğitim programları düzenlenir. Adaylar bu sürecin ilk aşaması olan yazılı sınava katılırlar. Yazılı sınavın ardından, adayların komite tarafından gerçekleştirilen bir sözlü sınav oturumuna katılmaları gerekmektedir. Buna ek olarak, Güney Hâkimler Bölümü Müdürü, adayların başhâkim ve il valisi ile görüşmelerini sağlamak ve incelemelerini yapmakla sorumludur. Sınav ve incelemeleri başarıyla geçen adayların isimleri, bir sonraki aşamaya geçmeleri için Adalet Bakanlığı'na bildirilir. Sürecin sonunda, başarılı bulunan adaylar Datok Yutitam olarak atanır.²⁸⁴ Bu süreç, adayların İslâm hukuku ve yargı yönetmeliklerine dair bilgi ve yeterliliklerini değerlendirerek, adalet sisteminde görev alacak kişilerin belirlenmesini sağlamaktadır.

Datok Yutitam olarak atanacak kişilerin seçimi ve atanması için belirli kriterler ve yöntemler bulunmaktadır. Bu kriterler, 2000 yılı Adli Kamu Hizmeti Yasası'nın 52. maddesinde belirtilmiştir:

1. Atanacak kişi, yasada belirtilen niteliklere sahip olmalı ve yasaklı özellikler taşımamalıdır.
2. En az 30 yaşında olmalıdır.
3. Aile ve miras hukuku konularında İslâm hukukuna göre karar verebilmesi için İslâm dininin hükümlerini iyi bilmelidir.

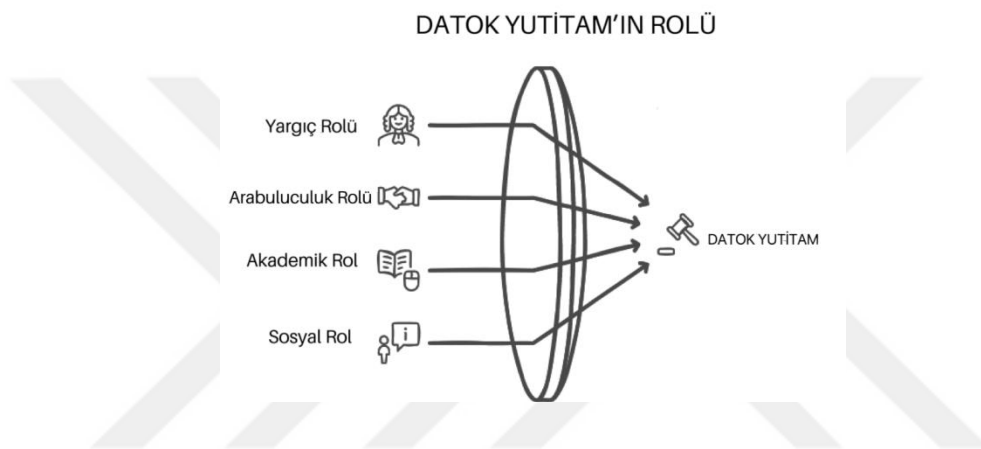
²⁸³ 1901 Tarihli Yedi Şehir Yönetimine İlişkin Düzenlemeler Md 32: Cezaî ve hukukî tüm konularda Kraliyet Kararnameleri uygulanacaktır. Ancak, İslâm'ın karı-koca doktrinine ilişkin medeni meselelerde ve miras konularında, Müslümanların davacı ya da davalı olduğu durumlarda, İslâm hukuku dikkate alınarak hüküm verilmelidir. Bu tür durumlarda, İslâm konusunda bilgili ve saygın bir kişi olan Toh Kali, İslâm hukukuna göre karar verecektir. Bkz. Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Kodkhobangkhhab Samrab Pokkhrong Bariwean Ced Hua Mueang", *Rachakidcanubeksa*, C.18, 1901, s. 320.; Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489", *Rachakidcanubeksa*, C.36, Sayı. 77, 1946, s. 634-635.

²⁸⁴ Samah vd., "Dato' Yutitam in The Civil Court System of Thailand", s. 129.

4. Tay dilinde yeterli bilgiye sahip olmalı ve en az ortaokul düzeyinde bir sertifikaya sahip olmalıdır.²⁸⁵

Şu anda Datok Yutitam, İl Mahkemesi ve Çocuk Mahkemelerinde görev yapmaktadır. Patani, Narativat, Yala ve Satun illerinde iki Datok Yutitam bulunmaktadır; biri İl Mahkemesinde, diğeri ise Çocuk ve Aile Mahkemesinde görev yapmaktadır. Yala ilinde ise, coğrafi zorluklar nedeniyle Betong İl Mahkemesinde görev yapmak üzere ek bir Datok Yutitam atanmıştır.²⁸⁶

Datok Yutitam'ın rol ve yetkileri, şu şekilde özetlenebilir:

1. Datok Yutitam'ın Yargıç Rolü

1946 yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'a göre, Datok Yutitam'ın temel rolü, İslâm hukuku konularında karar verme ve bu kararları imzalama yetkisine sahip olmaktır. Kanunun 4. maddesine göre, Datok Yutitam, Asliye Mahkemesi'nde yapılan yargılamalarda bir hâkimle birlikte duruşmalara katılır ve İslâm hukuku konusunda nihâî karar verme yetkisine sahiptir. Bu kararlar, imza ile onaylanarak bağlayıcı hâle gelir. Ancak, ilk derece mahkemesinin gerçekleri yanlış anladığı veya tarafların yanlış ya da eksik delil sunduğu gerekçesiyle karara itiraz edilebilir. Bu durumda, 1946 tarihli kanunun 5. maddesi uyarınca, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun hâkimlere yapılan itirazlara ilişkin hükümleri, Datok Yutitam'a yapılan itirazlar için gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.²⁸⁷

²⁸⁵ Nitithorn, "Naru Khu Ballang: Datok Yutitam Prajam Sal Yeawachon Lea Khrobkrua Cangwad Pattani, Narathiwat, Yala Lea Satun: Kham Penma sung Khuan Banthukwai"s. 45.

²⁸⁶ Nitithorn, "Naru Khu Ballang: Datok Yutitam Prajam Sal Yeawachon Lea Khrobkrua Cangwad Pattani, Narathiwat, Yala Lea Satun: Kham Penma sung Khuan Banthukwai"s. 42.; Rıza kurtuluş, "Asya", DİA, III, İstanbul 1995, s.540.

²⁸⁷ Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, "Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489", s. 635-636.

2. Datok Yutitam'ın Arabuluculuk Rolü

Datok Yutitam'ın ikinci önemli görevi, mahkemede aile ve İslâmî mirasa ilişkin anlaşmazlıkların çözümünde arabuluculuk yapmaktır. Bu süreç, davacı ve davalı arasında bir uzlaşma sağlanmasını amaçlar ve alınan kararlar icra edilebilir ya da bağlayıcı nitelikte olabilir. Arabuluculuk sonucunda taraflar arasında yapılan uzlaşma anlaşması, hem hâkim, hem de Datok Yutitam tarafından imzalanır. Ancak, bu kararların İslâm hukukuna ve genel hukuka aykırı olmaması gerekmektedir. Datok Yutitam'ın ifadesiyle, “Mahkemeye gelen İslâmî aile ve miras davalarının büyük çoğunluğu (%90 veya daha fazlası) arabuluculuk süreciyle çözülmekte ve bu kararlar uygulanabilir nitelikte olmaktadır.” Bu ifade, arabuluculuğun etkinliğini ve önemini vurgulamaktadır.²⁸⁸

3. Datok Yutitam'ın Akademik Rolü

Datok Yutitam, ayrıca akademik hizmetler kapsamında da çeşitli görevler üstlenir. Bu görevler arasında, görevli olduğu mahkemelerde aile ve miras konularına ilişkin İslâm hukuku hakkında bilgi vermek, yargıçlar ve diğer adlî personellere dersler vermek yer alır. Ayrıca, dış kurumlarda İslâm Aile ve Miras Hukuku'nu gerek teorik gerekse pratik açıdan anlatmak, soru-cevap oturumları düzenlemek, İl İslâm Komitesi üyelerine ve imamlara danışmanlık yapmak da Datok Yutitam'ın görevleri arasındadır.²⁸⁹

4. Datok Yutitam'ın Sosyal Rolü

Datok Yutitam, sosyal faaliyetler kapsamında da aktif bir rol oynar. Baş Hâkim'in vekili sıfatıyla, bölgeye hizmet vermek üzere gelen önemli misafirlerin ağırlanmasına katılır. Örneğin, meclis üyelerini karşılamada yer alır ve Müslümanlarla ilgili işlerde Baş Hâkim tarafından görevlendirilir. Bölgede düzenlenen dinî törenlerde, Baş Hâkim tarafından kendi adına faaliyetlerde bulunması için Datok Yutitam görevlendirilebilir.

Datok Yutitam'ın rolü, Tayland'ın güney sınır illerindeki Müslüman topluluklar için hem adlî, hem de toplumsal açıdan büyük önem taşımaktadır. Datok Yutitam, İslâm hukuku konusunda karar verme yetkisine sahip bir yargıç olarak, aile ve miras davalarının âdil ve İslâm hukukuna uygun şekilde çözülmesini sağlar. Aynı zamanda, arabuluculuk ve akademik hizmetler gibi görevlerle toplumsal barışa ve hukuk bilincinin gelişimine katkıda bulunur. Datok Yutitam'ın sosyal faaliyetlerdeki rolü de, Müslüman topluluğunun lideri olarak

²⁸⁸ Ma, *Datok Yutitam' Roles and Authority in Islamic law Enforcement in Pattani, Narathiwat, Yala and Satun Province*, s. 109.

²⁸⁹ Ma, *Datok Yutitam' Roles and Authority in Islamic law Enforcement in Pattani, Narathiwat, Yala and Satun Province*, s. 109.

toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesine hizmet etmektedir. Bu görev tanımı, Datok Yutitam'ın Tayland'ın güney sınır illerindeki Müslüman toplum için ne denli önemli bir figür olduğunu göstermektedir.

B. Seçilen Örnek Davaların İncelenmesi ve Hukukî Çoğulculuk Açısından Değerlendirilmesi

Ailevî ve dinî davalarda, Tayland Medeni Hukuku ile İslâm Hukuku El Kitabı'ndaki düzenlemeler çeliştiğinde, hâkimin hangi hukuku esas alarak karar verdiğini ve bu kararı hangi gerekçelerle dayandığını tespit etmeye çalışıyoruz. Bu kapsamda, Yargıtay'ın <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> adlı web sitesinde, güneydeki dört ilde Yargıtay'da görülmüş toplam altmış dokuz dava tespit edilebilmiştir. Bu çalışmada, bunlardan sekiz tanesinin dava kararlarını inceleyerek değerlendirme yapmayı amaçlıyoruz.

1. Birinci Dava (Boşanma Davasında Yetkili Mahkeme)

Yargıtay Karar No.: 4230/2558

Davacı: Bayan Aida Yakariya

Davalı: Bay Uthai Kongchan

İlgili Kanun Maddeleri:

Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 1514, 1516

1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3

İddianame:

Davacı ve davalı, her ikisi de Müslümandır ve Narativat ilinde ikamet etmektedirler. İslâm hukuku esaslarına göre yasal olarak evlenmiş ve evliliklerini Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre tescil ettirmişlerdir. Davacı, Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre boşanma sebeplerini açıklayarak davalıya boşanma davası açmıştır. Bu nedenle dava, bir aile meselesi niteliği taşımaktadır.

Medeni ve Ticaret Kanunu hükümleri yerine, 1946 yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesi hükümleri uygulanmalıdır. Bu nedenle Narativat İl İslâm Komitesi tarafından davacının davalıdan

boşandığına dair verilen karar, Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 1516 yerine İslâm hukuku esaslarına göre yapılmış bir boşanma kararıdır. Boşanma kaydında, bu kararın her bakımdan dinî ilke ve kurallara dayandığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, bu boşanma İslâm hukuku esaslarına göre geçerli ve yasal olarak icra edilebilir bir boşanmadır ve Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre boşanmanın tescili için kullanılabilir. Davacının davayı mahkemeye taşımasına gerek yoktur. İlk Derece Mahkemesi, davacının davasının reddine karar vermiştir.

Mahkeme Kararı:

Davacı, davalıdan boşanma talebiyle dava açmıştır. Davalı, savunmasını sunması gereken tarihte mahkemede hazır bulunmamıştır. Aile konularına ilişkin bir dava olduğu için, İlk Derece Mahkemesi iddia makamının tanıklarının tek başına sorgulanmasına izin vermiştir. İlk Derece Mahkemesi, davayı reddetmiş ve davacıya mahkeme masraflarını ödeme yükümlülüğü getirmiştir.

Davacı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Md. 223 uyarınca Asliye Mahkemesi'nin izniyle yalnızca hukukî sorunlarla ilgili olarak doğrudan Yüksek Mahkeme'ye itirazda bulunmuştur.

Yüksek Mahkeme Çocuk ve Aile Dairesi şu kararı vermiştir: Davacının itirazına göre karara bağlanması gereken hukukî bir sorun bulunmaktadır. Davacının Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre davalıdan boşanma davası açma gerekçeleri var mıdır? Davacı ve davalı Müslümandırlar ve Narativat ilinde ikamet etmektedirler. İslâm hukuku esaslarına göre yasal olarak evlenmişler ve evliliklerini Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre tescil ettirmişlerdir. Davacı daha sonra Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre boşanma sebeplerini açıklayarak davalıdan boşanma davası açmıştır. Bu nedenle dava, bir aile meselesi niteliğindedir.

Medeni ve Ticaret Kanunu hükümleri yerine, 1946 yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesi hükümleri uygulanmalıdır. Bu davanın karara bağlanmasında kullanılan hukukî dayanak, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1516. maddesi yerine İslâm hukuku esaslarına göre boşanma davası açma sebepleri olmalıdır. Bu durumda, gerçekler şunlardır: Davacı, davalının evlilik cüzdanında belirtilen taahhütlere aykırı davrandığı gerekçesiyle 27 Şubat 2013 tarihinde davalı eşinden boşanmıştır. Boşanma, İslâm hukuku esaslarına göre geçerli ve yasal olarak icra edilebilir olup, Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre boşanmanın tescili için kullanılabilir. Dolayısıyla yeni bir dava açılmasına gerek yoktur. Bu sebeple, Asliye Ceza Mahkemesi'nin

davanın reddi kararı doğrudur. Davacının itirazı yerinde görülmemiştir. Ayrıca, davacının şikayet ve tenfiz talebi, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1514. maddesi uyarınca boşanma kararının resmî makamlara tescil ettirilmesi amacıyla açılan bir dava olarak yorumlanabilir ve bu durum kayıt defterinde açıkça görülecektir. Bu nedenle pratik sonuçlar almaya devam etmek adına, bu bölümde bir talimat verilmesi uygun görülmüştür.

Yargıtay, mahkeme masraflarını davacının ödemesine karar vermiştir. Davacı ve davalı, İslâm hukuku esaslarına göre hukuken boşanmışlardır. Bu nedenle bu karara göre memurun davacı ve davalı adına boşanma tescilini gerçekleştirmesi kararlaştırılmıştır.²⁹⁰

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'ın Narativat ilinde yaşayan Müslüman bir çiftin boşanma süreciyle ilgili olarak İslâm hukuku ve Tayland Medeni ve Ticaret Kanunu arasındaki hukukî etkileşimi incelemektedir. Yüksek Mahkeme, davacı ve davalının İslâm hukuku çerçevesinde boşanmış olduğunu kabul etmiş ve bu boşanmanın, Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre tescil edilmesinin yeterli olacağını belirtmiştir. Bu karar, Müslümanların aile hukukuyla ilgili meselelerde İslâm hukukuna tabi olmalarının doğal bir sonucu olarak kabul edilmiştir.

Yargıtay'ın kararı, Müslüman bir çiftin İslâm hukuku esaslarına göre boşanmasının, Tayland'daki yerel medeni hukuk sistemi içinde de geçerli olduğunu teyit etmiştir. Davanın temel dayanağı olan 1946 yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesi, İslâm hukukuna göre yapılan boşanmaların hukukî geçerliliğini tanımakta ve bu tür boşanmaların resmî makamlarca tescil edilmesine imkân vermektedir. Yargıtay, davacının yeniden boşanma davası açmasına gerek olmadığını vurgulamış ve bu davanın Medeni ve Ticaret Kanunu çerçevesinde yalnızca boşanmanın tesciliyle sonuçlanabileceğini karara bağlamıştır.

Sonuç olarak, Yargıtay'ın bu kararı, Tayland'da Müslümanların dinî haklarının korunması ve bu hakların resmi hukuk sistemî içinde tanınmasının önemli bir adımı olarak değerlendirilebilir.

²⁹⁰ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

2. İkinci Dava (Velayet Davasında Yetki)

Yüksek Mahkeme Karar No.: 1790/2015

Dilekçe Sahibi: Bay Madao Awae

İlgili Kanun Maddeleri:

Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 19, 1574

1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3

İddianame:

Dilekçe sahibi ve reşit olmayan kişi Müslüman olmalarına rağmen, bu dava Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1574. maddesine göre reşit olmayan kişi adına hukukî işlem yapmak için mahkemeden izin talep edilmesini içermektedir. Bu bağlamda, 1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesi, aile ve mirasla ilgili İslâm hukukunun uygulanmasını sağlar. Ancak bu dava, doğrudan aile ve miras meselesi olmayıp, reşit olmayan kişinin kendi adına hukukî işlem yapabilmesiyle ilgilidir. Bu nedenle Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca işlem yapılması gerekmektedir. Kanuna göre, bir kişi yirmi yaşına ulaştığında reşit sayılır. Reşit olmayan kişi 19 yaşını doldurmuş olduğu için henüz reşit statüsüne erişmemiştir. İlk Derece Mahkemesi, İslâm hukukunu temel alarak, kişinin 15 yaşını doldurmasıyla rüşd yaşına ulaştığına karar vermiştir. Bu nedenle dilekçe sahibinin, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1574. maddesi uyarınca, reşit olmayan kişi adına hareket edebilmek için mahkemeden izin talep etme gerekçesi bulunmaktadır. Dilekçe sahibi, iki arsanın reşit olmayan Bay Ratchaphruek adına Bayan Hanita'ya iade edilmesi için yasal işlem yapabilmesi adına mahkemeden emir talep etmiştir.

Mahkeme Kararı:

İlk Derece Mahkemesi, İslâm hukuku hükümlerine dayanarak 19 yaşındaki Bay Ratchaphruek'in İslâm hukukuna göre reşit olduğuna ve hukukî işlemlerini kendisi yapabileceğine karar vermiştir. Bu nedenle talebin reddine karar verilmiştir. 9. Bölge İstinaf Mahkemesi, Asliye Mahkemesi'nin kararını reddetmiş ve davacının talebini yeniden

incelemiştir. İlk Derece Mahkemesi, davacının talebini inceleyerek reddine karar vermiş ve davacıya mahkeme masraflarını ödeme yükümlülüğü getirmiştir.

Dilekçe sahibi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Madde 223 mükerrer uyarınca Asliye Mahkemesi'nin izniyle yalnızca hukukî sorunlarla ilgili olarak doğrudan Yüksek Mahkemeye itirazda bulunmuştur. Yüksek Mahkeme Çocuk ve Aile Dairesi, davacının itirazına dayanarak, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1574. maddesi uyarınca reşit olmayan kişi adına hukukî işlem yapabilmek için mahkemeden izin talep etme gerekçesinin bulunup bulunmadığını değerlendirmiştir.

Dilekçe sahibi ve reşit olmayan kişi Müslüman olmalarına rağmen, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun hükümleri yerine 1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesi gereğince İslâm hukukunun uygulanmasını talep etmektedir. Ancak bu dava, doğrudan aile ve miras meseleleri ile ilgili olmadığından, Medeni ve Ticaret Kanunu hükümleri geçerli olacaktır. Bu nedenle hukukî işlem yapabilme meselesi Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca değerlendirilmelidir.

Davada adı geçen kişi 19 yaşına ulaşmış olmasına rağmen Tayland Medeni Kanunu'na göre hâlâ reşit sayılmamaktadır. Bu nedenle davacının Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1574. maddesi uyarınca mahkemeden reşit olmayan kişi adına hareket etme izni talep etme gerekçesi bulunmaktadır. İlk Derece Mahkemesi, İslâm hukukunu temel alarak, kişinin 15 yaşını doldurmasıyla reşit olma yaşına ulaştığına karar vermiştir ve bu nedenle davacının talebini reddetmiştir. Ancak Yüksek Mahkeme bu karara katılmamaktadır.

Davacının itirazı dinlenmiştir. İlk Derece Mahkemesi, reşit olmayan kişinin ve Narativat İli Çocuk Gözlem ve Koruma Merkezi'nin sunduğu raporu dikkate alarak davacının talebini değerlendirmiştir. Yüksek Mahkeme, davacının talebinin kabul edilmesi gerektiğine ve davanın İlk Derece Mahkemesine geri gönderilmesine gerek olmadığına karar vermiştir. Gerçekler, reşit olmayan kişi ve Bayan Hanita'nın ifadeleriyle ortaya konmuştur. Dilekçe sahibi ve reşit olmayan kişi, Bayan Hanita'nın Devlet Konut Bankası'na ipotek koyabilmesi ve parayı ailesinin ve akrabalarının yaşayabileceği bir ev inşa etmek için kullanabilmesi adına söz konusu arsayı Bayan Hanita'ya geri devretmek istemektedir. Bu nedenle Medeni ve

Ticaret Kanunu'nun 1574. maddesi uyarınca davacının reşit olmayan kişi adına hukukî işlem yapmasına izin verilmiştir.²⁹¹

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'ın güneyindeki Narativat ilinde yaşayan Müslüman bir aileyi ilgilendiren, reşit olmayan bir kişinin adına yapılacak hukukî işlemlerle ilgili bir meseleyi ele almaktadır. Yüksek Mahkeme, davacının Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1574. maddesi uyarınca, reşit olmayan bir kişi adına hukukî işlem yapabilmek için mahkemeden izin talep etme hakkına sahip olduğunu değerlendirmiştir. İlk Derece Mahkemesi, İslâm hukukuna dayanarak, reşit olmayan kişinin 15 yaşını doldurmasıyla birlikte reşit olduğunu kabul etmiş ve davacının talebini reddetmiştir. Ancak Yüksek Mahkeme, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun hükümlerinin bu dava için geçerli olduğunu belirterek İlk Derece Mahkemesi'nin kararını bozmuştur.

Yüksek Mahkeme, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 19. maddesine atıfta bulunarak, bir kişinin 20 yaşına kadar reşit sayılmadığını ve bu nedenle reşit olmayan kişinin hukukî işlemler yapabilmesi için bir vekilin yetkilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Davacının talebi, reşit olmayan kişinin hukukî işlemleri kendisinin yapamayacağı gerçeğine dayanarak haklı bulunmuş ve bu nedenle izin verilmiştir.

Bu karar, Tayland'da yaşayan Müslümanların hukukî işlemlerinde İslâm hukukunun uygulanmasının sınırlarını ve medeni hukukla olan ilişkisini göstermektedir. Yüksek Mahkeme'nin kararı, İslâm hukukunun yalnızca belirli durumlarda, özellikle aile ve miras meselelerinde uygulanabileceğini, ancak diğer hukukî işlemler için Tayland Medeni ve Ticaret Kanunu'nun geçerli olduğunu teyit etmektedir. Bu bağlamda, dava, Tayland'daki çok hukukluluk sistemi içinde farklı hukukî çerçevelerin nasıl birlikte işlediğine dair önemli bir yargı örneği sunmaktadır.

3. Üçüncü Dava (Kişisel Mallar/Aile Malları İhtilafı)

Yargıtay Karar No.: 2149/2547

Davacı: Bay Wahab Minsin

Davalı: Bayan Mariam Minsin

²⁹¹ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

İlgili Kanun Maddeleri:

Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 1336, 1501, 1533

1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3

İddianame:

Davacı ve davalı, ihtilaflı arsayı evlilikleri sırasında satın almışlardır. Bu nedenle söz konusu arsa, davacı ve davalı arasında ortak mülkiyet haline gelmiştir. Ancak, davacı ve davalının İslâm hukukuna göre boşanmış olmasına rağmen, hukuken hâlâ karı-koca statüsünde oldukları kabul edilmemiştir. Dolayısıyla, bu davada 1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun uygulanamaz. Karı-koca arasındaki mal paylaşımına dair ilişki, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1533. maddesi uyarınca düzenlenmelidir. Bu bağlamda, davalı, evlilikteki malların bölünmesi yönünde dava açamaz.

Davacı, davalı ile olan evlilik bağının İslâm hukukuna göre 1996 yılı Nisan ayı başında sona erdiğini ve bu süreçte Bay Ya'dan 13259 numaralı tapu ile 1 dönüm arsa satın aldığını iddia etmiştir. Ancak, davalı bu tapuyu elinde bulundurduğu ve geri vermeyi reddettiği için davacı, tapunun davalı tarafından iade edilmesini talep etmiştir. Davalı ise, davacının arsanın ikiye bölünerek paylaşılması yönündeki talebine uymadığı için karşı dava açmıştır.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

İlk Derece Mahkemesi, davalının Bueng Nam Rak Mah. Bang Nam Priao İlçesi Chachoengsao ilindeki 13259 numaralı arsa tapusunu davacıya iade etmesine karar vermiştir. Ayrıca, davalının mahkeme masraflarını ödemesi ve avukat ücretinin 5.000 Baht olarak belirlenmesine hükmedilmiştir.

İstinaf Mahkemesi Kararı:

Bölge İstinaf Mahkemesi, davalıya ait itirazı değerlendirmiş ve davacının arsanın bölünmesi yönündeki talebinin kabul edilmesine karar vermiştir. Ancak davacı bu karara itiraz etmiş ve davalıya ait olan mahkeme masraflarının kendisine yüklenmesini talep etmiştir.

Yargıtay Kararı:

Yargıtay, davacı ve davalının ihtilaflı arsayı evlilikleri sırasında ortak mülk olarak satın aldığını tespit etmiştir. Ancak, davacının İslâm hukukuna göre boşanmış olduğu için hukuken hâlâ karı-koca statüsünde oldukları için kabul ediliyor. Bu nedenle karı-koca arasındaki mal paylaşımı, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1533. maddesi uyarınca düzenlenmelidir. Davalı, evlilikteki malların bölünmesini talep edemez. Davacının itirazı kısmen kabul edilmiştir.

Ayrıca, ihtilaflı arsanın değeri 30.000 Baht olarak belirlenmiştir ve davalının bu arsanın yarısına sahip olduğu iddiası dikkate alınarak, davalıya mahkeme masraflarının ödenmesine hükmedilmiştir. Yargıtay, üç mahkemenin mahkeme masraflarının davalıya yüklenmesine karar vermiştir ve kararın düzeltilmesine hükmedilmiştir.²⁹²

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'da yaşayan Müslüman bir çiftin boşanma sonrası mal paylaşımına ilişkin bir hukukî ihtilaflı ele almaktadır. Yargıtay, davacı ve davalının ihtilaflı arsayı evlilikleri sırasında ortak mülk olarak satın aldıklarını tespit etmiş, ancak tarafların İslâm hukukuna göre boşanmış olmalarına rağmen, Medeni ve Ticaret Kanunu'na göre hâlâ karı-koca statüsünde olduklarını kabul etmiştir. Bu nedenle taraflar arasındaki mal paylaşımına dair düzenlemeler, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1533. maddesi uyarınca yapılmıştır. Davalı, mal paylaşımı talebinde bulunmuşsa da bu talep, İslâm hukukuna göre boşanmış olmaları nedeniyle reddedilmiştir. Yargıtay, davacının itirazını kısmen kabul ederek, davalının mahkeme masraflarını ödemesine karar vermiştir.

Yargıtay'ın bu kararı, Müslüman bireylerin mal paylaşımı gibi medeni hukuk meselelerinde, dini hukukun sınırlarını ve ulusal hukukun üstünlüğünü teyit eder niteliktedir. Bu durum, Müslümanların hukukî işlemlerini düzenlerken hem dini hem de ulusal hukukî çerçeveleri dikkate almaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bu dava, Tayland'daki hukuk sisteminde, çoklu hukuk düzenlemelerinin nasıl bir arada var olabileceğine dair önemli bir yargı pratiği sunmaktadır.

²⁹² <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

4. Dördüncü Dava (Yaşı Küçüğe Cinsel Saldırı Davası)

Yargıtay Karar No.: 2269/2544

Davacı: Pattani İli Savcısı

Davalı: Bay Roning Sulong

İlgili Kanun Maddeleri:

Ceza Kanunu Md. 277

Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 1448

İddianame:

Bu davada, davalı, mağdurenin rızasıyla 15 yaşını doldurmamış bir kız çocuğuna cinsî münasebette bulunmuştur. Bu fiil, Ceza Kanunu'nun 277. maddesinin birinci fıkrasına göre suç teşkil eder. Ancak, bu maddenin son fıkrasında belirtildiği üzere, bir erkeğin 13 yaşını doldurmuş ancak 15 yaşını doldurmamış bir kızla, kızın rızasıyla birlikte olduktan sonra mahkeme, bu iki kişinin evlenmesine karar vermişse, suç ortadan kalkar. Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1448. maddesine göre, bir erkek ve bir kız, 17 yaşını doldurmadıkça evlenemezler. Bu nedenle davalının cezalandırılmaması için, davalı ve mağdurun evliliklerini tescil ettirdikleri tarihte mahkemenin evlenme izni vermiş olması gerekir. Ancak davalı ve mağdur, 17 yaşını doldurduklarında evliliklerini tescil ettirmişlerdir. Bu durumda mahkeme izni olmaksızın evlenmeleri mümkündür. Davalı ve mağdur, evliliklerini İslâm hukukuna göre tescil ettirmiştir ve bu nedenle yasal olarak karı koca olarak kabul edilirler. Bu nedenle davalının cezalandırılmasına gerek kalmamıştır.

Davacı, 15 Ocak 1997 ile 31 Ocak 1997 tarihleri arasında, belirli olmayan bir tarihte davalı, 14 yaşındaki mağdur Bayan Tae Roh Haji De Ramae'yi bıçakla tehdit ederek zorla tecavüz ettiğini iddia etmiştir. Bu olay, mağdurun hayatının tehlikede olabileceği korkusuna yol açmıştır. Davalı, mağduru iç çamaşırını çıkarmaya zorlamış ve daha sonra onunla cinsî münasebete girmiştir. Olay, Tha Ruea mahallesi, Khok Pho ilçesi, Pattani ilinde gerçekleşmiştir. Davacı, Ceza Kanunu'nun 277 ve 309. maddelerine göre davalının cezalandırılmasını talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

İlk Derece Mahkemesi, davalının Ceza Kanunu'nun 277. maddesinin birinci fıkrasına göre suçlu olduğuna karar vermiş ve davalıyı 4 yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Ceza Kanunu'nun 78. maddesi uyarınca hüküm, 3 yıl hapis cezasına indirilmiştir ve diğer suçlamalar reddedilmiştir. Mahkeme, davalının soruşturmada işbirliği yapmasını hafifletici neden olarak değerlendirmiştir.

Davalı, temyiz başvurusunda bulunmuş ve 9. Bölge İstinaf Mahkemesi kararı onamıştır. Daha sonra, davalı, Yargıtay'a temyiz başvurusunda bulunmuş ve Yargıtay, davalının temyiz başvurusunu kabul etmiştir.

Yargıtay Kararı:

Yargıtay, davalının Ceza Kanunu'nun 277. maddesinin birinci fıkrasına göre suçlu olduğunu tespit etmiştir. Ancak, maddenin son fıkrasına göre, eğer erkek 13 yaşını doldurmuş ancak 15 yaşını doldurmamış bir kızla, kızın rızasıyla cinsî münasebete girdikten sonra mahkemenin evlilik izni verdiği takdirde, bu suç ortadan kalkar. Bu davada, davalı ve mağdur evliliklerini tescil ettirdiklerinde her ikisi de 17 yaşını doldurmuştu. Dolayısıyla, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 1448. maddesi uyarınca, mahkeme kararı olmaksızın evlilik tescil edilebilir. İslâm hukukuna göre yapılan evlilik tescil edildiğinden, tarafların hukuken evli oldukları kabul edilmektedir. Bu nedenle davalının ceza almasına gerek yoktur.²⁹³

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'da ceza hukuku ve medeni hukuk arasındaki ilişkiyi İslâm hukuku bağlamında inceleyen bir örnek teşkil etmektedir. Yargıtay, davalının Ceza Kanunu'nun 277. maddesi uyarınca suç teşkil eden bir fiilde bulunduğunu tespit etmiş ancak aynı maddenin son fıkrası doğrultusunda, eğer mağdur ve fail evlenmişse bu suçun ortadan kalkabileceğini belirtmiştir. Olayda, mağdur ve davalı 17 yaşına ulaştıklarında evliliklerini tescil ettirmişler ve bu evlilik İslâm hukukuna uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle Yargıtay, tarafların hukuken evli olduklarını kabul etmiş ve davalının ceza almasına gerek olmadığına hükmetmiştir.

²⁹³ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

Yargıtay'ın bu davada verdiği karar, Tayland hukuk sisteminde Müslüman bireylerin özel hukuk alanındaki haklarının tanınması ve korunması açısından önemli bir emsal teşkil etmektedir. Bununla birlikte, bu karar, cinsel suçlar ve evlilik yaşı konusundaki hukukî düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve mağdur haklarının korunması konusunda daha net bir hukukî rehberlik sunulması gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu tür davalar, Tayland'ın çoklu hukuk sistemi içinde hem bireylerin dini haklarının hem de ceza hukuku hükümlerinin nasıl dengelenebileceği konusunda bir analiz gerektirmektedir.

5. Beşinci Dava (Tereke Mallarını Yönetme Davasında Yetki)

Yargıtay Karar No: 851/2551

Davacı: Bay Sommai Pongtae

İtirazcı: Bayan Pannae Pongtae ve diğer taraflar

İlgili Kanun Maddeleri:

1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3,

Medeni Usul Kanunu Md. 188 (4)

İddianame:

Dava, Satun ilinde meydana gelmiş olup, davacı Müslümandır. Dava başlangıçta tartışmasız bir şekilde ilerlemiştir. Davacı, Müslüman olan merhum Thavi Bey'in tereke yöneticisi olma talebinde bulunmuştur. Ancak, birinci itirazcının itirazı ileri sürüldüğünde, dava, Medeni Usul Kanunu Madde 188 (4) uyarınca tartışmalı bir dava haline gelmiştir. Davalının aynı statüde bulunan birinci itirazcının Budist olduğu ortaya çıkınca dava, 1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3 kapsamında değerlendirilememiştir. Bu nedenle davada Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 6. Kitabının hükümleri uygulanmıştır.

Mahkeme kararı:

Davacı, ölen kişinin mirasının vasîsi olarak atanmayı talep etmiştir. Her iki davalı da dilekçenin reddedilmesini ve birinci davalının merhumun mirasının vasîsi olarak atanmasını talep ederek benzer itirazlarda bulunmuşlardır. İlk Derece Mahkemesi birinci itirazcının

delillerini incelemeyi durdurmuştur. Mahkeme, davacının talebini reddetmiş ve her iki tarafın mahkeme masraflarını kendilerinin ödemesine karar vermiştir.

Birinci itirazcı temyizde bulunmuş ve 9. Bölge İstinaf Mahkemesi, İlk Derece Mahkemesi'nin kararını bozarak davanın yeniden değerlendirilmesi veya yeni bir karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. İstinaf mahkemesi masraflarını üstlenmiştir. Davacı, Yargıtay'a temyizde bulunmuştur.

Yargıtay, taraflar arasında herhangi bir anlaşmazlık olmadığını ve merhum Bay Thavi'nin Müslüman olup Satun İlinde ikamet ettiğini belirtmiştir. Ancak, birinci itirazcının Budist olduğu anlaşıldığından, dava, 1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun kapsamında değerlendirilememiştir. Bu nedenle Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 6. Kitabının hükümleri uygulanmalıdır. Yargıtay, 9. Bölge İstinaf Mahkemesi'nin kararını onaylamış ve mahkeme masraflarının davacı tarafından karşılanmasına karar vermiştir.²⁹⁴

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'ın Satun ilinde yaşayan bir Müslüman'ın mirasının yönetimiyle ilgili olarak ortaya çıkan hukukî bir uyuşmazlığı ele almaktadır. Yargıtay, davacının merhum Thavi Bey'in tereke yöneticisi olarak atanmasını talep ettiği bu davada, 1946 yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un 3. maddesinin uygulanamayacağına hükmetmiştir. Bu karar, birinci itirazcının Budist olması ve bu durumun İslâm hukuku hükümlerinin uygulanmasını engellemesi nedeniyle verilmiştir. Dolayısıyla, davanın çözümünde Medeni ve Ticaret Kanunu'nun 6. Kitabının hükümleri geçerli olmuştur. Yargıtay, 9. Bölge İstinaf Mahkemesi'nin kararını onaylayarak, mahkeme masraflarının davacı tarafından karşılanmasına hükmetmiştir.

Yargıtay'ın kararı, Tayland'da çoklu hukuk sisteminin nasıl işlediğini ve dinî farklılıkların hukukî süreçlere nasıl etki edebileceğini göstermektedir. İslâm hukuku, Müslüman topluluklar için belirli durumlarda uygulanabilirken, dinî farklılıklar, özellikle miras hukuku gibi karmaşık meselelerde Medeni ve Ticaret Kanunu'nun öncelikli olarak uygulanmasına yol açabilir. Bu durum, Tayland hukuk sisteminin farklı dinî grupların haklarını tanıma ve koruma konusundaki yaklaşımını yansıtmaktadır.

²⁹⁴ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

Sonuç olarak, bu dava, Tayland’da Müslüman bireylerin hukukî meselelerinde dinî hukukun uygulanmasının sınırlarını ve Medeni hukukun rolünü netleştiren bir örnek sunmaktadır. Dinî farklılıkların hukukî süreçlerde nasıl dikkate alındığı ve bu süreçlerin nasıl yönetildiği, çoklu hukuk sistemlerinin bir arada var olduğu toplumlarda önemli bir hukukî tartışma alanı oluşturmaktadır. Yargıtay’ın bu kararı, dinî hukukun uygulanabilirliğinin, tarafların dinî kimliklerine bağlı olarak sınırlanabileceğini ve bu tür durumlarda ulusal hukukun öncelikli olarak uygulanacağını ortaya koymaktadır.

6. Altıncı Dava (Evlilikte Edinilmiş Mal Paylaşımı Davası)

Yargıtay Karar No.: 3742/2537

Davacı: Bayan Romla Wangmad

Davalı: Bay Dolleb Wangmad adına davalı olarak hareket eden Bayan Tiya Wangmad

İlgili Kanun Maddeleri:

Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 1474, 1514, 1533, 1534.

Medeni Usul Kanunu Md. 27, 42, 43, 248

İddianame:

Davacı, boşanma davası açmış ve evlilik süresince edinilen malların paylaşılmasını talep etmiştir. 3. Bölge İstinaf Mahkemesi’nin kararına göre bazı boşanma ve evlilikteki mülkiyet sorunları çözüme kavuşturulmuş olup, evlilik mallarının paylaşımına dair anlaşmazlık Yargıtay tarafından karara bağlanacaktır. Özellikle ev ve pick-up aracının evlilik malı sayılıp sayılmayacağı konusunda bir uyuşmazlık bulunmaktadır. Her ne kadar ihtilaf konusu olan para miktarı 57.500 Baht olsa da, Medeni Usul Kanunu’nun 248. maddesinin ikinci fıkrasına göre olguların ispat edilmesi gerekmektedir.

Davacı, davalı ile İslâm hukuku esaslarına göre boşandıklarını ve davalının, mal varlığının yarısı olan toplam 67.750 Baht tutarındaki parayı kendisine bölmeyi reddettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, davalı boşanmayı tescil ettirmeyi reddetmiştir. Davacı, mahkemeden, davalının boşanma tesciline gitmemesi durumunda, mahkeme kararının niyet beyanı yerine geçmesini ve davalının mal varlığının yarısını kendisine pay edilmesini talep etmiştir. Bunun

yanında, her iki çocuğun velâyetinin kendisine verilmesini ve davalının her iki çocuk için ayda 1.000 Baht nafaka ödemesini istemiştir.

Davalı ise davacının iddialarını reddetmiş ve İslâm hukukuna göre boşandıklarını, mülkiyetin ortak mülkiyet olmadığını savunarak davanın reddini talep etmiştir.

Mahkeme Kararı:

İlk Derece Mahkemesi, davalının mal varlığını yarı yarıya bölmesine karar vermiş ve eğer bu mümkün değilse, malların açık artırma yoluyla satılarak elde edilen gelirin bölüşülmesini hükme bağlamıştır. Ayrıca, davacıya iki çocuğun velâyetini vermiş ve davalının her ay 1.000 Baht nafaka ödemesine karar vermiştir. Diğer talepler ise reddedilmiştir.

Davalı temyiz başvurusunda bulunmuştur. 3. Bölge İstinaf Mahkemesi, İlk Derece Mahkemesi'nin kararını onaylamış ve davalının boşanma tesciline gitmemesi durumunda niyet beyanı yerine geçecek kararın reddedildiğini belirtmiştir.

Yargıtay'a başvurulmasından sonra, davalı hayatını kaybetmiş ve yerine annesi Bayan Tiya Wangmad geçmiştir. İlk Derece Mahkemesi'nin kararından tatmin olmayan Yargıtay, davalının ölümünden sonra davanın yeniden değerlendirilmesine karar vermiştir.

Yargıtay, davacının ve davalının mal paylaşımına ilişkin bir anlaşmaya varıp varmadığını ve ev ile pick-up aracının ortak mülkiyet sayılıp sayılmayacağını karara bağlamıştır. Boşanma sırasında evlilik mallarının İslâm hukukuna göre bölüşülmesine ilişkin bir anlaşma bulunduğu tespit edilmiştir. Özellikle ev ve pick-up aracına dair bir anlaşmazlık olduğu anlaşılmış ve bunların evlilik mülkiyeti olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Yargıtay, 3. Bölge İstinaf Mahkemesi'nin kararını onaylamıştır.²⁹⁵

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'ın İslâm hukukuna tabi bir boşanma sürecinde, evlilik süresince edinilen malların paylaşımı ile ilgili hukukî meseleleri ele almaktadır. Yargıtay, davacı ve davalının mal paylaşımı konusunda bir anlaşmazlık yaşadığını ve özellikle bir ev ile bir pick-up aracının evlilik mülkiyeti sayılıp sayılmayacağına ilişkin bir uyuşmazlık olduğunu tespit etmiştir. İlk Derece Mahkemesi ve 3. Bölge İstinaf Mahkemesi'nin kararlarını inceleyen

²⁹⁵ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

Yargıtay, bu mülklerin evlilik malı olarak kabul edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu bağlamda, davacının, bu malların yarısını talep etme hakkı olduğu ve bu hakka uygun olarak mal paylaşımının yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yargıtay'ın kararı, Tayland'da İslâm hukukunun medeni hukukla nasıl uyumlu bir şekilde uygulanabileceğini ve bu iki hukukî çerçevenin nasıl bir arada var olabileceğini göstermektedir. Bu karar, İslâm hukukunun, evlilik sonrası mal paylaşımında nasıl bir rol oynayabileceği ve tarafların haklarının nasıl korunabileceği konusunda önemli bir emsal teşkil etmektedir. Ayrıca, bu dava, Tayland'da İslâm hukuku çerçevesinde gerçekleşen boşanmalarda mülkiyet hakkının nasıl korunması gerektiğine dair önemli bir rehberlik sunmaktadır. Yargıtay'ın bu kararı, İslâm hukukuna tabi boşanma süreçlerinde mal paylaşımı konusunda net bir yol haritası çizmekte ve tarafların haklarını korumada önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

7. Yedinci Dava (Boşanmış Eşlerin Ceza Davası)

Yargıtay Karar No: 430/2532

Davacı: Songkhla İli Savcısı

Davalı: Bay Dolloe Pandeen

İlgili Kanun Maddeleri:

Ceza Kanunu Md. 59, 62, 276, 284, 310, 339

İddianame:

Davalı ve mağdur, İslâm hukuku çerçevesinde dinî bir nikah töreni yaparak evlenmiş ve bir süre karı-koca olarak birlikte yaşamışlardır. Bu evlilikten bir çocukları olmuştur. Daha sonra ayrılmışlardır. Davalının, mağduru İslâm hukuku uyarınca boşayıp boşamadığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Davalı, mağduru ahlaka aykırı davranışlara zorladığı veya ona tecavüz ettiği iddialarını reddetmiş, bu eylemi çocuğunun annesi olan eşiyle gerçekleştirdiğini beyan etmiştir. Davalının kötü niyetle hareket ettiği iddiası da ileri sürülmemiştir. Bu nedenle mağdurun gözaltına alınması, hapsedilmesi ve tecavüze uğraması gibi suçlamalar gerçeği yansıtmamaktadır.

Davalı, mağdurun taktığı yüzük ve küpeleri çıkarmış ve mağdurun bu eşyalarla kaçabileceğini düşündüğünü söylemiştir. Davalının amacı yalnızca mağdurun kaçmasını engellemek olup, soygun yapma niyeti taşımamaktadır. Bu nedenle davalının eylemi bir soygun suçu olarak değerlendirilemez.

Davacı, davalı ve arkadaşlarının, davalının eşi olmayan mağduru zor kullanarak alıkoyduklarını ve ahlâksızlık suçunu işlediklerini iddia ederek dava açmıştır. Ayrıca, mağduru hapsedip şiddet kullanarak tecavüz ettiklerini ve mağdurun altın yüzüğü ile küpelerini aldıklarını iddia etmiştir. Davacı, Ceza Kanunu'nun 83, 91, 276, 284, 310, 339. maddeleri uyarınca davalının cezalandırılmasını ve mağdurun mal varlığının iadesini talep etmiştir. Davalı suçlamaları reddetmiştir.

Mahkeme Kararı:

İlk Derece Mahkemesi, davalının kendisine isnat edilen hususlardan suçlu olduğuna karar vermiş ve her suç için ayrı ayrı ceza tayin etmiştir. Davalı, kadını hürriyetinden alıkoyma suçundan 1 yıl, tecavüz suçundan 4 yıl, hırsızlık suçundan ise 5 yıl hapis cezasına çarptırılarak toplam 11 yıl hapis cezasına mahkum edilmiştir. Ayrıca, davalının mağdura 1.200 Baht vermesine karar verilmiştir. İstinaf Mahkemesi ise davacı tarafın davasını reddetmiş ve kararı bozmuştur.

Yargıtay, davalının suç işleyip işlemediğini teşhis etmesi gereken bir sorun olduğunu belirtmiştir. Gerçekler, davalı ve mağdurun, olaydan önce karı-koca olarak birlikte yaşadıklarını ve bir çocuklarının olduğunu göstermektedir. Ancak taraflar daha sonra ayrılmışlardır ve mağdur, ebeveynleriyle birlikte yaşamaya başlamıştır. Davalı ise başka bir yerde yaşamaktadır. Davalının mağduru alıkoyduğu ve birlikte yaşamayı kabul ettirmeye çalıştığı belirtilmiştir. Ancak davalının mağdurla tartışması nedeniyle 4 ay önce ayrıldıkları ifade edilmiştir. Davalının, İslâm hukukuna göre mağduru boşayıp boşamadığına dair kesin bilgi bulunmamakla birlikte, mağdurun babası ve köy camisinin imamı, davalının mağduru boşamadığını ve hâlâ karı-koca olduklarını ifade etmişlerdir.

Davalının mağduru ahlâksızlığa zorladığı ve ona tecavüz ettiği iddiaları ise, davalının, çocuğunun annesi olan eşiyle bu eylemi gerçekleştirdiği ve kötü niyet taşımadığı gerekçesiyle suç teşkil etmemektedir. Ayrıca, mağduru hürriyetinden yoksun bırakma ve ona yönelik cinsî münasebet suçlamaları, davalının mağdurun kaçmasını engellemek amacıyla yüzük ve küpeleri çıkarması nedeniyle, kişisel kazanç elde etme niyeti taşımadığı ve soygun suçu

işlemediği sonucuna varılmıştır. İstinaf Mahkemesi'nin kararı onaylanmış ve Yargıtay, davacının itirazını reddetmiştir.²⁹⁶

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'ın Songkhla ilinde İslâm hukuku çerçevesinde evli olan bir çiftin hukukî durumunu ve bu durumun ceza hukuku kapsamında nasıl ele alındığını incelemektedir. Davalı, İslâm hukuku uyarınca boşanıp boşanmadığı net olarak belirlenememiş bir kadına karşı suçlamalarla karşı karşıya kalmıştır. İlk Derece Mahkemesi, davalıyı kadını hürriyetinden alıkoyma, tecavüz ve hırsızlık suçlarından suçlu bulmuş ve toplam 11 yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Ancak, İstinaf Mahkemesi, davacının iddialarını reddetmiş ve kararı bozmuştur. Yargıtay da İstinaf Mahkemesi'nin kararını onaylayarak, davalının suç işlemediğine hükmetmiştir.

Yargıtay, davalının suç işlediğine dair yeterli delil olmadığı sonucuna varmış ve davalının eylemlerinin kötü niyet taşımadığına hükmetmiştir. Bu karar, İslâm hukukuna göre evlilik ilişkilerinin ve boşanmanın nasıl tanımlanacağına dair önemli bir hukukî tartışma ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu durum, İslâm hukuku uyarınca geçerli olan bir evlilik ilişkisinin, Tayland'ın ulusal ceza hukuku bağlamında nasıl ele alınması gerektiğine dair önemli bir emsal teşkil etmektedir. Yargıtay'ın bu kararı, İslâm hukuku ile Tayland ceza hukuku arasındaki sınırları ve bu iki hukuk sisteminin birlikte nasıl çalışabileceğini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

8. Sekizinci Dava (Evlilik Sürecinde Borçlanma Davası)

Yargıtay Karar No.: 1898/2512

Davacı: Bayan Montha Leeraphan

Davalı: Bay Tuanteng Tuansu

Dilekçe Sahibi: Bayan Wea-Sapiya Wae-Asae

İlgili Kanun Maddeleri:

Medeni ve Ticaret Kanunu Md. 1480

Medeni Usul Kanunu Md. 55, 288

²⁹⁶ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3

İddianame:

Davalı, ailenin geçimini sağlamak amacıyla borç almış olup, bu borç karı-koca olarak davalı ve müştekinin ortak borcu olarak kabul edilmiştir. Bu borç, evlilik mülkiyeti olup olmadığına bakılmaksızın, davacının bu borcu karşılamak amacıyla davalının mal varlıklarına el koyma hakkı bulunduğunu belirtmiştir.

Davacı, Müslüman olmadığından, davanın 1946 Yılı Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun Md. 3 kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

Davalı, kredi sözleşmesinden kaynaklanan borcu ödemeyi kabul etmiş ve davacı da bu borcu tahsil etmek için bir arsaya el koymuştur. Dilekçe sahibi ise bu arsanın davalıya ait olmadığını iddia ederek, arsanın geri verilmesi için bir dilekçe sunmuştur. Davacı ise bu iddiaya itiraz etmiştir. İlk Derece Mahkemesi, dilekçe sahibinin başvurusunu reddetmiş, istinaf mahkemesi ise bu kararı onaylamıştır. Dilekçe sahibi temyize gitmiş ve konu Yargıtay'a taşınmıştır.

Davalı, günlük geçimini sağlamak amacıyla davacının eşinden bir araba satın almış ve bu arabayı işe gidip gelirken kullanmıştır. Davalının bu aracı kullanması, ailenin geçimine katkıda bulunmak amacıyla yapılan bir yatırım olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle bu borcun davalı ve müştekinin ortak borcu olduğu ve dolayısıyla davacının davalıyla birlikte bu borçtan sorumlu tutulması gerektiği belirtilmiştir.

İhtilafı arsa, dilekçe sahibinin adıyla 1953 yılında alınmış olup, bu arsanın evlilik mülkiyeti ya da dilekçe sahibinin kişisel mülkiyeti olup olmadığına bakılmaksızın, davacı bu borcu ödemek için tüm mal varlıklarına el koyma hakkına sahip kabul edilmiştir. Bu nedenle ihtilafı arsanın dilekçe sahibine ait olup olmadığının belirlenmesine gerek duyulmamıştır.

Yargıtay, davacının Müslüman olmadığı ve dolayısıyla davanın Medeni ve Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir. Dilekçe sahibi, davalıdan boşanmış olup olmadığına bakılmaksızın, borcun karı-koca olarak yaşadıkları dönemde

oluştugu belirtilmiştir. Bu nedenle dilekçe sahibinin ihtilaflı arsanın el konulmasına yönelik itirazı reddedilmiş ve karar onanmıştır.²⁹⁷

Değerlendirme:

Bu dava, Tayland'da yaşayan bir çiftin borçlarından kaynaklanan mülkiyet anlaşmazlığını ele almakta ve İslâm hukuku ile Tayland Medeni ve Ticaret Kanunu arasındaki etkileşimi değerlendirmektedir. Yargıtay, davacının Müslüman olmadığını ve bu nedenle davanın Medeni ve Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. İhtilaflı arsanın, dilekçe sahibi tarafından 1953 yılında satın alındığı ve bu mülkün evlilik mülkiyeti olup olmadığının belirlenmesine gerek olmadığına karar verilmiştir. Yargıtay, borcun karı-koca olarak yaşadıkları dönemde oluştuğunu ve bu nedenle dilekçe sahibinin arsanın el konulmasına yönelik itirazının reddedilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Karar, İstinaf Mahkemesi'nin kararını onaylayarak davanın sonuçlanmasını sağlamıştır.

Yargıtay'ın bu kararı, Tayland'da çok hukuklu bir sistemde mülkiyet ve borç ilişkilerinin nasıl ele alınması gerektiğine dair önemli bir rehberlik sunmaktadır. Dini kimliklerin hukukî süreçler üzerindeki etkisini ve bu süreçlerin nasıl yönetilmesi gerektiğini anlamak açısından da önemli bir emsal teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, bu dava, Tayland'daki hukuk sisteminde farklı dini ve medeni hukuk düzenlemelerinin nasıl bir arada işlediğine dair önemli bir örnek sunmakta ve tarafların haklarının korunması açısından dikkatle ele alınması gereken bir konu olduğunu göstermektedir. Yargıtay'ın kararı, bu tür davalarda uygulanacak hukukî ilkelerin netleştirilmesi ve farklı hukukî sistemlerin uyumlu bir şekilde çalışmasını sağlama açısından önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

²⁹⁷ <https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (Erişim tarihi: 01 Haziran 2023).

SONUÇ

Bu çalışma, Tayland'ın güneyinde yer alan Patani, Yala, Narativat ve Satun illerinde İslâm hukukunun mahkemelerde uygulanışını incelemeyi amaçlanmıştır. Çalışma, hem teorik çerçeve içinde İslâm hukukunun bu bölgelerdeki uygulanışını ele almış, hem de pratik uygulamalarla ilgili bir analiz sunulmuştur.

İslâm Hukuku ve Tayland Hukuk Sistemi Arasındaki İlişki: Tayland, genel anlamda Budist nüfusun yoğun olduğu bir ülke olmasına rağmen, güney sınır illerinde yoğun bir Müslüman nüfus barındırmaktadır. Bu bölgelerdeki Müslüman toplum, kültürel ve dinî kimliklerinin korunmasında İslâm hukukuna büyük önem atfetmektedir. Çalışma, İslâm hukukunun bu toplum için sadece dinî bir sistem değil, aynı zamanda günlük yaşamı düzenleyen bir sosyal ve hukukî yapı olduğunu ortaya koymuştur. İslâm hukuku, özellikle aile ve miras hukuku gibi medeni hukuk alanlarında, Müslüman toplumun sosyal yapısını şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır.

Tayland'ın genel hukuk sistemi, Batı hukukuyla etkili bir şekilde modernize edilmiş olup, medeni kanunlar bu modernleşme sürecinin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Ancak, bu modernizasyon süreci, güney sınır illerindeki Müslüman toplumun hukukî ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayamamaktadır. İslâm hukuku ile Tayland medeni hukuku arasındaki bu uyumsuzluk, hukukî uygulamalarda çeşitli zorluklara yol açmaktadır. Özellikle aile ve miras hukuku davalarında, mahkemelerin her iki hukuk sistemini dikkate alarak karar vermek zorunda kalması, yargı sürecini karmaşık hale getirmektedir.

Mahkemelerde İslâm Hukukunun Uygulanışı: araştırmada ortaya konan bulgular, Tayland'ın güney sınır illerindeki mahkemelerde İslâm hukukunun belirli ölçüde uygulandığını göstermektedir. Ancak bu uygulamalar, zaman zaman Tayland'ın genel medeni hukuku ile çatışmakta ve bu çatışmalar, mahkemelerde karar verme süreçlerini zorlaştırmaktadır. İslâm hukukunun uygulanışı, genellikle aile hukuku ve miras davalarıyla sınırlı kalmakta ve bu davalarda Müslüman toplumun dinî inançlarına uygun çözümler üretilmektedir. Bununla birlikte, bu çözümler, her zaman Tayland'ın medeni hukuku ile uyumlu olmayabilir ve bu durum, özellikle karma ailelerde ve farklı dinî inançlara sahip tarafların olduğu davalarda hukukî sorunlar yaratabilir.

Tayland Hükûmetinin Yaklaşımı ve Uyum Süreci: Tayland hükûmeti, güney sınır illerindeki Müslüman toplumun dinî haklarını tanıma ve koruma konusunda titizlik göstermektedir. Bu bağlamda, İslâm hukukunun belirli alanlarda uygulanmasına izin

verilmekte ve bu uygulamalar, yerel mahkemeler aracılığıyla yürütülmektedir. Ancak, hükûmetin bu yaklaşımı, zaman zaman yeterli olmayabilir. İslâm hukuku ile Tayland medeni hukuku arasındaki farklılıkların giderilmesi ve bu iki sistemin daha uyumlu bir şekilde çalışabilmesi için ek yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Özellikle, mahkemelerdeki uygulamaların standardize edilmesi, yargı süreçlerinin şeffaflığını ve âdillliğini artırmak için kritik bir öneme sahiptir. Mahkemelerin, hem İslâm hukukunu, hem de Tayland medeni hukukunu dikkate alarak kararlar vermesi, bu iki sistemin daha etkili bir şekilde entegre edilmesini gerektirmektedir. Bu entegrasyon sürecinde, hem yerel Müslüman toplumun ihtiyaçlarının karşılanması, hem de Tayland'ın genel hukuk düzeninin korunması büyük önem taşımaktadır.

Sosyal ve Kültürel Etkiler: İslâm hukukunun uygulanışı, sadece hukukî bir mesele olmanın ötesinde, güney sınır illerindeki sosyal ve kültürel yapının korunmasına da katkıda bulunmaktadır. İslâm hukuku, bu bölgelerdeki Müslüman toplumun kimliğini ve dinî inançlarını sürdürmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, toplumun genel refahı üzerinde olumlu bir etki yaratmakta ve sosyal uyumu sağlamaktadır.

Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Tayland'ın güneyindeki dört ilde faaliyet gösteren mahkemeler, çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle, Müslüman bir davalının ikametgâhını bu dört sınır bölgesinin dışına taşıması durumunda, İslâm hukukunun uygulanamaması ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bu durum, tarafların İslâm Aile ve Miras Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanun'un yetki alanının dışına çıkmasıyla, mahkemenin çifte tenfiz sağlama konusunda yetersiz kalma riskini doğurmaktadır. Dolayısıyla, yargı yetkisinin dışına çıkma durumlarına yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırma, Tayland'ın güney sınır illerinde İslâm hukukunun uygulanışını hem teorik hem de pratik boyutlarıyla ele alarak, bu bölgedeki hukuki yapının karmaşıklığını ve dinamiklerini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, İslâm hukukunun bu bölgelerde önemli bir role sahip olduğunu, ancak uygulamada karşılaşılan zorlukların hem yerel toplum hem de genel hukuk sistemi açısından ciddi sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalar için, Tayland'daki İslâm hukukunun diğer bölgelerdeki uygulamalarının da incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca, İslâm hukuku ile Tayland medeni hukuku arasındaki uyum sürecinin çok hukukluluk sistemi bağlamında daha derinlemesine ele alınması, bu iki sistemin entegrasyonunun nasıl daha etkin bir şekilde

sağlanabileceğine dair yeni yaklaşımlar geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar, Tayland'ın hukuk sisteminin daha kapsayıcı ve adil bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

Abdülvehhâb Hallâf, *el-Ahvâlü 'ş-Şahsiyye fi 'ş-Şerî'ati'l-İslâmiyye 'alâ Vıfki Mezhebi Ebî Hanîfe ve-mâ 'Aleyhi bi'l-Mehâkim*, 2.B. el-Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1410/1990.

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, thk. Şu'ayb el-Arnaût ve dğr. Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1995-2001.

Ahmed Selâme Kalyûbî (ö. 1069/1659)'nin *Hâşiyetâ Kalyûbî* ve Umeyre, 3.B. Kahire: Mustafa el-Babi, 1375/1956.

Andries Teeuw and David K. Wyatt, *Hikayet Pattani*, Martinus Nijhoff, The Hague 1970.

Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyin, *es-Sünenü'l-kübrâ*, thk. Abdülkâdir Atâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2003.

Dârekutnî, Ali b. Ömer, Sünen, thk. Şu'ayb el-Arnaût, Hasan Abdulmün'im Şelebî, Abdullatif Hırzullah, Ahmed Berhûm, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2004.

Dârimî, Abdullah b. Abdurrahman, *Sünen*, thk. Hüseyin Selim Esed ed-Dârânî, Dâru'l-Muğnî, Riyad 2000,

Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as, *Sünenü Ebî Dâvud*, thk. Şu'ayb el-Arnaût ve dğr. Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dımaşk 2009

Eyyüp Tuncer, "Tayland'da Tefsir Çalışmaları (Japakiya ve Tafsir al-Bayan Adlı Eseri)", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, cilt: XXVII, sayı: 2, 2022.

Haji Abdulhalim Bashah, *Raja Campa & Dinasti Jembal Dalam Patani Besar (Patani, Kelantan Dan Terangganu)*, Pustaka Reka, Kelantan 1994.

Haji Amirullah Muhammed Kerim Hamka, *Sejarah Umat İslâm*, Pustaka National pte LTD, Singapore 1994.

Hall D.G.H., *A History of South- East Asia*, St. Martin's press, 3th ed. London And New York, 1970.

Hasan Madmarn, *Traditional Muslim Institutions in Southern Thailand: A critical Study of İslâm ic Education and Arabic Influence in The Pondok and Madrasah System of Pattani*, Doktor tezi, The University of Utah, Department of Languages and Literature, 1990.

Hasan T. Kösebalaban, *Güneydoğu Asya'da İslâm ve siyaset*, İlke Yayıncılık, İstanbul 1997.

İbn Hacer el-Heytemî, Ahmed b. Muhammed b. Ali, *Tuhfetü'l-muhtâc fî şerhi'l-Minhâc*, nşr. Heyet, el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, Mısır 1983.

İbn Kudâme, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Muhammed, *eş-Şerhu'l-kebîr 'alâ metni'l-Mukni'* (el-Muğnî içinde) nşr. Dâru'l-Menâr, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1983.

İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed, *el-Muğnî*, thk. Abdullâh b. Abdulmuhsin et-Türkî-Adulfettâh Muhammed el-Hulû, Dâru 'Âlemu'l-Kütüb, Riyad ty.

İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd, *Sünen*, thk. Şu'ayb el-Arnaut ve dğr. Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Beyrut 2009.

İmran Bin-Awae, *Movable and Immovable Property Inheritance Management System Based on Islamic Laws*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Prince Of Songkhla University, Pattani, 2017.

İsmail Hakkı Göksoy, "Çamlar", *DİA*, Ek-1, Ankara 2020

_____, "Malezya", *DİA*, XXVII, Ankara 2003.

Jakkrit Maneepetasut, ve heyet (ed.), *Thailand in the 2010's*, Amarin Printing and Publishing Public Company Limited, Bangkok 2012.

Jaran Maluleem, *VikroK Kvam Khadyeng Ravâng Rattaban Tay Kab Muslim Nay Prated Tay (Tayland Hükümeti ile Tayland'daki Müslümanlar Arasındaki Çatışmalara Yönelik Analizler)*, İslâmîc Academy yay., Bangkok 1995.

Kâsânî, Ebû Bekir 'Alâeddîn Ebû Bekir b. Mes'ûd, *Bedâi'u's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1986.

Kenan Seyithanoğlu, (ed), *Doğustan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, Çağ Yayınları , XIII, İstanbul 1986.

Kittisak Prokati ve Khagphong Cheloh (ed.), *Rayngankan Vicay Ruang Rabobkanprabcaý Kodmay Íslâm Nay Pratedtay* (Tayland'da İslâm Hukukunun Uygulanmasına Yönelik Sistem Üzerine Yapılan Bir Araştırma), Duan Tula, Bangkok 2012.

Kudûrî, Ebu'l-Huseyin Ahmed b. Muhammed, *Muhtasaru'l-Kudûrî fi'l-fikhi'l-Hanefî*, thk. Kâmil Muhammed Muhammed 'Uveyda, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.

Mansod Lambensa, "Bir Geleneksel İslâmi Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği", *İslâm Dünyasında Din Eğitimi ve Öğretimi*, TDV basımevi, Ankara 2014.

_____, "Tayland'da Şeyhü'l-İslâmlık Müessesesi (Tarihi ve Hizmet Alanlarına Dair Bir İnceleme)", *İslâm Dünyasında Din Hizmetleri ve Dini Kurumlar*, TDV basımevi, Ankara 2015.

_____, "Tayland'da Şii Akımları", *İslam Dünyasında Dini Akımlar ve Güncel Meseleler*, TDV basımevi, Ankara 2017.

_____, *18. ve 19. Yüzyıl Tayland'ın Patani Eyaletinde Fıkıh Çalışmaları Şeyh Dâvûd b. Abdullah El-fatânî Örneği*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2012.

Mâverdî, Ali b. Muhammed b. Habîb, *el-Hâvi'l-kebîr*, thk. Ali Muhammed Mu'avvid-Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1994.

Mehmet Salih Kumaş, "Postmodern Bir İnsan Hakları Söylemi Olarak Hukukî Çoğulculuk ve İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *İnsan Hakları ve Din*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 2010.

Meral Avcı, "Tayland", *DİA*, XXXX, İstanbul 2011.

Mergînânî, Ebu'l-Hasan Burhâneddin Ali, *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedî*, thk. Ahmed Mahmud eş-Şehâde, Dâru'l-Farfûr, Dimaşk 2006

Metin Zengin, *Siyam-Tay Krallığı hâkimiyetinde Patani Sultanlığının siyasî ve toplumsal durumu (1785-1909)*, yayınlanmamış doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Mevsîlî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdûd, *el-İhtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr*, thk. Beşşâr Bekrî Arabî, Dâru Kubâ, Dimaşk ts.

Ministry of Foreign Affairs, *İslâm in Thailand*, Thai Government, Bangkok 1976.

Muhamatayuding Samah vd., “Dato’ Yutitam in The Civil Court System of Thailand”, *Ahkam*, Vol. 23, Number 1, LP2M Universitas Islam Negeri (UIN) Syarif Hidayatullah Jakarta, Jakarta, 2023.

Müslim, Ebu’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc, *Sahîhu Müslim*, nşr. Muhammed Fuâd Abdulbâkî, Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, Kahire 1991.

Nuh Ma, *Datok Yutitam’ Roles and Authority in Islamic law Enforcement in Pattani, Narathiwat, Yala and Satun Province*, yayınlanmamış yüksekisans tezi, Prince Of Songkhla University, Pattani, 2019.

Peerayot Rahimmula, *Pattanakarn Pravittisart Rac-anacak Melayu Patani Tangtee AD. 1350-1909 lea Kan Kevma kong İslâm Nai Pumipak Patani*, (Patani Krallığı’nın 1350-1909 yılları arasındaki tarihi gelişimi ve bölgeye İslâmiyetin girişi), Prince of Songkla University, Pattani 2000.

Phichai Ninlathongkham, “*Pramuan Kodmay Pheang Lea Phanid Bab 1-6 Arya Kho Kodmay Thi May Pen Thram*” (*Medeni ve Ticaret Kanunu (1.-6. kitaplar), Ceza kanunu ve Haksız Sözleşme Koşulları*), Athataya Millennium, Bangkok 2009.

Prukha Khrueasaeng, “The Reform of Thailand Civil and Commercial Code to AEC”, *Journal of Thai Ombudsman*, VII, 2014.

Remlî, Şemsuddin Muhammed b. Ebi’l-’Abbas Ahmed (ö. 1004/1596), *Nihâyetü’l-muhtâc ilâ şerhi’l-Minhâc*, Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1414/1993.

Rıza kurtuluş, “Asya”, DİA, III, İstanbul 1991.

Rong Syamananda, *A History of Thailand*, Thai Watana Panich, 7th Ed, Bangkok 1990.

Rung Kaewdang, *Thasana Khati Kong Tokkru To-karn Prabprung Ponok Pen Rongrianrat Sonsassana İslâm (Dinî hocaların, Pondok Okullarına Dönüştürülmesine Yönelik Tutumlar)*, yayınlanmamış yüksekisans tezi, National Institute of Development Administration Graduate School, Bangkok 1968.

Samnakngan Sanyutitam, *Khumua Lakkodmay İslâm Vaduai Krobkrua Lea Moradok (Chabab Sanyutitham) (Mehkemelere Yönelik Aile ve Mirasa İlişkin İslâm Hukuku El Kitabı)*, The Southern Border Provinces Administrative Centre, Yala 2011.

Samsakngan Khanakammakarn Kissadika, “Kodkhobangkhhab Samrab Pokkhrong Bariwean Ced Hua Mueang” (Yedi Şehre Yönetimine İlişkin Düzenlemeler), *Rachakidcanubeksa*, C.18, 1901.

_____, “Phrarachabanyat Hai Chai Phra Thammanoon Sanyutitam Phor Sor 2543” (2000 Tarihli Adalet Divanı Tüzüğünü Kullanma Yasası), *Rachakidcanubeksa*, C.117, 2000.

_____, “Phrarachabanyat Hai Chai Pramuan Kodmai Vithi Picaarana Kuampeang Por Sor 2477” (1934 Tarihli Medeni Usul Kanununun Uygulanmasına İlişkin Düzenlemeler), *Rachakidcanubeksa*, C. 52, 1934.

_____, “Phrarachabanyat Kaehai Pheim Teim Pramuan Kodmai Withi Phicharana Khwam Pheanh (Chabab Thi 32)” (32 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunlar), *Rachakidcanubeksa*, C.138, 2020.

_____, “Phrarachabanyat Kan Barihan Ongkhon Sasana İslâm Por Sor 2540” (1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanunlar), *Rachakidcanubeksa*, C.114, Sayı. 65 Gor, 1997.

_____, “Phrarachabanyat Kanchi kodmai Islam Nai Ket Cangwad Pattani Narathiwat Yala lea Satun Porsor 2489” (1946 Tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar), *Rachakidcanubeksa*, C.36, Sayı. 77, 1946.

_____, “Phrarachabanyat San Yeawachon Lea Khrobkhrua Lea Withi Phicarana Kadi Yeawachon Lea Khrobkhrua” (Çocuk ve Aile Mahkemesi Yasası ve Çocuk ve Aile Mahkemesine İlişkin Usuller), *Rachakidcanubeksa*, C. 127, Sayı. 72 Gor, 2010.

_____, “Rabiab Rachakarn Fai Tulakarn San Yutitam Va Duai Karnkamnod Rayavela Karnpichana Pipaksakahdeekhongsanyutitam Porsor 2566” (2023 Tarihli Adalet Divanı Davalarının Görüşülmesi ve Karara Bağlanması için Sürelerin Belirlenmesine İlişkin Adalet Divanı Adli Yönetmenliği), *Rachakidcanubeksa*, C.140, 2023.

Serahsî, Ebû Bekir Muhammed b. Ebû Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1989.

Syeikh Faqih Ali Mohammad, *Tarikh Patani*, İslâmîc culture of Patani Foundation, Pattani 2011.

Şirbînî, Şemsuddin Muhammed b. Ahmed el-Hatîb, *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'âni elfâzi'l-Minhâc*, Thk. Muhammed Halil 'Aytani, Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1418/1997.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen*, thk. A. M. Şâkir ve dğr. Şirketü Mektebeti ve Matba'ati Mustafâ el-Bâbî, 1962-1977

Tourism Authority of Thailand for free distribution, *Altın rengi ülkesi bir harikalar*, t.y.

Wasamon Sanasen, *Tayland'daki camilerde mimari ve süsleme*, yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2021.

Zekeriyyâ el-Ensârî, Ebu Yahya Zeynüddin Zekeriyya b. Muhammed b. Ahmed Zekeriyyâ Ensârî, *Fethü'l-vehhâb bi-şerhi Menheci't-tullâb*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.

Ziya Cömert, *Patani Dosyası*, Akabe Yayınları, İstanbul 1986.

İnternette Kaynaklar

<https://narathiwat.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055> (21 Haziran 2023)

<https://pattani.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055> (21 Haziran 2023)

<https://www.lawyerleenont.com/%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%A7/%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%96%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94.html> (15 Haziran 2023)

https://www.researchgate.net/publication/268302971_ISLAM_IN_THAILAND_BEFORE_THE_BANGKOK_PERIOD (01 Haziran 2023)

https://www.researchgate.net/publication/29738478_Faces_of_Islam_in_southern_Thailand (19 Haziran 2023)

<https://www.slideshare.net/slideshow/conflict-in-southern-thailand-Islamic-violence-and-state/88949100> (01 Ocak 2024)

<https://www.thecoverage.info/news/content/6450#:~:text=%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%2520%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%2520%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3,%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%99%2520100%2520%E0%B8%9B%E0%B8%B5%252034%252C426%2520%E0%B8%84%E0%B8%99> (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nesdc.go.th/ewt_d1_link.php?nid=14181&filename=index (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240222152917_67126.pdf (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

<chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/thailand-education-system.pdf> (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024)

<https://deka.supremecourt.or.th/search/index> (01 Haziran 2023)

<https://yalapao.go.th/th/general-info/> (21 Haziran 2023)

<https://satun.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055> (21 Haziran 2023)

EKLER

I. 1901 TARİHLİ YEDİ ŞEHİR YÖNETİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Nakhon Si Thammarat eyaletine bağlı Patani, Nong Chik, Yaring, Sai Buri, Yala, Raman ve Ra-ngae şehirlerinde, yönetim yetkilerinin ve yetkili memurların pozisyonlarının düzenlenmesinde çeşitli karışıklıklar mevcuttur. Kral, bu şehirlerde düzenin sağlanması ve mevcut koşullara uygun yönetim yöntemlerinin belirlenmesi gerektiği değerlendirmesini yapmıştır. Bu düzenlemelerin amacı, şehirlerde kamu yönetiminin daha düzenli ve etkili işlemlerini sağlamak ve valiler ile halkın refah içinde yaşamasını temin etmektir. Bu doğrultuda, yedi şehir için aşağıdaki yönetmelikler belirlenmiştir:

Şehir Yönetimi Hakkında

Madde 1: Patani, Nong Chik, Yaring, Sai, Yala, Raman ve Ra-ngae olmak üzere yedi şehir, mevcut statülerini koruyacaktır. Bu şehirlerin yönetiminden sorumlu vali, belirtilen kurallar çerçevesinde kral adına görev yapacaktır.

Madde 2: Şehirlerde, valinin başkanlık edeceği bir yönetim komitesi oluşturulacaktır. Bu komite, vali, vali yardımcısı, vali sekreteri ve vali yönetim yardımcısından oluşan dört kişiden meydana gelecektir. Bu pozisyonların atanması ve değiştirilmesi kralın takdirine bağlıdır.

Madde 3: Şehirlerde, alt düzey memurlar ve görevliler, işin gerekliliklerine göre atanacaktır.

Şehir Yönetim Komitesinin Yetkileri

Madde 4: Şehir yönetim komitesi, belirli konularda yönetmelik veya kural koyma gerekliliği gördüğünde, bu kuralları oluşturabilir. Ancak bu kurallar, kralın otoritesine, mevcut yasalara veya uluslararası antlaşmalara aykırı olamaz ve bölge valisi tarafından onaylanmalıdır.

Madde 5: Şehir yönetim komitesi bir konuda anlaşmaya vardıktan sonra vali, bu kararları uygulamakla yükümlüdür. Resmî yazışmalar valinin adıyla yapılacak ve vali ile yönetim komitesinin imzalarını taşıyacaktır. Vali yardımcısı da bu yazışmaları onaylayarak imzalayacaktır.

Madde 6: Her şehir için bir emir ve duyuru defteri tutulacak ve şehirde yürürlüğe konulacak tüm emirler ve duyurular bu deftere yazılarak vali ile yönetim komitesi üyeleri tarafından imzalanacaktır. Bu defter, emirlerin orijinal kopyası olarak hizmet edecek ve her bir emir veya duyurunun kopyası bu defterde saklanacaktır.

Madde 7: Şehir yönetim komitesi ve alt düzey memurlar, düzenli aralıklarla toplanarak şehir yönetimi ile ilgili meseleleri görüşecek ve bu görüşmelerde alınan kararlar doğrultusunda işlemler yapılacaktır. Fikir birliğine varılamadığı durumlarda, nihâî karar için bölge valisine danışılacaktır.

Madde 8: Şehir yönetim komitesi tarafından alınan kararlar doğrultusunda yapılan işlemler geçerli kabul edilecektir. Ancak âcil durumlar hariç, komitenin onayı olmadan yapılan işlemler geçerli sayılmayacaktır.

Madde 9: Âcil durumlar ortaya çıktığında, şehir yönetim komitesinin herhangi bir üyesi derhal gerekli talimatları verebilir. Ancak bu talimatlar, ilk toplantıda komiteye bildirilmelidir.

Madde 10: Vali, şehir yönetim komitesinin onayını almadan herhangi bir idarî işlem yapamaz. Tüm talimatlar ve yazışmalar, komitenin onayı doğrultusunda yapılmalıdır.

Raporlama ve İletişim Usulleri

Madde 11: Şehir yönetim komitesi, olağan idarî işlemler için bölge valisine rapor sunacaktır. Ancak bazı özel durumlarda doğrudan merkeze rapor sunulabilir:

1. Onay gerektirmeyen konular.
2. Bölge valisinin yetkisini aşan âcil durumlar.
3. Merkezden doğrudan şehre gönderilen yazılar.
4. Âni gelişen durumlar (örneğin, suç olayları).
5. Raporların zamanında bölge valisine iletilemediği durumlar.\
6. Diğer şehirlerle ilgili durumlarda doğrudan yazışmalar yapılabilir, ancak bu yazışmaların bir kopyası bölge valisine iletilmelidir.

Madde 12: Gerektiğinde şehir yönetim komitesi doğrudan Bangkok'a rapor gönderebilir.

Madde 13: Şehir ve bölge yöneticileri, yasaların öngördüğü şekilde belirli işlemleri yapmaktan kaçınmalıdır:

1. Kendi başlarına yasa koymak.
2. Vergi toplamak veya halktan para talep etmek.
3. Tekel veya maden ruhsatı vermek.
4. Yabancı ülkelerle anlaşma yapmak.
5. Ölüm cezası veya müebbet hapis cezası vermek.
6. Askerî birlik kurmak veya silah biriktirmek.

Şehirlerin Gelir Yönetimi

Madde 14: Bölgenin genel valisinin çıkarlarını korumak, bu çıkarların düzenli bir şekilde yönetilmesini sağlamak ve halkın sıkıntı yaşamaması amacıyla, herhangi bir şehirde uygulanan tüm vergiler, Gelir Dairesi tarafından belirlenen kural ve düzenlemelere uygun şekilde tahsil edilecektir. Vergi toplama yetkisi yalnızca devlet memurlarına verilmelidir; devlet memuru olmayan herhangi birinin vergi toplamasına izin verilmemelidir.

Madde 15: Bölge genel valisine, bölgeye iyi hizmet ettiği sürece geçimini sağlamaya ve pozisyonunun unvanını korumaya yetecek kadar yardım sağlanacaktır. Verilecek ödül, genel valinin topladığı vergi miktarlarına göre bir pay olarak verilecek ve kralın uygun görmesi hâlinde, şehir halkından toplanabilecek ek vergilere göre zaman zaman artırılabilecektir.

Madde 16: Şehirlerin zamanla zenginleşmesi ve gelişmesi sağlanmalıdır. Bu nedenle toplanan vergilerin masrafları düşüldükten sonra şehrin bakımı ve onarımı için uygun görülen bir yıllık bütçe ayarlanacaktır.

Madde 17: Şehrin yerlisi olan vali, hizmet süresi boyunca iyi hizmet verdiyse veya herhangi bir engel nedeniyle emekliye ayrıldıysa, Kraliyet Emekli Maaşı Yasası'na göre emekli maaşı alacaktır.

Madde 18: Daha önce krala sadakatle hizmet etmiş olan valinin ailesine maddî destek sağlanacak ve eğer vali hâlâ iyi hizmet ediyorsa, kralın lütfu doğrultusunda bu destek verilmeye devam edecek veya kralın uygun göreceği şekilde artırılabilecektir.

Bölge Yönetimi

Madde 19: Yedi şehrin tamamındaki bölgedeki tüm hükûmet işlerini denetleme ve tavsiyelerde bulunma görevini üstlenecek bir kişi, bölgeye genel vali olarak atanmalıdır. Bunun yanı sıra, genel valinin görevlerine yardımcı olacak ilâve alt görevliler de bulunmalıdır.

Madde 20: Bölgenin genel valisi ve valiye yardımcı olan hükûmet pozisyonlarındaki memurların seçimi ve rotasyonu, kralın uygun göreceği şekilde yapılır.

Madde 21: Bölge genel valisi, bu düzenlemelere uygun olarak bölgedeki hükûmet işlerini düzgün bir şekilde yerine getirmekten sorumludur.

Madde 22: Bölge genel valisi aşağıdaki yetkilere sahiptir:

1. Tüm kanunları, düzenlemeleri ve Kraliyet Kararnamelerini ihlal etmeyen bir alanda idarî işlemleri yönetmek.
2. Kraliyet dostluk antlaşmasını her bakımdan ihlal etmeyen dış ilişkilerle ilgili resmî görevleri yerine getirmek.
3. Kraliyet komisyonu verilmemiş veya Bakanlık mührünü almamış bölgedeki yerel yönetim görevlilerini atamak veya görevden almak.
4. Kraliyet komisyonu verilmiş veya bakanlık tarafından atanmış herhangi bir hükûmet yetkilisini geçici olarak görevden alma yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki, yalnızca Nakhon Si Thammarat eyaleti Valisi veya Bangkok'tan izin istenecek âcil durumlarda kullanılacaktır. Görevden alma işleminden hemen sonra İçişleri Bakanlığına bildirilmelidir.
5. Resmî olmayan veya kraliyet kararnamesine uygun olmayan bir emri durdurmak veya iptal etmek ve bu süreçte Bangkok valisine kanıt olarak bir rapor sunmak.

Raporlama ve İletişim Usulleri

Madde 23: Tüm hükûmet bildirimleri ve raporları, bölge genel valisi tarafından Nakhon Si Thammarat eyaleti genel valisine danışılmak ve emir talep edilmek üzere gönderilir. Ancak, bölge genel valisinin uygun görmesi hâlinde bu bildirimler doğrudan Bangkok'a da gönderilebilir. Eğer Bangkok'a doğrudan bir mesaj gönderilecekse, her bir kopyası Nakhon Si Thammarat eyaleti valisine de iletilmelidir.

Yerel Yönetim Hakkında

Madde 24: Bölge genel valisi, 1901 tarihli Şehir Yönetimi Tüzüğü'nün uygulanacağı il ve ilçeleri belirler. İl Genel Müdürlüğü, Mahallî İdareler Kanunu'na uygun olarak yönetimi sağlamak amacıyla ilçeleri, mahalleleri ve köyleri ayırır.

Madde 25: Şehir ve bölge cezaevleri, 1901 tarihli Şehir Yönetimi Tüzüğü'ne göre yönetilecektir. Ancak, hapishanenin nereye kurulacağının belirlenmesi, bölge genel valisinin tercihinin bırakılmıştır.

Genel Toplantılar

Madde 26: Bölge genel valisi ve il valileri, yılda en az iki kez bir araya gelerek bölgenin yönetimini görüşeceklerdir. Toplantının nerede ve ne zaman yapılacağı konusunda bölge genel valisi uygun bir randevu ayarlamalıdır. Ayrıca, Nakhon Si Thammarat eyaleti valisi ile bölge genel valisinin, yılda en az bir kez bir toplantı yapması sağlanmalıdır.

Madde 27: Bölgedeki tüm devlet görevlileri Malayca öğrenmeli ve konuşmalıdır. Bir yıl içinde Malayca konuşmayı öğrenemeyen ya da üç yıl içinde Malayca okumayı öğrenemeyen memurların maaşlarına zam yapılmayacaktır.

Madde 28: Belediye başkanı, il valisi ve Toh Kali ile birlikte herhangi bir şehri inceleyerek hangi hükûmet yetkililerinin Malayca konuşabildiğini tespit etmelidir. Aynı zamanda, bu yetkililere bir sertifika verilmelidir. Belediye başkanı, ödül olarak 100 Bahtı aşmayan miktarda kraliyet parasını verme yetkisine sahiptir. Eğer inceleme sonucunda yetkilinin Malayca kitap okuyup yazabildiği tespit edilirse, bir sertifika sunulmalı ve belediye başkanı, ödül olarak 400 Bahtı aşmayan kraliyet parasını verme yetkisine sahiptir.

Madde 29: Nakhon Si Thammarat eyaleti valisi, Malayca konuşma ve kitap okuma final sınavı için bir plan hazırlayacaktır. Önceki maddede belirtilen limit dahilinde ödül verilecektir.

Mahkemeler Hakkında

Madde 30: 1901 tarihli Şehir Yönetimi Tüzüğü uygulanacaktır. “Mahalle Mahkemesi” ifadesi, “İlçe Mahkemesi” olarak değiştirilecek; “İl valisi” ifadesi ise “Bölge genel valisi” olarak anlaşılacaktır. 1901 tarihli Yedi Şehir Yönetimi Tüzüğü'nün 10.

maddesine göre, bölge genel valisi, bölgedeki hâkimlerin atanması, terfisi veya görev değişikliklerine ilişkin bilgileri İçişleri Bakanı'na bildirecektir.

Madde 31: Mahkemeler üç düzeyde yapılandırılacaktır:

1. İlçe Mahkemesi
2. İl Mahkemesi
3. Bölge Mahkemesi

Bu mahkemelerdeki davalar, hâkimler tarafından kraliyet kararnamesine uygun olarak değerlendirilip karara bağlanacaktır.

Madde 32: Cezâî ve hukukî tüm konularda Kraliyet Kararnameleri uygulanacaktır. Ancak, İslâm'ın karı-koca doktrinine ilişkin medenî meselelerde ve miras konularında, Müslümanların davacı ya da davalı olduğu durumlarda, İslâm hukuku dikkate alınarak hüküm verilmelidir. Bu tür durumlarda, İslâm konusunda bilgili ve saygın bir kişi olan Toh Kali, İslâm hukukuna göre karar verecektir.

II. 1946 TARİHLİ PATANİ, NARATHİVAT, YALA VE SATUN İLLERİNDE İSLÂM HUKUKUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN KANUNLAR

Bu kanun, 19 Kasım 1946 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerindeki ilk derece mahkemelerinde, davacı ve davalının her ikisinin de Müslüman olduğu veya davaların çekişmesiz olduğu durumlarda, dilekçe sahiplerinin Müslüman olduğu İslâm aile ve miras hukukuna ilişkin davalarda islâm hukukunun uygulanması arzu edilmiştir. Bu doğrultuda, Kral'ın Yüce Majesteleri tarafından, Ulusal Meclis'in tavsiyesi ve onayıyla aşağıdaki hükümler yürürlüğe konulmuştur:

Madde 1: Bu Kanun, “1946 Tarihli Patani, Narativat, Yala ve Satun İllerinde İslâm Hukukunun Uygulanmasına İlişkin Kanunlar” olarak anılacaktır.

Madde 2: Bu Kanun, Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girecektir.

Madde 3: Davacı ve davalının her ikisinin de Müslüman olduğu veya davanın çekişmesiz olduğu durumlarda dilekçe sahibinin Müslüman olduğu aile veya mirasla ilgili bir davaya bakarken, Patani, Narativat, Yala veya Satun illerindeki bir ilk derece mahkemesi, dava sebebinin bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce veya sonra gerçekleşip

gerçekleşmediğine bakılmaksızın, miras kurallarını düzenleyenler hariç olmak üzere, Medeni ve Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri yerine İslâm Hukuku kurallarını uygulayacaktır.

Madde 4: 3.madde uyarınca görülen davalarda, ilk derece mahkemesi, İslâm Hukukuna ilişkin konularda karar verme yetkisine sahip bir Datok Yutitam ve diğer hâkimlerden oluşacaktır.

Datok Yutitam, İslâm Hukuku ile ilgili meselelerde karar verme ve bu kararları imzalama yetkisine sahiptir. Datok Yutitam'ın İslâm Hukukuna ilişkin verdiği kararlar, dava açısından kesindir ve bağlayıcıdır.

Madde 5: Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun hâkimlere itiraz hakkındaki hükümleri, gerekli değişiklikler yapılarak Datok Yutitam için de uygulanır.

Eğer Datok Yutitam, görevini yerine getiremeyecek durumda ise, taraflar anlaşarak bir Müslümanı kâdı olarak seçebilirler. Böyle bir anlaşma sağlanamazsa, her iki taraf, mahkemenin baş hâkime uygun Müslümanlardan aday gösterir; hiçbir taraf üçten fazla Müslümanı aday gösteremez. Baş hâkim tarafından seçilen bu adaylar arasından biri, o davada kâdı olarak görev yapacaktır.

Madde 6: Bu Kanunun hükümleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mahkemelerde görülmekte olan davaları etkilemez. Ancak, ilk derece mahkemesinde devam eden herhangi bir dava ile ilgili olarak, taraflar veya çekişmesiz davalarda dilekçe sahipleri, bu Kanunun hükümlerinin uygulanmasını talep ettiklerinde, mahkeme, şikayetin veya dilekçenin yeniden sunulmasını ve işlemlerin bu kanuna uygun olarak devam ettirilmesini emredecektir. Bu talep, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren otuz gün içinde yapılmalıdır.

Madde 7: Bu Kanunun uygulanmasından Adalet Bakanı sorumludur.

III. 1997 TARİHLİ İSLÂMÎ TEŞKİLAT YÖNETİMİNE İLİŞKİN KANUNLAR

Madde 1: Bu kanunun adı “1997 Tarihli İslâmî Teşkilat Yönetimine İlişkin Kanunlar”dır.

Madde 2: Bu kanun, kraliyet kararnamesinde yayımlandığı tarihi izleyen gün itibarıyla yürürlüğe girer.

Madde 3: (Yürürlükten Kaldırılan Hükümler)

- 1) 1947 Tarihli İslâm Camii Kanunu,
- 2) 1945 Tarihli İslâm’ın Gözetimine İlişkin kraliyet kararnamesi,
- 3) 1948 Tarihli İslâm’ın Gözetimine İlişkin kraliyet kararnamesi (2. sayı).

Madde 4: Bu kanunda;

“Cami”, Müslümanların dini vecibelerini ifa ettikleri, Cuma namazının düzenli olarak kılındığı ve İslâm dininin öğretildiği ibadet yeri olarak tanımlanır.

“Cami üyeliği”, İslâmî komitenin kararıyla camide üyelik olarak kabul edilen ve adı cami üyelikleri listesinde yer alan Müslüman kişiyi ifade eder; ancak, bu kişi aynı anda birden fazla camide görev yapamaz.

“İmam”, caminin dinî lideri olarak görev yapan kişiyi ifade eder.

“Hatip”, camide vaaz veren din adamını ifade eder.

“Bilâl”, Müslümanları dinî ibadetlere davet eden kişiyi ifade eder.

Madde 5: İçişleri Bakanı ve Kültür Bakanı, bu kanunun uygulanmasından sorumlu olup bakanlıklarının yetki ve görevleri kapsamında bu kanunun icrası için gerekli memurları atama ve bakanlık yönetmeliklerini, kuralları, tebliğleri ve emirleri çıkarma yetkisine sahiptir. Söz konusu yönetmelikler, kraliyet kararnamesinde yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer.

I. BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

Madde 6: Tayland’daki İslâmî işlerin yönetimi için kral tarafından bir Şeyhülislâm, lider olarak atanır. Başbakan, ülke genelindeki İl İslâm Komiteleri üyeleri tarafından

onaylanan ve Şeyhülislâm pozisyonuna uygun görülen kişinin ismini, kraliyet ataması için krala sunar.

Şeyhülislâmın seçimine ilişkin kurallar ve prosedürler, ilgili bakanlık yönetmeliklerinde belirtildiği şekilde uygulanacaktır.

Şeyhülislâmlık makamı için gerekli olan imkânlar, kraliyet kararnamesi ile belirlenecektir.

Madde 7: Şeyhülislâm, aşağıdaki niteliklere sahip olmalı ve herhangi bir yasaklı duruma tabi olmamalıdır:

- 1) Doğuştan Tayland vatandaşı ve Müslüman olmak,
- 2) Kırk yaşından küçük olmamak,
- 3) İslâm dini konusunda derin bilgi ve anlayışa sahip olmak,
- 4) İslâm'ın emirlerine sıkı sıkıya bağlı olmak,
- 5) Diğer din mensupları ile iyi ilişkiler geliştirmiş olmak,
- 6) Kral ve demokratik hükûmet rejimine sadakatle bağlı olmak,
- 7) İflas etmemiş olmak,
- 8) Küçük suçlar hariç, kesin bir mahkeme kararı ile hapis cezasına çarptırılmamış olmak,
- 9) Görevlerini yerine getiremeyecek derecede fiziksel veya zihinsel yetersizlik göstermemek ya da bakanlık tüzüğünde belirtilen bir hastalığa sahip olmamak,
- 10) Siyasi bir makamda görev yapmamak.

Madde 8: Şeyhülislâmın yetki ve görevleri şunlardır:

- 1) Devlet kurumlarına İslâm dini ile ilgili konularda danışmanlık yapmak ve görüş bildirmek,
- 2) İslâm hukuku hükümlerine ilişkin önerilerde bulunmak üzere nitelikli kişileri atamak,
- 3) Ay gözlemi sonucunu duyurmak ve dinî bayramları belirlemek üzere bir tebliğ yayınlamak,
- 4) İslâm hukuku hükümlerine uygun kararlar hakkında tebliğler yayınlamak.

Madde 9: Şeyhülislâmın görevi, aşağıdaki durumlarda sona erer:

- 1) Ölüm,

- 2) İstifa,
- 3) Niteliklerin yitirilmesi veya 7. madde kapsamındaki yasaklardan birine tabi olunması durumunda Kraliyet Kararnamesi ile görevden alınma.

Madde 10: Şeyhülslâm, Tayland Merkez İslâm Konseyi danışmanı, İl İslâm Komitesi üyesi ve Cami İslâm Komitesi üyesi olarak, bu konudaki kurallara uygun olarak cübbe giyme ve kralın adını taşıyan bir nişan takma hakkına sahiptir.

Madde 11: Uygun görüldüğü takdirde, Eğitim Bakanlığı, dinî çalışmalar, genel eğitim ve meslekî eğitim sağlamak üzere bir “İslâmî kolej” kurabilir.

II. BÖLÜM

CAMİLERİN KURULMASI VE KAPATILMASI

Madde 12: Camilerin inşası, kurulması, taşınması, birleştirilmesi ve tescili, ilgili Bakanlık Tüzüğünde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilir. Camilerin kurulması, birleştirilmesi ve feshedilmesi işlemleri Kraliyet Kararnamesi ile yayımlanır.

Madde 13: Yetkili bir memur tarafından tescili yapılan cami, tüzel kişilik statüsüne sahip olur. Caminin İslâm Komitesi, camiye üçüncü şahıslara karşı temsil eder. Bu bağlamda, Cami İslâm Komitesi, kendi adına hareket etmek üzere komite üyelerinden bir veya birkaçını görevlendirme yetkisine sahiptir.

Madde 14: Tüzel kişiliğe sahip bir cami, yetkili bir memura yapılacak fesih kaydı ile feshedilebilir. Birinci fıkra uyarınca feshedilen caminin tüm mal varlığı, tüzel kişiliğe sahip en yakın camiye devredilir. Ancak, bağış yoluyla elde edilen ve bağışçının aksine bir irade beyanında bulunduğu mallar bu hükmün kapsamına girmez.

Madde 15: Tescil edilmiş bir cami, tescil tarihinden itibaren doksan gün içinde beşinci bölüm hükümlerine uygun olarak Cami İslâm Komitesi üyelerinin seçimini gerçekleştirmek zorundadır.

III. BÖLÜM

TAYLAND MERKEZ İSLÂM KONSEYİ

Madde 16: Şeyhülslâmın başkanlık edeceği ve kral tarafından, İl İslâm Komitelerini temsilen atanan üyelerden oluşan bir “Tayland Merkez İslâm Konseyi” kurulacaktır. Konsey,

her il için bir üye ve şeyhülislâm tarafından seçilen, İl İslâm Komitelerini temsilen atanmış üye sayısının üçte birine tekabül eden, küsurat durumunda aşağıya yuvarlanan diğer üyelere oluşur.

İl İslâm komitelerinin temsilen üyelerinin seçimi ve birinci fıkraya göre diğer üyelerin seçimi, bakanlık yönetmeliklerinde belirtilen kurallara ve prosedürlere uygun olarak gerçekleştirilir.

Konsey, üyeleri arasından başkan yardımcısı, genel sekreter ve ihtiyaç duyulabilecek diğer pozisyonlar için seçim yapacaktır.

Madde 17: Tayland Merkez İslâm Konseyi'nin danışmanı, aşağıdaki niteliklere sahip olmalı ve herhangi bir yasaklı duruma tabi olmamalıdır:

- 1) 7 (2) ve (10) maddeler hariç diğer yasaklara tabi olmamak ve belirtilen niteliklere sahip olmak,
- 2) Otuz yaşını doldurmuş olmak.

Madde 18: Tayland Merkez İslâm Konseyi'nin yetki ve görevleri şunlardır:

- 1) Bu kanunun uygulanmasına ilişkin olarak İçişleri Bakanı ve Kültür Bakanı'na danışmanlık yapmak,
- 2) İl İslâm Komiteleri ve Cami İslâm Komiteleri'ne İslâm diniyle ilgili danışmanlık ve tavsiyelerde bulunmak,
- 3) Tayland Merkez İslâm Konseyi tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere alt komiteler oluşturmak,
- 4) İl ve Cami İslâm Komiteleri'nin mülklerinin yönetimi ve bunlardan elde edilecek yararlarla ilgili kuralları koymak,
- 5) İl İslâm Komiteleri ve Cami İslâm Komiteleri'nin çalışma prosedürlerini belirlemek, yönetimlerini kontrol etmek ve denetlemek,
- 6) İl İslâm Komitesinin bulunmadığı illerde, İl İslâm Komitesi'nin görevlerini yerine getirmek; bu bağlamda Tayland Merkez İslâm Konseyi, komşu bir ilin İslâm Komitesi'ni geçici olarak bu görevle yetkilendirebilir,
- 7) 41. madde uyarınca yapılan itirazları değerlendirmek ve karara bağlamak,
- 8) Tayland Merkez İslâm Konseyi Ofisi'nin mülk, belge ve gelir-gider kayıtlarını doğru ve eksiksiz şekilde tutmak,
- 9) İslâm dini ile ilgili bildirimler yayınlamak ve sertifikalar vermek,

- 10) Dinî faaliyetlerin ve İslâm eğitiminin düzenlenmesini teşvik etmek ve desteklemek,
- 11) İslâm dini ile ilgili konularda ilgili devlet kurumlarıyla koordinasyonu sağlamak,
- 12) Bu kanunda belirtilen diğer görevleri yerine getirmek.

Madde 19: Kral tarafından atanan Tayland Merkez İslâm Konseyi üyesi, altı yıllık bir süre için görev yapar ve yeniden atanabilir.

Bir üye, görev süresinin sona ermesiyle birlikte görevinden ayrılırsa, yeni atama için seçim süreci, görev süresinin sona erdiği tarihten itibaren doksan gün içinde gerçekleştirilir. Eğer yeni bir üye atanmazsa, mevcut üye, kral yeni bir üye atayana kadar geçici olarak görevine devam eder.

Madde 20: 19. madde uyarınca görev süresinin sona ermesi durumunun yanı sıra, Tayland Merkez İslâm Konseyi üyesi aşağıdaki hallerde görevinden ayrılır:

- 1) Ölüm,
- 2) İstifa,
- 3) Madde 17 kapsamındaki yasaklardan birine tabi olması veya diskalifiye edilmesi nedeniyle Tayland Merkez İslâm Konseyi kararıyla görevden alınması.

Görev süresinin sona ermesi dışında herhangi bir nedenle üyelik pozisyonunun boşalması durumunda, boşluğun doğduğu tarihten itibaren doksan gün içinde, bakanlık yönetmeliklerinde belirtilen kurallara ve prosedürlere uygun olarak yeni bir üye seçimi ve atanması yapılır. Ancak, kalan görev süresi yüz seksen günü geçmiyorsa, yeni bir üye seçimi yapılabilir veya yapılmayabilir. Atanan üye, yerine geçtiği kişinin kalan görev süresi boyunca görev yapar.

İçişleri Bakanlığı, görevi sona eren Tayland Merkez İslâm Konseyi üyesinin ismini kraliyet kararnamesinde yayımlar.

Madde 21: Tayland Merkez İslâm Konseyi toplantılarında yeterli çoğunluğun sağlanabilmesi için, mevcut üyelerin yarısının toplantıda hazır bulunması gereklidir.

Başkanın hazır bulunmaması veya görevlerini yerine getirememesi durumunda, başkan yardımcısı, başkan yerine görev yapar. Başkan ve başkan yardımcısı hazır

bulunmuyorsa veya görevlerini yerine getiremiyorsa, toplantıya katılan üyeler arasından bir üye başkanlık etmek üzere seçilir.

Toplantı kararları oy çokluğuyla alınır. Her üyenin bir oyu vardır. Oyların eşit olması durumunda, başkanlık eden üyenin belirleyici bir ek oyu bulunur. Ancak, Tayland Merkez İslâm Konseyi üyesinin görevden alınması kararı, mevcut üye sayısının dörtte üçünün oyuyla alınır.

Madde 22: Tayland Merkez İslâm Konseyi, tüzel kişilik statüsüne sahip bir ofise sahip olacak ve bu ofis, Konseyin işlerini yürütecektir. Tayland Merkez İslâm Konseyi, ofisi üçüncü kişilere karşı temsil edecektir. Bu bağlamda, Konsey, bir veya daha fazla üyesini kendi adına hareket etmek üzere yetkilendirmek için bir karar alabilir. Tayland Merkez İslâm Konseyi Genel Sekreteri, ofisin işlerinden sorumlu olacaktır.

IV. BÖLÜM

İL İSLÂM KOMİTESİ

Madde 23: İslâm dinine mensup kişilerin bulunduğu ve 13. madde uyarınca en az üç caminin yer aldığı herhangi bir ilde, Tayland Merkez İslâm Konseyi, o il için en az dokuz, en fazla otuz üyeden oluşan bir İl İslâm Komitesi kurulmasını ilan eder.

İl İslâm Komitesi üyelerinin seçimi ile ilgili olarak, İçişleri Bakanlığı, o ildeki imamların bakanlık tüzüğünde belirtilen kurallara ve prosedürlere uygun olarak seçimini sağlar.

Komite, üyeleri arasından başkan, başkan yardımcısı ve sekreter seçer ve gerekli olabilecek diğer pozisyonları belirler. İçişleri Bakanlığı, İl İslâm Komitesi'nin başkanı, başkan yardımcısı, sekreteri ve üyeleri olarak seçilen kişilerin isimlerini Kraliyet Kararnamesi ile yayımlar.

Madde 24: İl İslâm Komitesi üyesi, aşağıdaki niteliklere sahip olmalı ve herhangi bir yasaklı duruma tabi olmamalıdır:

- 1) Madde 17 uyarınca gerekli niteliklere sahip olmak ve herhangi bir yasaklama altında olmamak,
- 2) Seçim tarihinden önce en az bir yıl süreyle o ildeki bir camide görev yapmış olmak,

3) Seçim tarihinden önce en az bir yıl süreyle o ilde ikamet etmek.

Madde 25: İl İslâm Komitesi üyesi, altı yıllık bir süre için görev yapar. İl İslâm Komitesi üyeliğinde bir pozisyonun boşalması durumunda, bakanlık tüzüğünde belirtilen kurallar ve prosedürlere uygun olarak, boşalma tarihinden itibaren doksan gün içinde bu boşluğu doldurmak üzere yeni bir üye seçilir. Ancak, görev süresinin bitiminden yüz seksen gün önce pozisyon boşalırsa ve kalan üye sayısı seçilen üye sayısının yarısından az değilse, yeni üye seçimi yapılabilir veya yapılmayabilir. Seçilen üye, yerine geçtiği kişinin kalan görev süresi boyunca görev yapar.

Madde 26: İl İslâm Komitesi bulunan bir ilde, komite aşağıdaki yetki ve görevlere sahiptir:

- 1) İl valisine İslâm diniyle ilgili olarak danışmanlık sağlamak ve görüş bildirmek,
- 2) Tayland Merkez İslâm Konseyi tarafından yetkilendirilen İl ve diğer illerdeki Cami İslâm Komitelerinin faaliyetlerini denetlemek ve izlemek,
- 3) Cami İslâm Komitesi tarafından haksızlığa uğradığını düşünen bir cami üyeliğinin dilekçesini değerlendirip uzlaştırmak veya karara bağlamak,
- 4) Cami İslâm Komitelerinin üyelerinin seçim sürecini denetlemek ve sürecin düzenli ilerlemesini sağlamak,
- 5) Cami İslâm Komiteleri üyelerinin atanmasını ve görevden alınmasını değerlendirmek,
- 6) Madde 40 (4) uyarınca Cami İslâm Komiteleri üyelerinin soruşturmasını yürütmek ve görevden alınmalarını değerlendirmek,
- 7) Soruşturma süresince, Cami İslâm Komitesi üyesinin görevlerini askıya almak,
- 8) Bir caminin kurulmasını, taşınmasını, birleştirilmesini ve feshedilmesini değerlendirmek,
- 9) Boşalan bir makam için imam, hatip ve bilâl olarak görev yapacak kişilerin atanmasını değerlendirmek,
- 10) İslâmî hükümlere uygun olarak evlilik ve boşanmayı tascil eden belgeleri düzenlemek,
- 11) İslâmî hükümlere uygun olarak aile ve miras meseleleriyle ilgili bir anlaşmazlığı, talep üzerine uzlaştırmak,
- 12) İl İslâm Komitesi Ofisi'nin mülk, belge ve gelir-gider hesaplarını doğru, eksiksiz ve güncel bir şekilde tutmak ve çalışma sonuçlarını, mali durumu ve mülkleri her

yılın mart ayından geç olmamak üzere Tayland Merkez İslâm Konseyi'ne bildirmek,

13) İldeki İslâm işleriyle ilgili bildirimler yayınlamak ve sertifikalar vermek.

Madde 27: Madde 25 uyarınca görev süresinin sona ermesi durumunun yanı sıra, İl İslâm Komitesi üyesi aşağıdaki hallerde görevinden ayrılır:

- 1) Ölüm,
- 2) İstifa,
- 3) Diskalifiye edilmesi veya madde 24 uyarınca yasaklardan herhangi birine tabi olması nedeniyle Tayland Merkez İslâm Konseyi kararıyla görevden alınma.

İçişleri Bakanlığı, görevden ayrılan İl İslâm Komitesi üyesinin ismini kraliyet kararnamesinde yayımlar.

Madde 28: Madde 21'de yer alan hükümler, İl İslâm Komiteleri toplantılarına gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 29: İl İslâm Komitesi, tüzel kişilik statüsüne sahip bir ofise sahip olacak ve bu ofis, İl İslâm Komitesi'nin işleriyle ilgili görevleri yürütecektir. İl İslâm Komitesi, üçüncü kişilere karşı ofisin temsilcisi olarak hareket edecektir. Bu bağlamda, İl İslâm Komitesi, bir veya daha fazla üyesini kendi adına hareket etmek üzere yetkilendirmek için bir karar alabilir. İl İslâm Komitesi sekreteri, ofisin işlerinden sorumlu olacaktır.

V. BÖLÜM

CAMİ İSLÂM KOMİTESİ

Madde 30: Her cami için bir İslâm Komitesi oluşturulur ve bu komite;

- 1) İmam, başkan olarak,
- 2) Hatip, başkan yardımcısı olarak,
- 3) Bilâl, ikinci başkan yardımcısı olarak,

Diğer üyeler, caminin müminler toplantısında belirlenen sayıda, altıdan az ve on ikiden fazla olmamak kaydıyla seçilir.

Yirmi beş yaşını doldurmuş olan caminin müminleri, birinci fıkrada belirtilen görevleri yürütecek kişilerin seçiminde bir araya gelir. Caminin İslâm Komitesi, 30 (4)

madde uyarınca bir üyeyi sekreter, bir üyeyi sicil memuru ve bir üyeyi de hazinedar olarak seçer ve gerekli görülen diğer görevler için üyeleri belirler.

İl İslâm Komitesi Başkanı veya başkan tarafından görevlendirilen bir İl İslâm Komitesi üyesi, cami müminleri toplantısına başkanlık eder ve seçilen üyeleri İl İslâm Komitesi'ne değerlendirilmek ve onaylanmak üzere sunar. Bu süreç, Tayland Merkez İslâm Konseyi tarafından belirlenen kurallara uygun olarak yürütülür.

Madde 31: İmamlar, hatipler ve bilâller aşağıdaki niteliklere sahip olmalı ve herhangi bir yasaklı duruma tabi olmamalıdır:

- 1) 17. maddede belirtilen niteliklere sahip olmak ve yasaklı duruma düşmemek,
- 2) Kur'an'ı doğru bir şekilde okuyabilmek,
- 3) İslâmî emirler doğrultusunda dinî faaliyetleri doğru bir şekilde yönetebilmek,
- 4) Vaaz verme yeteneğine sahip olmak,
- 5) Seçim tarihinden önce en az doksan gün boyunca o caminin üyeliği olmak.

İmamlar, hatipler ve bilâller, rahip veya din adamı statüsünde kabul edilmezler. Bu görevlerden ayrılma, Tayland Merkez İslâm Komitesi tarafından belirlenen kurallara uygun olarak gerçekleştirilir.

Madde 32: 30 (4) madde uyarınca seçilecek üyeler, aşağıdaki niteliklere sahip olmalı ve herhangi bir yasaklı duruma tabi olmamalıdır:

- 1) 17. madde uyarınca gerekli niteliklere sahip olmak ve yasaklı duruma düşmemek,
- 2) Seçim tarihinden önce en az doksan gün süreyle o caminin üyeliği olmak,
- 3) Seçim tarihinden önce en az doksan gün süreyle o caminin bulunduğu ilde ikamet etmek.

Madde 33: İmam, hatip veya bilâl makamının boşalması durumunda, boşalma tarihinden itibaren yüz seksen gün içinde boşluğu dolduracak bir kişinin seçilmesi için 30. maddede öngörülen prosedür uygulanır.

Madde 34: 30 (4) madde uyarınca seçilen üyeler, dört yıllık bir süre için görev yaparlar. Üyelik pozisyonunun boşalması durumunda, boşalma tarihinden itibaren yüz seksen gün içinde boşluğu dolduracak yeni bir üye seçimi için 30. maddede belirtilen prosedür uygulanır. Ancak, pozisyonun İl İslâm Komitesi tarafından 40 (4) madde kapsamında alınan bir görevden alma kararı sonucu boşalması ve boşalan kişinin 41. madde uyarınca Tayland

Merkez İslâm Konseyi'ne itirazda bulunması durumunda, yüz seksen günlük süre Tayland Merkez İslâm Konseyi'nin bu konudaki kararını verdiği tarihten itibaren başlar.

Eğer üyelik pozisyonu görev süresinin sona ermesinden önceki yüz seksen gün içinde boşalırsa, boşluğu dolduracak yeni bir üye seçimi yapılabilir veya yapılmayabilir. Boşluğu doldurmak üzere seçilen üye, yerine geçtiği kişinin kalan görev süresi boyunca görev yapar.

Madde 35: Cami İslâm Komitesi'nin yetki ve görevleri şunlardır:

- 1) Camiyi ve caminin mal varlıklarını korumak,
- 2) Caminin düzenli bir şekilde faaliyet göstermesini sağlamak amacıyla caminin iç kurallarını belirlemek,
- 3) İslâmî emirlerle ve yasayla çelişmediği sürece, Tayland Merkez İslâm Konseyi ve İl İslâm Komitesi'nin öneri ve talimatlarını uygulamak,
- 4) Müminlerin dinî faaliyetlerini yerine getirmelerini desteklemek ve İslâmî emirler doğrultusunda uyumu ve karşılıklı yardımlaşmayı teşvik etmek,
Bir Müslümanın caminin üyeliği olarak kabul edilmesi için karar almak ve kabul etmek,
- 5) Dinî faaliyetlerin doğru ve eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla caminin müminlerine kolaylık ve eğitim sağlamak,
- 6) Talep üzerine, caminin müminleri arasındaki anlaşmazlıkları uzlaştırmak,
- 7) Caminin müminlerine ilişkin kayıtları hazırlamak, tutmak ve bu kayıtları denetleyerek güncel ve doğru bir şekilde muhafaza etmek,
- 8) Yapılan bir soruşturma sonucunda, İslâmî emirlere aykırı davrandığı veya bu emirlere uygun hareket etmediği tespit edilen bir müminin ismini kayıtlardan çıkarmak,
- 9) Caminin doğru ve eksiksiz mal varlığı, belge ve gelir-gider hesaplarını hazırlamak ve her yıl mart ayı sonuna kadar bu bilgileri İl İslâm Komitesi'ne rapor etmek,
- 10) Hilâlin (ayın) gözlemine sağlamak ve gözlem sonuçlarını İl İslâm Komitesi'ne bildirmek,
- 11) İslâmî emirlere uygun eğitim faaliyetlerini teşvik etmek ve düzenlemek.

Madde 36: 35 (9) madde uyarınca kaydı silinen bir cami üyeliği, silme işleminin duyurulduğu tarihten itibaren otuz gün içinde İl İslâm Komitesi'ne itiraz etme hakkına sahiptir. İl İslâm Komitesi, itirazın alındığı tarihten itibaren yüz yirmi gün içinde itirazı değerlendirip kararını verir. İl İslâm Komitesi'nin kararı kesindir.

Birinci fıkrada belirtilen itirazın dosyalanması, değerlendirilmesi ve karara bağlanması süreci, Tayland Merkez İslâm Konseyi tarafından belirlenen kurallara uygun olarak yürütülür.

Madde 37: İmamın yetki ve görevleri şunlardır:

- 1) İslâmî emirler doğrultusunda görevlerini yerine getirmek,
- 2) Cami personelinin görevlerini düzenli bir şekilde yerine getirmelerini sağlamak, denetlemek ve tavsiyelerde bulunmak,
- 3) Cami mensuplarına, dinî emirler ve yasaya uygun şekilde doğru davranışlar sergilemeleri konusunda rehberlik etmek,
- 4) Müslümanların dinî ibadetlerini yerine getirmelerini kolaylaştırmak,
- 5) Cami mensuplarına İslâmî doktrin konusunda eğitim ve öğretim vermek.

Madde 38: Hatip, İslâmî emirler doğrultusunda caminin müminlerine hutbe vermekle görevlidir.

Madde 39: Bilâl, Müslümanları, İslâmî emirler doğrultusunda zamanında dinî ibadetleri yerine getirmeye davet etmek ve bildirmekle görevlidir.

Madde 40: Cami İslâm Komitesi üyesi, aşağıdaki durumlarda görevinden ayrılır:

- 1) Cami İslâm Komitesi'nin diğer üyeleri için 30 (4) madde ve 34. maddea birinci fıkrası uyarınca görev süresinin dolması,
- 2) Ölüm,
- 3) İstifa,
- 4) Diskalifiye edilmesi veya Madde 32 uyarınca yasaklardan herhangi birine tabi olması nedeniyle İl İslâm Komitesi'nin kararıyla görevden alınması,
- 5) Madde 30'un ikinci fıkrası uyarınca, caminin müminlerinin yarısından fazlasının İl İslâm Komitesi'ne görevden alma dilekçesi vermesi ve İl İslâm Komitesi'nin bir soruşturma yaparak görevden alınması,
- 6) İl İslâm Komitesi'nin yürüttüğü bir soruşturma sonucunda, camiye utanç getirecek şekilde davrandığının, görevlerini yerine getirmede ihmalkâr davrandığının, camiye kamu düzenine veya İslâm dininin ilkelerine aykırı şekilde işlediğinin veya camiye zarar verebilecek bir eylemde bulunduğu tespit edilmesi ve İl İslâm Komitesi tarafından görevden alınma kararı verilmesidir.

Soruşturma sonucunda, uygunsuz davranışın görevden alınmayı gerektirmediği tespit edilirse, İl İslâm Komitesi ilgili kişiyi denetim altına alma kararı alabilir.

Madde 41: 40 (4), (5) ve (6) maddeleri uyarınca görevden alınan bir Cami İslâm Komitesi üyesi, emrin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Tayland Merkez İslâm Konseyi'ne itiraz etme hakkına sahiptir. Tayland Merkez İslâm Konseyi, itirazın alındığı tarihten itibaren doksan gün içinde itirazı değerlendirip karara bağlar. Tayland Merkez İslâm Konseyi'nin kararı kesindir. Birinci fıkra uyarınca itirazın dosyalanması ve değerlendirilmesi süreci, Tayland Merkez İslâm Konseyi tarafından belirlenen kurallara uygun olarak yürütülür.

Madde 42: 21. maddede yer alan hükümler, Cami İslâm Komitesi toplantılarına gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Madde 43: Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte şeyhülislâmlık görevini yürüten kişi, 9. madde uyarınca görev süresinin sona ermesine kadar görevde kalmaya devam edecektir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Tayland Merkez İslâm Konseyi üyeleri ve İl İslâm Komiteleri üyeleri, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl boyunca görevlerine devam edecektir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Cami İslâm Komiteleri üyeleri de, 40. madde uyarınca görev sürelerinin sona ermesine kadar görevlerini sürdüreceklerdir.

Madde 44: 1947 tarihli İslâm Cami Kanunu uyarınca kayıtlı olan bir cami, bu kanunun 13. madde uyarınca cami olarak kabul edilecektir.

Madde 45: 1945 tarihli İslâm Dininin Himayesine Dair kraliyet kararnamesi uyarınca kurulan "Tayland İslâm koleji," bu kanun uyarınca bir İslâm koleji olarak kabul edilecektir.

Madde 46: 1947 tarihli İslâm Cami Kanunu ve 1945 tarihli İslâm Dininin Himayesine Dair kraliyet kararnamesi uyarınca çıkarılmış olan tüm bakanlık yönetmelikleri, kuralları, bildirimleri ve emirleri, bu Kanun uyarınca yeni bakanlık yönetmelikleri, kuralları, bildirimleri ve emirleri yürürlüğe girene kadar, gerekli değişiklikler yapılarak uygulanmaya devam edilecektir. Ancak bu geçiş süresi, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yılı aşmamalıdır.

IV. TAYLAND MEDENİ VE TİCARET KANUNU (1.-6. KİTAPLAR), CEZA KANUNU VE HAKSIZ SÖZLEŞME KOŞULLARI

BEŞİNCİ KİTAP

AİLE

BİRİNCİ KISIM

EVLİLİK

BİRİNCİ BÖLÜM

NİŞAN

Madde 1435- Erkek ve kadının nişan yapabilmesi için her ikisinin de on yedi yaşını doldurmuş olması gerekir.

Birinci fıkraya aykırı davrananların nişanı ise geçersizdir.

Madde 1436- Reşit olmayanların nişan yapabilmeleri için aşağıdaki kişilerin rızasını almaları gerekir:

- (1) Baba ve anne: her ikisi sağ olma durumunda.
- (2) Baba ya da anne: anne ya da babanın ölmesi durumunda, velâyet hakkını iptal etme durumunda, rıza verebilecek bir durumda değilse veya reşidin durumu, anne ve babadan rıza talep etmeye elverişli değilse
- (3) Evlatlık alan kişi: reşit olan kişi evlat edinilmişse
- (4) Veli: (1) (2) ve (3) uyarınca rıza verebilecek hiç kimse yoksa veya bu kişi velâyeti iptal etmiş durumda ise

Reşit olmayanlar, bahsedilen kişilerin rızası olmadan nişan yaparlarsa nişanları geçersiz sayılır.

Madde 1437- Nişan, erkeğin kadınla evleneceğine dair kanıt olarak malını teslim etmesiyle veya devretmesiyle tamamlanır. Nişanlandıktan sonra kadına verilen mallar kadının hakkı olur.

Mehir, erkeğin, evlenmeyi kabul eden kadın karşılığında, şartlara göre kadının ailesine, kadını evlatlık alan kişiye veya kadının velisine verdiği mülktür. Şayet evlilik, kadın

yüzünden veya kadının sorumluluk alması gereken bir mesele yüzünden gerçekleşmiyorsa, erkek mehri geri alabilir.

Nişanda verilen hediyeler veya mehirin geri verilmesi gerektiğinde, 412. ve 418. maddeler ilişkilendirilerek gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1438- Nişan, mahkemenin zorlamasıyla evlilik gerçekleştirme nedeni değildir. Sözleşmenin ihlali durumunda para cezası ödeneceğine dair yapılan sözleşmeler geçersizdir.

Madde 1439- Nişan yapıldıktan sonra taraflardan herhangi biri sözleşmeyi ihlal ederse, karşı taraf tazminat talebinde bulunma hakkına sahiptir. Şayet nişan sözleşmesini ihlal eden kişi kadın ise, nişanda verilen mallar erkeğe geri iade edilir.

Madde 1440- Tazminat aşağıdaki şekilde talep edilir:

(1) Erkeğin veya kadının vücuduna zarar verilmesi veya itibarının kaybedilmesinden dolayı tazminat talep edilir.

(2) Nişanlı, ebeveyn veya ebeveyn sıfatıyla hareket eden kişi, evliliğe hazırlanmak için harcama yapmış veya borçlanmışsa, iyi niyetle ve uygun şekilde olmak şartıyla erkekten uygun bir bedel ile tazminat isteyebilir.

(3) Nişanlı, ileride evleneceğine dair mülk, meslek veya yapılacak iş ile alâkalı yönettiği zararları tazmin edebilir.

Şayet kadının tazminat alma hakkı olması durumunda, mahkeme nişanda verilen malların bütünü veya yarısına tazminat olarak karar verebilir ya da nişanda verilen mallar dışında ayrı bir tazminat icra ettirebilir.

Madde 1441- Nişanlılardan biri evlenmeden önce ölürse, diğer taraf tazminat talep edemez. Erkek veya kadın ölürse, kadın veya kadının tarafı nişanda verilen malları ve mehri erkeğe iade etmek zorunda değildir.

Madde 1442- Erkeğin kadınla evlenmemesine ilişkin önemli bir sebep ortaya çıktığında, erkek, nişan sözleşmesini feshetme ve kadına verilen malları geri talep etme hakkına sahiptir.

Madde 1443- Kadının erkekle evlenmemesine ilişkin önemli bir sebep ortaya çıktığında, kadın, nişan sözleşmesini feshetme ve erkekten alınan malları geri vermeme hakkına sahiptir.

Madde 1444- Nişanlandıktan sonra taraflardan biri kötü bir eylem nedeniyle nişanlılığın sonlandırılmasına sebep olursa, bu kişi nişan sözleşmesini ihlal etmiş sayılır. Nişan sözleşmesini fesheden kişi, tazminat ödemekle yükümlüdür.

Madde 1445- Bir kişi, erkek ve kadının nişanlı olduğunu bilerek veya bilmesi gerektiği halde nişanlı ile cinsî münasebete girerse, Madde 1442 ve 1443'e dayanarak, nişan sözleşmesi feshedildikten sonra bu kişiden tazminat talep edilebilir.

Madde 1446- Bir kişi, erkek ve kadının nişanlı olduğunu bilerek veya bilmesi gerektiği halde nişanlıya tecavüz ederse, nişan sözleşmesi feshedilmeksizin bu kişiden tazminat talep edilebilir.

Madde 1447- Mahkeme, ödenmesi gereken tazminata, gerçekleşen eylemden hareketle karar verir.

Birinci paragraftaki tazminat talepleri, 1440 (2) madde kapsamındaki tazminat dışında, devredilemez ve mirasçılara geçemez. Ancak bu hak yazılı olarak kabul edilmişse ve kötü eyleme maruz kalan kişi bu haktan dolayı dava açmışsa, tazminatı devretme veya mirasçılara geçirme hakkına sahip olabilir.

Madde 1447/1, 1439.madde uyarınca tazminat talebi için davanın zamanaşımı süresi, sözleşmenin ihlal edildiği tarihten itibaren altı aydır.

1442.madde uyarınca tazminat talebi için davanın zamanaşımı, hadisenin öğrenilmesinden sonra altı aydır veya bu kötü eylem bilindiğinde nişanlı taraflar sözleşmeyi fesheder. Ancak olayın bilinmesinin üzerinden beş yıl geçmemelidir.

1445 ve 1446. maddeler uyarınca tazminat talebi için davanın zamanaşımı, erkeğin hadiseyi öğrendikten sonra altı aydır. Tazminat talebinde bulunabilmek için diğer erkeğin eylemini ve kimin tazminat ödeyeceğini bilmesi gerekir. Ancak bu eylemin üzerinden beş yıl geçmemesi gerekmektedir.

Madde 1447/2- 1439.madde uyarınca nişanda verilen malların geri istenmesi, nişan sözleşmesinin feshinden itibaren altı aydır.

1442. madde uyarınca tazminat talebi için davanın zamanaşımı süresi, sözleşmenin ihlal edildiği tarihten itibaren altı aydır.

İKİNCİ BÖLÜM

EVLİLİK KOŞULLARI

Madde 1448- Evlilik, ancak erkek ve kadının on yedi yaşını doldurmuş olmaları hâlinde gerçekleşebilir. İstisnâî durumlarda ise, mahkeme kararıyla evlenebilirler.

Madde 1449- Bir erkek veya kadın zihinsel olarak yetersiz ise veya mahkeme kararıyla tam ehliyetli sayılmıyorsa, evlilik yapılamaz.

Madde 1450- Kadın veya erkeğin yukarıya veya aşağıya doğru devam eden kan bağı varsa veya aynı baba ya da anneden kardeş iseler, evlilik yapamazlar. Meşru bir akraba olup olmadığına bakılmaksızın, bu akrabalığın kan bağıyla olup olmadığı göz önüne alınır.

Madde1451- Evlat edinen ve evlat edilen, birbiri ile evlenemez.

Madde1452- Bir erkek veya kadın, evli iken başka biriyle evlenemez.

Madde1453- Kocasını ölmüş veya evliliği herhangi bir nedenle sona ermiş bir kadın, evliliğin sona ermesinden sonra üç yüz on günden az bir süre geçmedikçe yeniden evlenemez. Ancak şu şartların gerçekleşmesi hâlinde yeniden evlenebilir:

- (1) O sırada doğum yapmış olmak.
- (2) Eski eşiyle tekrar evlenmek.
- (3) Hamile olmadığına dair bir doktor tarafından verilen tıbbi bir rapora sahip olmak.
- (4) Evliliğe izin veren bir mahkeme kararına sahip olmak.

Madde 1454- Evlenecek reşit olmayan çocuklar için, Madde 1436 hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde1455- Evliliğe izin verilebilir, ancak evlilik belgesinde aşağıdaki şartların bulunması gerekmektedir:

- (1) Evlenirken evlilik belgesinin imzalanması.
- (2) Evlilik onay belgesinde her iki tarafın kimlik bilgilerinin belirtilmesi ve evliliğe onay veren kişinin imzasının bulunması.
- (3) Gerekli durumlarda, en az iki tanık huzurunda sözlü onayın verilmesi.

Onay verildikten sonra geri alınamaz.

Madde 1456- Madde 1454 uyarınca, onay verme yetkisi olan bir kimse yoksa, var olduğu halde onay vermek istemiyorsa, onay verebilecek durumda değilse veya reşit olmadığı

için onay vermeye yetkili değilse, reşit olmayan kişi mahkemeye başvurarak evlilik için izin talep edebilir.

Madde 1457- Bu madde gereğince, evlilik ancak evlilik kaydı yapıldıktan sonra gerçekleşir.

Madde 1458- Evlilik, ancak kadın ve erkeğin karı koca olmayı kabul ettikten sonra, bu rıza beyanını sicil memuru huzurunda yapmaları ve sicil memurunun da bu rıza beyanını kaydetmesi ile gerçekleşir.

Madde 1459- Yurtdışında evlilik yapacak Tayland uyruklu kişiler arasında veya taraflardan biri Tayland vatandaşı ise, Tayland yasaları veya o ülkenin yasaları uyarınca evlilik yapabilirler.

Şayet Tayland yasalarına göre evlilik yapmak isterlerse, evlilik kaydı büyükelçilik veya konsolosluk memuru tarafından yapılır.

Madde 1460- Kayıt memuru huzurunda evlilik yapılamayacak özel bir durum varsa, taraflardan birinin veya her ikisinin ölüm tehlikesi altında olması veya savaş meydanında bulunması durumunda, erkek ve kadın, reşit olan birinin huzurunda evlenmek istediklerine dair beyanda bulunmalıdır. Reşit olan kişi, her ikisinin evlendiğine dair delil olarak bu beyanı kayda alır. Daha sonra çift, doksan gün içinde bu delili sicil memuruna göstererek kaydettirir. Evlilik cüzdanında evlenme tarihi, yeri ve özel durumu kaydettirirler. Bu şekilde, evlenmeye karar verdikleri gün, sicil memurunun huzurunda evlilik yaptıkları gün olarak kabul edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARI-KOCA İLİŞKİSİ

Madde 1461- Karı koca, birlikte yaşamalıdır.

Ayrıca, karı koca, kendi yetenekleri ve durumlarına göre birbirlerini desteklemelidir.

Madde 1462- Karı koca mutlu bir şekilde birlikte yaşayamıyorsa ve birlikte yaşanan süre boyunca bedensel veya zihinsel zarar meydana geliyorsa, zarar gören taraf mahkemeye başvurarak, içinde bulunduğu durum devam ettiği sürece karşı taraftan ayrı kalmak için izin talep edebilir. Bu durumda mahkeme, bir tarafın diğer tarafa ödemesi gereken nafaka miktarını koşullara göre belirleyebilir.

Madde 1463- Mahkeme, taraflardan birinin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olduğuna hükmetmiş ve diğer tarafa vesâyet yetkisini kullanma kararı vermişse, ancak taraflardan biri bu durumdan çıkar sağlama arayışına girerse veya özel bir durum söz konusuysa, mahkeme savcının kararı doğrultusunda onun yerine vasi atayabilir.

Madde 1464- Bir eşin akıl hastası olması hâlinde, mahkemenin ona ehliyetsiz kararı verip vermediğine bakılmaksızın, diğer eş ona bakmakla yükümlüdür. Şayet bakmıyorsa ve 1461. madde ikinci fıkra uyarınca fiziksel veya zihinsel zarara neden olabilecek bir durumda veya maddî hasara yol açabilecek bir durumda ise, bu şahıs veya varsa vasisi, 28. madde uyarınca diğer taraftan nafaka talep edebilir. Mahkemeden, akıl hastası olan kimse için koruma kararı çıkartabilir.

Birinci fıkra uyarınca nafaka talebinde bulunulduğunda, mahkeme akıl hastası olan kişi hakkında henüz ehliyetsiz kararı vermemişse, aynı davada diğer eş, akıl hastası olan eşinin ehliyetsiz olduğuna hükmedilmesini talep edebilir. Mahkeme, uygun gördüğü şekilde kendisini veya başkasını vasi olarak atayabilir. Akıl hastası olan eş için ehliyetsiz kararı verildiyse, eski vasi yerine başka bir vasi de atayabilir.

Akıl hastası olan eş için nafaka talep etmeden koruma isteniyorsa, mahkemeden akıl hastası olan eş için ehliyetsiz kararı talep etme zorunluluğu yoktur ve yeni bir vasi talep edilmeyebilir. Ancak, mahkeme, talep edilen koruma yöntemi ile ilgili olarak bir vasi atanmasını veya yeni bir vasi gerektiğini öngörürse, ikinci fıkroda belirtilen şekilde karar verir ve daha sonra uygun gördüğü şekilde koruma emri verir.

Madde 1464/1- 1464.madde kapsamındaki karar aşamasında, bir talep olması hâlinde, mahkeme geçici olarak akıl hastası olan eş için uygun gördüğü şekilde nafaka vermeye ve koruma yöntemine hükmedebilir. Eğer âcil bir durum söz konusuysa, Medeni Kanun uyarınca âcil durum taleplerine ilişkin hükümler uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARI KOCA ARASINDA MÜLKİYET

Madde 1465- Karı koca, evlenmeden önce mülkle ilgili özel bir anlaşma yapmadıysa, mülkleri ile ilgili hükümler aşağıdaki şekilde uygulanacaktır:

Evlilik öncesi sözleşmedeki herhangi bir ifade kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı ise veya mülkle ilgili diğer ülkelerin yasalarının uygulanması gerektiği belirtilmişse, bu ifadeler geçersizdir.

Madde 1466- Evlilik öncesi anlaşmalar, evlilik cüzdanına kaydedilmemişse, eşlerin imzası yoksa, en az iki tanık huzurunda yapılmamışsa ve evlilik cüzdanında böyle bir anlaşma olduğuna dair bir kayıt bulunmuyorsa, geçersizdir.

Madde 1467- Evlilik sonrası, mahkeme tarafından onaylanmadıkça evlilik öncesi anlaşmalar değiştirilemez.

Mahkeme, evlilik öncesi anlaşmayı iptal etmeye karar verdiğinde, bu kararı evlilik cüzdanına kaydettirmek üzere sicil memuruna bildirir.

Madde 1468- Evlilik öncesi sözleşmenin içeriği mahkeme kararıyla değiştirilmiş veya iptal edilmiş olsa bile, iyi niyetle hareket eden üçüncü kişilerin hakları korunur.

Madde 1469- Evlilik sırasında karı-koca arasında herhangi bir mülkle ilgili sözleşme yapıldıysa, taraflardan biri bu sözleşmeyi, karı-koca oldukları dönemde veya boşandıktan sonra bir yıl içinde feshedebilir. Ancak, iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları korunur.

Madde 1470- Karı-koca, kişisel mallar dışında kalan tüm malları ortak mülkiyet olarak kabul eder.

Madde 1471- Kişisel mallar şunlardır:

- (1) Her iki tarafın da evlilikten önce sahip olduğu mallar
- (2) Kişisel mallar, giyim, rütbeye göre takılar veya mesleği için gerekli araç ve gereçler
- (3) Taraflardan birinin, evlilik sırasında miras veya hediye yoluyla elde edilen malları

(4) Nişanda verilen hediyeler

Madde 1472- Kişisel mallar başka bir malla değiştirildiğinde, diğer mallar satın alındığında veya o mallar satılarak paraya dönüştürüldüğünde, elde edilen mal veya para kişisel mal olarak kabul edilir.

Kısmen veya tamamen yok edilen kişisel malların yerine elde edilen diğer mal veya para da kişisel mal olarak kabul edilir.

Madde1473- Her eş, kendi malını kendisi yönetecektir.

Madde 1474- Ortak mallar şunlardır:

- (1) Eşlerin, evlilik süresince elde ettiği mallar.
- (2) Taraflardan birinin, evlilik süresince vasiyetname veya ortak mülkiyet olarak yazılı bir belge ile edindiği mallar.
- (3) Kişisel mallardan elde edilen kâr.

Bir mal, kural olarak, ortak mal kabul edilir.

Madde 1475- 456.madde uyarınca, herhangi bir mülkün ortak mülkiyet olarak kabul edilebilmesi için, karı-kocanın isteğiyle düzenlenen bir belgede bu mülkün ortak mülkiyet olduğu açıkça belirtilmelidir.

Madde 1476- Karı koca, aşağıdaki durumlarda ortak mülkiyeti birlikte veya karşı tarafın rızasıyla yönetmelidir:

(1) Satılması, takas edilmesi, konsinye satış yapılması, kiralanması, ipotek edilmesi, ipoteğin serbest bırakılması veya ipoteğe konu olabilecek gayrimenkul ve taşınır malların devredilmesi.

(2) İkamet hakları, intifa hakkı veya taşınmaz mal üzerindeki yükümlülüğün irtifakı nedeniyle taşınmaz malları kısmen veya tamamen tesis etmek veya sona erdirmek.

(3) Üç yıldan fazla taşınmaz mala kira verilmesi.

(4) Borç verilmesi.

(5) Hediye verilmesi; ancak ailenin maddî durumu uygun olmak şartıyla hayır, sosyal amaçlı veya ahlaki görev için verilmesi.

(6) Uzlaşma yapılması.

(7) Anlaşmazlığın mahkeme yoluyla çözülmesi.

(8) Mülkün, memur veya mahkemeye teminat olarak verilmesi.

Birinci fıkrada belirtilen haller dışında, ortak mülkiyetin yönetimini, karı veya koca karşı tarafın izni olmadan yapabilir.

Madde 1476/1- Karı-koca, Madde 1465 ve Madde 1466 uyarınca evlilik öncesi anlaşma yapmışlarsa, Madde 1476'da belirtilen yönetim esaslarını tamamen veya kısmen uygulayabilirler. Ancak bu durumda, ortak mülkiyetin yönetimi, evlilik öncesi sözleşmelerde belirtildiği şekilde olacaktır.

Evlilik öncesi sözleşmelerde, Madde 1476 uyarınca mülk yönetimi kısmen belirtilmişse, ortak mülkiyetin yönetimi yine Madde 1476'da belirtildiği gibi olacaktır.

Madde 1477- eşler, ortak mülkiyeti yönetmek ve ortak mülkiyetin yararlarını korumak için dava açma hakkına sahiptirler. Dava açılmasından, savunmadan ve dava sürecinden doğan borçlar, karı-kocanın ortak borcu olarak kabul edilir.

Madde 1478- Taraflardan birinin, mülkiyet yönetimi ile ilgili diğer tarafın rızasını alması gerektiğinde ve bu rıza verilmediğinde, imza reddedildiğinde veya rıza verebilecek durumda olunmadığında, diğer taraf mahkemeden izin talep edebilir.

Madde 1479- Karı-koca, karşılıklı rıza gerektiren ortak bir iş yapıyorsa ve bu iş yasal olarak yazılı yapılması gerekiyor ya da yetki tescil edilmesi gerekiyorsa, bu onay yazılı olarak yapılmalıdır.

Madde 1480- Madde 1476 uyarınca ortak olarak veya diğer tarafın rızasıyla yönetilmesi gereken ortak mülkiyetin yönetiminde, bir eşin tek başına veya diğer eşin rızası olmaksızın hukukî bir işlem yapması hâlinde, diğer taraf mahkemeye başvurarak bu işlemi iptal ettirebilir. Ancak, bir eş bu tür hukukî işlemi yapmak için diğer taraftan onay almışsa ve iyi niyetle hareket etmişse, tazminat ödeyeceğini temin etmişse iptal edilemez.

Birinci fıkra uyarınca hukukî işlemin iptali için, eylem gerekçesinin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde veya eylemin gerçekleştirildiği tarihten itibaren on yıl içinde dava açılması gerekir.

Madde 1481- Karı veya kocanın her biri, ortak mülkiyetten kendi mülkünü aşan bir vasiyetname yapma yetkisine sahip değildir.

Madde 1482- Karı veya koca, herhangi birinin ortak mülkiyeti tek başına yönetme yetkisine sahip olması durumunda, diğer eş de haneyi yönetme ve ailenin temel ihtiyaçlarını karşılama yetkisine sahiptir. Bu tür giderler, ortak mülkiyeti ve her iki tarafın özel mülkünü bağlayacaktır. Karı veya koca, evi yönettiğinde veya ailenin temel ihtiyaçlarını karşıladığında zarar meydana geliyorsa, karşı taraf mahkemeye başvurarak bu hakkı yasaklama veya kaldırma talebinde bulunabilir.

Madde 1483- Karı veya kocadan biri, tek taraflı olarak ortak mülkiyeti yönetme yetkisine sahip ise ve bu durumda ortak mülkiyete zarar verilecekse veya zarar veriliyorsa, diğer taraf bu eylemi durdurması için mahkemeden talepte bulunabilir.

Madde 1484- Ortak mülkiyeti yönetme yetkisine sahip olan taraf aşağıdaki durumlarda hareket ederse:

- (1) Ortak mülkiyeti yönetirken mülke zarar vermek.
- (2) Diğer tarafa nafaka vermemek.
- (3) İflas etmek veya ortak mülkiyetin yarısından fazlası kadar borçlanmak.
- (4) Makul bir gerekçesi olmaksızın diğer eşin ortak mülkiyet yönetimini engellemek.
- (5) Ortak mülkiyete zarar verecek bir durumda bulunmak.

Bu durumlarda, diğer eş mahkemeden kendisine tek yönetici olmasını veya ortak mülkiyetin ayrılmasını emretmesini isteyebilir.

Birinci fıkra uyarınca, talep olması hâlinde, ortak mülkiyeti uygun şekilde yönetmek için mahkeme geçici koruma yöntemlerini belirleyebilir. Şayet âcil bir durum söz konusu ise, Medeni Usul Kanunu uyarınca âcil durum talebi hükümleri uygulanır.

Madde 1484/1 Mahkeme, Madde 1482, Madde 1483 veya Madde 1484 uyarınca karı veya kocanın ortak mülkiyet yönetme yetkisini yasaklayan veya sınırlayan bir karar çıkardıysa, ancak hâl ve durum değiştiğinde taraflar, mahkemeden bu ortak mülkiyet yönetme yetkisini yasaklayan veya sınırlayan kararı iptal etmesini veya değiştirmesini talep edebilirler.**Madde 1485-** Karı veya koca, kendisini ortak mülkiyet yöneticisi yapmak istiyor veya herhangi bir konuya katılıp yönetmesinin daha yararlı olacağını düşünüyorsa mahkemeye başvurabilir.

Madde 1486- Mahkeme, Madde 1482 ikinci fıkra, Madde 1483, Madde 1484, Madde 1484/1 veya Madde 1485 uyarınca talepte bulunan kişinin faydası için veya Madde 1494,

Madde 1492/2 veya Madde 1598/17 uyarınca karı veya koca iflastan beraat etmişse, evlilik cüzdanına kaydedilmesi için sicil memurunu bilgilendirir.

Madde 1487- Karı-koca iken hiçbir taraf, karşı tarafın mülkünü ele geçiremez veya donduramaz. Ancak, karı-koca arasında öngörülen görevleri yerine getirmek veya haklarını korumak için açılmış bir davada mülke el konulması veya dondurulması istisnadır. Bu konuda eşler birbirlerine yasal olarak dava açabilir. Bu ele geçirme süresince ödenecek mahkeme masrafları için karşı taraf nafaka talep edebilir.

Madde 1488- Karı veya koca, evlilikten önce ya da evlilik sırasında yarattığı borçları şahsen ödemekle yükümlü ise, önce kişisel mülkiyeti ile borçları ödenir. Yeterli olmadığı durumlarda ise kendisine düşen ortak mülkiyet payından ödeme yapar.

Madde 1489- Karı-koca müşterek borçlu ise, borcu geri ödemek için hem ortak mülkiyetten, hem de her iki tarafın kişisel mülkünden tahsil edilir.

Madde 1490- Karı-kocanın müşterek borçlu olduğu borçlar, koca ya da karının evlilik sırasında yarattığı borçları aşağıdaki şekilde içermektedir:

- (1) Hanehalkının yönetimi ve aile ihtiyaçlarının sağlanması ile ilgili borçlar, hastane masrafları ve maddî duruma göre çocukların eğitim masrafları.
- (2) Ortak mülkiyet ile ilgili borçlar.
- (3) Karı-koca tarafından birlikte yürütülen işlerden doğan borçlar.
- (4) Bir eş tarafından kendi yararına yaratılan ancak diğer tarafça onaylanan borçlar.

Madde 1491- Karı veya kocanın iflas etmesi durumunda, mahkeme iflas kararını verdiği tarihten itibaren ortak mülkiyeti ayırır.

Madde 1492- Madde 1484 ikinci fıkrası veya Madde 1598/17 ikinci fıkrası uyarınca ortak mülkiyet ayrıldıktan sonra, ayrılan mal karı veya kocanın kişisel mülkü olacaktır. Daha sonra elde edilen tüm mallar ortak mülkiyet olarak kabul edilmeyecektir. Madde 1474 (2) uyarınca vasiyetname veya yazı ile elde edilen ortak mülkiyet, daha sonra eşler arasında yarı yarıya paylaşılacaktır. Kişisel mülkiyetin ortak mülkiyetten bölünmesinden sonra elde edilen kârlar, kişisel mülkiyet olarak kabul edilir.

Madde 1492/1- Ortak mülkiyetin mahkeme kararıyla bölünmesi hâlinde, ortak mülkiyetin iptali sadece mahkemeye talepte bulunan karı koca tarafından yapılabilir ve mahkeme iptal kararı verebilir. Ancak karı veya koca, karşı çıkarsa, mahkeme mülk

ayrımının iptaline ancak ortak mülkiyetin ayrılma sebebi sona erdikten sonra karar verebilir. Ortak mülkiyetin birinci fıkraya göre bölünmesi veya karı ya da kocanın iflastan kurtulması nedeniyle ortak mülkiyetin ayrılması sona erdiğinde, özel mülkiyet, mahkemenin karar verdiği gün veya iflastan kurtulduğu gün, hâlâ eskisi gibi kişisel mülk olarak devam edecektir.

Madde 1493- Ortak mülkiyetin sona ermesi durumunda, karı veya koca, kişisel mülkünün azlığına veya çokluğuna göre evin ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EVLİLİĞİN GEÇERSİZLİĞİ

Madde 1494- Evlilik, yalnızca bu bölümde belirtilen şekilde geçersiz sayılacaktır.

Madde 1495- Madde 1449, Madde 1450, Madde 1452 ve Madde 1458'i ihlal eden evlilikler geçersiz sayılacaktır.

Madde 1496- Yalnızca mahkeme kararı ile Madde 1449, Madde 1450 ve Madde 1458'i ihlal eden evlilikler geçersiz sayılacaktır. Eşler, ebeveynler veya eşin aşağıya doğru devam eden soyları, mahkemeden evliliğin geçersiz sayılması için talepte bulunabilirler. Bahsedilen kişiler yoksa, paydaşlar savcıdan mahkemeye talepte bulunmasını isteyebilirler.

Madde 1497- Madde 1452'nin ihlali durumunda ortaya çıkan evlilik geçersizliği, paydaşlardan biri tarafından iddia edilebilir ve mahkemeden evliliğin geçersiz olduğuna karar vermesi talep edilebilir.

Madde 1497/1- Mahkeme, herhangi bir evliliğin geçersiz olduğuna dair kesin bir karara varırsa, evliliğin geçersiz olduğuna dair kararı sicil memurluğuna bildirir.

Madde 1498- Evlilik geçersizliği, karı koca arasında mülkiyet ilişkisi oluşturamaz. Evliliğin geçersiz olduğu durumda, herhangi bir tarafın evlilikten önce veya sonra sahip olduğu mal varlıkları ve ondan doğan kârlar, yine o kişiye aittir. Evlilikten sonra birlikte elde edilen ortak mülkiyet ise ikiye bölünmelidir. Ancak mahkeme, aile yükümlülüklerini, geçimi, her iki tarafın maddî durumunu ve diğer koşulları göz önünde bulundurarak daha uygun bir karar verebilir.

Madde 1499- Madde 1449, Madde 1450 veya Madde 1458'i ihlalinden dolayı evliliğin geçersizliği, mahkeme geçersiz olduğuna nihâî karar verene kadar, iyi niyetle

evlenen erkek veya kadının elde ettiği hakları kaybetmesine neden olmaz. Madde 1452'nin ihlalinden dolayı geçersiz evlilik, iyi niyetle evlenen bir erkek veya kadının elde edeceği hakları kaybetmesine neden olmaz, çünkü bu evlilik, erkek veya kadın, evliliğın geçersiz olduğunu sonradan öğrenmişlerdir. Ancak bu geçersiz evlilikte, eşler arasında mirasçılık ilişkisi kurulamaz.

Madde 1449, Madde 1450, Madde 1458 veya Madde 1452'nin ihlalinden dolayı ortaya çıkan evlilik geçersizliği, herhangi bir taraf iyi niyetle evlenmişse, bu taraf tazminat alma hakkına sahiptir. İptal edilen bu evlilikte, iyi niyetle evlenen taraf maddî sıkıntıdan dolayı fakirleşirse veya mahkemenin nihâî karar vermesinden önce çalıştığı işten mahrum kalırsa veya evliliğın geçersiz olduğunu sonradan öğrenirse, bu durumlardan dolayı karşı taraftan nafaka talep etme hakkı vardır. Nafaka taleplerinde, Madde 1526 birinci fıkrası ve Madde 1528 hükümleri uygulanır.

Tazminat talebi veya üçüncü fıkra kapsamındaki nafaka talebi, Madde 1449, Madde 1450 ve Madde 1458'in ihlalinden dolayı ortaya çıkan evlilik geçersizliği, mahkemenin nihâî karar verdiği tarihten itibaren veya Madde 1452'nin ihlalinden dolayı ortaya çıkan evlilik geçersizliği, evliliğın geçersiz olduğunun öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl içinde dava açılabilir.

Madde 1499/1- Evliliğın geçersiz olduğu durumlarda, eşler arasında hangi tarafın çocuğın velâyetini kullanacağı ve çocuğın nafakasını tek tarafın mı yoksa her iki tarafın mı vereceği veya ne kadar vereceği konularında anlaşma sağlanmalıdır. Anlaşma sağlanamazsa nihâî karar mahkeme tarafından verilecektir. Mahkemenin, bir sebepten dolayı eşlerin çocuğın üzerindeki velâyet hakkını kaldırması gerekirse, Madde 1582 uyarınca velâyet hakkını geri çekebilir ve üçüncü bir kişinin vasi olarak atanmasına karar verebilir. Bu bağlamda, mahkeme çocuğın refahını ve yararını göz önünde bulunduracaktır. Gerekli görüldüğünde Madde 1521 hükümleri uygulanabilir.

Madde 1500- Evliliğın geçersizliği, Madde 1497/1 uyarınca evliliğın geçersiz olduğuna hükmedilmeden önce iyi niyetle hareket eden üçüncü kişilerin haklarını etkilemez.

ALTINCI BÖLÜM

EVLİLİĞİN SONA ERMESİ

Madde 1501- Evlilik, ölüm, boşanma veya mahkemenin iptal kararı ile sona erer.

Madde 1502- Geçersiz evlilik, mahkemenin iptal kararı verdiği tarihte sona erer.

Madde 1503- Mahkemeden evliliği iptal etme talebinin nedeni, yalnızca eşlerin Madde 1448, Madde 1505, Madde 1506, Madde 1507 ve Madde 1509’u ihlal etmeleridir.

Madde 1504- Madde 1448’in ihlali nedeniyle geçersiz evlilikte, paydaşlar evliliğin sona ermesini talep edebilirler. Ancak daha önce rıza gösteren ebeveyn veya vasi, evliliğin sona ermesini talep edemez. Eğer mahkeme, erkek veya kadının madde 1448’de belirtilen yaşa geldiği halde evliliği iptal etmezse veya kadın Madde 1448’de belirtilen yaşından önce hamile kalırsa, bu evlilik, evlendiği günden itibaren geçerli sayılır.

Madde 1505- Bir taraf yanlışlıkla birisiyle evlilik yaparsa, o evlilik geçersizdir. Yanlış kişi nedeniyle evliliği iptal isteme hakkı, evlilik tarihinden itibaren doksan gündür.

Madde 1506- Eğer eş, aldatma olmadan evliliğin yapılmayacağı derecede hileli eylemlerde bulunmuşsa, bu evlilik geçersizdir. Birinci paragrafta belirtilen kapsam, diğer eş haberdar etmeyen üçüncü kişi tarafından yapılan hileyi içermez. Hile nedeniyle evliliğin sona ermesini talep etme hakkının zaman aşımı, hilenin öğrenildiği veya öğrenilmesi gerektiği tarihten itibaren doksan gündür veya evlilik tarihinden itibaren bir yıldır.

Madde 1507- Bir eş, tehdit olmadan evliliğin yapılmayacağı derecede gözdağı vermişse, bu evlilik geçersizdir. Tehdit nedeniyle evliliği iptal etme hakkı, tehdidin kaldırıldığı tarihten itibaren bir yıl geçtikten sonra sona erer.

Madde 1508- Yanlış kişiyle evlenme, dolandırılma veya korkutulma gibi sebeplerden dolayı geçersiz evlilikte, yalnızca yanlış eş olarak tanımlanan, dolandırılan veya korkutulan kişi evliliğin sona ermesini talep edebilir. Evliliği iptal etme hakkına sahip olan kişi, mahkeme tarafından ayırt etme gücüne sahip kısıtlı olarak hükmedilirse, Madde 28 uyarınca mahkemeye başvurarak akıl hastası olan veya ayırt etme gücüne sahip kısıtlı olarak hüküm değiştirme hakkı olan kişi evliliğin sona ermesini talep edebilir. Ancak mahkeme, henüz akıl hastası olan kişiyi ayırt etme gücüne sahip kısıtlı olarak hükmetmemişse, evliliği iptal etme hakkına sahip kişi mahkemeye başvurarak akıl hastası olan kişinin ayırt etme gücüne sahip

kısıtlı olarak hükmedilmesini talep etmelidir. Mahkeme, ayırt etme gücü kısıtlı hükmünü kaldırdığında, evliliğin iptal kararı da kaldırılmalıdır.

İkinci fıkra uyarınca kişinin evliliğin sona ermesi başvurusunu kaldırın mahkeme kararı, eşlerin evliliğin sona ermesini talep etme hakkını etkilemez. Ancak eşlerin sahip olduğu süre içinde bu hakkı kullanması gerekir. Söz konusu mahkeme, evlilik iptal kararını kaldırdığı tarihten itibaren altı aydan az süre kalmışsa veya süre kalmamışsa, mahkeme bu süreyi tam altı ay veya altı ay daha uzatabilir.

Madde 1509- Madde 1454 uyarınca, rızası olmadan yapılan evlilik geçersizdir.

Madde 1510- Madde 1454 uyarınca, rızası olmadığı için geçersiz olan evlilikte, yalnızca Madde 1454 uyarınca izin verebilecek kişiler evliliğin sona ermesini talep edebilir. Bu bölüm kapsamındaki evliliğin sona ermesini talep etme hakkı, eşlerin tam yirmi yaşını doldurması veya kadının hamile kalması durumunda ortadan kalkar. Bu bölüm kapsamındaki evliliğin sona ermesi davası, evliliğin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl geçerlidir.

Madde 1511- Mahkeme kararıyla iptal edilen evlilik, karar kesinleştiği tarihte sona ermiş sayılır. Ancak evliliğin sona ermesi tescil edilmedikçe, iyi niyetle hareket eden üçüncü tarafların haklarını ihlal ettiği iddia edilemez.

Madde 1512- Mahkeme kararıyla boşanmanın sonuçlarına ilişkin hükümler, evliliğin sona ermesi sonucuna gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1513- Şayet davalı olan eş, evliliğin sona ermesinin farkında olduğu anlaşılırsa, diğer eşin bu evlilik nedeniyle beden, itibar veya malvarlığında uğradığı zararların tazmini ile yükümlüdür ve Madde 1525 gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. Birinci fıkra uyarınca evliliğin sona ermesi, karşı tarafın fakirleşmesine neden olursa ve evlilikte olduğu gibi mülk veya işten yeterli gelire sahip olmazsa, dava edilen eş, Madde 1526'da belirtildiği gibi nafakadan da sorumludur.

Madde 1514- Boşanma, yalnızca her iki tarafın rızasıyla veya mahkeme kararı ile gerçekleştirilebilir. Rıza ile boşanma, yazılı olarak yapılmalı ve en az iki tanık tarafından imzalanmalıdır.

Madde 1515- Eşler bu yasalar uyarınca evlilik tescil ettirmişlerse, rıza ile boşanma da tescil edilerek tamamlanır.

Madde 1516- Boşanma davalarının gerekçeleri aşağıdaki gibidir:

(1) Karı veya kocanın, başkasına eş olarak nafaka vermesi, değer vermesi, aldatması veya sürekli gayri meşru ilişki yaşaması durumunda, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(2) Karı veya kocanın kötü davranışları; bu kötü davranışların bir suç olup olmadığına bakılmaksızın, aşağıdaki durumların ortaya çıkmasına neden olması hâlinde:

A- Aşırı rezalet çıkarılması.

B- Suçlunun karısı veya kocası olmaya devam etmesi nedeniyle hakarete uğraması.

C- Hâl, sosyal statü ve eş olarak birlikte yaşamak düşünüldüğünde, karşı tarafın çok zarara uğraması.

Bu durumlarda diğer taraf boşanma davası açabilir.

(3) Karı veya kocanın diğer tarafa bedensel veya zihinsel zarar vermesi ya da işkence yapması, diğer tarafa veya onun ebeveynine iftira ve hakaret gibi fiillerde bulunması durumunda, bu tür eylemler çok şiddetli ise, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(4) Karı veya kocanın karşı tarafı bir yıldan fazla bir süre kasıtlı olarak terk etmesi durumunda, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(4/1) Karı veya kocanın, diğer tarafın suç ortağı, rızası veya alâkası olmaksızın bir yıldan fazla hapis cezasına çarptırılması ve karı-koca olarak devam etmeleri durumunda, karşı tarafın aşırı zarar görmesine neden oluyorsa, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(4/2) Karı ve kocanın üç yıldan fazla bir süre mutlu bir çift olarak birlikte yaşamamaları veya mahkeme kararıyla üç yıldan fazla ayrı yaşamaları durumunda, taraflardan biri boşanma davası açabilir.

(5) Karı veya kocanın mahkeme tarafından kaybolmasına hükmedildiğinde ya da nerede olduğunun tam olarak bilinmediği üç yıldan fazla bir süre ikametgâhını veya konutunu terk etmişse, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(6) Karı veya koca, uygun şekilde diğerine maddî imkânlar sağlamıyorsa veya karşı tarafa düşmanca ve şiddetli davranıyorsa, hâl, sosyal statü ve eş olarak birlikte yaşamak düşünüldüğünde, karşı tarafın çok zarara uğraması durumunda, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(7) Karı veya koca, üç yıldan aklî dengesini kaybetmiş ve bunun iyileşmesi zor olduğunda, üstelik bu delilik eş olarak birlikte yaşamayı imkânsız hâle getirdiğinde, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(8) Karı veya koca, yazılı olarak anlaşma yapılmış davranış şartlarını ihlal ederse, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(9) Karı veya koca, karşı taraf için tehlikeli olabilecek ciddî bir bulaşıcı hastalığa yakalanırsa ve bu hastalığın iyileşmesi mümkün değilse, diğer taraf boşanma davası açabilir.

(10) Karı veya koca, fiziksel olarak bir daha cinsî münasebete giremiyorsa, diğer taraf boşanma davası açabilir.

Madde 1517- Madde 1516 (1) ve (2) uyarınca, karı veya kocanın boşanma gerekçelerini kabul etmesi veya göz yumması durumunda, kabul eden veya göz yuman taraf bu gerekçeleri boşanma sebebi olarak ileri süremez.

Madde 1516 (10) uyarınca, karşı tarafın eylemlerinden dolayı boşanma nedeni oluşmuşsa, karşı taraf bu eylemleri boşanma nedeni olarak ileri süremez.

Madde 1516 (8) uyarınca, şartların ihlali nedeniyle boşanma davası açıldığında, mahkeme karı veya kocanın davranışlarının şartları ihlal edecek kadar önemli olmadığını veya evliliği bozacak kadar önemsiz olduğunu düşünüyorsa, boşanma kararı vermeyebilir.

Madde 1518- Boşanma davası açma hakkı olan taraf, boşanma davasına neden olan diğer tarafı affettiğini gösteren bir davranış sergilediğinde, boşanma hakkı ortadan kalkar.

Madde 1519- Eşlerden birinin deli olması ve bu deliliğin evlilikten önce mi yoksa sonra mı başladığına bakılmaksızın, Madde 28 uyarınca deli olanın ehliyetsiz olarak hükmedilmesine başvuran taraf, diğer eşten boşanma ve mal paylaşımı için dava açma yetkisine sahiptir. Böyle bir durumda mahkeme, eşin henüz delilik yerine ehliyetsiz olduğunu hükmetmemişse, davacı aynı davada mahkemeden deli olan eşinin ehliyetsiz olduğunu karar vermesini talep edebilir. Mahkeme uygun gördüğünde, Madde 1526 veya Madde 1530 uyarınca hüküm verebilir.

Madde 1520- Rıza ile boşanma hâlinde, karı-koca arasında çocuğun velâyetinin hangi tarafta olacağı konusunda yazılı bir anlaşma yapılması gerekmektedir. Eğer anlaşmaya varılamazsa, mahkeme karar verir. Mahkeme kararıyla boşanmalarda, boşanma davasını değerlendiren mahkeme çocuğun velâyetini kime vereceğine karar verir. Mahkeme, Madde

1582 uyarınca velâyetin kaldırılması hususunda bir gerekçe varsa, eşlerin yetkisini geri çekip üçüncü bir kişiye verebilir. Bu kararı çocuğun refahı ve yararını esas alarak verir.

Madde 1521- Madde 1520 uyarınca, veli veya çocuğun velâyetini kullanan kişi uygun davranmıyorsa veya daha sonra davranışları değişmişse, mahkeme veli veya çocuğun velâyetini kullanan kişiyi değiştirebilir. Bu kararı çocuğun refahı ve yararını esas alarak verir.

Madde 1522- Karı-koca rıza ile boşanırsa, boşanma anlaşmasında karı-koca, her iki tarafın mı yoksa koca mı veya karının mı nafaka ödeyeceğini ve ne kadar ödeyeceğini yazılı olarak beyan etmelidir. Mahkeme kararı ile boşanmalarda veya boşanma anlaşmasında çocuğun nafakası belirtilmemişse, mahkeme bunu belirler.

Madde 1523- Mahkeme, Madde 1516 (1) gerekçesiyle boşanmaya karar verdiğinde, karı veya kocanın, gayri meşru ilişki yaşayan koca veya karı yahut gayri meşru ilişki yaşanan kadın veya erkekten duruma göre tazminat alma hakkı vardır. Koca, karısıyla gayri meşru ilişki yaşayan kişiden tazminat talep edebilir. Karı da kocasıyla gayri meşru ilişki yaşayan diğer kadınlardan tazminat talep edebilir. Karı veya koca, diğer tarafın Madde 1516 (1) uyarınca hareket etmesine rıza gösterirse veya göz yumarsa yahut başkasının bu şekilde hareket etmesini sağlarsa, tazminat talep edemez.

Madde 1524- Boşanma gerekçesi Madde 1516 (3), (4) veya (6) uyarınca gerçekleşmişse ve karşı taraf tahammül edilemez eylemler yapmışsa, bu nedenden dolayı boşanmak zorunda kalınırsa, karşı taraf kötü muamelede bulunan taraftan tazminat alma hakkına sahiptir.

Madde 1525- Madde 1523 ve Madde 1524 kapsamındaki tazminat için, mahkeme koşullara göre karar verir. Mahkeme uygun gördüğü takdirde, tazminatın peşin veya taksit hâlinde ödenmesine hükmeder. Tazminat ödeyecek kişi, karşı tarafın eşi ise, mahkeme boşanmadan sonra paylaşılacak ortak mal varlıklarını da dikkate alarak karar verir.

Madde 1526- Boşanma davasında, boşanma sebebi yalnızca tek tarafın hatasından kaynaklanıyorsa ve bu boşanma sonucunda karşı taraf, evlilikte olduğu gibi mülk veya işten yeterli geliri olmadığı için fakirleşecek hâle gelirse, sorumlu taraftan nafaka ödemesini talep edebilir. Mahkeme, nafaka verecek kişinin imkânlarını ve alacak kişinin maddî durumunu esas alarak ne kadar nafaka verileceğine veya verilmesine gerek olup olmadığına karar verir. Madde 1598/39, Madde 1598/40 ve Madde 1598/41 hükümleri esas alınarak gerekli

değişiklikler yapılır. Boşanma davasında nafaka ödeneceğine dair bir iddia yoksa veya karşı tarafa dava açılmıyorsa, daha sonra nafaka ödeneği talep edilemez.

Madde 1527- Madde 1516 (7) kapsamındaki delilikten veya Madde 1516 (9) kapsamındaki ciddî bulaşıcı bir hastalıktan kaynaklanan boşanmada, diğer eşin, deli veya hasta olan tarafa nafaka vermesi gerekir. Nafaka ödemeleri, Madde 1526 uyarınca hesaplanarak yapılır.

Madde 1528- Nafaka alan taraf, yeniden evlenirse nafaka alma hakkı ortadan kalkar.

Madde 1529- Madde 1516 (1), (2), (3) veya (6) yahut Madde 1523'e dayanarak dava açma hakkı, hak talebinde bulunan kişinin olay hakkında bildiği veya bilmesi gerektiği tarihten itibaren bir yıl sonra ortadan kalkar. Tekrar iddia edilemeyen boşanma gerekçeleri, diğer gerekçeleri desteklemek için kullanılabilir.

Madde 1530- Boşanma davası değerlendirilirken, taraflardan biri talep ederse, mahkeme, ortak mülkiyet, barınma, eşlerin nafakası ve çocukların velâyeti gibi konularda uygun gördüğü şekilde geçici bir karar verilmesini emredebilir.

Madde 1531- Yasal olarak tescil edilen bir evlilik, her iki tarafın rızasıyla boşanırsa, boşanma kaydının yapıldığı tarihten itibaren geçerli olur. Yargı yoluyla boşanmalarda, boşanma nihâî karar verildiğinde gerçekleşir. Boşanma kaydına geçmediği sürece iyi niyetle hareket eden üçüncü tarafların haklarının iptal edilmesi iddia edilemez.

Madde 1532- Boşanmadan sonra, eşlerin ortak malları bölünecektir. Ancak karı koca arasında:

(A) İki tarafın rızasıyla boşanılmışsa, boşanma kaydına geçtiği vakit eşlerin mülkü bölünecektir.

(B) Mahkeme kararı ile boşanılmışsa, eşler arasındaki mülkün bölünme kararı, boşanma davasının açıldığı günden itibaren hesaplanır.

Madde 1533- Boşanma sırasında, eşler arasındaki ortak mülkiyet eşit olarak bölünür.

Madde 1534- Ortak mülkiyet, eşlerden biri tarafından kendi yararı için satılmışsa, kasıtlı olarak diğer tarafa zarar vermek amacıyla satılmışsa, yasada diğer eşin onayını alması gerektiği belirtilmişse, fakat onayı alınmadan satılmışsa veya kasıtlı olarak yok edilmişse, Madde 1533 uyarınca ortak mülkiyet paylaşımı için hâlen sebebin bulunduğu varsayılır. Bu

durumda, diğ er taraf ortak mülkiyetten alması gereken payın eksik olduğunu düşünüyorsa, eksik payı, ortak mülkiyeti satan veya kasıtlı olarak imha eden taraftan talep edebilir.

Madde 1535- Evlilik sona erdiğ inde, borç yükümlölükleri eş it olarak paylaşılmalıdır.

İK İNCİ KISIM

ANNE-BABA VE ÇOCUK İLİŞ KİSİ

BİR İNCİ BÖLÜM

EBEVEYN

Madde 1536- Bir kadın birinin eş i iken veya boşandıktan üç yüz on gün içinde doğ an bir çocuk, o adamın veya eski kocasının (duruma göre) meş ru çocuğ u olduğ u varsayılır.

Birinci fıkradaki hüküm, mahkemenin evliliğ in geçersiz olduğ unu nihâî karar vermeden önce veya üç yüz on gün içinde doğ an çocuk için de geçerlidir.

Madde 1537- Bir kadının Madde 1453'ü ihlal ederek yeniden evlenmesi ve evlilikten üç yüz on gün sonra doğ um yapması durumunda, kadından doğ an çocuk yeni kocanın meş ru çocuğ u olduğ u varsayılacaktır. Ancak mahkeme, yeni kocanın meş ru çocuğ u olmadığ ına karar verirse, Madde 1536'daki varsayımlar uygulanır.

Madde 1538- Bir erkeğ in veya evli bir kadının Madde 1452'yi ihlal etmesi durumunda, evlilik sırasında doğ an çocuk, en son olarak resmî bir evlilik yapan adamın meş ru çocuğ u olduğ u varsayılacaktır. Madde 1452'yi ihlal eden bir kadın durumunda, en son olarak resmî bir evlilik yapan adamın meş ru çocuğ u olmadığ ına nihâî karar verildiğ inde, Madde 1536'daki varsayımlar uygulanır. Birinci fıkradaki hükümler, Madde 1452'nin ihlal edilmesinden dolayı evliliğ i geçersiz kıldığ ına dair nihâî karar verildiğ inde üç yüz on gün içinde doğ an çocuk için uygulanır.

Madde 1539- Madde 1536, Madde 1537 veya Madde 1538 uyarınca çocuk, kocadan ya da eski kocadan meş ru çocuğ u olarak varsayıldığ ında, koca ya da eski koca, kendi çocuğ u olmadığ ını kabul etmeme hakkına sahiptir. Çocuğ u ve çocuğ un annesini dava edebilir. Gerek hamilelik döneminde, gerekse çocuk doğ madan yüz seksen gün ile üç yüz on gün arasında çocuğ un annesiyle birlikte yaşamadıklarını ispatlayabilir veya başka nedenlerden dolayı çocuğ un babası olamayacağını kanıtlayabilir. Dava aç ma sırasında çocuğ un annesi hayatta değilse, tek başına çocuğ u dava edebilir. Fakat çocuk hayatta değilse, çocuğ un annesi hayatta

olup olmadığına bakılmaksızın, mahkemeye başvurarak çocuğun kendisine ait olmadığını dava edebilir. Çocuğun annesinin veya çocuğun vârisinin hâlâ hayatta olması durumunda mahkeme, dava dilekçesinin bir kopyasını gönderir ve mahkeme uygun görürse, çocuk adına kovuşturma talebinin bir kopyasını da savcıya gönderir.

Madde 1540- (Yürürlükten kaldırıldı)

Madde 1541- Koca veya eski koca, çocuğun doğum kaydında kendi çocuğu olduğunu bizzat bildirmiş, düzenlemiş veya bildirmeye izin vermişse, Madde 1539 uyarınca çocuğa karşı dava açamaz.

Madde 1542- Çocuğun kendi evladı olmadığını dava eden koca veya eski koca, çocuk doğduktan sonra bir yıl içinde dava açmak zorundadır. Ancak çocuk doğum tarihinden on yıl geçtikten sonra dava açılmaz. Madde 1537 uyarınca çocuğun yeni kocadan veya Madde 1538 uyarınca sonraki evlilikten meşru bir çocuk olmadığına dair mahkeme kararı durumunda, koca veya eski koca, çocuğun Madde 1536 uyarınca meşru bir çocuk olduğu varsayımına itiraz etmek isterse, nihâî kararın öğrenildiği tarihten itibaren bir yıl içinde dava açmalıdır.

Madde 1543- Koca veya eski koca, çocuğun kendi çocuğu olmadığını dava ettiğinde ve dava kesinleşmeden ölürse, çocuk ile ortak miras alma hakkı olan kişi veya çocuğun doğumundan dolayı miras alma hakkını kaybeden kişi, mevta yerine ikame olarak talepte bulunabilir veya koca veya eski koca sıfatıyla ikame olarak çağrılabilir.

Madde 1544- Çocuğun, kendi evladı olarak kabul edilmemesi davasında, çocuk ile ortak miras alma hakkı olan kişi veya çocuğun doğumundan dolayı miras alma hakkını kaybeden kişi aşağıdaki durumlarda dava açabilir:

(1) Koca veya eski kocanın, koca veya eski koca sıfatıyla dava açabileceği sürenin dolmasından önce vefat etmesi.

(2) Çocuğun, koca veya eski kocanın ölümünden sonra doğmuş olması.

Çocuğun, evlat olarak kabul edilmemesi davası birinci durumda, koca veya eski kocanın ölüm tarihinden itibaren altı ay içinde açılmalıdır. İkinci durumda ise, çocuk doğduğundan itibaren altı ay içinde dava açılmalıdır. Ancak, hangi durum olursa olsun, çocuk doğduğundan itibaren on yıl geçtikten sonra dava açılmaz.

Birinci fıkradaki çocuğun, evlat olarak kabul edilmemesi davasını kovuşturmak için Madde 1539 hükümleri uygulanır.

Madde 1545- Çocuğun, annesinin kocasından bir evlat olmadığı anlaşıldığında, çocuk savcıdan adamın meşruluğuna karşı dava açma talebinde bulunabilir. Birinci fıkra uyarınca yapılan kovuşturmada, çocuk reşit olmadan önce annesinin kocasından bir evlat olmadığını anlarsa, savcı, çocuk reşit olduktan bir yıl geçtikten sonra davanın kovuşturulmasını yasaklar. Ancak çocuk, reşit olduktan sonra olaydan haberdar olursa, savcı, çocuğun durumunu öğrendiği tarihten bir yıl geçtikten sonra davanın kovuşturulmasını yasaklar. Her durumda, çocuğun reşitlik yaşından itibaren on yıl sonra adamın meşruluğuna karşı dava açılmaz.

Madde 1546- Yasal olarak bir erkekle evli olmayan bir kadından doğan çocuk, o kadının meşru çocuğu olarak kabul edilir.

Madde 1547- Yasal olarak evlilik yapmayan ebeveynlerden doğan çocuk, ebeveynler daha sonra resmî bir evlilik yaparsa veya babası çocuğu olarak tescil ettirirse yahut mahkeme, çocuğun onun çocuğu olduğuna karar verirse meşruluk kazanır.

Madde 1548- Bir baba, çocuğun meşru bir çocuk olarak tescil edilebilmesi için çocuğun ve çocuğun annesinin rızasını almalıdır. Çocuğun ve çocuğun annesinin rıza göstermesi için sicil memurunun huzurunda bulunamadığı durumda, sicil memuru, çocuğun babasının sicil dilekçesini çocuğa ve çocuğun annesine bildirecektir. Çocuğun veya çocuğun annesi, bildirimden itibaren altmış gün içinde itirazda bulunmazsa veya onay vermezse, çocuğun veya çocuğun annesinin rıza göstermedikleri varsayılır. Ayrıca, çocuk veya çocuğun annesi Tayland dışında bulunuyorsa bu süre yüz seksen güne kadar uzatılır. Çocuğun veya çocuğun annesi, sicil dilekçesini başvuranın çocuğun babası olmadığına itiraz ederse veya rıza göstermezse yahut onay veremezse, çocuğun evlat olarak kaydedilmesi ancak mahkeme kararıyla yapılabilir. Mahkeme, babanın çocuğu evlat olarak kaydedebileceğine karar verdiğinde, baba mahkeme kararını sicil memuruna delil olarak göstererek kaydettirir.

Madde 1549- Sicil memuru, Madde 1548 uyarınca çocuğun tescil dilekçesini çocuğa ve çocuğun annesine bildirdiğinde, Madde 1548 uyarınca çocuğun veya çocuğun annesi kaydına itiraz edip etmeyeceğine bakılmaksızın, kayıttan itibaren doksan gün içinde çocuk veya çocuğun annesi, sicil memuruna başvuranın velâyet yetkisini kısmen veya tamamen kullanmaya uygun olmadığını ek bilgi olarak kaydettirebilir. Yukarıda bahsedilen çocuğun veya çocuğun annesinin ek dilekçesi, Madde 1548 uyarınca çocuğun meşru bir evlat olarak

tescil edilmesi durumunda mahkemenin, babanın velâyet yetkisini kısmen veya tamamen kullanmaya uygun olmadığına karar vermesi veya çocuk ya da annesinin, sicil memuruna başvuranın velâyet yetkisini kısmen veya tamamen kullanmaya uygun olmadığını bildirdikten sonra doksan gün içinde dava açmaması durumunda etkili olmaz. Mahkeme, başvuranın velâyet yetkisini kısmen veya tamamen kullanmaya uygun olmadığına karar verirken, aynı davada kısmen veya tamamen ebeveyn gücünü kime vereceğine karar verebilir.

Madde 1550- (Yürürlükten kaldırıldı)

Madde 1551- Çocuğu evlat olarak tescil eden kişinin, çocuğun babası olmadığı itirazında bulunması durumunda, kendisinin çocuğun babası olduğuna dair dava açıldığında, çocuk veya çocuğun annesi aynı davada tescil edenin çocuğun babası olduğu halde onun velâyet yetkisini kısmen veya tamamen kullanmaya uygun olmadığını mahkemeden talep edebilir. Böyle bir durumda, Madde 1549'un üçüncü fıkrası hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1552- Çocuğun annesi olmadığı veya annesi olduğu halde velâyet yetkisini kısmen veya tamamen geri çekildiği ya da çocuğun evlat olarak tescil edilmeden önce mahkeme velâyet yetkisini kısmen veya tamamen vasiye devrettiği durumlarda, meşru bir çocuk olarak kaydedilen baba, mahkemeden velâyet yetkisinin kısmen veya tamamen geri çekilmesini ve bu hakların kendisine verilmesini talep edebilir. Mahkeme, çocuğun refahı ve yararı için babanın, atanan vasiden daha iyi velâyet yetkisini kullandığını tespit ederse, atanan vasinin velâyet yetkisini kısmen veya tamamen geri çekme ve bu hakları babaya devretme emri çıkarabilir.

Madde 1553- (Yürürlükten kaldırıldı)

Madde 1554- Menfaat sahipleri, tescil edenin çocuğun babası olmadığı gerekçesiyle mahkemeden bu kaydın geri çekilmesini talep edebilir. Ancak, tescil yapıldığı tarihten itibaren üç ay içinde dava açılmalıdır. Ayrıca, tescil tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra herhangi bir dava açamaz.

Madde 1555- Çocuğun meşru bir evlat olarak kabul edilmesi davası, yalnızca aşağıdaki durumlarda yapılabilir:

(1) Anne olan kadının, tecavüze uğradığı, kaçırıldığı veya yasadışı hürriyetinden yoksun bırakıldığı süre boyunca hamile kalma ihtimali varsa.

(2) Anne olan kadının, cinsî münasebeti amacıyla kaçırıldığı veya ilişkiye girmek için dolandırıldığı süre boyunca hamile kalma ihtimali varsa.

(3) Babanın, çocuğun kendi çocuğu olduğuna dair belge göstermesi.

(4) Doğum kaydında, çocuğun doğumunun babası tarafından bildirildiği veya bildirilmesine rıza gösterildiğinin bilinmesi.

(5) Anne ve babanın birlikte yaşadıkları süre boyunca kadının hamile kalma ihtimali varsa.

(6) Anne olan kadın ile cinsî münasebet olduğu dönemlerde kadının hamile kalma ihtimali olduğu ve çocuğun başka bir erkeğin oğlu olmadığına inanmak için bir neden varsa.

(7) Sergilediği davranışlardan dolayı onun çocuğu olduğunun bilinmesi durumunda,

Babanın çocuğa eğitim desteği sağlaması, onu büyütmesi veya çocuğun baba soyadını kullanmasına izin vermesi yahut başka nedenlerle çocuk ve çocuğun bulunduğu ailede baba-çocuk ilişkilerinin dikkate alınması.

Yukarıda bahsedilen durumlardan herhangi birinde, şahıs, o çocuğun babası olmadığını belirten deliller sunarsa, dava geri çekilir.

Madde 1556- Çocuğun evlat edinilme davasında, eğer çocuk henüz on beş yaşında değilse, çocuğun yasal temsilcisi onun yerine dava açabilir. Çocuğun yasal temsilcisi olmadığı durumda veya yasal temsilcisi olduğu halde görevini yerine getiremiyorsa, çocuğun yakın akrabası veya savcı, çocuk adına işlem yapmak için mahkemeden geçici bir temsilci atanmasını isteyebilir.

On beş yaşını tamamlamış çocuklar, yasal temsilcilerin izni olmadan davayı kendisi açmak zorundadır.

Çocuğun dava açma hakkı varken ölmesi hâlinde, çocuğun soyundan gelen kişi onun yerine dava açabilir. Çocuğun soyundan gelen kişi, çocuğun ölmeden önce çocuğu evlat olarak kabul ettirme sebeplerini biliyorsa, çocuğun ölüm tarihinden itibaren bir yıl içinde dava açmalıdır. Ancak çocuğun soyundan gelen kişi, çocuk öldükten sonra çocuğu evlat olarak kabul ettirme nedenini öğrenirse, çocuğun ölüm tarihinden itibaren on yıl geçmemek kaydıyla, bu olayı öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde dava açmalıdır.

Çocuğu evlat olarak kabul etme davasında, çocuğun soyundan gelen kişi henüz reşit olmamışsa, birinci ve ikinci paragraftaki hükümler gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1557- Madde 1547 uyarınca meşru bir çocuk olması için aşağıda belirtilen durumların gerçekleşmesi gerekmektedir:

(1) Ebeveynlerin daha sonra evlenmesi durumunda, evlilik yapıldığı günden itibaren.

(2) Babanın, çocuğu evlat olarak tescil etmesi durumunda, tescil edildiği tarihten itibaren.

(3) Mahkemenin çocuğun evlat olduğuna karar vermesi durumunda, nihâî karar verildiği tarihten itibaren. Ancak, çocuk evlat olarak tescil edilmediği sürece, iyi niyetle hareket eden üçüncü kişilerin haklarının düştüğü iddia edilemez.

Madde 1558- Miras süresi içinde ölen kişinin, çocuğu evlat olarak tescil etme davasında, eğer mahkeme çocuğun ölen kişinin meşru çocuğu olduğuna karar verirse, o çocuğun meşru mirasçı olarak miras alma hakkı vardır. Mirasın taksim edilmiş olması durumunda, hükümler gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1559- Bir çocuk evlat olarak tescil edildikten sonra bu durum geri alınamaz.

Madde 1560- Evlilik sırasında doğan ve o evliliği mahkeme tarafından feshedilen bir çocuk, meşru bir çocuk olarak kabul edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

EBEVEYN VE ÇOCUKLARIN HAKLARI VE GÖREVLERİ

Madde 1561- Çocuk, babasının soyadını kullanma hakkına sahiptir.

Çocuğun babası belirsiz olduğu durumda, annesinin soyadını kullanma hakkına sahiptir.

Madde 1562- Hiç kimse, ebeveynlerine medeni dava veya ceza davası açamaz. Ancak, kişi veya yakın akraba talepte bulunursa savcı dava açabilir.

Madde 1563- Çocuklar, ebeveynlerine bakmak zorundadır.

Madde 1564- Ebeveynler, çocukları küçük yaşta iken terbiye etmek ve uygun eğitim sağlamak zorundadır. Ebeveynler, sadece engelli olan ve çalışamayan yetişkin çocukları desteklemek zorundadır.

Madde 1565- Çocukların nafakası veya başka nedenlerle nafaka talepleri, Madde 1562 uyarınca davayı açan savcının yanı sıra baba veya anne tarafından da gündeme getirilebilir.

Madde 1566- Reşit olmayan çocukların velâyet hakları ebeveynlerin üzerindedir. Velâyet haklarının anne veya babanın herhangi birine verilmesi aşağıdaki durumlarda gerçekleşir:

(1) Anne veya babanın vefat etmesi.

(2) Anne veya babanın hayatta olup olmadığı belirsiz olması.

(3) Anne veya babanın mahkeme tarafından ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olarak kabul edilmesi.

(4) Anne veya babanın zihinsel sağlığının bozulması nedeniyle hastaneye yatırılması.

(5) Mahkemenin, velâyet yetkisinin baba veya annenin herhangi birine verilmesine karar vermesi.

(6) Anne ve babanın, kanunda belirtilen çerçevede anlaşmayı kabul etmeleri.

Madde 1567- Velâyet yetkisini kullanan kişinin şu hakları vardır. Söz konusu:

(1) Çocuğun ikamet yerini belirlenmesi.

(2) Disipline uygun olarak çocukları cezalandırılması.

(3) Çocuğun yetenek ve statüsünün uygun bir şekilde iş verilmesi.

(4) Çocuğu, yasadışı bir şekilde gözaltına alan başka bir kişiden geri alınmması.

Madde 1568- Çocuk sahibi olan biri, başkasıyla tekrar evlendiğinde velâyet hakları, çocuk sahibi olan kişiye aittir.

Madde 1569- Velâyet hakkını kullanan kişi, çocuğun yasal temsilcisidir. Mahkeme, çocuğun ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olduğuna karar verdiğinde, velâyet hakkını kullanan kişi duruma göre çocuğun koruyucusu veya vasisi olur.

Madde 1569/1- Mahkeme, reşit olmayan bir çocuğu ehliyetsiz olarak hükmettiğinde ve velâyet hakkını kullanan kişi veya vasi dışında başka birine görev verdiğinde, bu karar mevcut velâyet veya vasi haklarının geri alındığı anlamına gelir. Mahkeme, reşit olan ve henüz evlenmemiş birini ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olarak hükmettiğinde, başka bir emir çıkarmadığı sürece, ebeveyn, baba veya anne duruma göre veli ya da vasidir.

Madde 1570- Madde 1566 veya Madde 1568 uyarınca velâyet hakkını kullanan kişi tarafından yapılan veya alınan bildirimler, çocuğun kendisi tarafından yapıldığı veya alındığı kabul edilir.

Madde 1571- Velâyet ve vesâyet hakları, çocuğun mülkünü bilinçli bir şekilde yönetilmesini gerektirir.

Madde 1572- Velâyet hakkını kullanan kişi, çocuğun rızası olmadan, çocuğun kendi başına hareket etmesi gereken bir sorumluluğu yerine getiremez.

Madde 1573- Çocuğun geliri varsa, bu gelir çocuğun günlük ihtiyaçları ve eğitim masrafları için harcanır. Velâyet hakkını kullanan kişi, çocuğa teslim edilmek üzere arta kalan kısmı saklar. Velâyet hakkını kullanan kişinin maddî durumu, şartlara uygun olarak yaşamaya elverişli değilse, hediye olarak veya miras payından verilen parayı gerektiği kadar kullanmaya müsaade edilir, ancak bu mülkten yararlanamaz.

Madde 1574- Aşağıda belirtilen küçüklerin mülkiyeti ile ilgili herhangi bir yasal işlem, mahkemenin izni olmadan velâyet hakkını kullanan kişi tarafından yapılamaz:

(1) Satış, takas, konsinye satış, ifta, ipotek, ipotek serbest bırakma / fekki ve ipoteğe konu olabilecek menkul/gayrimenkul mallarda ipotek haklarının devri gibi işlemler yapılması.

(2) Reşit olmayanların gayrimenkul mallar üzerindeki haklarının kısmen veya tamamen sona erdirilmesi.

(3) Gayrimenkul mallar üzerine irtifak hakkı, ikamet hakkı, yerüstü hakları, intifa hakkı, gayrimenkul mallara bağlı yükümlülükler veya gayrimenkul malların üzerindeki diğer haklar tesis edilmesi veya sona erdirilmesi.

(4) İpotek edilebilen menkul/gayrimenkul malları elde etmek için kısmen veya tamamen satılması veya reşit olmayanların mallar üzerindeki haklarını çıkarmak için talep edilmesi.

(5) Üç yıldan fazla süreyle gayrimenkul malların kiraya verilmesi.

(6) (1), (2) veya (3) maddeleri kapsamında yükümlülük bağlanması.

(7) Borç verilmesi.

(8) Hediye verilmesi; ancak kamu, sosyal yardımlar veya ahlâkî görevlerin ifası için reşit olmayan kişinin maddî durumuna göre onun adına işlem yapılabilir.

(9) Koşullar veya ücretlere bağlı olarak hediye kabul edilmesi veya edilmemesi.

(10) Reşit olmayan kişinin adına borçlanma zorunda kalmasına yol açabilecek herhangi bir eylem kefil olması veya başkasının borçlarını ödemek zorunda kalmasına neden olan yasal işlemler yürütülmesi.

(11) Madde 1598/4 (1), (2) veya (3)'te belirtilenler dışındaki menfaatler için mülkün kullanılması.

(12) Uzlaşma yapılması.

(13) Uyuşmazlığın mahkemece karara bağlanması.

Madde 1575- Herhangi bir eylemde, velâyet hakkını kullanan kişinin, bir çiftin veya velâyet hakkını kullanan kişinin evlatlarının menfaatleri, reşit olmayanın çıkarlarıyla çelişirse, velâyet hakkını kullanan kişi, söz konusu faaliyeti yapmadan önce mahkemeden izin almak zorundadır. Aksi takdirde, bu tür eylemler iptal edilecektir.

Madde 1576- Madde 1575 uyarınca, velâyet hakkını kullanan kişinin, bir çiftin veya velâyet hakkını kullanan kişinin evlatlarının menfaatleri, aşağıdaki faaliyetlerden sağlanan faydaları da içermektedir:

- (1) Kişinin ortak olduğu adi bir ortaklıktan yürütülen bir işletmeden elde edilen kârlar.
- (2) Kişinin sınırsız sorumluluğa sahip bir ortak olduğu komandit ortaklıktan yürütülen bir işletmeden elde edilen kârlar.

Madde 1577- Herhangi bir kişi, reşit olmayan bir çocuğa, reşit olana kadar velâyet hakkını kullanan kişi dışında birinin yönetmesi şartıyla miras veya hediye yoluyla malvarlığı devredebilir. Bu yönetici, devreden kişi tarafından belirtilmiş olmalıdır. Şayet belirtilmemişse, mahkeme Madde 56, Madde 57 ve Madde 60 uyarınca mülkün yönetimini atayabilir.

Madde 1578- Velâyet hakkı, küçük yaştaki çocuklar reşit olma nedeniyle sona erdiğinde, velâyet hakkını kullanan kişi, yönettiği mülkü ve onunla ilgili hesapları onaylamak için reşit olmuş çocuğa derhal teslim etmelidir. Şayet bu mülkün yönetimi ile ilgili belgeler varsa, hesaplarla birlikte teslim etmelidir.

Velâyet hakkının birinci fıkrada belirtilenler dışında herhangi bir nedenle sona ermesi hâlinde, yönettiği mülkü, hesapları ve mülk yönetimine ilişkin belgeleri onaylamak için duruma göre velâyet veya vesâyet hakkını kullanan kişiye teslim eder.

Madde 1579- Eşlerden biri ölürse, ondan çocuk olması ve diğer eşin tekrar evlenmesi durumunda, şayet bu eş çocuğa ait bir mülkü yönettiyse ve çocuk kendi mülkünü yönetebilme durumunda ise, dilerse o mülkü çocuğa hemen teslim edebilir veya daha makul bir zamanda vermek için muhafaza edebilir. Bu işlemi yapmadan önce eş yeniden evlenemez.

Makul bir neden olması durumunda mahkeme, söz konusu eşin işlemten önce evlenmesine karar verebilir. Ancak eşin, birinci fıkrada belirtildiği üzere mülkü taksimini etmek ve mülk hesabını yapmak evlilikten sonra hangi süreçte yapacağını belirtmelidir.

Evliliğin birinci paragrafa uyulmadığı takdirde veya eşin ikinci fıkrada belirtilen mahkeme kararına uymaması durumunda, mahkemede görüldüğünde veya reşit olmayan bir çocuğun akrabası veya savcı şikayette bulunduğu anda, mahkeme bu eşten velâyet hakkının geri alınmasını veya herhangi birinin mülk ile ilgili hesap yapmasını ve çocuğu söz konusu belgelerde ortak sahibi olarak belirtilmesini ve bütün işlemten ortaya çıkan masrafları eşler tarafından karşılanmasını karar verebilir. Bu maddenin yararına evlat edinilmiş çocuklar, ölmüş veya hâlâ yaşamakta olan her iki eşten öz çocuk olarak kabul edilir.

Madde 1580- Çocuk reşit olduğunda, velâyet veya vesâyet hakkını kullanan kişi, çocuğun mülkünün yönetimini, Madde 1578’de belirtildiği mülk, hesaplar ve belgeleri teslim aldıktan sonra onaylayabilir.

Madde 1581- Küçük yaşta bir çocuk ile velâyet hakkını kullanan kişi arasındaki mülkiyet yönetimi davasında, yönetim süresinin dolmasından bir yıl sonra hiçbir eyleme izin verilmez. Velâyet hakkı, çocuk hâlâ küçükken sona ererse, birinci fıkradaki dava süresi çocuk reşit olduğunda veya yeni bir yasal temsilci atandığında yeniden başlar.

Madde 1582- Velâyet hakkını kullanan kişinin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olması, mahkeme kararıyla çocuğa karşı iktidarı kötüye kullanması veya kötü davranışlarından dolayı olması durumunda, mahkeme veya reşit olmayan çocuğun akrabası veya savcının dava açmasıyla velâyet hakkı kısmen veya tamamen geri alınabilir. Velâyet hakkını kullanan kişi iflas ederse veya reşit olmayan çocukların mülkünü tehlikeli bir şekilde kötü yönetirse, mahkeme, birinci fıkradaki yöntem uyarınca mülkiyeti yönetme yetkisini geri çekebilir.

Madde 1583- Velâyet hakkı tamamen veya kısmen geri alınmış olan kimse, önceki maddede bahsedilen nedenler sona ermişse ve kendisinin veya çocuğun akrabalarının talebi üzerine mahkeme aynı velâyet hakkını geri verebilir.

Madde 1584- Velâyet hakkı kısmen veya tamamen iptal edilmiş olan kimse, reşit olmayan çocuğa bakma görevinden serbest muaf bırakılmaz.

Madde 1584/1- Velâyet veya vesâyet hakkını kullanan kişi kim olursa olsun, anne veya baba, koşullara uygun olarak çocuklarıyla iletişim kurma hakkına sahiptir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VESÂYET HAKKI

Madde 1585- Reşit olmayan ve anne veya babası bulunmayan yahut vesâyet hakkı iptal edilmiş bir anne ve babaya sahip olan kimseye, reşit olana kadar vasi tayin edilebilir. Madde 1582’nin ilk fıkrası uyarınca vesâyet hakkının kısmen iptal edilmesi durumunda, mahkeme iptal edilen yetkinin yerine başka bir vasi tayin edebilir. Madde 1582’nin ikinci fıkrası uyarınca vesâyet hakkının tamamen iptal edilmesi durumunda ise, mahkeme mülkü yönetmek üzere bir vasi tayin edebilir.

Madde 1586- Madde 1585 kapsamındaki vasi, reşit olmayan çocuğun akrabası veya savcının talebi üzerine mahkeme kararı ile atanır. Ayrıca, anne ve babanın vefatından sonra vasiyetnamede belirtilen kişi de vasi olarak atanabilir.

Madde 1590 vasinin atanması hükmü uyarınca, eğer vasiyetnamede belirtilmişse, mahkeme vasiyetnamenin geçerli olduğu ve vasiyetnamede adı geçen kişinin Madde 1587 uyarınca vasi olması yasaklanmamış bir kişi olduğu sürece, vasiyetnameye göre tayin eder.

Madde 1587- Reşit olan kimse vasi olarak atanabilir. Ancak;

- (1) Mahkeme tarafından ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olarak kabul edilen kimse,
- (2) İflas durumuna düşen kimse,
- (3) Çocuğu veya çocuğun malını yönetmeye uygun olmayan kimse,
- (4) Reşit olmayan çocuk ile, onun ebeveyni ile veya onun kardeşleri ile, aynı babadan veya aynı anadan olan kardeşler ile geçmişte davalık olan kimse,
- (5) Vefat eden babası veya annesi tarafından vasi olmaması için yazılı bir şekilde belirtilen kimse, vasi olarak atanamaz.

Madde 1588- Mahkeme tarafından vasi olarak atanan kimse, Madde 1587 uyarınca mahkemede dava görülürken vasi olması için yasak olduğu ortaya çıkarsa veya ilgili kişilerin veya savcının talebi üzerine mahkeme, vasi tayin kararını iptal eder ve vasi ile ilgili uygun gördüğü başka bir kararı çıkarır. Birinci fıkra uyarınca vasi tayin etme kararının iptal edilmesi, iyi niyetle hareket eden üçüncü tarafların haklarını etkilemez. Ancak, Madde 1587 (1) veya (2) uyarınca yasaklanmış bir vasi tayin etme kararının iptal edilmesi dışında, üçüncü tarafın iyi niyetle hareket etmiş olup olmamasına bakılmaksızın vasinin eylemleri reşit olmayan kişiyi bağlamaz.

Madde 1589- (yürürlükten kaldırıldı).

Madde 1590- Vasi genellikle tek bir kişi olur. Ancak, vasiyetnamede birden fazla vasi belirlenmesi veya makul bir sebeple talep edilmesi durumunda mahkeme, gerekli gördüğü sayıda vasi tayin edebilir. Birden fazla vasi tayin edilmesi hâlinde mahkeme, vasilerin birlikte hareket etmelerine veya bir kişiye belirli yetkiler vermesine karar verebilir.

Madde 1591- Vasinin yetkisi, mahkemenin karar verdiği tarihten itibaren başlar.

Madde 1592- Vasi, mahkemenin duruşma tarihinden itibaren üç ay içinde yönetimindeki kişinin tüm mülklerini listelemek zorundadır. Ancak vasi, sürenin sona ermesinden önce ek süre talebinde bulunabilir. Mülk listesinin geçerli olabilmesi için, en az iki tanık tarafından tasdik edilmesi gerekir. Bu tanıklar, yetişkin olmalı ve yönetilen kişinin akrabası olmalıdır. Şayet akraba bulunamazsa, başka bir kişi tanık olabilir.

Madde 1593- Vasi, tasdikli mülk listesinin bir kopyasını, mülk listesini tescil ettiği tarihten itibaren on gün içinde mahkemeye sunmak zorundadır. Mahkeme, vasinin daha fazla açıklama yapmasını veya listenin doğruluğunu göstermek için ek belgeler sunmasını isteyebilir. Mahkeme, listenin sunulduğu veya ek açıklama istendiği tarihten itibaren on beş gün içinde başka bir karar vermediyse, liste kabul edilmiş sayılır.

Madde 1594- Vasi, Madde 1592 veya Madde 1593 uyarınca mülk listesini yapmadığı veya tam yapmadığı, mahkemenin verdiği emirlere uymadığı veya mahkeme tarafından yapılan mal listesinin dürüstçe ve yetkinlikle hazırlanmadığı tespit edilirse, vesâyet hakkı geri alınabilir.

Madde 1595- Mahkeme mülk listesini kabul etmeden önce vasi, âcil ve gerekli olmadıkça herhangi bir işlem yapamaz. Bu gerekçeler, iyi niyetle hareket eden üçüncü kişilere karşı bir savunma olarak ileri sürülemez.

Madde 1596- Şayet herhangi bir yükümlülük vasi için yararlı, ancak vesâyet altındaki kişi için zararlı veya vesâyet altındaki kişi için yararlı, ancak vasi için zararlı ise, vasi mülk listesini beyan etmeden önce mahkemeye bildirimde bulunmak zorundadır. Vasi, yükümlülüğün kendisi için yararlı, ancak vesâyet altındaki kişi için zararlı olduğunu bildiği halde mahkemeye bildirimde bulunmazsa, vasinin yükümlülüğü ortadan kalkar. Aynı şekilde, vasi yükümlülüğün kendisi için zararlı, ancak vesâyet altındaki kişi için yararlı olduğunu bildiği halde mahkemeye bildirimde bulunmazsa, mahkeme vesâyet hakkını geri çekebilir.

Madde 1597- Mahkeme, uygun gördüğünde veya ilgili taraflar veya savcılar talep ettiğinde, vasiden aşağıdaki hususları talep edebilir:

(1) Vesâyet altındaki kişinin mülkünü yönetmek için, mülkün iade edilene kadar uygun bir sigorta sağlamak.

(2) Vesâyet altındaki kişinin mülkünü beyan etmek.

Madde 1598- Vesâyet yetkisini kullandığı esnada vesâyet altındaki kişi, miras veya hediye yoluyla değerli mülk edinmişse, Madde 1597 ile Madde 1597 arasında gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1598/1- Bir vasi, vasilik görevini üstlendiği günden itibaren yılda bir kez mahkemeye mülk listesini beyan etmek zorundadır. Ancak mahkeme, ilk yılki listeyi aldıktan sonra, bu listenin bir yıldan fazla bir süre için sunulmasını isteyebilir.

Madde 1598/2- Vasi, Madde 1564'ün birinci fıkrası ve Madde 1567 uyarınca velâyet hakkını kullanan kişi ile aynı hak ve görevlere sahiptir.

Madde 1598/3- Vasi, vesâyet altındaki kişinin yasal temsilcisidir.

Madde 1570, Madde 1571, Madde 1572, Madde 1574, Madde 1575, Madde 1576 ve Madde 1577 hükümleri, gerekli değişiklikler yapılarak vasilere ve vesâyet altındaki kişilere uygulanır.

Madde 1598/4- Vesâyet altındaki kişilerin gelirleri, vasi tarafından vesâyet altındaki kişilerin bakımı ve eğitimi için uygun bir şekilde tasarruf edilir. Ondan arta kalan miktar ise sadece aşağıdaki alanlarda kullanılır:

(1) Tayland hükûmeti tarafından temin edilen tahvillerin veya Tayland hükûmetinin garantilediği tahvillerin satın alınması.

(2) Gayrimenkul mallarının konsinye satışının veya ilk ipoteğinin kabul edilmesi. Ancak konsinye satışı veya ipotek için kabul edilen para miktarı, söz konusu mülkün piyasa fiyatının yarısını geçmemelidir.

(3) Yasal olarak kurulmuş veya faaliyet göstermek için devletten izin alınmış bir bankada sabit vadeli mevduat olarak para yatırılması.

(4) Mahkemenin özel olarak onayladığı diğer yatırımların yapılması.

Madde 1598/5- Vesâyet altındaki kişi sorumluluğunu bilecek durumda ve on beş yaşından küçük değilse, vasi önemli bir iş yapacağı zaman mümkün olduğunca onunla istişare eder. Vesâyet altındaki kişi rıza gösterse bile, vasinin sorumluluğu ortadan kalkmaz.

Madde 1598/6- Vasilik, vasi öldüğünde veya vesâyet altındaki kişi reşit olduğunda sona erer.

Madde 1598/7- Vasi, vasilik görevi aşağıda belirtilen durumlarda sona erer:

- (1) Ölüm,
- (2) Mahkemenin izni ile istifa etmesi,
- (3) Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olması,
- (4) İflas etmesi,
- (5) Mahkemenin kararıyla görevinin geri alınması.

Madde 1598/8- Mahkeme, aşağıdaki durumlarda vasilik görevini geri çeker:

- (1) Vasinin, görevlerini yerine getirmeyi ihmal etmesi,
- (2) Vasinin, görevlerinde kasıtlı olarak ihmalkâr davranması,
- (3) Vasinin, yetkilerini ve görevlerini kötüye kullanması,
- (4) Vasinin, görevlerine karşı uygunsuz davranış sergilemesi,
- (5) Vasinin, vesâyet altındaki kişinin menfaatlerini tehlikeye sokacak derecede görevlerini yerine getirme yeteneğini kaybetmesi,
- (6) Madde 1587'nin (3), (4) veya (5) fıkralarında belirtilen durumlara düşmesi.

Madde 1598/9- Madde 1598/8 uyarınca vasinin görevden alınması için dava açabilecek kişiler, vesâyet altındaki on beş yaşından küçük olmayan kişiler, akrabaları veya savcı olabilir.

Madde 1598/10- Vasinin görevden alınması talebinin değerlendirilmesi sırasında mahkeme, vasinin yerine vesâyet altındaki kişinin mülkünü yönetmek üzere geçici bir yönetici atayabilir.

Madde 1598/11- Vasilik görevi veya vasi olma durumu sona erdirilirse, vasi veya onun mirasçısı, yönetilen mülkleri vesâyet altındaki kişilere, onların mirasçılarına veya yeni vasiyeye hızlı bir şekilde teslim etmek zorundadır. Teslim edilen malları, altı ay içinde listelemelidir. Mülk yönetimine ilişkin bir belge varsa, bu belgeyi liste ile birlikte göndermelidir. Ancak, vasi veya onun mirasçısı talep ettiğinde, mahkeme uzatma kararı verebilir. Madde 1580 ve Madde 1581 hükümleri, gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1598/12- Mülk listesi geri teslim edildiği tarihten itibaren, vasi ve vesâyet altındaki kişi arasında ödenmesi gereken para miktarına ilişkin faiz hesaplaması başlatılır. Eğer vasi, vesâyet altındaki kişinin menfaati dışında onun parasını harcarsa, harcadığı tarihten itibaren o miktar üzerinden yıllık yüzde on beş faiz ödemek zorundadır.

Madde 1598/13- Vesâyet altındaki kişi, vasinin kendisine ödenmemiş borcun ödenmesi için vasinin tüm mülkiyeti üzerinde rüçhan hakkına sahiptir. Bu rüçhan hakkı, Madde 253 uyarınca diğer rüçhan haklarının yanında altıncı sırada yer alır.

Madde 1598/14- Aşağıda belirtilen durumlar dışında, vasi emekli maaşı ücret alma hakkına sahip değildir. Söz konusu durumlar şunlardır:

(1) Vasiyetnamede, vasinin emekli ücret alabileceğine dair bir madde mevcut ise. Bu durumda, vasi vasiyetnamede belirtildiği gibi ücret alacaktır.

(2) Vasiyetnamede emekli ücret şart koşulmaması, ancak vasiye emekli ücret almasını yasaklayan herhangi bir kısıtlama olmaması hâlinde, vasi mahkemeden emekli ücretini belirlemesini talep edebilir.

(3) Vasiyetnamede vasi tayin eden bir emrin yer almaması ve vasiye emekli ücret almasını yasaklayan herhangi bir kısıtlama bulunmaması durumunda, mahkeme bir vasi tayin ederken vasinin emekli ücretini belirleyebilir. Mahkeme bu konuda bir karar vermediyse, vasi mahkemeden emekli ücretini belirlemesini talep edebilir. Emekli ücretin verilir verilmeyeceği konusunda karar, mahkemenin takdirine bağlıdır.

Emekli ücretin belirlenmesinde mahkeme, vasi ve vesâyet altındaki kişilerin koşullarını, gelir ve yaşam durumlarını dikkate alarak karar verir.

Vasilik görevini üstlendikten sonra vasi veya vesâyet altındaki kişilerin koşullarının, gelirlerinin ve yaşam durumlarının değişmesi hâlinde, mahkeme duruma göre emekli ücretin durdurulmasını, azaltılmasını, artırılmasını veya vasiye geri verilmesini emredebilir. Bu hüküm, vasiyetnamede vasiye emekli ücret verilmeyeceğini belirten maddeyi de kapsar.

Madde 1598/15- Mahkemenin, karı veya kocaya ehliyetsiz olduğuna karar vermesi ve vesâyet yetkisini karı veya kocaya vermesi durumunda, vesâyet yetkisinin kullanımıyla ilgili hükümler, gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. Madde 1567'nin (2) ve (3) fıkralarında belirtilen haklar hariçtir.

Madde 1598/16- Mahkeme tarafından ehliyetsiz olduğu kararı verilen eşin vesâyet yetkisine sahip olan diğer eş, eşinin kişisel mülkiyetini yönetme ve bu mülkiyeti yönetmek için tek başına karar verme hakkına sahiptir. Ancak, mahkeme tarafından izin verilmediği sürece, madde 1476'nın birinci fıkrasında belirtilen kişisel ve ortak mülkiyetin yönetimi hariç tutulur.

Madde 1598/17- Mahkemenin eşlerden birinin ehliyetsiz olduğuna karar vermesi ve diğer eşin veli olmasını uygun bulmaması durumunda, veli olarak bir baba veya anne veya üçüncü bir kişi atanırsa, bu veli diğer eşle birlikte ortak mülkiyetin yöneticisi olur. Ehliyetsiz kişiye zarar verebilecek önemli bir nedeni varsa, mahkeme aksi bir karar verebilir. Ayrıca, bu durumda diğer eşin, mahkemeden ortak mülkiyetin ayrılmasını talep etme hakkı vardır.

Madde 1598/18- Anne veya babanın çocuğun velisi olması durumunda, eğer çocuk reşit değilse, vesâyet hakkını kullanan kişinin hak ve görevlerine ilişkin hükümler gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. Ancak, çocuk reşit ise, madde 1567'nin (2) ve (3) fıkralarındaki haklar hariç, vesâyet hakkını kullanan kişinin hak ve görevlerine ilişkin hükümler gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. Ebeveyn veya eş olmayan başka bir kişinin veli olması durumunda, vesâyet hakkını kullanan kişinin hak ve görevlerine ilişkin hükümler gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. Ancak, velâyet altındaki kişi reşit ise, madde 1567'nin (2) ve (3) fıkralarındaki haklar uygulanmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EVLATLIK

Madde 1598/19- Yirmi beş yaşından büyük olan bir kişi, başkasını evlat edinebilir. Ancak, evlat edinilecek kişiden en az on beş yaş büyük olmalıdır.

Madde 1598/20- Evlat edinme işlemlerinde, evlat edinilecek kişi on beş yaşından büyük ise, onun rızası gerekmektedir.

Madde 1598/21- Küçük bir çocuğun evlat edinilmesi, evlat edinilecek çocuğun babası ve annesinin rızasını gerektirir. Ebeveynlerden birinin ölmesi veya velâyet hakkının iptal edilmesi durumunda, hâlen velâyet hakkına sahip olan anne veya babanın rızası gerekmektedir.

İlk fıkra da belirtildiği gibi rıza verme yetkisine sahip kimse yoksa ya da ebeveynlerden birinin veya her ikisinin rıza verememesi veya vermemesi ve bu rıza vermeme konusunda makul bir sebep bulunmaması durumunda ve bu durum çocuğun sağlığı, gelişimi ve refahını olumsuz etkiliyorsa, anne, baba, evlat edinen kişi veya savcı, birinci fıkra uyarınca mahkemeden rıza yerine izin talep edebilir.

Madde 1598/22- Reşit olmayanların evlat edinilmesi konusunda, eğer terk edilmiş bir çocuk söz konusu ise ve çocuk bakımı ve korunması yasası uyarınca çocuk bakım merkezinin himayesi altında ise, çocuk bakım merkezi, anne ve baba adına rıza gösterebilir. Şayet çocuk bakım merkezi rıza vermiyorsa, madde 1598/21'in ikinci fıkrası hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1598/23- Terk edilmiş bir çocuk değilse, fakat çocuk bakımı ve korunması yasası uyarınca çocuk bakım merkezinin himayesi altındaysa, çocuğun ebeveyni veya ebeveynlerden birinin ölmesi veya velâyet hakkının iptal edilmesi durumunda, anne veya baba, çocuk bakım merkezine vekaletname vererek kendi adına küçük çocuğun evlat edinilmesine onay vermek için yetki verebilir. Bu durumda, madde 1598/22 hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır. Birinci fıkra kapsamındaki vekaletname, reşit olmayan çocuğun adı geçen çocuk bakım merkezi altında olduğu sürece iptal edilmez.

Madde 1598/24- Madde 1598/22 veya madde 1598/23 uyarınca evlat edinmek için çocuk bakım merkezi adına karar verme yetkisine sahip olan kişinin, bu kurumun altındaki çocuğu evlat edinebilmesi için mahkemenin, çocuk bakım merkezinin rızası yerine o kişinin talebi üzerine onay vermesi gerekmektedir.

Madde 1598/25- Evlatlık olarak kabul edilecek veya evlatlık olacak kişi şayet evli ise, önce eşinden onay alması gerekmektedir. Eşin rıza verememesi veya ikametgâhı terk etmesi veya en az bir yıl bulunamaması durumunda, eşin rızası yerine mahkemeden onay alınması gerekmektedir.

Madde 1598/26- Herhangi bir kişi tarafından evlat edinilen bir çocuk, aynı anda başka bir kişi tarafından evlat edinilemez. Ancak, evlat edinenin eşinin, evlat edinilmiş bir çocuğu olabilir.

Eğer bir eş, diğer eşinin evlat edinilmiş çocuğunu aynı zamanda kendi evlatlığı olarak kaydettirmek isterse, mevcut evlat edinmiş eşinden rıza alması gerekmektedir. Bu durumda, madde 1598/21 uygulanmayacaktır.

Madde 1598/27- Evlat edinme işlemi, ancak tescil edildikten sonra geçerlilik kazanacaktır. Ancak, evlat edinilecek kişi reşit değilse, öncelikle evlat edinme yasasının hükümlerine uymak zorundadır.

Madde 1598/28- Evlat edinilen bir çocuk, evlat edinenin meşru çocuğuyla aynı statüye sahiptir. Ancak, asıl ailesindeki hak ve sorumluluklarını kaybetmeyecektir. Bu durumda, asıl ebeveynin velâyet hakları, çocuğun evlat edinildiği tarihten itibaren sona erecektir. Bu hüküm için, 2.kısım, 2.bölümdaki hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 1598/29- Evlat edinme, evlat edinme nedeniyle yasal mirasçı gibi miras alma hakkı yaratmaz.

Madde 1598/30- Evlat edinilen kişinin, eş veya soyundan gelenler yoksa ve evlat edinenden önce ölmüşse, evlat edinen, evlat edinilen kişiye verdiği mülkü, evlat edinilen miras payından tüm borçlar ödendikten sonra kalan kısmını geri alma hakkına sahiptir. Birinci fıkra kapsamındaki hakları talep etmek için evlat edinenin, evlatlığın ölümü hakkında bildiği veya bilmesi gereken tarihten itibaren bir yıl geçtikten sonra veya evlatlığın ölümünden itibaren on yıl geçtikten sonra herhangi bir dava açamaz.

Madde 1598/31- Evlat edinmenin sona ermesi, evlat edilenin reşit olması durumunda evlat edinen ile evlat edilen arasındaki anlaşma ile, herhangi bir zamanda feshedilebilir. Evlat edinilmiş bir çocuk henüz reşit değilse, evlat edinmenin sona ermesi, ancak ebeveynlerin rızası ile mümkündür. Madde 1598/20 ve madde 1598/21 hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır. Madde 1598/21 ikinci fıkrası, madde 1598/22, madde 1598/23, madde 1598/24 veya madde 1598/26 ikinci fıkrası uyarınca küçük yaşta bir çocuğun evlat edinilmesi durumunda, çocuk henüz reşit değilse evlat edinmenin sona ermesi ancak ilgili kişilerin ve savcının talebi üzerine mahkeme kararı ile yapılabilir. Evlat edinmenin sona ermesi, ancak yasa uyarınca tescil edildiğinde tamamlanır.

Madde 1598/32- Madde 145'in ihlaliyle gerçekleşen evlilik, evlat edinmenin sona ermiş olduğu durumlar arasında sayılır.

Madde 1598/33- Evlat edinmenin sona erdirilmesi davası aşağıdaki durumlardan kaynaklanabilir:

(1) Bir taraf, ceza gerektiren bir suç olsun ya da olmasın, diğer tarafa karşı ciddî şekilde utanç, nefret veya zarar verici bir eylemde bulunursa dava açabilir.

Madde 1598/37- Evlat edinmenin feshedilmesi durumunda, şayet çocuk reşit değilse, asıl ebeveyn, evlat edinmenin feshedildiği veya mahkeme tarafından fesih kararı verildiği andan itibaren Madde 1598/31 uyarınca velâyet hakkını geri kazanır. Ancak, evlat edinilmiş çocuğun velisi daha önce tayin edilmişse ve asıl ebeveyn velâyet hakkını talep etmemişse veya mahkeme velâyet hakkını talep eden kişiye vermemişse, veli aynı hak ve görevlere sahip olmaya devam eder.

Velinin değiştirilmesi veya birinci fıkra kapsamındaki velinin durumu, evlat edinmenin feshedilmesinden önce iyi niyetle hareket eden üçüncü tarafın haklarını etkilemez.

ÜÇÜNCÜ KISIM

NAFAKA

Madde 1598/38- Karı-koca veya ebeveyn ve çocuk arasında nafaka talebi, nafaka alınması gereken tarafın yeterince destek sağlanmadığı veya hiç destek sağlanmadığı durumlarda karşı taraftan yapılabilir. Mahkeme, nafaka yükümlüsü kişinin kabiliyetini, durumunu ve davanın koşullarını dikkate alarak, ne kadar nafaka verileceğine ve verilip verilmeyeceğine karar verir.

Madde 1598/39- Paydaş tarafların koşulları, gelirleri veya statülerinde değişiklik olduğunda, mahkeme, nafakayı iptal ederek, azaltarak, artırarak veya iade ederek değişiklik yapabilir. Mahkemenin, diğer tarafın o esnada nafaka sağlayabilecek durumda olmaması nedeniyle nafaka verilmemesi kararı, karşı tarafın koşulları, geliri veya durumu değiştiğinde ve nafaka talep eden tarafın koşulları, geliri veya durumu nafaka sağlanmasını gerektiren bir duruma düştüğünde, nafaka talep eden taraf, mahkemeden bu davadaki kararını değiştirmesini isteyebilir.

Madde 1598/40- Nafaka parasının ödeme şekli, tarafların başka bir şekilde veya başka yollarla ödeme yapmayı kabul etmedikleri sürece belirlenen aralıklarda ödenir. Taraflar arasında anlaşma veya özel bir neden yoksa ve taraflardan biri talep ettiğinde, mahkeme uygun gördüğünde nafaka parasının yerine nakit olarak ödenmesi veya başka yollarla ödeme yapılması belirlenebilir. Çocuğun nafakası talep edildiğinde ve özel gerekçeler olduğunda, mahkeme çocuğun yararına uygun gördüğünde, tarafların üzerinde anlaştığı destek yöntemleri yanı sıra herhangi bir tarafın ek talebi üzerine çocuğun herhangi bir şekilde destek sağlanması gerektiğini belirleyebilir.

Madde 1598/41- Nafaka alma hakkından feragat edilemez, devredilemez ve icra kapsamında değildir.

V. AİLE VE MİRASA İLİŞKİN İSLÂM HUKUKU EL KİTABI

BİRİNCİ KİTAP

AİLE

BİRİNCİ KISIM

EVLİLİK

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKLİF VE NİŞAN

Madde 24- Evlenmeden önce, erkek, evlenmek istediği kadına evlenme teklif etmelidir. Teklifen önce, hatta evlilikten önce bir kadına evlenme teklif etmek isteyen erkek ve bu teklifi alan kadın, namazda sadece vücudun avret sayılmayan yerlerini görebilirler. O kişinin rızası olmasa bile veya kanunun ihlaline yol açacak risk veya onu görürken cinsel duygular yaşanmış olsa bile.

İlk paragrafa göre, bir erkeğin kadına bakma olayı, erkeklerin yasaların izin verdiği kişiler adına veya ek olarak gidip bakabilirler.

İlk paragrafa göre bir erkeğin kadınına bakarken

(1) Erkek, kadının onun isteğini kabul edeceğinden oldukça emin olmalıdır. Ayrıca kadın iddet döneminde olmamalıdır.

(2) Erkek, kadının görünmediği durumlarda ve kadının güzelliğine benzer bir şekilde başka bir kadına bakabilir. Ancak, bu bakış, başkalarının haklarını ihlal etmemelidir.

Madde 25- “Teklif”, erkeğin kadına evlenme niyetini ifade etmesi anlamına gelir. Erkeğin kadınla evlenmek istediğini belirtmesi gerekir, ancak bu niyeti açıkça ifade etmek zorunlu değildir.

“Talep”, erkeğin o kadınla evlenmek istediğinin kadına açık bir şekilde bildirilmesi anlamına gelir.

“Nişan”, bir erkek ile bir kadın arasında evlilik konusunda yapılan resmî veya gayri resmî anlaşma veya sözleşme anlamına gelir.

“Erkek tarafı”, erkeğin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olduğu durumlarda, onu evlendirmeye yasal olarak yetkili olan kişiyi ifade eder. Eğer erkek ehliyetli ise kendi kendine evlenebilir.

“Kadın tarafı”, kanuna göre kadını evlendirme yetkisine sahip olan kişiyi ifade eder.

Madde 26- Erkek ve kadın arasında aşağıdaki durumlarda her türlü teklif, talep, nişan yapmak yasaklanır. Söz konusu durumlar şunlardır:

(1) Kadın hâlâ başka bir erkeğin karısıdır veya iddet süresi içindedir. İddet sürecince kaynaklanan bir zina veya ric’î talâkın iddeti değilse, erkekler teklifte bulunabilir.

(2) Erkek, kadının başka bir erkeğin nişanlısı olduğunu biliyorsa veya kadının başka bir erkekle evlenmeyi kabul ettiğini açıkça biliyorsa, nişanın iptal edildiğine veya kabul edildiğine dair bir belirti olmadığı sürece veya erkek izin almadığı sürece herhangi bir teklif veya talepte bulunmamalıdır.

(3) Erkek ve kadın, birbirleriyle evlenmeleri hukuken yasaklanmış kişilerdir. Ancak, bir müslüman erkeğin İslâmiyeti kabul etme vaadiyle müslüman olmayan bir kadına evlenme teklif etmesi durumu hariçtir. Bu durumda evlenme teklifi yapılabilir.

Bir teklife veya talebe yanıt verilmesi durumunda böyle bir teklif veya talep yasaklanmışsa, kadının bu teklifi veya talebi kabul etmemesi gerekir. Nişan yapma yasak olan durumlarda, ancak teklif etme yasak değilse kadın teklifini kabul edebilir. Teklif eden kişi, iddete sebebiyet olan kişi olmamalıdır.

Madde 27 hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kadın ile erkek arasında teklif, talepte bulunmuş veya nişan yapılmışsa, kadın önceki paragrafta göre yanıt vermesi, hukuka aykırı bir eylem olsa bile hukukî sonuçları mevcuttur.

Madde 27- Erkeğin evlenme teklif ettiği veya nişanlandığı kadın, madde 51’e göre bir erkeğin kendisiyle evlenmesi sonsuza kadar yasaklanan bir kadın olmamalıdır.

Madde 28- “Nişan hediyesi”, erkek veya kadının evlenme öncesi veya nişanlanma veya evlilik sonucunda birbirlerine verdiği mal veya eşya anlamına gelir. Her ne kadar nişan hediyesi olarak verilmiş olsa da bu belirtilmese de, genellikle bir nişan sembolü olarak verilir.

Birbirleriyle nişanlanan ve nişan hediyesini teslim eden bir erkek ve kadın arasında nikah gerçekleşmezse, genellikle nişan hediyesinin iade edilmesi gerekir.

Madde 29- Talep eden erkeğin veya talep edilen kadının eksikliklerini veya kusurlarını bilen birinin, evlilik hayatında ilerlemek amacıyla o erkek veya kadın hakkında tavsiye isteyenler için gerçek bilgi vermesi gerekir.

Madde 30- Bir teklife veya evliliğe başlamadan önce teklif eden veya evlenmeyi düşünen kişinin duruma göre kısa bir konuşma yapması gerekir. Kadının teklifine yanıt vermeden önce teklifi kabul eden kişinin hutbe okuması gerekir. Ancak kadının teklifini kabul ettiğini söylemeden önce, kabul eden bir şey okumasa da veya söylemese de olur. Fakat okuyacaksa veya söyleyecekse uzun olmamalı ve konu dışı kelimeler içermemelidir.

Madde 31- Evlendikten sonra, ehliyetli olan erkek veya ehliyetsiz veya eksik ehliyetli erkeğin velisi, hukuka aykırı olmadığı sürece bir düğün merasimi düzenler ve misafirleri davet eder ve ziyafet düzenler. Merasimi o kişinin adına biri düzenlese bile, etkinliği evlenen kişiye ait olmalıdır. O merasime davet edilirse icap etmek caizdir. Yalnız;

- (1) Merasime katılmak hukukun ihlaline yol açtığı sürece;
- (2) Davetli, davetçiyi veya davetçinin refakatçisini cezalandırma yetkisine sahip olan kişidir.
- (3) Davetçi Müslüman değildir, ancak davetli Müslümandır.
- (4) Davetçinin böyle bir merasim düzenleme potansiyeli olduğu halde merasim, davetçi ile ilgili her kategoriye veya davetçinin davet etmek istediği herkese açık bir merasim değildir.
- (5) Merasimin yapıldığı mekanın yasa dışı unsurlar içermesi veya davetlilerin katılması için uygun olmayan bir ortam olması veya davetlilerin rahatsız edilmesi ve bu tür sorunların giderilmemesi.
- (6) Davetlinin cuma namazı muafiyeti ile aynı düzeyde ihtiyaçları olması.

(7) Davetli, doğrudan değil genel olarak hitap edilmesi veya kötü amaçlarla davet edilmesi.

İKİNCİ BÖLÜM

EVLİLİK KOŞULLARI

Madde 32- “Evlilik”, yasal olarak eşler olmak için bir erkek ile bir kadın arasındaki hukukî evlilik ilişkisini ifade eder.

Madde 33- Bir evlilik, yasalara uygun olarak gerçekleştirilmişse geçerli kabul edilir.

Erkek ve kadın, bu kusurların farkında olmadan evliliğin tamamlanmaması durumunda, kadın ve erkek kusurlarının farkına varıncaya kadar eş olarak kabul edilir.

Erkeğin kandırılması nedeniyle evliliğin tamamlanmaması hâlinde, ya da erkeğin evlenmeden önce yasanın öngördüğü herhangi bir şeyi açıkça ve doğru bir şekilde bilmesi için herhangi bir nedenle bilmiyor olması durumunda, erkek yanlış anlaşılmayı anlayana kadar kadın ve erkek eş olarak kabul edilir.

Bu tür evliliği sonlandırması, beynûnet-i suğrâ (küçük ayrılık) olarak adlandırılır.

Madde 34- Tamamlanmamış bir evlilikte eşler arasında cinsî münasebet gerçekleşmiş olsa ve bu durum kusurlu evliliği açıkça geçersiz kılan nedenlerden kaynaklanmıyorsa, bu durum İslâm emirlerini kasten ihlal etmek olarak kabul edilmez. Bu durumda erkek eş, evlilikte belirlenen mehirin yerine uygun olan mehri öder. Ancak, kusurlu evliliği açıkça geçerli kılan nedenler varsa ve eşler cinsî münasebete girmişse, erkek eş, nikahta belirtilmiş olsa dahi mehir ödemesi yapmak zorunda değildir.

Madde 35- Bir erkeğin evlilik hayatına girmesi için gerekli kılan sebepler varsa ve bu erkeğin güçlü bir nefsanî isteği varsa, evlenmesi tavsiye edilir.

Eğer erkeğin böyle bir ihtiyacı yoksa, evliliğe yalnızca kanunen izin verildiği kadar değer verilir. Eğer erkeğin cinsî münasebeti engelleyen kalıcı bir nedeni varsa, bekar kalması tavsiye edilir.

Madde 36- “Evlilik hayatına girmek için gerekli şeyler”, mehir olarak kullanılan şeyler ve evlilikte kendisine ve eşine gerekli olan mutfak eşyası ve tüketim eşyalardan demektir.

“Evlilik hayatına girmek için gerekli şeyler”, evlilikte mehir olarak kabul edilebilecek eşyaların yanı sıra, evlilikte kendisine ve eşine gerekli olan mutfak eşyaları ve tüketim eşyalarını ifade eder.

Madde 37- Evlilik hayatına girmek için gerekli eşyalara sahip olmayan bir erkek ve normal nefsanî isteği varsa, bekar kalması tavsiye edilir. Ancak, güçlü bir nefsanî isteği varsa, oruç tutarak bu ihtiyacı azaltabilir. Eğer bu yöntemle ihtiyacı azaltamazsa, evlilik yapması önerilir.

Madde 38- Gerekli geçim masrafları için yardıma ihtiyaç duymayan bir kadın ve normal nefsanî isteği varsa, bekar kalması tavsiye edilir. Ancak, güçlü bir nefsanî isteği varsa evlilik yapması önerilir. Eğer evlenmediği takdirde zina yapma riski varsa, kadının bir an önce evlenmesi gerekebilir.

Birinci fıkrada belirtilen durumda olmayan bir kadın ile Allah’a ibadet yapmak için kendisini adanmış kadının, bekar kalması tavsiye edilir.

Madde 39- Gerekli geçim masraflarının karşılanması için başkalarına ihtiyaç duymayan kadınlar, evlenmeleri hâlinde bu hukukun hükümlerine göre eş olarak görevlerini yerine getiremeyeceklerini bilerek normal nefsanî istekte bulunuyorlarsa, evlenmeleri yasaktır. Ancak, evlendikleri takdirde evlilikleri hukukî sonuç doğurur. Ancak, eğer kadın bu durumun farkında değilse, evlilik haram olmamakla birlikte, bekar kalması tavsiye edilir. Ancak, kadının güçlü bir nefsanî isteği varsa, evlilik yapması önerilir.

Madde 40- İslâm hukukuna göre bir erkeğin aynı anda dörtten fazla eşi olamaz. Ancak, İslâm’da gereksinim olmadıkça tek eşlilik önerilir. Bu kuralın istisnası ise Peygamberlerdir.

Bir erkek, hukukun öngördüğü şekilde karısıyla yaşadığı yeri bölüşme konusunda adaleti sağlama yeteneğine sahip olmadığını fark ederse, birden fazla evlilik yapması yasaktır.

Madde 41- Bir erkeğin dört karısı olduğu durumda başka bir kadınla evlenmesi yasaktır. Bu durumda, dört eşten herhangi birinin bu tür yöntemlerle evliliği sonlandırılır. Söz konusu:

(1) Bâin talâk

(2) Ricî talâk ve boşanan eş, iddet süresi bitmiştir.

Bir erkeğin aynı evlilikten beş kadınla evlenmesi durumunda nikah geçersizdir. Ancak, eğer bir erkek her seferinde bir kadınla evlenir ve bu durumda beşinci evliliği gerçekleşirse, bu beşinci evlilik geçersiz olacaktır.

Madde 42- Bir erkek, bâkireyle evlenmelidir. Zorunlu bir neden olmadıkça kızlarını hiç evlenmemiş bir erkekle evlendirmelidir.”

Madde 43- Erkek, İslâmi kurallara sıkı sıkıya uyan bir kadınla evlenmelidir. Orta derecede güzel görünümüne sahip, zengin ve çocuk sahibi olabilecek bir kadınla evlenmelidir ve İslâmi görüşlere göre iyi bir aile veya soy kökene sahip olan bir kadınla evlenmelidir. Bunun yanında zina sonucu doğmuş, yakın akraba veya Ffâsık biriyle evlenmemelidir.

Madde 44- Bir erkek, aşağıdaki niteliklere göre bir kadınla evlenmeyi seçmelidir.

- (1) İslâmi prensiplere sıkı sıkıya uyan,
- (2) Orta derecede güzel görünümüne sahip,
- (3) zengin,
- (4) Çocuk sahibi olabilen.

Madde 45 - “Eş” evlenecek erkek ve kadın anlamına gelir.

“Erkek eş” evlenecek erkeği ifade eder.

“Kadın eş” evlenecek kadını ifade eder.

Madde 46- Evlilik şunları içermelidir:

- (1) Erkek ve kadın
- (2) Kadının velisi
- (3) En az iki tanık ve
- (4) İcab ve kabul

Madde 47 Aşağıdakilerden hiçbiri yoksa evlilik gerçekleşemez.

(1) Müslüman olan bir erkek, evlenecek olan kadının kendisine helal kılınmadığını bilmelidir.

(2) Müslüman olan bir kadın veya hâlâ dinlerinin temel ilkelerine bağlı kalan Kitap Ehli'nden, yani Beni İsrail soyundan gelen ve kendi dinlerine uyum sağlayan çağdaş Yahudilik veya Hristiyanlık kökenlerinden olan biriyle evlenebilir.

(3) Eşler, kiminle evleneceklerini açıkça bilmelidirler. Ancak, o kişinin kimliğini bilmek veya görmek şart değildir.

(4) Dinî statüye ulaşmış ve makul bir bilgelik seviyesine sahip olan eşler, 74. maddede belirtilen durumlar dışında, karı-koca olmayı kabul etmelidirler.

(5) Eşler, ihramlı iken evlenemezler.

(6) Kadın, evlenecek erkeğin, kalıcı ya da geçici bir yasak olsun, hukuken evlenmesini yasakladığı biri olmamalıdır.

Madde 48- Bir kadının sütünü içen bir kişi, o kadınla ve onun soyundan gelenlerle evlenemez. Bu kural, kadının eşi için de geçerlidir. Kadının veya erkeğin yukarıda yer alan akrabaları ve onların soyundan gelenler de bu kurala tâbidir. Ayrıca, bu kadın veya erkekle cinsî münasebete girmiş olanlar ve onların yukarıya doğru hısımları da bu kapsamdadır.

Kadın veya erkek akrabalar şunları içerir:

(1) Doğrudan yukarıya doğru hısımlar. O kadına veya erkeğe bağlı neslin büyük veya küçük kardeşinin çocukları hariç.

(2) O kadının veya erkeğin büyük veya küçük kardeşleri.

(3) Söz konusu kadının veya erkeğin doğrudan yukarıya doğru kardeşleri.

(4) Duruma göre o kadının veya erkeğin şu anda veya geçmişte eşi olan bireyler. Bu kadının veya erkeğin doğrudan yukarıya doğru hısımları; yalnızca bu kişilerle cinsî münasebete girmiş bir eş olmalıdır.

Süt içmek için şu şartlar geçerlidir:

(1) Süt, katı veya sıvı olabilir; saf veya başka şeylerle karıştırılmış olabilir, ancak miktarı yalnızca bir damla veya daha fazla olmalıdır.

(2) Sütün sağlayıcısı olan kadın,

(a) Dokuz yaşından küçük olmamalıdır;

(b) Ölmekte olan veya süt memeden çıktığında ölmüş olan biri olmamalıdır.

(3) İçen kişi, süt içerken henüz iki yaşını geçmemiş olmalıdır.

(4) Süt içmenin niteliği ve sayısı en az beş kez içilmelidir ve süt, göğüsten beş kereden fazla çıkmış olmalıdır.

Her ne kadar sütün kaynağından kaç kez çıkarsa çıksın, içen kişi sütün tamamını bir defada içerse bu bir defa olarak kabul edilir; kaç kez içildiği önemli değildir. İçilen süt memeden bir defa çıkarsa bir defa olarak sayılır ve her süt içiminde göğüsten veya kaptan içmek veya başka herhangi bir yöntemle içirilme farketmeksizin içen kişinin midesine ulaşmalıdır, ister ağızdan ister burundan içilsin.

Emziren kadının veya başkalarının eylemleriyle bile emziren kadından uzaklaşınca kadar içmek, kısa sürede tekrar bir kez daha içilirse bir kere olarak sayılır. Bir süt içme eylemi, içmeyi bıraktıktan sonra bir memeden diğer memeye geçilmesi veya kısa veya uzun süreli uykuya dalma nedeniyle durulması ve ağız meme ucundan ayrılmaması durumlarında devam etmek olarak kabul edilemez.

Madde 49- Evlenmeden önce süt içmenin nedeni, kardeş olduklarını beyan eden bir erkek ve kadınla evlenememektir. Eğer evlendikten sonra beyan edilirse, erkek ve kadın boşanmaya zorlanır, beyan eden kişi sözünden geri dönse bile.

Madde 50- Erkeğin geçici olarak evlenmesi yasaklanan kadınlar şunlardır:

(1) Erkeğin karısının ablası veya küçük kız kardeşi. Sadece erkeğin karısıyla evli olduğu süre boyunca, hatta karısından boşandıktan sonra kadının iddet sürecinde.

(2) Erkeğin karısının teyzeleri ve halaları. Sadece erkeğin karısıyla evli olduğu süre boyunca, hatta karısından boşandıktan sonra kadının iddet sürecinde.

(3) Başkasının eşi veya iddet sürecinin içinde olan kadınla, iddet süresi bitene kadar erkeğin geçici olarak evlenmesi yasaklanmıştır.

Bu maddenin (1) ve (2) bentlerine göre bir erkeğin bir kadınla evlenmesi durumunda, aynı evlilikten birden fazla kişinin bulunması söz konusu olabilir ve bu durumda yapılan

nikah geçersizdir. Ancak aynı anda bir kişi birden fazla evliyse, ilk evlilik dışındaki evlilikler geçersizdir.

Madde 51 -Erkeğin ebedi evlenmesi yasak olan kadınlar şunlardır:

- (1) O erkeğin soyundan biri.
- (2) O erkeğin torunları.
- (3) Anne ve baba bir, büyük veya küçük kız kardeş veya anne bir veya baba bir.
- (4) O erkeğin soyundan olan büyük veya küçük kız kardeş.
- (5) Bir ağabeyin veya küçük erkek kardeşin soyundan gelenler veya abla ve küçük kız kardeşin soyundan gelenler.
- (6) Bir zamanlar o erkeğin soyundan gelenlerin karısı olan bir kadın.
- (7) Erkeğin karısının soyundan gelenler.
- (8) Eğer kadın erkekle cinsî münasebete girmişse erkeğin karısının torunları.
- (9) O erkekle cinsî münasebette bulunan bir kadının kanından veya soyundan gelen biri.
- (10) O erkeğin soyundan gelen veya onun soyundan gelen biriyle cinsî münasebette bulunan bir kadın.

Madde 52- “İcap”, evlenmeyi teklif eden sözler söylemek veya kanunun onayladığı diğer eylemleri gerçekleştirmek anlamına gelir.

“Kabul”, evlilik teklifine yanıt olarak sözler söylemek veya kanunun onayladığı diğer eylemleri gerçekleştirmek anlamına gelir. Evlenme, kadının velisinin veya vekilinin beyanı ile erkeğin veya vekilinin, ya da erkeğin ehliyetinin yetersiz olduğu durumlarda velisinin kabulü ile gerçekleşebilir.

Madde 53- Madde 52’ e göre icap ve kabul ancak aşağıdaki durumlarda tamamlanacaktır:

(1) İcabı yaparken açıkça anlamı olan kelimeleri kullanmalı ki icap yapan kişi, başka bir anlam içermeksizin, erkek ve kadını evlendirmiştir. Arapça ise “İnkah” veya “Tezvîc” kökünden gelen bir kelime olmalı, başka bir dilde ise böyle bir kelimedenden tercüme edilmiş bir kelime kullanılmalıdır. Bu, Tay dilindeki “Somrod” veya “Teng-ngan” kelimesini içerir ve bu kelimeyi söyleyen kişinin, bu kelimenin söylenmesi 46. maddedeki icap niyetinde olmalı ve gelecekteki bir eylem anlamına gelen bir kelime olmamalıdır.

(2) Kabul ederken açıkça anlamı olan kelimeler kullanılmalıdır: Kabul yapan kişi, icap yapanın teklif ettiği nikahı başka bir manaya geçit vermeden almış olmalıdır.

(3) Kabul'den önce İcab yapılması durumunda. İcabın ortasında veya sonunda konu dışında mesajlar olmamalıdır ve kabulün yapımının başlangıcında ve ortasında konu dışı mesajlar olmamalıdır.

(4) İcapta ibare yerine duruma göre erkeğin adı veya künyesinin belirtilmesi gerekir. Eğer velinin yerine icap yaparsa, velinin yerine işlem yaptığını belirtmelidir.

(5) Erkeğin yerine erkeğin temsilcisi veya velisi nikah kıyarsa kabul kelimesinde erkeğin adının belirtilmesi zorunludur.

(6) İster icap ister kabul olsun hemen ardı ardına yapılmalıdır.

(7) İcapta kadının adının veya künyesinin belirtilmesi ve ona işaret edilmesi gerekir. Şayet babanın tek kızı olduğu ve bizzat velisi olursa, böyle durumlarda “Kızım” kelimesi kullanılabilir.

(8) Yapan bilinçli, akıllı sahibi ve yapım sırasında İslâm dininden ayrılmamıştır.

(9) İcap ve kabul yaparken kullanılan dil, hem tarafların hem de tanıkların anlayacağı bir dil olmalıdır.

(10) İcab ve kabul'de hiçbir şart ve zaman şartı olmamalıdır.

Herhangi bir evlilikte, icap veya kabul yapan dilsiz ise sözcükleri söylemek yerine genel olarak anlaşılan işaretler kullanabilir. Bu tür işaretler gösterilemiyorsa ve temsilci atayamıyorsa, yazıya dökme veya bu alandaki uzmanların anlayabileceği sinyalleri kullanılabilir.

Madde 54- Herhangi bir kadının velisi, evliliğe ilişkin faydası olmayan bir sözü delil olarak teşkil ediyorsa ve veli beyanda bulunurken o esnada kadının tek velisi olduğunu belirtirse, onun sözlerine itibar edilir. Bu durumda, kadının ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olup olmadığına bakılmaksızın, velinin beyanı geçerli kabul edilir. Bu ifade, kadının teyit etmediği veya desteklemediği bir söz olsa bile geçerlidir.

Madde 55 – Reşit yaşa ulaşmış ve evlilikle ilgili olarak aklı başında olan bir kadının sözleri dinlenir. Erkek de bu sözlere destek verir. Bu durumda, erkek, kadına uygun bir erkek olmadığı bilindiği halde, bu beyan kadının velisinin beyanına aykırı olsa veya kadın tarafından belirlenen nikahı iki tanığın ifadesi desteklese bile, kadının kendi sözleri esas alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VELİ

Madde56- Kadınların kendi başlarına veya bir temsilci atayarak ya da veliden rıza almış olsalar dahi evlenmeleri yasaktır. Ayrıca başkalarını evlendirmeleri de yasaktır. Ancak, 60 (1) maddesine göre hâkim tarafından tayin edilen veli veya başka bir kişi için evliliğin kabul edilmesi durumu istisnadır.

Madde57- Evlenme işleminde 74. madde hükümleri saklıdır. Veli soru sorduğunda kadının rızasını gerektirir.

(1) Bâkire olan bir kadın, eğer reddetmez ancak sessiz kalırsa, rıza vermediklerini gösteren davranışlar sergilemedikleri sürece sessizlikleri rıza olarak kabul edilir.

(2) Bâkire olmayan bir kadın ise sözlü olarak rıza vermelidir ve bu nedenle sözlü rıza olarak kabul edilir.

Madde 58 -Veli, özel veli, genel veli ve hâkim tarafından tayin edilen veli olarak ayrılır.

“Özel veli” kişinin erkek akrabası olup, vesâyet altındaki kişinin soyundan gelmeyen veliyi ifade eder. Yakınlık derecesine göre aşağıdaki hiyerarşilere ayrılır:

1. Baba,
2. Büyükbaba ve daha yukarıdaki kişiler. Soy hattına yakın olanlar ve vesâyet altındakiler, uzakta olanlara göre daha yakındır,

3. Anne baba bir, ağabey veya erkek kardeş,
4. Baba bir, ağabey veya erkek kardeş,
5. 3. bentteki kişinin oğlu,
6. 4. bentteki kişinin oğlu,
7. 5. ve 6. bentteki kişilerden daha alt sıradaki kişiler. Sıralamaları sıra sonuna kadar dönüşümlü olarak yer alırlar,
8. Büyükbaba ve büyükanne bir, babanın ağabeyi veya erkek kardeşi,
9. Büyükbaba bir, babanın ağabeyi veya erkek kardeşi,
10. 8. bentteki kişinin oğlu,
11. 9. bentteki kişinin oğlu
12. 10. ve 11. bentteki kişilerden daha alt sıradaki kişiler. Sıralamaları sıra sonuna kadar dönüşümlü olarak yer alırlar.
13. Büyükbaba ve büyükanne bir, büyükbabanın ağabeyi veya kardeşi,
14. Büyükbaba bir, büyükbabanın ağabeyi veya kardeşi,
15. 13. bentteki kişinin oğlu,
16. 14. bentteki kişinin oğlu,
17. 15. ve 16. bentteki kişilerden başlayarak aşağı doğru inen kişiler. Sıralamaları sıra sonuna kadar dönüşümlü olarak yer alırlar,
18. Anne baba bir, ağabey veya erkek kardeş veya baba bir kardeşler. Sıralamaları sıra sonuna kadar dönüşümlü olarak yer alırlar.
19. 18. bentteki kişinin oğlu, ortak baba ve anne soyu ile sadece baba soyu arasında ve kontrolü altındakilerle soy ilişkisinde, yakınlık ve uzaklık sırasına göre değişir.

Madde 59 - Genel veli, aşağıdaki şekilde ayrılır:

“Akrab veli”, tamamen nitelikli ve hâlâ hayatta olan ilk sıradaki veliyi ifade eder. Baba ve yukarıdaki soy hattına “mücbir veli” denir.

“Eb’ad veli”: Akrab veliden sonra gelen ve hâlâ hayatta olan veliyi ifade eder.

Madde 60- Kadın velisinin aşağıdaki niteliklere sahip olmalıdır:

1. Erkek olmalıdır, ancak erkek devlet başkanı pozisyonunu elinde bulunduran ve bu yetkisini bir erkek hâkim aracılığıyla kullanmak zorunda olan bir velinin durumu hariçtir.
2. Kadın, Müslüman ise, veli de Müslüman olmalıdır. Kadın Müslüman değilse, velinin Müslüman olması gerekmez, ancak ülkenin yöneticisi olan ve hâkim tarafından atanmış olan veli hariçtir. Kadın Müslüman ise, bu yetkiyi Müslüman bir hâkim aracılığıyla kullanılmalıdır.
3. Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olmamalıdır.
4. Fâsık kişi olmamalıdır. Ülkenin yöneticisi ve yeni İslâmiyet'i kabul edenler hariçtir.
5. Delirmiş olmamalıdır. Geçici delilik durumları hariçtir.
6. İhramlı durumda olmamalıdır.
7. Reşit yaşa ulaşmış olmalıdır.
8. Akıllı yerinde olmalıdır. Baygınlık veya bilinçsizlik durumları üç günden uzun sürmemelidir. Bu durumda, velinin akıllı başına gelene kadar evlilik beklenmelidir. Ancak, kadının bu süre zarfında evlenmesi gerekiyorsa, genel veli onu evlendirebilir.
9. Evlilik sırasında velilik görevini gönüllü olarak üstlenmelidir.

Madde 61- Kadınları evlendirme sadece akrab velinin hakkıdır. Hukukun izin verdiği durumlar hariçtir.

Reşit yaşa ulaşmış ve akıl sahibi bir kadının, akrab veliden, kendisine münasip bir erkekle evlendirmesini talep ederse akrab veli bunu yapmak zorundadır. Eğer birçok akrâab veli varsa talep edilen kişinin bunu yapması gerekir.

İkinci fıkrada ise veli, erkeğin kadına uygun olmadığı gerekçesiyle talebi reddederse konu mahkemeye taşınacaktır. Mahkemenin uygun görmesi hâlinde mahkeme, akrab veli'nin talep edildiği gibi kadınla evlenmesine karar verir.

İkinci fıkrada sözü edilen kadının, erkeğin kendisine uygun biri olduğunu iddia etmesini ve akrab veli'den evlenmek istediği erkekle evlendirmesini talep etmesi hâlinde ancak akrab veli, erkeğin uygun olmadığını ve kadına zarar uğratacağını iddia etse bile veli, kadının isteği üzerine yerine getirmesi gerekir. Eğer veliye zarar getirebilecek bir konu var ise kadının isteğine göre yapılması şart değildir.

Madde 61- Kadınların evlendirilmesi yalnızca akrab velinin hakkıdır, hukukun izin verdiği durumlar hariçtir. Reşit yaşa ulaşmış ve akli yerinde bir kadın, kendisine uygun bir erkekle evlenme talebinde bulunursa, akrab veli bu talebi yerine getirmek zorundadır. Eğer birden fazla akrab veli varsa, bu talebi yerine getirmesi gereken kişi belirlenir.

İkinci fıkra, veli, kadının istediği erkeğin uygun olmadığı gerekçesiyle talebi reddederse, konu mahkemeye taşınır. Mahkeme uygun bulursa, akrab velinin talep edilen kişiyle evlenmesine karar verebilir.

İkinci fıkra, bahsedilen durumda, kadın, erkeğin kendisine uygun biri olduğunu iddia edip akrab veliden onunla evlenme talebinde bulunursa, veli erkeğin uygun olmadığını ve kadına zarar verebileceğini iddia ettiği halde, kadının isteğini yerine getirmek zorundadır. Ancak, veliye zarar verebilecek bir durum varsa, kadının isteğine göre hareket etmek zorunlu değildir.

Madde 62 - Akrab veli, çok sayıda kişinin bulunduğu durumlarda ve birisinin erkek eşle aynı kişi olduğu durumlarda, velilik hakkı geri kalan akrab veliye aittir.

Madde 63- Akrab veli, çok sayıda kişinin bulunduğu durumlarda ve kadın her birinden kendisini evlendirmesini istediği veya izin istediği ve her birinin kadını aynı erkekle evlendirmek istediği durumlarda, velilik hakkına herkes eşit olarak sahiptir ve evlendirme hakkı da eşittir. Ancak, her kişinin görevlerini yerine getirirken evlilik yasalarını bilen veli, evliliği gerçekleştirir. Eğer bunu yapamıyorsa, yaşça en büyük olan veli seçilir. Ancak, anlaşamazlarsa, kendi aralarında kura çekerler.

Kura çekimi sonucu seçilen kişi, eğer evlendirme işlemine katılamıyorsa veya kurayı kaybederse, bu durumda kadını ilk önce evlendiren kişinin işlemi evlilik yasalarına göre gerçekleşmiş sayılır.

İlk fıkra durumunda, eğer farklı erkekler varsa ve her biri kadına uygun biri ise veya her veliye göre tam olarak uygun değilse, ancak kadının uygunluğu önemli değilse veya tüm veliler kadının hangi erkekle evleneceğine karar veremiyorsa veya kadın da seçemiyorsa, kâdı, aralarından en uygun kişiyi seçerek kadını evlendirir.

Eğer her veli, bir kadını farklı bir erkekle evlendiriyorsa, yalnızca ilk evlilik yasal olarak geçerlidir. Evlendirmede birlikte meydana gelmeleri veya hangi evliliklerin daha önce gerçekleştiğinin ispatlanamaması hâlinde, bu evliliklerin tümü geçersiz olacaktır. Ancak ilk

başta hangi evliliğin gerçekleştiği açık veya biliniyorsa, ancak daha sonra evliliğin hangisi önce olduğu kesin bilinmiyorsa, böyle bir durumda hangi evliliğin daha önce gerçekleştiği belli oluncaya kadar evlilikle ilgili bütün işlemler bırakılmalıdır.

Önceki paragrafta açıkça belirtilmeyen bir evlilik durumunda bir veya birden fazla erkek, kadın kendisiyle ilk evlilik yaptığını biliyor diye kadına karşı dava açabilir. Bu şikayetin dayanağı olduğu değerlendirilir ve şikayetin üzerine kadın bunun doğru olduğunu kabul ediyorsa, davacının evliliğinin ilk gerçekleştiği değerlendirilir ve diğer davacıların da kadının kendi beyanını teyit edecek şekilde yemin ettirme hakkı vardır. Ancak kadın, her şikayeti kabul etmiyorsa veya böyle bir şikayetin olmaması durumunda, kadın ise ilk olarak hangi evliliğin gerçekleştiğini bilmediğini yeminli olarak beyan ediyorsa, bütün evliliklerin tamamı geçersiz olur.

Madde 64- Bir veli, büyükbabalar ve üstsoyu dışında, tek bir evliliğin her iki tarafında da velilik görevlerini yerine getiremez.

Madde 65- Kadının Akrâb velisi, 60. maddenin (3) (4) (5) (7) veya (8) fıkralarına göre diskalifiye edilmesi durumunda, evliliği gerçekleştirme yetkisini akrâb veli üzerine alır.

Madde 66- Bir kadının, bizzat kendisi ve akrâb velisi razı oldukları takdirde ve kendisi zihinsel engelli olduğu halde kendisine uygun olmayan bir erkekle evlilik yapması yasal olarak geçerlidir.

Madde 67- Reşit olmayan bir erkeğin mücbir velisi, gelecekte faydalı olacak olmasına rağmen veya birden fazla kadın olması durumunda veya aklı yerinde olmayan bir kadın olması hâlinde bile, o erkeğin menfaati için evlendirir. Ancak erkeğin reşit olması hâlinde evliliği iptal etme hakkı vardır.

Birinci fıkraya göre nikahta o erkeğin malı mehir olarak kullanılıyorsa, o erkeğin reşit olmadığı zamanlarda faydalar sağlanmalıdır.

Madde 68- Reşit olmayan bir erkek ile herhangi bir fiziksel veya zihinsel nedeni olan bir kadının evlenmesi kanuna göre boşanma davası açma nedenleri arasındadır veya o erkeğe zarar verebileceği düşünülmektedir. Mücbir veli bu evliliği gerçekleştirdiği halde yasal bir etkisi bulunmamaktadır.

Madde 69- Aklı yerinde olmayan bir erkeğin evliliği, evliliğin apaçık gerekliliği olduğu düşünüldüğü için erkeğin evlendirme hakkı ve görevi mücbir veli üzerindedir. Eğer

mücbir veli yoksa veya iletişime geçilemiyorsa ya da mücbir veli bu görevi yerine getirmeyi reddediyorsa, onun yerine genel veli görevlendirilir. Daha fazla ihtiyaç olmadığı sürece o erkeğin eş sayısı tek bir kişiyle sınırlandırılacaktır. Eğer ihtiyaç varsa, gerektiği kadar artırılır. Ancak dörtten fazla kişi olmamalıdır.

Çocuk olan ve her durumda kadının avret yeri konusunda henüz olgunlaşmamış akli yerinde olmayan bir erkeğin evliliği her durumda yasaktır.

Çocuk olan ve kadının avret yeri konusunda olgunlaşmış akli yerinde olmayan bir erkek, yardım edecek bir eşin olması durumunda Birinci fıkraya göre kişi o erkeği evlendirebilir.

Madde 70- Bâkire veya küçük olsun veya olmasın, akli yerinde olmayan bir kadının evlenmesi mücbir velinin hakkıdır. Ancak bu tür evlilikler, gerekli olup olmadığına bakılmaksızın ve üstelik kadının reşitlik öncesi veya sonrası akli yerine sahip olup olmadığını hesaba katmadan, kadının yararının açıkça görüldüğü durumlarda yapılabilir.

Akli yetisine sahip olmayan bir kadının reşit olduğunda ve evlenmesinin gerekli görüldüğünde, birinci fıkradaki velinin o kadını evlendirmesi gerekir. Eğer o yoksa veya iletişime geçilemiyorsa ya da mücbir veli bu görevi yerine getirmeyi reddediyorsa, onun yerine genel veli görevlendirilir.

Madde71- Akli yerinde olmayan bir kadın veya erkeğin 69. ve 70. maddelere göre reşit olduğunda, zaman zaman akli yerinde olmaması durumunda sadece akli yerinde olduğu dönemde evlilik yapılır.

Bu durumda genel veli, evlendirmeden önce erkeğin veya kadının evlenmenin gerekliliği konusunda kadının akrabalarına danışmalıdır.

Madde 72- Mücbir veli, henüz reşitlik yaşına ulaşmamış bir bâkire kadını eğer o zaman evlilik onun için açıkça bir ihtiyaçsa evlendirme yapar. Ancak kadın reşitlik yaşına ulaşana kadar onunla cinsî münasebete giremez.

Mücbir velinin bulunmadığı durumda veya iletişime geçilemiyorsa ya da mücbir veli bu görevi yerine getirmeyi reddediyorsa, onun yerine genel veli görevlendirilir.

Kadının reşit olmadığı halde bâkire olmaması durumunda, kadın reşit olana kadar evlenemez.

Madde 73- Zihinsel engelli bir erkek, mahkemenin yarı-yetersiz kararı verdiği halde veya velinin rızası olmadan evlilik yapılamaz. Veli, o erkekten onay aldıktan sonra onun yerine kabul işlemini yapar.

Birinci paragraftaki genel velinin rızası ifadesi ise, eş olacak kişiyi veya eş ile ilgili başka bir şeyi belirlemişse, evlenmede belirtilen kadından başka bir kadınla değiştirilemez.

Eşlerin sayısı konusunda 69. maddenin içeriği uygulanacaktır.

Madde 74- Bâkire kadının mücbir velisi, kadının izni olmadan uygun bir erkekle evlenme hakkına sahiptir, bunun için kendisi veya bir vekil aracılığıyla hareket edebilir. Ancak, aşağıdaki durumlar istisnadır:

- (1) Velinin kadına karşı açıkça düşmanca veya kötü niyetli olması.
- (2) Evlenme ânında mehir verme imkânı olmayan kişiler.
- (3) Erkeğin kadına uygun olmaması.

Eğer evlilik yine de birinci maddeye göre gerçekleşiyorsa, bu evliliğin hukukî bir etkisi olmayacaktır.

Bu durumda, kadının aile evine iltikal etmeme hakkı bulunmaktadır. Evlilikte, kadına makul bir mehir verilmesi zorunludur ve bu mehirin kadına verildiği kabul edilmelidir. Mehir, o bölgenin geleneklerine uygun olmalı ve para olarak belirlenmişse, o ülkenin para birimi üzerinden ödenmelidir. Ayrıca, erkeklerin evlendikten sonra eşlerine zarar vermemeleri gerekmektedir.

Yukarıdaki fıkra uyarınca, kadının aile evine iltikal etmeme hakkının ihlal edilmesi yasaktır. Ayrıca, birinci fıkraya göre vekil aracılığıyla erkek eş adayının kimliği belirlenmemişse, vekilin kadını yalnızca uygun niteliklere sahip bir erkekle evlendirmesi gerekmektedir.

Madde 75- “Uygun biri” demek:

(1) Erkeğin kendisi veya doğrudan soyundan gelenlerin, kadın veya kadının doğrudan soyundan gelenlerden mülk edinmeyle ilgisi olmadan, müslüman toplumdaki bireylerin benimsediği kurallara göre onur ve haysiyet açısından daha düşük olmayan bir mesleki statüye sahip olması gerekir. Bu meslekler düşükten yükseğe doğru şu şekilde sıralanır:

(a) Necis ile ilgili meslekler

(b) İstihdam ile ilgili meslekler

(c) Özel ticarî meslekler

(d) İleri düzeydeki bilgiyi kullanan ve İslâmi açıdan değeri yüksek olan meslekler

(2) Kişinin kendi veya doğrudan soyundan gelenlerin, kadın veya kadının doğrudan soyundan gelenlerin dindarlık açısından daha aşağı olmaması gerekir.

(3) Erkek, doğuştan baba tarafında doğrudan soyundan gelen kişilerden mülk edinmeyle ilgisi olmadan, İslâmi açıdan onur ve haysiyet açısından kadından daha düşük olmayan bir aile soyuna sahip olmalıdır. Bu aile soyu en yüksekte en düşüğe doğru şu şekilde sıralanmıştır:

(a) Kureyş kabilesinden Hâşimoğulları veya Muttaliboğulları.

(b) Kureyş kabilesinden Hâşimoğulları veya Muttaliboğulları dışında diğer aileler.

(c) Arap halkları arasındaki Kureyş etnik kökeni.

(d) Arap halkları arasındaki Kureyşli olmayan etnik kökenler.

(e) Müslüman toplumunun görüşleri dikkate alınarak hiyerarşik olarak en yüksekte en düşüğe doğru Arap olmayan aileler.

(4) Erkeğin hukukî boşanma davası açmak için fiziksel veya zihinsel bir sebep bulunmamaktadır. Ancak kadın için bu tür bir sebep aranmamaktadır.

Erkeğin, cinsî münasebet için yasal bir boşanma sebebi olan bir engel nedeniyle boşanma davası açma hakkı bulunmaktadır. Ancak, eğer kadın bu tür meselelere ilgi göstermiyorsa, bu durum bir önceki maddeye göre yeterlilik durumunu etkilemez.

Bir durumdaki üstünlük, başka bir durumdaki eksikliği telafi edemez.

Madde 76- “Uygun olmayan kadın”, 75. maddenin herhangi bir alt maddesine göre çeşitli alanlarda nitelik veya niteliklere sahip erkekten daha düşük düzeyde olan kadın anlamına gelir.

Madde 77- “Genel veli”, özel bir veli veya hâkim tarafından atanmamış bir veli anlamına gelir. Şu şekilde ayrılmıştır:

(1) Veli hâkim tarafından aşağıdaki gibidir:

(a) Evliliğin gerçekleştiği ülkenin başkanı veya vekili veya duruma göre bu ast pozisyonundaki kişiler

(b) (a)'daki kişi tarafından hâkim veya kâdı olarak görevlendirilen kişiler

(2) Veli hâkim dışındaki genel veli, (1)'deki kişiden yetki alan kişilerdir.

Madde 78- Dinî statüye ulaşmış reşit bir kadının evlenmesi, aşağıdaki durumlarda genel velinin hakkıdır:

(1) Bu kadın normal bir insanın zekasına sahip değilse.

(2) Kadının yakın velisi, kadının akıl sağlığı yerinde, dinî statüye ulaşmış ve veliden bu erkekle evlenme isteği bildirdiği durumlarda, ancak o erkek kadına uygun biri olduğu halde onunla evlenmeye direnir veya evlenmekten kaçınırsa, bu durumda:

Direnmek ya da kaçmak henüz üç kez olmamışsa, veya üç kez olduysa dahi, velinin geçmiş hayatındaki hayırlı ameller, görünüşe göre bu velinin yaptığı küçük günahlardan daha fazla ise, bu evlilik gerçekleşebilir.

(3) Kadının yakın velisi, bir temsilci görevlendirmeden veya temsilcinin evlilik yerinden doksan altı kilometreden fazla uzakta olması.

(4) Kadının hiçbir özel velisi olmaması durumu.

(5) Kadının yakın velisi, ihramlı hâlinedir.

(6) Kadının yakın velisi ile eş adayı olan erkeğin aynı kişi olması ve yakın velisi ile aynı düzeyde başka özel bir velinin bulunmaması durumları.

(7) Kadının yakın velisi, nezaret altında olduğu için evlendiremez veya bir temsilci atayamaz olması durumu.

(8) Kadının akrab velisi, mevcut ikamet yerinde kaybolmuştur, ancak onun öldüğünü ilan eden bir mahkeme kararı bulunmaması durumu.

(9) Kadının akrab velisi, nikah sırasında akıl sağlığı yerinde değildir. Üç günden fazla olmadı, fakat kadının bu süre içerisinde evlenmesi gerekiyordu.

Madde 79- Genel veli, 78 (2) numaralı maddeye göre kadını evlendirme durumunda, Genel velinin aşağıdaki adımlardan sonra yakın velisin direnişini bilmesi gerekir:

(1) Genel veli, gerçekleri öğrenmek için yakın velisi kendi önünde veli olarak çağırmalıdır. Evliliğin gününü, saatini ve yerini açıkça belirtmelidir.

(2) İki çağırmadan sonra yakın velisinin gelmemesi hâlinde, genel veli, iki veya daha fazla erkek tanıktan gerçekleri dinler. Ancak genel veli önceden bu durumdan haberdar olduysa bu adım gerekli değildir.

Genel veli'nin talimatına göre evliliğe direnme veya evlenmekten kaçınma, üç defaya kadar sınırlıdır ve bu veli fiziksel olarak kabul edilir. Bir kadını evlendirme yetkisi veliyy-i eb'ad'a düşer. Ancak velinin geçmiş hayatındaki hayırlı ameller, görünüşe göre bu velinin yaptığı küçük günahlardan daha fazla ise, bu evlilik gerçekleşebilir.

Madde 80- Veliyy-i mücbir ile evlenme yetkisi altındaki kadın arasında ihtilaf olması durumunda, çünkü kadın arzu ettiği erkekle evlenmek isterken, veli ise kadını başka bir erkekle evlenmek istemektedir. Her iki erkek da kadına uygun bireylerdir. Bu durumda velinin takdirine bırakılır.

Madde 81- Bâkire olmayan ve ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olmayan bir kadının durumunda, akrab veliden kendi tercih ettiği erkekle evlenmesini istemesi durumunda, bu istek kadının iradesine göre yapılmalıdır. Eğer veli bu görevini yerine getirmezse, genel veli bu hakkı kullanır.

Madde 82- 78. maddeye göre genel velinin gerçekleştirdiği evlilik aşağıdaki koşullara tâbi olmalıdır:

(1) Evlilik ânında kadın, genel velinin yetkisi altında olmalıdır.

(2) Evliliğin, bu genel velinin yetkisi dahilinde gerçekleşmesi gerekir.

(3) Genel veli, kadını her evlendirmeden önce evlenmek için kadının izni gerekir.

Madde 80- Veliyy-i mücbir ile evlenme yetkisi altındaki kadın arasında ihtilaf olması durumunda, çünkü kadın arzu ettiği erkekle evlenmek isterken, veli ise kadını başka bir erkekle evlenmek istemektedir. Her iki erkek da kadına uygun bireylerdir. Bu durumda velinin takdirine bırakılır.

Madde 81- Bâkire olmayan ve ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olmayan bir kadının durumunda, veliyy-i akrepten kendi tercih ettiği erkekle evlenmesini istemesi durumunda, bu istek kadının iradesine göre yapılmalıdır. Eğer veli bu görevini yerine getirmezse, genel veli bu hakkı kullanır.

Madde 82- 78. maddeye göre genel velinin gerçekleştirdiği evlilik aşağıdaki koşullara tâbi olmalıdır:

(1) Evlilik ânında kadın, genel velinin yetkisi altında olmalıdır.

(2) Evliliğin, bu genel velinin yetkisi dahilinde gerçekleşmesi gerekir.

(3) Genel veli, kadını her evlendirmeden önce evlenmek için kadının iznini gerektirir.

(4) Kadın ve veliyy-i akreb hemfikir olmadığı ya da ikamet ettiği şehirde uygun bir erkeği bulamadığı ya da bu evliliğin kadını zina yapmaktan kurtulduğu sürece, evlenecek erkeğin kadına uygun olması gerekir.

Bir kadının birden fazla genel veliye kendisiyle evlenmesine izin vermesi durumunda, her kişinin hakları vardır ve bunu hemen yapmaya başlayabilir. Gerçekleşecek ilk evlilik, hukukî sonuç doğurur.

Madde 83- Ehliyetli veya eksik ehliyetli olan bir kadının, kendi yakın velisi ile evlenme istediği durumda, genel veli, kadından izin almaya gerek kalmadan kadını ve yakın velisi ile evlendirebilir.

Madde 84- Genel velinin kendisi ya da genel velinin hâkimiyeti altında bulunan ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kadınla evlenme istediği durumda, kadını evlendirme yetkisi, o kadının genel veli ile aynı konumda olan başka bir veliye düşer veya duruma göre bu genel veliden daha aşağı bir konumda olan kişilere aittir.

Madde 85- Genel ve özel veli olmayan ehliyetli bir kadının evlenmek istediği durumda ve kadının evleneceği erkek, 63. maddeye göre velilik niteliklerini taşıyan, belirli bir kişi olması gereken bir kişiyi müştereken görevlendirebilir ve bunu kadınlara özel bir tabir olarak icat eden kişi tarafından biliniyor olması gerekir. Bu ikisini evlendirmek için görev yapan kişiye, veliyy-i tahkîm denir. Veya genel veli olsa bile bu durumda atanacak kişi bu niteliklere sahip olmanın yanı sıra, İslâm hukukunda müctehid derecesine sahip bir kişi olmalıdır.

Müctehid, belirli bir konuda İslâm hukukunu çok iyi bilen kişi anlamına gelir. Bu kişi, fıkıh usulü bilgisine sahip olup, Arapça ve hukukla ilgili diğer konulara hâkimdir ve bu bilgisiyle İslâm veya İslâm hukukunu daha iyi anlamasına olanak tanır.

Birinci paragrafta göre, veliyy-i tahkîmin, genel velinin altında olan birini evlendirdiği gibi yetkisi vardır.

Evlenecek erkek ve kadın dışında hiç kimsenin bulunmaması ve kadının bu süreçte evlilik olmazsa zina meydana gelebileceğinden korkması kritik bir durumda olduğunda, kadın önce kendisi ile evlenebilir. Ancak kadının kendi velisinden doksan altı kilometreden fazla uzakta olması şart koşulmaktadır. Ve normale döndüğünde, yeni bir evlilik yapılması gerekmektedir.

Madde 86- Bu hukuk hükümleri saklıdır. Veli ve evlenecek erkek, kendileri adına hareket edecek bir temsilci atama hakkına sahiptir. Ancak evlenecek erkek veya veli, ihramlı iken kendileri adına hareket edecek bir temsilci görevlendiremez.

Veli yerine nikahı gerçekleştirecek temsilci atanmasında evlenecek erkeğin temsilciye belirtilmesine gerek yoktur. Ancak bu durumda temsilcinin, o kadına uygun bir erkekle evlendirilmesi gerekmektedir.

Bâkire olmayan bir kadının evlendirilmesi için temsilci atanması durumunda, temsilcinin atanmasından önce kadının izni gereklidir. Ancak, kadın bâkire ise, mücbir veli kadının iznini talep etme yükümlülüğüne sahip değildir. Bununla birlikte, temsilcinin atanmasından önce kadının iznini almak uygun bir adımdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NİKAH ŞAHİDİ

Madde 87- Evliliğin tanıklarının aşağıdaki nitelikleri taşıması gerekir:

- (1) Erkek olmak
- (2) Müslüman olmak
- (3) Reşit olmak
- (4) Tam ehliyetli olmak

(5) Gerçekleri algılamasını veya ifade etme yeteneğini etkileyecek derecede engelli olmamak

(6) Adaletli olmak. Eğer bulunamazsa, mümkün olduğunca ve o şehirde bulunabildiği kadar sadece bu niteliklere sahip bir kişi olmak

(7) Açıkça tarafsız olmak

(8) Dil bilen, eğitilmiş ve evlilik akdini kavrayabilen biri olmak.

Madde 88 - Evlilik süresince tanıkların yapması gerekenler:

(1) İcab edeni ve kabul edeni gözlemlemek.

(2) İcab ve kabul sırasında kullanılan kelimeleri açıkça duymak veya kullanılan harfleri veya işaretleri tam olarak görmek.

Madde 89- Kadının velisi, başkalarını vekil kılarsa bile evlilik sırasında şahitlik yapamaz.

İKİNCİ KISIM

KARI-KOCA ARASINDAKİ İLİŞKİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARI KOCANIN HAKLARI VE GÖREVLERİ

Madde 90- Yasaya göre, bir erkek ve kadın evlendiklerinde, kadının aile evine iltikal etmesi zorunludur, ancak aşağıdaki durumlar hariç tutulmuştur:

(1) Eğer kadın henüz reşit olmamış veya cinsel ilişkiye girebilecek fiziksel olgunluğa ulaşmamışsa, bu durumda aile evine gitme yükümlülüğü hukuken geçerli kabul edilmez. Dolayısıyla, koca bu durum için nafaka ödemek zorunda değildir.

(2) Eğer koca, ödenmesi planlanan mehri veya başlangıçta ödenmesi planlanmayan para ya da kocanın uzak bir yere gitmek istemesi durumunda avans nafakasını ödemezse ve karısı bu ödemeyi talep etmişse, kadının aile evine iltikal etme zorunluluğu ortadan kalkar.

Eğer kadın, (2) numaralı bentte belirtilen tek gerekçeyle aile evine iltikal etmezse, kocası yine de nafaka ödemekle yükümlüdür.

Madde 91- Eğer kadın normal bir zihinsel kapasiteye sahip değilse, aile evine iltikal ettiğinde bu durum dikkate alınmalıdır.

(1) Yasayı ihlal etmediği, korku veya başka bir zorunluluktan dolayı bunu yapmadığı sũrece kocasının emirlerine uymalıdır.

(2) Kadın, kocasına saygı gũstermeli ve onu onurlandırmalıdır.

(2.1) Kadın, kocasının mesken olarak kullandığı evi, kocanın doğrudan veya dolaylı izni olmaksızın terk etmemelidir; ancak, çok önemli bir durumda zaruret nedeniyle ayrılmak gerekiyorsa. Bu durumlar şunları içerebilir:

(a) Kişinin kendi veya çocuklarının hayatı, bedeni veya malı tehlikeye gireceği korkusu nedeniyle,

(b) Kocanın veya diğer aile ũyelerinin eğitim veya ğretim faaliyetlerini yerine getirememesi veya evde yeterli eğitim dũzenlememesi nedeniyle,

(c) Kocanın nafaka ödememesi nedeniyle geçimini sağlamak için. Kocanın nafaka ödememesi nedeniyle geçimini sağlamak için evden çıkması

(d) Kocasının evden uzakta olduğu bir zamanda, evlenmesi yasak olan akrabalarını ziyaret etmek; ancak kocasının bũyle bir ziyareti yasaklamadığını gũsteren herhangi bir engel olmaması gerekmektedir.

(e) Sağlık harcamalarını karşılamak için para kazanmak veya kocanın ödemeyi reddettiği ilaç masraflarını karşılamak amacıyla işe gitmek.

(f) Evden çıkararak mahkeme haklarını kullanmak.

(g) (a) ile (f) arasındaki maddelerde belirtilenlerden daha az önemli olmayan diğer hususlar için.

(2.2) Kocanın yasal olarak onu gũrmeye hakkını engellememelidir.

(2.3) Kocaya fiziksel veya sũzlũ olarak zarar vermemelidir.

(2.4) Kocanın, karısının yũzũne bakmasına, dokunmasına veya cinsũ mũnasebete girmesine, karı veya koca için tehlike oluşturmadığı veya zorunlu bir sebep bulunmadığı sũrece izin vermelidir.

Madde 92- Madde 90’a göre, kadın henüz nüşûz hâlinde değilse ve kocasıyla cinsî münasebete girebilecek durumdaysa, 95. madde uyarınca koca, karısına nafaka sağlamalıdır. Ancak, bu durum karı-koca arasında cinsî münasebet yaşanamamasının karı kaynaklı olmadığı sürece geçerlidir.

Eğer kadın aile evine iltikal etmeye hazır olduğu halde koca, bizzat veya bir vekil aracılığıyla bu teslimi kabul etmemişse ve ayrıca nafaka ödememişse, mahkeme kocanın eşine nafaka ödemesine hükmetme yetkisine sahiptir

İlk paragrafa uygun olarak, karının davranışları dikkate alınarak nafaka hakları belirlenecektir. Göz önünde bulundurulması gerekenler şunlardır.

(1) Tüketim malları, barınma veya diğer ihtiyaçlar konusunda günlük olarak değerlendirilmelidir. Herhangi bir günde bir an için bile olsa nüşûzlu davranmışsa, karının o gün boyunca hiçbir hakkı olmayacaktır.

(2) Giyim gibi tüketim malları konusunda altı aydan altı aya kadar değerlendirilmelidir. Herhangi bir altı aylık dönemde eşi bir an bile olsa nüşûzlu davranmışsa, eş altı aylık sürenin tamamı boyunca tüketim mallarının bedelini alma hakkına sahip olmayacaktır.

Eğer böyle bir eş, ric’î boşamada beklenen bir iddette ise, madde 96 (2) uyarınca gerekli kullanım dışında tüketim malları nafaka hakkı olmayacaktır.

Yukarıdaki fıkraya göre, kadın zina yapmış ve bu cinsî münasebet sonucunda hamile kalmışsa, o, iddet süresince kocadan ve zina yapan erkekten nafaka hakkına sahip olmayacaktır. Ancak, eğer bu zinadan hamile kalmamışsa, kadının kocasından nafaka hakkı devam edecektir.

Birinci fıkra uyarınca, kadın, kocasının sağladığı veya ürettiği yiyecekleri kabul ederse, karı, kocasından yiyecek ve işçilik masrafları için herhangi bir talepte bulunma hakkına sahip değildir; bu durum, reşit veya tam ehliyetli olmayanlar için geçerli değildir.

Ancak, eğer böyle bir eylem veli tarafından onaylanmazsa, veli, kadının adına kocadan ödediği beslenme ve yiyecek masraflarını talep etme hakkına sahiptir.

Madde 93- “Kadın nüşûzludur” Madde 91 (1) ve (2) uyarınca görevlerini yerine getirmeyen kadın anlamına gelir. (2.3 hariç)

Koca, karısının nüşûz olmaya başladığını fark ettiğinde, karısını alacağı ceza konusunda uyarmalı veya öğretmelidir.

Koca, karısının nüşûzlu olduğunu biliyorsa, onu uyarabilir veya öğretebilir ve karısıyla birlikte olmayı reddedebilir, ancak üç günden fazla karısıyla konuşmaktan kaçınmamalıdır. Bu, ahlâkî olmayan davranışlardan kaçınması veya dinî ilkelere daha sıkı bir şekilde uyması için geçerli değildir.

Kadının iki veya daha fazla kez nüşûz yapması durumunda koca, faydalı olabileceğini düşündüğünde karısını bir bezle dövebilir veya eliyle veya uygun olan herhangi bir cisimle vurabilir. Ancak yüz veya diğer organlara zarar verecek şekilde vurmak veya yumruk atmak her durumda yasaktır. Aşırı dövme, morluk oluşmasına veya daha ciddî yaralanmalara neden olacak şekilde dövmek kesinlikle yasaktır.

Madde 94- Kocanın kötü davranışları durumunda, hukukî bir sebep olmaksızın karısını sıkıntıya sokması ve kadının bu durumu kendi başına çözmemesi hâlinde, karının, mahkemeden kocanın bu davranışı bırakmasını talep etmesi ve eğer koca bunu yapmayı sürdürür veya tekrarlarsa, karının isteği üzerine mahkeme, kocanın bu tür davranışlardan kaçınmasına veya bunların tekrarlanmasını engellemesine hükmedebilir.

Karı veya kocanın birbirinin haklarını ihlal ettiği ya da her iki tarafın da birbirini suçladığı durumlarda, mahkeme dışarıdan güvenilir ve olaya tanık olan kişilerin ifadelerini dinleyerek ihlal edenin eylemi yapmaktan vazgeçmesine karar vermelidir. Bu durumda, mahkeme olayın incelenmesi ve araştırılması için en az bir güvenilir kişiyi görevlendirir ve karı-koca hakkında yakınlarında yaşamalarını emreder.

Önceki paragrafa göre, ciddî bir hak ihlali durumunda, mahkeme, hak ihlallerinin sona ermesi amacıyla her iki taraf için hakem, arabulucu veya danışman olarak bir yasal temsilciyi görevlendirebilir. Verilecek mutabakat görüşleri, her iki tarafın da kanuna göre bu amaçla temsilci atama niteliklerine sahip olmadığı durumlar dışında, nihâî karar sayılır.

Hakemlerin farklı görüşlere sahip olması durumunda, her iki tarafın rızası ile mahkeme, bir fikir birliğine varılana kadar her defasında iki arabulucu atar.

Eğer her iki taraf da böyle bir hakemi atayamıyor veya atamak istemiyorsa ve yine de uzlaşmaya varamıyorsa, mahkeme, hakları iptal edebilir veya koşullara uygun bir karar verebilir.

Madde 95- “Nafaka”, alıcının makul bir şekilde mutlu yaşamasını sağlayacak, kanunun belirttiği uygun ve yeterli miktarda geçim kaynağı, konut ve diğer ihtiyaçlar anlamına gelir. Ayrıca, bir kişinin başkasından aldığı haklar, sahip olduğu geçim araçları ve duruma göre diğer benzeri şeylerle değiştirilebilecek diğer mülkler de bu kapsama girer.

Madde 96- Geçim unsurları şunlardır:

(1) Tüketim malları:

(a) Bir gün içinde yeterli miktarda ve ödemedenden sorumlu kişinin durumuna uygun olarak, yerel geleneklere göre hayatta kalmak için gerekli olan pişmiş temel yiyecekler veya ana yiyeceğin pişirilmesinde kullanılan miktar, bu yiyeceğin pişirme maliyetiyle birlikte hesaplanır. Eğer alacak kişi eş ise, hamilelik döneminde arzu ettiği sarf malzemelerini de içerecektir. Ancak, bu masraflar kocanın kabiliyetini aşmamalıdır.

(b) Et takviyeleri, bir günlük tüketime yetecek ve ödemedenden sorumlu kişinin durumuna uygun miktarda, beslenme için gerekli olan önceden pişirilmiş diğer garnitürler gibi yiyecekler, içme suyu ve meyve dahildir. Ayrıca, yemek hazırlanmasında ve pişirilmesinde kullanılan malzemeleri de içerir.

(2) Aşağıdakiler de dahil olmak üzere günlük kullanım için gerekli olan tüketim malları:

(a) Normal kıyafetler ve mevsimine göre kullanılması gerekenler.

(b) Banyo yapılması gereken durumlarda kullanılacak su. Eğer banyo yapılma sebebi kocadan kaynaklanıyorsa, ister sıcak su ister soğuk su olsun, koca, eşinin ihtiyaç duyduğu suyu sağlamakla yükümlüdür.

(c) Yatak odasında kullanılan malzemeler.

(d) Yiyecek ödemesinden sorumlu kişinin, yiyecek veya beslenme şeklinde ödeme yapması durumunda gerekli olan mutfak eşyaları.

(e) Normal zamanlarda vücudun temizliği ve bakımı için kullanılan araç ve gereçler veya yerel geleneklere göre gerekli giysiler.

(f) (a) ile (e) arasında belirtilenlerden daha az önemli olmayan diğer ihtiyaçlar.

Bu tür tüketim mallarına ilişkin miktar, her ödemenin türü ve süresi açısından nafaka alıcının yerel gelenekleri ve ödemedenden sorumlu kişinin statüsünün uygunluğu dikkate

alınmalıdır. Özellikle giyim konusunda, nafaka alıcı kadınsa başörtüsü, çorap ve ayakkabılar sağlanmalıdır. Alıcı, ayağına tam oturan ayakkabılar giymeyen bir kişi olmadığı sürece, bu eşyalar alıcının yerel koşullarına ve geleneklerine uygun sayı ve formatlarda olmalıdır. Mal kalitesi, ödemedenden sorumlu kişinin durumuna göre belirlenmeli ve bu sorumluluk altı ayda bir ödenmeli ve yeni olmalıdır. Ancak hava soğuksa, henüz kış olmasa bile, ödemedenden sorumlu kişi battaniye ve sıcak tutacak giysiler sağlamalıdır. Ayrıca, hava sıcaksa ve henüz yaz olmasa da, ödemedenden sorumlu kişi sıcak havalara uygun battaniye ve kıyafet temin etmelidir.

(3) Nafaka alıcısının karı olması durumunda, karı hastayken kocanın maddî durumu yetersiz olsa dahi, koca karısına bir dadı veya hizmetçi sağlamak zorundadır. Kadının dadısı veya hizmetçisi bulunmaması hâlinde, karı hasta olmasa da, evlilik öncesi ve evlilik sırasında karının bir dadısı veya hizmetçisi var olmuşsa ve karısı eski bir dadı veya hizmetçiye sahip olmak istiyorsa, koca karısının isteklerini yerine getirmelidir.

(4) Nafaka alıcısının, yerel gelenekler dikkate alındığında aşağıdaki özelliklere sahip bir konutu olmalıdır:

(a) Karının bedeni ve malları, özellikle koca evde olmadığı durumlarda, yaşam için güvenli olmalıdır.

(b) Kocanın kabiliyetini aşmamak şartıyla, karısının statüsüne uygun nitelikte olmalıdır.

(c) Yatak odası, oturma odası, mutfak ve diğer gerekli bölümlerden oluşmalıdır.

(d) Evde başka bir eş bulunmamalıdır.

Böyle bir konutu seçme hakkı kocanın sorumluluğundadır.

Nafaka ödemesi yapacak kişinin malî durumu dikkate alındığında, ödemeyi yapmaktan sorumlu kişinin malî durumu, günün şafağından itibaren günlük nafakasına göre belirlenmelidir. Nafaka alıcısının karı olması ve nüşûz olmaması durumunda, kocanın malî durumu belirlenen günün şafak vaktine göre değerlendirilmelidir veya günlük nafaka ödemeleri temel alınarak belirlenmelidir. Ancak, karı nüşûz olursa, kocanın malî durumu kadının nüşûz olmadığı güne göre değerlendirilir.

Madde 97 - Taraflar başka bir anlaşma yapmadıkça, nafaka ödeneği temel ihtiyaçları karşılamalı ve günlük olarak ödenmelidir.

Birinci fıkraya göre taraflardan biri mahkemeye başvurduğunda ve mahkeme nafakanın başka bir şekilde veya başka bir yolla belirlenmesini uygun gördüğünde, taraflar arasında aksi bir anlaşma yapılmadıkça, nafaka ödemesi diğer yöntemler ile birlikte temel ihtiyaçları ek olarak sağlanabilir veya sağlanmayabilir. Bu durumu engelleyen özel bir sebep olmamalıdır.

96.maddeye göre, temel ihtiyaçlarının temininde, günün şafak vaktinden itibaren nafaka alan kişinin normal günlük geçim kaynağına ihtiyacı olana kadar sağlanması gerekmektedir.

Hak sahibi talep ettiğinde veya tarafların gelirin veya statüsünün mahkemece anlaşıldığı ya da koşulların daha önce belirlenen nafaka ücretlerine ilişkin diğer hususları değiştirdiği durumlarda, mahkeme, bu kanun hükümlerinin uygulanması çerçevesinde nafaka ödeneğinde değişiklik yapabilir.

Madde 98- Kocanın karısına sağlamak zorunda olduğu dadı veya hizmetçi, karısının birbirleriyle görüşebilmesi için kanunen onaylanmış bir kişi olmalıdır. Koca, bu dadılara veya hizmetçilere ücret ve nafaka ödemekten sorumludur. Tıbbî harcamalar kocanın sorumluluğu olmasa da, karısının tıbbî harcamalarını sağlamak kocanın görevidir.

Yukarıdaki fıkraya göre, dadı ve hizmetçi sadece karının ihtiyacının gerektirdiği kadar hizmet etmekle görevlidir.

Madde 99- Kocanın malî durumu dikkate alındığında, kocanın mal varlığının gün boyunca kendisine yeterli geçim olanaklarını sağlamaktan daha fazla olduğu kabul edilir. Eğer kocanın malî durumu bir günde iki litre pirince eşitse, bu iyi bir durum olarak sayılır. Malî durumu iki litre pirinçten az ise, ortalama statüde kabul edilir. Ancak kendisi için uygun geçim sağlamak için yeterli mülk yoksa, yoksulluk düzeyinde kabul edilir.

Madde 96 (1) (a) uyarınca beslenme için nafaka ödemesi yaparken, iyi bir statüde olan kocanın iki litre pirinç ödemesi gerekir. Orta statüdeki bir kocanın bir buçuk litre pirinç ödemesi gerekmektedir. Yoksulluk düzeyinde olan bir kocanın ise bir litre pirinç ödemesi yeterlidir. Nafaka ödemesinin pirinç dışındaki besinler için yapılması durumunda, yukarıdaki kriterler gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 100- 92. maddeye göre karı, kocasının kanuna göre eş olmaktan çıkmışsa, bâ'in talâk iddeti, bedel karşılığında boşanma veya evliliğin sona ermesi hâlinde ortaya çıkan ric'î talâk veya evlendikten sonra ortaya çıkan boşanma davası durumunda ve kadın kocasından hamile ise ve koca, karısı hamile iken öldüyse, kadın 96 (2) (e) maddesinde bahsedilen araç gereçler dışında, kocanın nafakası veya mirasından duruma göre alma hakkına sahiptir. Eğer karı, bu araçları kullanması gerekiyorsa, kullanabilir. Ancak kadın hamile değilse, kadının nafaka konutu hariç başka bir hakka sahip olmayacaktır.

Kocanın, birinci fıkraya göre karısına nafaka ödemesi hâlinde, karısının hamile olduğunu yanlış anladığı ve hamile olmadığı anlaşıldığında, karının haklarını aşan kısmı kocaya iade etmesi gerekir.

Madde 101- 92. maddeye göre, kocasının ölümü nedeniyle iddet döneminde olan kadın, hamile olup olmadığına bakılmaksızın, konut hariç diğer nafaka kalemlerini alma hakkına sahip olmayacaktır.

Madde 102- İddet döneminde olan bir karının, iddet süresi sona erinceye kadar, iddet zamanında ikamet ettiği evi terk etmesi veya gereksiz yere söz konusu meskenden çıkması yasaktır. Her dışarı çıktıklarında eve geri dönüp gecekleri gerekmektedir. Koca, iddet süresinin kesin son tarihini bilmediği durumlarda, iddet süresi boyunca meskeni satamaz veya karısının başka bir yerde yaşamasına izin veremez. Ancak eşinin uygunluğu ve diğer insanlarla mahremiyetten yoksun ve risk oluşturacak şekilde birlikte yaşamak yasayı ihlal etmemek üzere izin verilebilir.

Önceki paragrafa göre, meskenden ayrılmanın aşağıdaki sebepleri olabilir:

(a) Kendisinin veya çocuklarının bedeni veya malı için meydana gelebilecek tehlikelerden korkmak.

(b) Komşulardan gelen rahatsız edici davranışlar.

(c) Komşulara büyük sıkıntı yaşatmak.

(d) Geçimini gündüz, hatta gündüz mümkün değilse gece kazanmak.

(e) Gece vaktinde bile olsa çıkıp komşularla konuşmak ve onlarla tanışmak.

(f) (a)'dan (e)'ye kadar belirtilenlerden daha az önemli olmayan herhangi bir şeyi yapmak.

Kadının statüsü veya prestiji açısından çok pahalı olan eski evi terk ederek, yeni bir evde yaşaması için kadına izin verilmesi veya kadının statüsü veya haysiyetiyle orantılı bir bedeli olan, daha düşük fiyatlı ve eski evi terk ederek statüsü veya prestijiyle orantılı bir fiyata sahip yeni bir evde yaşaması, önceki paragrafa göre uygunluk açısından kabul edilir.

Yalnızca ikinci durumda, bu durumu sağlamak kocanın görevi olarak kabul edilir.

Kadının sürekli ikamet ettiği evden çıkması ile evin dışında iken iddet döneminin başlaması konusunda ihtilaf olması hâlinde ve kadın, kocasının emri veya rızasıyla çıktığını iddia ediyorsa, fakat koca bunu reddediyorsa ya da kadın, kocasının emri veya rızası üzerine yeni bir eve taşınmak için dışarı çıktığını iddia ediyorsa ancak koca, yalnızca ayak işlerini yapmak için dışarı çıkmasına izin verdiğini söylüyorsa, aksini ispat edecek bir delil yoksa, yemin ederek kocasının sözlerine uyulmalıdır ve kadın hemen eve geri dönmelidir. Eğer koca kabul ederse, kadın hemen eve dönmek zorunda değildir.

Madde 103- Yeni evin aynı şehirde olup olmadığına ve kocasının emirlerine uyulup uyulmadığına bakılmaksızın, yeni bir evde yaşamak için eski evden ayrılmak üzereyken veya yola çıkmışken iddet dönemi başlarsa, eğer imkânı varsa, kadın eski evine dönüp orada kalmalıdır. Ancak, kocanın izniyle iş için yurt dışına seyahat ederken iddet dönemi başlarsa, kadın duruma göre eve dönüp dönmeyeceğine veya yolculuğa devam edip etmeyeceğine karar verebilir. İş halledip eve dönmeyi kararlaştırırsa, işi bitirdikten sonra hemen eve geri dönmelidir.

İddet sürecinde, başka bir yerde yaşamak için asıl ikametgâhında yaşamıyorsa veya kocasının emir ya da rızasıyla başka bir yere yerleşmek üzere seyahat ediyorsa, kadın yeni eve vardıktan sonra kocanın rızası gerçekleşmiş olsa bile asıl ikametgâhına dönmek zorunda kalmadan yeni evde yaşamaya devam edebilir. Ancak, kocasının emir ya da rızası olmadan başka bir yerde yaşıyorsa, asıl ikametgâhında yaşamak üzere geri dönmesi gerekir.

Madde 104- Kocanın, 92. maddeye göre nafaka ödeme yükümlülüğü, ancak kadının bu hakkı talep etmesi hâlinde geçerlidir. Karısı talep ettiğinde ve ödeme süresi geçmiş ancak ödeme yapılmamışsa, kocanın karısına temerrüt borcu olduğu kabul edilir.

Kocanın, karısının nafakasını veya velâyeti altındaki çocukların nafakasını ödememesi hâlinde, kadın kendisi veya çocuğu için nafaka olarak kocasının mallarını alma hakkına sahiptir.

Kocanın nafaka ödememesi veya bu ödememe sonucu oluşan borcun ödenmemesi durumunda, karı, ikinci fıkraya göre kocasının mallarına el koyamıyorsa, mahkemeden kocanın ödeme yapmasına karar verilmesini talep etme hakkına sahiptir. Eğer koca, sadece kadının meselesi olan fakirlik düzeyindeki nafaka ücretlerini ödeyemiyorsa, mahkeme kararını reddediyor veya uygulamıyorsa ya da nafaka bedelinin ödenmesi için haczedilebilecek herhangi bir mal bulunmuyorsa, kadının madde 144 (1) (c) uyarınca boşanma davası açma hakkı vardır.

Üçüncü fıkraya göre, kocanın doksan altı kilometreden fazla olmayan bir mesafede mülkü bulunuyorsa, kadının madde 144 (1) (c) uyarınca boşanma davası açma hakkı yoktur.

Madde 105- Aşağıdaki haller, kocanın nafaka ödeneği olarak kullanabileceği mal varlığının bulunmadığını gösteren durumlar olarak kabul edilir:

(1) Kocanın, karısının normal ikametgâhından doksan altı kilometreden fazla uzakta hiçbir mülkünün bulunmaması. Eğer mülk bundan daha yakınsa, mahkeme kocanın onu getirip karısına nafaka olarak vermesini emretmelidir.

(2) Alacaklılara borcun ödenmesinde erteleme süresi, karısına doksan altı kilometreden daha uzaktaki bir mülkün getirilmesi için gereken süreye eşit olmasıdır.

Madde 106- Kocanın 104. maddeye göre borcunu ödemediği hâlinde, altsoyun veya doğrudan üstsoydan herhangi birinin kocası adına borcu ödeme hakkı vardır ve bu durumda borcun tamamen ödendiği kabul edilir.

Madde 107- Kocanın henüz reşit olmaması veya evlenmeden önce aklî dengesi yerinde olmaması durumunda, ve eşin reşit olup olmadığına bakılmaksızın, fizikî olarak olgun ve cinsî münasebete girebilme durumunda ise, kocanın velisi koca adına nafaka ödemesi yapar. Ancak, eğer koca evlendikten sonra normal bir insan gibi aklî dengesi yerinde değilse ve kocanın mal varlığı varsa, veli kocanın malından tahsil ederek nafaka ödemesi yapabilir.

Madde 108 - Kadın nüşûz olduğu zamanlarda, kocanın henüz mülkiyet olarak verdiği şeyleri geri talep etme hakkı vardır. Kocanın geçimini sağlamak amacıyla karısına verdiği şeyler, kadın onları aldığı anda, yardımcı, bakıcı veya mesken hariç olmak üzere, kadının malı sayılır.

Birinci fıkraya göre, kadın eş olarak görevlerini yerine getirmedeği veya bu görevleri yerine getirmeye çalıştığı halde kocası buna fırsat vermediği sürece ya da karı-koca birbirini terk etme durumunda olduğu sürece, kadın kendisini yeniden kocasına teslim edene kadar nafaka alma hakkına sahip değildir.

Kadın, nüşûz davranışlarını bıraktığında, günün şafağından itibaren nafaka alma hakkına sahip olacaktır. Tüketim malları, barınma, diğer ihtiyaçlar ve önümüzdeki altı ayın tüketim malları söz konusu olduğunda, kocası ona şefkatle yaklaştığında veya herhangi bir zamanda onunla cinsî münasebete girdiğinde, o andan itibaren kadın nafaka alma hakkına sahiptir.

Madde 109- Kanuna göre henüz mahkemece ölü ilan edilmemiş olan kayıp kişinin eşi başka bir erkekle evlenirse, bu evlilik bătıldır. Kadın, yeni evlendiği erkekle karı-koca olarak birlikte yaşamayı bırakana kadar, geçersiz evlilikten kaynaklanan iddet süresi bitene kadar ve eski kocasına dönüp ona iyi davranana kadar nüşûz olarak kabul edilir. Ayrıca koca da bu durumdan haberdar olmalıdır.

Böyle bir eş, zaten nüşûz olması nedeniyle eski kocasının nafakasını alma hakkına sahip değildir. Kadının yeni kocasından nafaka alma hakkı da yoktur, çünkü ikisi yasal olarak karı koca değillerdir. Yeni kocanın, mahkeme kararlarına göre verilenler hariç, kadına vermiş olduğu şeyleri geri alma hakkı da yoktur.

Madde 110- Kadının zaman zaman kocasına öfkeyle sövmesi nüşûz olarak kabul edilmez. Ancak, 93. madde ikinci fıkrası uyarınca, kocanın karısını cezalandırma hakkı vardır.

Madde 111- Bu Kanun hükümleri saklı kalmak şartıyla, kocanın ne kadar ve ne ölçüde nafaka ödemesi gerektiğine mahkeme, mahallî şart ve koşullara göre karar verir.

Madde 112- Kadının, yasaların öngördüğü şekilde cinsî münasebete girme niteliklerini taşıyıp taşımadığının belirlenmesi için aşağıdaki kişilerin sözleri sırasıyla dinlenir:

(1) Koca,

(2) Kocanın sözlerini aktaran bir tanık,

(3) Kadının fizikî durumunun ve davranışlarının bunu gösterdiğini doğrulayan tanıklar.

Madde 113- İddet süresinin sonunu belirlemek üzere, kadının âdet döngüleri arasındaki süreyi öğrenmek için kadının sözleri dinlenmelidir. Eğer koca buna itiraz ederse, kadın sözlerini yemin ederek beyan eder.

Madde 114- Kocanın karısından uzak bir yere gitmesi durumunda, karının, kocasından evde bulunmadığı tarihler için önceden nafaka talep etme hakkı vardır. Ayrıca, mahkemeden kocanın ya nafaka ödemesini ya da karısından boşanmasını talep ederek seyahatinin yasaklanmasını isteme hakkına sahiptir.

Madde 115- 90. maddeye göre, karı-kocanın teslim konusunda anlaşmazlığa düşmesi hâlinde, kocanın sözleri yemin ederek dinlenir. Nüşûz veya nafaka ödeme konusu ise, aksini gösteren bir delil olmadığı sürece karının sözleri dinlenir.

Birinci fıkraya göre, teslim olma konusunda ihtilaf hâlinde, koca yemin etmeyi reddederse, kadının sözünü yemin ederek dinlemek zorundadır.

Madde 116- Bir koca, bu yasayı ihlal ederek karısına sorun çıkardığında ve eşi kocasından ayrılmasına izin vermek için mahkemeye başvurduğunda, koca, karısıyla birlikte yaşamak istediğini mahkemeden talep ederse, bunu bir daha yapmayacağını belgeleyene ve mahkeme tatmin olana kadar, mahkeme kadını güvenli ve uygun bir yere yerleştirir. Bu yerleştirme, kadının rızasıyla yapılır. Mahkeme, kocadan teminat talep edebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

EŞLERİNİN HER BİRİ İÇİN KOCANIN GÖREVİ

Madde 117- İki veya daha fazla karısı olan bir koca, görevlerini eşleriyle eşit olarak paylaşmak zorundadır. Ancak, diğer eşlerin rızası olursa bu durum istisna oluşturur.

Birinci fıkraya göre eşitlik sağlanırken, bu durum cinsî münasebet konularında da geçerli olmalıdır.

Koca henüz reşit olmadığı halde cinsî münasebete girebilecek durumda ise, velisi bu nöbet düzenlemelerine yardımcı olmalı ve kocanın da bu düzenlemelere uymasını sağlamalıdır.

Kocanın cinsî münasebette bulunamayacak kadar küçük yaşta olması hâlinde, veli nöbet düzenlemelerine gerek yoktur.

Eğer koca, gecenin veya gündüzün bir kısmını bir karısıyla geçirmişse, velisi kocanın geceyi veya gündüzü diğer eşleriyle de eşit olarak geçirmesine yardımcı olmalıdır.

Eğer koca normal bir insanın zekasına sahip değilse ve bazı karılarla geceyi veya gündüzü geçirmişse, diğer karılar da talep ediyorsa ve bu durumun hiçbir zararı yoksa, velisi kocanın kalan eşleriyle vakit geçirmesi için nöbet düzenlemeleri konusunda yardımcı olmalıdır. Ancak, geri kalan eşler talepte bulunmazlarsa, koca akli başına geldiğinde bu eşlere tazminat ödemek zorundadır.

Eğer kocanın cinsî münasebeti, kocanın akıl yoksunluğundan kurtulmasına zarar verecekse, velisi bu tür tahsislerin oluşturulmasına ve kocanın her durumda bu tahsislere uymasına izin vermemelidir.

Kocanın geçici bir süre için akli başında olmaması ve bu durumun gelip gitmesi hâlinde, kocanın akli yerinde olduğu günler nöbet tahsis edilecektir. Ancak, eğer koca akli yerinde olmadığı günlerde karısıyla olan görev dağılımına kısmen dahil edilmişse ve daha sonra diğer eşleriyle görev dağılımını takip etmeye başlamışsa, koca akli yerine geldiğinde akli yerinde olmadığı günlerde vakit geçirdiği karısına tazminat ödemesi gerekir.

Madde 118- Nöbet dönüşümünün herhangi bir eşin nöbetiyle başlatılmasında diğer eşin de rızası olması gerekir. Eğer bu mümkün değilse, eşler arasında kura çekimi tercih edilir.

Madde 119- Kadınla birlikte yaşama yükümlülüğünün belirlenmesinde, gün batımından gün doğumuna kadar geçen süre hesaplanır. Kocanın gece çalışmasını gerektiren bir işi olması veya gezgin olması durumunda, güneşin doğuşundan itibaren güneş batıncaya kadar geçen süre hesaplanır.

Nöbet gece veya gündüz olarak planlandığında, nöbet sonunda duruma göre gündüz veya gece olan kısmı hesaplanır.

Madde 120- Her nöbetin belirlenmesi, duruma göre nöbet başına bir gece veya bir günden az olmamalı ve duruma göre nöbet başına üç gece veya üç günden fazla olmamalıdır. Ayrıca, bir veya birden fazla eşin görevinin diğerlerinden daha fazla belirlenmesi durumunda tüm eşlerin rızasının alınması gereklidir.

Ancak, kocanın yeni bir kadınla evlenmesi hâlinde, eğer karının özellikleri mevcut ise, birinci fıkradaki görev tespiti uygulanmaz. Söz konusu:

(1) Bâkire olan yeni eş, ilk vardiyada yedi gece veya yedi gün boyunca kalan eşlere normal nöbetleri aşan kısım için tazminat ödemek zorunda kalmadan birlikte yaşama hakkına sahiptir.

(2) Bâkire olmayan yeni eş, ilk nöbette kocasıyla üç gece veya üç gün boyunca tazminat ödemeden birlikte yaşama hakkına sahiptir. Ancak, duruma göre yedi gece veya yedi gün boyunca birlikte yaşamayı tercih ederse, normal görevi aşan günler için diğer eşe tazminat ödemelidir.

Madde 121- Koca, herhangi bir kadının görevindeyken karısının veya kocasının rızası olmadan başka bir karısını geceyi kendisiyle birlikte geçirmesi için çağırması yasaktır.

Koca, görevini kullanırken kadının evine giderek veya kadını kocasının evinde veya yerinde kalması için çağırabilir. Çağrı yasadışı bir eylem olmadığı sürece, böyle bir durumda karının harekete geçmesine gerek yoktur.

Madde 122- Koca, eşlerinden birinin görev süresi dışında açık bir gereklilik olmaksızın diğer eşlerle birlikte kalırsa, fazla kalan süre dolana kadar o eşle birlikte kalması gerekir. Eğer koca, görev süresi dışında açık bir gereklilik olmaksızın başka bir eşle birlikte kalmaya giderse, bu eşler haklarından feragat etmedikçe, belirtilen sürenin dolmasına kadar belirtilen süre kalması gerekir.

Kocanın gecelememesine neden olan eşlerden birinin evden ayrılması hâlinde, birinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

Madde 123- 93. maddeye göre nüşûz olan kadının, nüşûzun nedeni ortadan kalkana kadar her nöbetin programına göre kocasıyla birlikte geceleme hakkı yoktur. Yine, 93. maddenin üçüncü fıkrası hükümlerine göre, koca o eşle üç günden fazla konuşmamaktan kaçınmalıdır.

Madde 118- Nöbet dönüşümünün herhangi bir eşin nöbetiyle başlatılmasında diğer eşin de rızası olması gerekir. Eğer bu mümkün değilse, eşler arasında kura çekimi tercih edilir.

Madde 119- Kadınla birlikte yaşama yükümlülüğünün belirlenmesinde, gün batımından gün doğumuna kadar geçen süre hesaplanır. Kocanın gece çalışmasını gerektiren bir işi olması veya gezgin olması durumunda, güneşin doğuşundan itibaren güneş batıncaya kadar geçen süre hesaplanır.

Nöbet gece veya gündüz olarak planlandığında, nöbet sonunda duruma göre gündüz veya gece olan kısmı hesaplanır.

Madde 120- Her nöbetin belirlenmesi, duruma göre nöbet başına bir gece veya bir günden az olmamalı ve duruma göre nöbet başına üç gece veya üç günden fazla olmamalıdır. Ayrıca, bir veya birden fazla eşin görevinin diğerlerinden daha fazla belirlenmesi durumunda tüm eşlerin rızasının alınması gereklidir.

Ancak, kocanın yeni bir kadınla evlenmesi hâlinde, eğer karının özellikleri mevcut ise, birinci fıkradaki görev tespiti uygulanmaz. Söz konusu:

(1) Baâîkire olan yeni eş, ilk nöbette yedi gece veya yedi gün boyunca kalan eşlere normal nöbetleri aşan kısım için tazminat ödemek zorunda kalmadan birlikte yaşama hakkına sahiptir.

(2) Bâkire olmayan yeni eş, ilk nöbette kocasıyla üç gece veya üç gün boyunca tazminat ödmeden birlikte yaşama hakkına sahiptir. Ancak, duruma göre yedi gece veya yedi gün boyunca birlikte yaşamayı tercih ederse, normal görevi aşan günler için diğer eşe tazminat ödemelidir.

Madde 121- Koca, herhangi bir kadının görevindeyken karısının veya kocasının rızası olmadan başka bir karısını geceyi kendisiyle birlikte geçirmesi için çağırması yasaktır.

Koca, görevini kullanırken kadının evine giderek veya kadını kocasının evinde veya yerinde kalması için çağırabilir. Çağrı yasadışı bir eylem olmadığı sürece, böyle bir durumda karının harekete geçmesine gerek yoktur.

Madde 122- Koca, eşlerinden birinin görev süresi dışında açık bir gereklilik olmaksızın diğer eşlerle birlikte kalırsa, fazla kalan süre dolana kadar o eşle birlikte kalması gerekir. Eğer koca, görev süresi dışında açık bir gereklilik olmaksızın başka bir eşle birlikte kalmaya giderse, bu eşler haklarından feragat etmedikçe, belirtilen sürenin dolmasına kadar kalması gerekir.

Kocanın gecelememesine neden olan eşlerden birinin evden ayrılması hâlinde, birinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

Madde 123- 93. maddeye göre nüşûz olan kadının, nüşûzun nedeni ortadan kalkana kadar her nöbetin programına göre kocasıyla birlikte geceleme hakkı yoktur. Yine, 93. maddenin üçüncü fıkrası hükümlerine göre, koca o eşle üç günden fazla konuşmamaktan kaçınmalıdır.

Madde 124 - Eşlerinden birini uzun bir yolculuğa çıkarmak isteyen koca, bu yolculuk eşinin işi için değilse, diğer eşin de rızasını almalıdır. Koca, uzun bir yolculuğa yanında yalnızca bir eşini getirmek istediğinde ve birçok eş de kocasına bu yolculukta eşlik etmek istediğinde, anlaşma sağlanamazsa gitmek isteyenler arasında kura çekilir.

Seyahat sırasında veya seyahate ara verildiğinde, koca kendisiyle birlikte seyahat eden eşle birlikte yaşamıyorsa, bu süre kadının nöbet programına dahil edilmez. Koca eve döndüğünde, birlikte vakit geçirmediği zamanın telafisi için seyahatte bulunmayan eşle yaşamak zorundadır, eşinin haklarından feragat etmesi hâli hariçtir.

Seyahatte bulunmayan iki veya daha fazla eş varsa, telafi zamanı için anlaşma sağlanamazsa, eşler arasında kura çekilir.

Madde 125- Bir kocanın aynı gün içinde birden fazla kadınla evlenmesi durumunda, görevler herhangi bir eşin evinde evlilik sırasına göre belirlenir. Eğer evlilik karısının evinde gerçekleşmiyorsa, nöbetlerin belirlenmesi için tüm eşlerin anlaşması gerekir. Anlaşmaya varılamadığı takdirde, eşler arasında kura çekilir.

Madde 126- Koca, 117 ve 118. maddelere göre eşinin haklarını ihlal ederse, eşinden özür dilemesi gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARI KOCA ARASINDAKİ MÜLKİYET

Madde 127- Karı koca arasında, her iki taraf da bireyler olarak mülkiyet konularında birbiriyle yabancı sayılır.

Madde 128- Karı-kocanın malları aşağıdaki şekilde iki türe ayrılabilir:

(1) Ortak mülkiyet, iki türe ayrılabilir:

(a) Evlilik mülkiyeti

(b) Ortak mülkiyet

(2) Kişisel mülkiyet, üç türe ayrılabilir:

(a) Asıl mülkiyet

(b) Kişisel mülkiyet

(c) Özel mülkiyet

Madde 129 - “Ortak mülkiyet”, karı kocanın müştereken sahip olduğu mülk anlamına gelir. Her ikisinin de o mülkteki sahiplik oranlarıyla orantılı olarak hakları vardır.

Madde 130 - Karı koca tarafından ortaklaşa kazanılan mallar, ortak mülkiyet olarak kabul edilir. Her ikisi de bu mülk üzerinde aksi kararlaştırılmadıkça eşit mülkiyet hakkına sahiptir.

Hangi varlıkların ortak mülkiyet olup olmadığı konusunda şüphe duyulması durumunda, varlıkların ortak mülkiyet olduğu varsayılmaktadır. Tarafların her birinin ne oranda hakka sahip olduğu ispatlanamıyorsa, malın tamamına eşit olarak sahip oldukları kabul edilecektir.

Madde 131 – “Evlilik mülkiyeti” karı kocanın evlilikleri sırasında edindikleri ortak mallar anlamına gelir.

Madde 132 - Karı kocanın evlilik sırasında edindiği mallar, herhangi bir mülk edinilmeden önce her iki tarafın ortak mülkiyetindedir. Evlilikten sonra her iki taraf da niyetini açıkça belirtiyorsa, karı kocanın evlilikleri sırasında edinecekleri malların kişisel mal olduğunu ve karşı tarafın da bunu anladığını beyan etmiş olurlar.

Madde 133 - “Ortak mülkiyet”, karı kocanın evlilik mülkiyeti dışında sahip olduğu ortak mülk anlamına gelir.

Madde 134 – “Kişisel mülkiyet”, yalnızca karı veya kocanın sahip olduğu mülk anlamına gelir.

Madde 135 – “Asıl mülkiyet”, karı veya kocanın evlilikten önce sahip olduğu kişisel mülk ve bu mülk nedeniyle edinilen malları içerir. Evlilikten önce var olan mülklerin, ortak mülkiyet haline geldiğini gösteren durumlar hariçtir.

Madde 136 – “Kişisel mülkiyet”, başka bir mülkle değiştirilmediği sürece, karı veya kocanın kişisel kullanımına ait mülk anlamına gelir.

Madde 137 – “Özel mülkiyet”, karı veya kocanın mülk olmayan özel varlıkları anlamına gelir.

Madde 138 - Karı veya kocanın, diğerinin haklarının bir kısmını veya tamamını ortak mülkiyette yasadışı olarak kaybetmesine sebep olması hâlinde, bu zarardan sebep olan taraf sorumlu olur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

EVLİLİĞİN FESHEDİLMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL KONULAR

Madde 139- Evlilik, karı veya kocanın ölümü, boşanma veya kanunen karı-kocadan ayrılmaya karar verilmesi nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak feshedilir.

Madde 140- Evli çiftlerin 139. maddeye göre boşanması aşağıdaki sebeplerden kaynaklanır:

(1) Herhangi bir sebepten dolayı kocanın tek başına gönüllü olarak boşanması.

(2) Bedel karşılığında boşanma

(3) Koca adına hareket eden mahkeme tarafından boşanma. Kocanın îlâ yapmasından kaynaklanan boşanma türüdür.

Madde 141- 139. maddeye göre “Hukukî koşullarla doğrudan karı-kocalıktan ayrılmanın belirlenmesi”, hukukî şartlarla karı-kocalıktan ayrılmayı ifade etmektedir. Bu durumlar şunlardır:

(1) Liân

(2) Zina

(3) Süt içme nedeniyle akraba olma

(4) Karı veya kocanın Müslümanlıktan irtidat etmesi

Bu durumlar eşler istemese de eşler arasındaki hukukî evlilik ilişkisinin bozulmasına neden olmaktadır.

Madde 142- 139.maddeye göre “Hukukî koşullarla dolaylı olarak karı-kocalıktan ayrılmanın belirlenmesi”, mahkemeye dava açılmış ve mahkemenin emri veya kararıyla Evliliğin Sona Ermesi veya sona ermesi hâlinde karı-kocalıktan ayrılmanın belirlenmesi anlamına gelir.

Birinci paragrafa göre, mahkemenin emri veya kararı, eşin, diğer ilgili kişilerin talebi üzerine veya bizzat mahkemenin incelemesine sunulabilir.

İkinci paragrafa göre, eşin veya diğer ilgili kişilerin talebi veya bizzat mahkemenin incelemesine sunulan konular, 141. maddedeki sebepler gösterilerek veya kanunda belirtilen diğer sebepler gösterilmek suretiyle yapılabilir. Bu talep, evlilik sırasında var olan sebeplere dayanarak veya evlilikten sonra meydana gelen olaylardan bahsedilerek yapılabilir.

Ancak, evlilik sırasında var olan sebepleri öne sürerek talep edilmesi hâlinde, talep eden kişinin evlilikten önce eşinin yaşamış olduğu durumlardan haberdar olmaması gerekir. Eş, evlilikten sonra ortaya çıkan sebepleri ileri sürerek talepte bulunmuşsa, başvuru sahibinin daha önce diğer eşinin durumunu kabul ettiğini belirtmemiş olması gerekmektedir.

Madde 143- Herhangi bir evliliğin sona ermesi, kocanın son aşamada boşanma işlemini gerçekleştirmesiyle olur. Bu, boşanma olarak kabul edilir ve her türlü evliliğin sona ermesi sayılır. Son aşamada boşanmayı gerçekleştiren kişi koca değilse, bu Evliliğin Sona Ermesi olarak kabul edilir.

Madde 144 - Madde 141 (2)'ye göre zina şu durumlara neden olabilir:

(1) Kocanın, eşinin annesiyle veya doğrudan soyundan gelen bir kadınla zina yapması,

(2) Kocanın, kızıyla veya tek taraflı olarak eşinin soyundan gelen bir kadınla zina yapması,

(3) Kocanın tek taraflı oğlu ile eşinin zina yapması, veya

(4) Baba veya kocanın doğrudan soyundan gelen bir erkek ile eşinin zina yapması.

Madde145- 144.maddeye dayalı olarak, karı-kocalıktan ayrılmanın evlilikten tamamen ayrılma anlamına geldiği öngörülmektedir. Bu durumda, taraflar hayatlarının geri kalanında tekrar karı-koca olamayacaktır.

Madde 146- Madde 141 (3)'e göre süt içme nedeniyle akrabalık, eşin 48. maddenin üçüncü fıkrasına göre iki yaşını aşmamışken süt içmesinden kaynaklanabilir. Söz konusu durumlar şunlardır:

(1) O kişinin kızı, kocasının evlenmesinin yasak olduğu akrabalarındandır. Bu durumda, kadın evlilikten ayrıldığında, kocasıyla hayatlarının geri kalanında tekrar karı-koca olamazlar.

(2) Başka bir eş, her iki eşin de kocalarının evliliğinden aynı anda ayrılacakları durumdur. Kocanın süt üretimine neden olması durumunda, karı koca hayatlarının geri kalanında tekrar karı-koca olamazlar. Kocanın süt üretimine neden olmaması durumunda ve süt veren kadın kocasıyla cinsî münasebete girmişse, yine karı koca hayatlarının geri kalanında tekrar karı-koca olamazlar. Kocanın süt üretimine neden olmaması ve süt veren kadının kocasıyla cinsî münasebete girmemesi durumunda, sadece sütü veren kadın hayatının geri kalanında karı-koca olamazlar.

(3) Başka bir eşin annesi. Her iki eş de kocalarının evliliğinden aynı anda ayrılacaklardır, ancak koca hâlâ herhangi bir eşten biriyle yeniden evlenmeyi seçebilir.

(4) Kocasıyla henüz cinsî münasebete girmemiş başka bir eşin kızı. Her iki eş de aynı zamanda evlilikten ayrılacaklardır. Eşinin annesi olan kadın, kocasıyla hayatlarının geri kalanında bir daha karı-koca olamaz. Koca, eşinin annesi olan kadınla cinsî münasebete girmişse, sütü içen kadın hayatlarının geri kalanında kocasıyla karı-koca olamaz.

Madde 147- Madde 141 (4)'teki sebepten dolayı karı kocalıktan ayrılan eşler, birbirleriyle cinsî münasebete girmişse, iddet süresi içinde irtidad eden taraf Müslümanlığa geri dönmüşse, kocanın barışmasına veya yeniden evlenmesine gerek kalmadan ikisi yeniden karı koca olurlar.

Ancak, karı koca daha önce birbirleriyle cinsî münasebete girmemişse veya iddet süresinin geçmesinden sonraki süre içinde Müslümanlığa geri dönmüşse, karı kocanın evliliğe dönüşü ancak yeniden evlenmekle mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA DAVASI AÇMAK

Madde 148- Aşağıdaki nedenlerle zarar gören karı veya koca, boşanma davası açmak için gerekçe olarak bu durumları kullanabilir:

(1) Karı veya kocanın çeşitli alanlarda engelli olması. Bu, evliliğin nihâî amacına ulaşmasını engeller veya diğer taraf için tehlikeli bir durum yaratır. Söz konusu durumlar şunlardır:

(a) Cinsel engellilik de dahil olmak üzere, fiziksel veya cinsel organlarda anormallikler veya ciddî bir bulaşıcı hastalığa yakalanmış olmak.

(b) Bayılma veya delilik dahil olmak üzere, zihinsel rahatsızlıklar. Tedavi ile tamamen mümkün olmayan veya tedavi edilse bile uzun bir zaman alacak olan durumlar. Bu tür delilik ara sıra veya sürekli olabilir ve delilik evlilik sırasında gerçekleşmişse, zarar gören tarafın önceden haberi olmamışsa.

(c) Mülkiyet alanında, fakir düzeyde olup nafakanın sağlanamaması.

(2) Ailenin itibarının kaybolmasıyla ilgili sebepler. Yani, karı veya kocanın evlenme ânındaki uygunsuzluğu ve eşine verilen mehir konusunda uygunsuzluk.

(3) Evlilikte normal şekilde birlikte yaşama fırsatının kaybedilmesine ilişkin nedenler. Bu, İslâm'a geçmeyi reddetme, her iki eşin canlı ya da ölü görünmeden kaybolması (mefkûdiyet), hukuka aykırı olarak kocanın ikametgâhtan uzakta yaşaması veya benzeri nedenler olabilir.

(4) Kocanın evlilik sözleşmesinin ana yapısına uymamasıyla ilgili sebepler. Yani, madde 151. (1) (a)'ya göre eşine mehir ödeme yapma yeteneğinin bulunmaması.

(1) (c) ve (3) bentlerine dayanarak boşanma davası açılması hâlinde, dava açma hakkı yalnızca eşindir.

Madde 149- Madde 148 (3)'e dayanarak boşanma davası açıldığında, mahkeme, kadın kendini kocasına teslim ettikten sonra kocanın her zamanki ikamet yerinden kaybolması ve kadının nüşûz olmaması durumunda, Evliliğin Sona Ermesine karar verecektir.

Madde 150- “Evliliğin nihâî hedefi”, evlenenlerin nihâî hedefi anlamına gelir. Bu, insan ırkının varlığının temeli olan cinsî münasebeti içerir.

Madde 151- Madde 148 (1) (c) veya (4) uyarınca boşanma davası açılması gerekçesiyle boşanma davası açıldığında mahkeme, aşağıdaki hallerde Evliliğin Sona Ermesine karar verebilir:

(1) Kocanın mal varlığı olmadığı için karısı mahkemeden kocasından boşanmasını talep etmiştir. Bu durumlar şunlardır:

(a) Madde 148 (4) uyarınca boşanma davası açılması durumunda, mehrin evlilikte veya başka nedenlerden dolayı belirtilmişse dava açıldığı tarihte kocanın o mehrin hemen yerine getirilmesi gerekir. Ancak kocanın mehrin ödenmesi için yeterli mal varlığı yoksa ve karı, kocasıyla istemeyerek cinsî münasebete girmişse, ayrıca karı, o mehri henüz bir miktar almamışsa.

(b) Madde 148 (1) (c)’ye göre boşanma davası açılması durumunda, mahkemenin karar verdiği tarihten bir gün sonra kocanın karısına günlük olarak nafaka ödeme hükmü yerine getirilmelidir. Ancak kocanın ödenebilecek hiçbir mal varlığı yoksa ve duruma göre üç gün geçtikten sonra veya nafaka ödeme kararının duyulduğu tarihten itibaren henüz nafaka ödemesi yapmamışsa.

(2) Kocanın, uygun yöntemlerle ve hukuka aykırı olmayacak şekilde karısına mehir veya nafaka gibi şeyleri sağlama kapasitesi yoksa ve karısı mahkemeden kocasından boşanmasını talep etmişse.

Madde 148 (4) uyarınca mahkemeye dava açtıktan sonra karı dilekçe sunmalıdır veya mahkemeden derhal kocadan boşanmasını talep etmelidir. Eşin gerekli bir nedeni olmadığı sürece, aksi halde söz konusu sebepten dolayı boşanma talebinde bulunma hakkı kaybedilecektir.

Madde 152- Madde 151 (1)’e göre kocanın hiçbir mülkü olmaması durumunda ve kocanın ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kişi olması hâlinde, baba, dede veya doğrudan soyundan gelen kişi koca adına ödeme yaparsa, koca nafaka veya mehir ödemesi yapmış sayılır.

Madde 153- Kocanın, 151. madde (1) (a) uyarınca mehri ödeyememesi nedeniyle Evliliğin Sona Ermesine karar verilmesi hâlinde, mahkeme, kocaya zaman tanımadan derhal karar vermelidir.

Madde 154 – 152. madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 148. maddenin (1) (c) veya (4) bentlerine göre mal varlığı bulunmayan koca adına doğrudan karısına bağışta bulunarak ödeme yapan üçüncü bir kişi bulunması hâlinde, kadının bunu kabul etmesi gerekmez ve yine de bu gerekçelerle boşanma davası açma hakkı vardır. Ancak, üçüncü kişinin bu bağışı kocaya yapması ve kocanın daha sonra karısına ödeme yapması durumu hariçtir.

Madde 155- Mahkeme, kocanın 151. madde (1) (b) uyarınca nafaka ödeyememesi nedeniyle Evliliğin Sona Ermesine karar vermeden önce kocaya üç gün ve üç gece zaman tanımalıdır. Ancak kocanın şehirde veya şehir sayılabilecek bir yerde olmaması durumunda, mahkeme kocanın evliliğini derhal iptal edebilir.

Madde 156- Kadının, kocasının 151. madde (1) (b) uyarınca nafaka ödemesini beklemesi hâlinde gündüz vaktinde kadının hakları şunlardır:

(1) Kadının kendine ait malvarlığı varsa veya evde geçimini sağlayacak şekilde çalışabiliyorsa, kocasından izin istemeye gerek kalmadan, kendisi için nafaka sağlamak amacıyla evden çıkma hakkı vardır. Ancak, gece eve dönmelidir.

(2) Kadın, kocasının gündüz vaktinde kendisiyle cinsî münasebete girmesine direnebilir ve aynı zamanda kocadan o günkü nafakayı alma hakkına sahiptir. Bu, kocanın karısına ödemesi gereken bir borçtur.

(3) Kadın, kocasının gündüz ve gece vakitlerinde kendisiyle cinsî münasebete girmesine direnebilir. Fakat bu durumda, kadının o gün için kocasından nafaka alma hakkı yoktur.

Madde 157- Madde 148 (1) ve (2)'deki sebeplerden dolayı mahkeme tarafından evliliklerine son verilmesine karar verilen evli çiftlerin evliliği, eşin evliliği sona erdirdiği kabul edilir ve bu durum beynûnet-i suğrâ olarak sonuçlanır.

Madde 158- Evliliğin Sona Ermesi için mahkeme, eş lehine evliliğin sona ermesine veya kadının evliliği kendisinin iptal etmesine karar verebilir.

Madde 159- Madde 148 (1) (c) ve (3) uyarınca kocasından boşanma davası açma hakkına sahip olan kadın, mülkiyet kusurlarından dolayı aşağıdaki niteliklere sahip olmalıdır:

(1) Aklı yerinde olmalı ve reşit olmalıdır.

(2) Nüşûz olmamalıdır.

Madde 160- Kocanın, nafaka masraflarını ödemesi görevi, karısı onu talep etmediği veya istemediği durumlarda bile, kocanın karısına her durumda ödemesi gereken bir borçtur.

Madde 161- Evlilik, aşağıdaki gerekçelerle iptal edilir:

(1) Erkek ile kadın arasında uygunluk bulunmayan ve kadının sosyal statüsünün daha düşük olduğu durumlarda, az bir mehir belirlenerek yakın velisi veya vekili tarafından gerçekleştirilen bir evliliktir.

(2) Eşler arasında uygunluk bulunduğu halde, koca evliliğin gerçekleşmesi için kadına yalan söylemiştir.

Birinci fıkraya göre, bâtil olan bir evlilik, yakın velisi tarafından feshedilir.

Madde 162- Eşi tarafından saklanan veya emanet edilen mal dışında başka mülkü olmayan kocanın normal ikametden ortadan kaybolması durumunda, eşinin kocasının ödenmemiş borcunu ödemek için bu tür mülkü keyfi olarak alma hakkı yoktur. Ancak eşin, mahkemeye talepte bulunarak, mahkemenin bu maldan kadına ödeme yapılmasına izin vereceğinden emin olduğu durumlarda, söz konusu varlıklardan ödeme almasına karar verilmesi için mahkemeye talepte bulunma hakkı vardır.

Madde 163- Kocanın karısına nafaka sağlayamayacak durumda olduğunun tanıklar tarafından doğrulanması gerekir.

Madde 164- Mahkeme, duruşma tarihinden itibaren üç gün süreyle, kocanın karısına nafaka sağlayacak yeterli mal varlığına sahip olmadığı kanaatine vardığında, kadının yemin ederek tanık getirmesi gerekir.

Madde 165- Aşağıdaki haller, kocanın karısına nafaka olarak kullanabileceği mal varlığının bulunmadığını gösterir kabul edilir:

(1) Kocanın, eşinin ikametgâhından uzakta veya doksan altı kilometreyi aşan bir yerde başka mal varlığı olmaması durumunda. Eğer mal varlığı daha yakınsa, mahkeme kocanın onu getirip nafaka olarak karısına vermesine hükmetmelidir.

(2) Eşine borcun ödenmesinin zamanı, karısına vermek için doksan altı kilometreden fazla uzaktaki malın alınması için gereken süreye eşit olması gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞANMAK

Madde 166 – “Boşanma” karı koca arasındaki hukukî evlilik ilişkisinin sona erdirilmesi anlamına gelir. Bu bölümün hükümlerine göre boşanılır.

Madde 167- Boşanma, kocanın karısına yapmaması gereken bir şeydir. Aşağıdaki durumlar hariç:

- (1) Boşanan kişinin boşanmasının zorunlu olması hâlinde
- (2) Boşananın boşanması gerektiği durumda
- (3) Boşananın boşanmasının yasak olması hâlinde. Çünkü boşanma her ne kadar hukukî sonuç doğursa da yine de kanunu ihlal ediyor.

- (4) Kanuna göre yapabileceği veya kanunun buna izin verdiği hallerde

Madde 168 - Aşağıdaki hallerdeki boşanma bid’attır:

(1) Kocasıyla cinsî münasebete giren kadının boşanması, kadının hayız veya nifas hâlindeyken veya âdet döneminden temizlenmiş olmasına rağmen, boşanma ile son âdet dönemi arasındaki süre içinde karı kocanın birlikte cinsî münasebette bulunduğu durumlarda; bedel karşılığında boşanma durumu hariç.

(2) 2. kısım, 2. bölümdeki hükümler uyarınca, nöbet hakları doğmuş olan, fakat henüz kocasıyla birlikte cinsî münasebette bulunmamış olan kadının boşanması.

(3) Kocanın, karısını mirastan mahrum etmek istemesiyle hastayken karısını boşaması.

Bid’at boşama, uzak durulması gereken haller olsa dahi hukukî sonuçlar doğurur.

Madde 169 - Karısını bu bölüm hükümlerine göre boşayan koca, boşanma tamamen tamamlandıktan sonra yasal olarak eş olmaktan ayrılır.

Boşanma, aşağıdaki unsurlar olmadan tamamlanmış sayılmaz:

- (1) Boşayan kişi
- (2) Boşanan kişi
- (3) Sözlü veya yazılı olarak boşanma beyanı

Madde 170 - Boşayan kişinin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir:

(1) Akli yerinde ve ehliyetli olmalı. İradî olarak hareket etmiş ve ortaya çıkacak sonuçları öngörmüş olmalıdır. Meşru bir sebep olmaksızın bilerek alkol, uyuşturucu veya bilinç kaybına yol açacak maddeleri kullananlar hariçtir.

(2) Boşanma ânında kasıtlı ve iradî olmalı. Her ne kadar yapılmış ya da yapılacağı gibi gerçekleşmesine niyet olmasa da ve hatta başka bir şey amaçlanmış olsa bile.

Öfkeye dayalı boşanma durumunda, her ne kadar boşayan kişi öfkeden dolayı baygın olduğunu iddia etse de, normal bir kişi için bu durum boşanma olarak değerlendirilir.

Boşayan kişinin, sarhoşluk nedeniyle sarhoş edici maddeler almak zorunda kaldığını ve bilinçsizce boşanmayı gerçekleştirdiğini iddia etmesi hâlinde, eğer kanıt varsa boşayan kişinin iddiasını teyit etmek için yemin ederek dinlenmesi gerekir. Ancak destekleyici ikinci dereceden delil bulunmaması hâlinde, tanıkların iddiayı teyit etmesiyle dinlenmesi gerekir.

Boşayan kişinin boşanmaya niyeti olmadığı, ancak zorlandığı durumlarda, aşağıdaki özelliklere sahip bir tehdidin olması gerekir ve korkutulan kişi, direndiği anda tehdit edenin tehdidini gerçekleştireceğine inanır:

- (1) Tehdit edilen kişi açısından korkutucu veya utanç verici olması.
- (2) Tehdit eden kişinin, tehdit ettiği şeyi yapabilir olması.
- (3) Tehdit edilen kişinin kaçamaz durumda olması.
- (4) Yasadışı bir konu olması.

Madde 171- Madde 169 (3)'e göre boşanma sözcüğünü söylerken veya yazarken, şartlı boşanma sözcüğü veya zaman koşulları ile ya da hem koşullar hem de zaman koşulları olmadan kullanılabilir. Açık ve kinayeli sözcükler kullanılabilir. Ancak kinayeli sözcük kullanılıyorsa, kullanıcının bu sözcüğü kullanırken boşanma anlamına gelecek niyeti taşıması gerekmektedir.

“Açık olarak boşanma sözcüğü”, yalnızca boşanma anlamına gelen, açık bir boşanma sözcüğü anlamına gelir.

“Kinayeli olarak boşanma sözcüğü” ise, boşanma anlamına gelmekle birlikte başka anlamları da taşıyabilir.

Madde 172- Doğuştan veya sonradan dilsiz olan kimse, yazmayı bilse bile kelimeler yerine anlaşılabilir işaretlerin gösterilmesiyle boşanma sağlayabilir.

İşaretlerin çevrilmesinden elde edilenler, açık bir boşanma beyanı sayılır. Ancak, bu işaretlerin boşanma anlamını taşıyıp taşımadığı belli değilse, açık olmayan bir boşanma beyanı olarak kabul edilir ve boşayanın mutlaka niyetini içermelidir.

Dilsiz kişinin niyeti, niyetinin olup olmadığını açıklayan yazı veya işaretler verilerek öğrenilebilir.

Madde 173- Boşanmış kişinin yasal eş olması veya boşayan kişinin iddeti ric'î talâk döneminde olması gerekir.

Madde 174- Eşinin vücudunun herhangi bir organına veya bir kısmına karşı boşanma beyanı yapıldığı durumda, bu organ veya vücut parçası eşten ayrılmış bir organ veya vücuttan atık bir parça olmadığı sürece, eşin boşanmasıyla aynı anlamı taşıdığı kabul edilir.

Eşin aleyhine boşanma beyanı yapılması durumunda, eğer iki veya daha fazla eşi varsa, boşanmak istenilen eşin adı belirtilmelidir. Ancak, eşin lehine söylerse, sadece zamir kullanılması yeterlidir.

Mektupla boşanma durumunda, kişi bunu kendisi yazmalı veya daktilo etmelidir. İmzalanmamış olsa bile kasten yapılırsa boşanma geçerli olur. Yasal sonuç doğurması için okunmasına gerek yoktur.

Madde 175- Boşanma, kocanın ayrıcalığıdır. Kocanın tek taraflı boşanma hakkı vardır; karısının rızasını almaya gerek olmadığı gibi bunu eşinin önünde yapmak zorunda değildir.

Henüz kendisi evlenme hakkına sahip olmayan bir erkek adına evlendirme hakkı tanıyan veliler, erkek adına boşama hakkına sahip değildir.

Madde 176- Kocanın, her durumda üç defadan fazla olmamak şartıyla eşini boşama hakkı vardır. Boşanma miktarı sayıldığında, koca aşağıdaki durumlarda boşanırsa:

(1) Boşanma sayısını belirtmezse, tek seferlik boşanma sayılır.

(2) Yalnızca bir kez konuşarak veya yazarak boşanırsa ve kaç kez boşanacağı sayısı açıkça belirtilmişse, kocanın belirttiği boşanma sayısı aşağıdaki durumlar belirtilmedikçe esas alınacaktır:

(a) Birden az boşanma, tek seferlik boşanma sayılır.

(b) Üçten fazla boşanma, üç kez boşanma sayılacaktır.

Boşanmada boşanma sayısı açıkça belirtilmekle birlikte belli bir miktar muaf tutulması hâlinde, muafiyetin aşağıdaki geçerli muafiyet özelliklerine sahip olması durumunda, muafiyetten geri kalan boşanma sayısı esas alınacaktır:

(a) Bu istisna sözcüğü, konuşanın kendisinin duyabileceği şekilde söylenmelidir.

(b) Daha önce belirtilen sayılarla makul ölçüde tutarlı olmalıdır.

Madde 177- Aşağıdaki durumlar boşanma veya bâin talâk olarak sayılır:

(1) Evlilik sırasında meydana gelen boşanma. Boşanan çiftler henüz cinsel münasebette bulunmamıştır.

(2) Bedel karşılığında boşanma

(3) Zina veya kanunun belirtilen diğer sebeplerden dolayı evliliğin sona ermesi

(4) Ölüm nedeniyle evliliğin sona ermesi

(5) Kocanın boşanması ve iddet süresinin geçmesinden kaynaklanan boşanma

(6) Boşanma davası sonucunda evliliğin sona ermesi

(1), (2), (5) ve (6) bentlerine göre boşanma veya evliliğin sona ermesi hâlinde, boşanan karı koca ancak yeniden evlenmek suretiyle geri dönebilirler.

Madde 178- Bir eşin üç kez boşanması sonucu beynûnet-i kübrâ talâk denir.

Bir eşin üç kez boşanması sonucu “beynûnet-i kübrâ talâk” denir.

Bu tür bir evliliğin sona ermesi üzerine karı koca boşanır ve evliliğe ancak yeniden evlenerek dönebilirler. Daha sonra kadın başka bir erkekle evlenir, evlilikten sonra o erkekle cinsî münasebette bulunur, sonra o erkekle boşanır ve evliliğin sona ermesinden kaynaklanan iddet süresini geçmesi gerekir.

Madde 179- 178. maddenin ikinci fıkrasına göre, kadının yeniden evlendiğinin öğrenilmesi, kadının boşanma ve başka bir erkekten ayrılma durumunu tasdik etmesi ve yeminine dayanmalıdır.

Diğer erkeğin ifadesinin aksi olsa bile yeniden evlenen koca, yukarıdaki maddeye göre, eşini ilk evliliğinde olduğu gibi üç defa boşama hakkına sahiptir.

Madde 180- Kocanın boşanma kararını söylediğini veya yazdığını inkâr etmesi hâlinde, kocanın karısından boşandığını öğrenmek için aşağıdaki durumların dinlenmesi gerekir:

(1) Boşanma beyanını duymak veya kocanın boşanma yazısını görmek veya

(2) İki veya daha fazla erkek tanığın ifadesinin onaylanması. Tanıklar, boşanmayı yapan kişinin boşanma sözünü söylerken veya yazarken duruma göre görülmesi gerekir. Bu tanığın, karısının ailesinden biri olmasına rağmen, geçerlidir. Ancak, bu tür aile üyelerinin tanıklığı yalnızca hisbe olan tanık olmalıdır.

Madde 181- Kocanın, ric’î boşamalarındaki iddet süresini bekleyen karısını, iddet süresinin geçmesini beklemeye gerek kalmadan ek olarak boşama hakkı vardır.

Ancak bu, kalan haklara göre boşanma sayısından fazla olamaz. Bu sayı aşarsa, kalan hakların sayısı esas alınacaktır.

Madde 182- Herhangi bir eşle evliliğin feshi durumunda, erkek aynı eşle yeniden evlenirse, eşinden yaptığı boşanmaların sayısı, evliliğin feshinden önceki sayıyla aynı olacaktır.

Madde 183- Ric'î boşamalar olduğu halde, kocanın boşanmış bir eşin bedeni üzerinde hiçbir hakkı yoktur; sanki yabancıymış gibi davranması gerekir.

Madde 184- Her boşanmada kocanın karısını üç defa boşama hakkı olmasına rağmen, her seferde yalnızca bir kez boşaması gerekir.

Madde 185- Koca, karısına ister yakında ister uzakta olsun boşanma hakkı verme yetkisine sahiptir. Böylece kadın istediği zaman boşanabilir.

Madde 186- Eğer koca, karısının huzurunda boşanmasına izin verirse, bu durum boşanma yetkisinin verilmesi olarak kabul edilir. Ancak koca, karısını boşamak için kendi adına üçüncü bir kişiye yetki veya izin verirse, bu durum temsilci atanması sayılacaktır.

Madde 187- Kocanın, karısını kendi adına boşamak üzere bir vekil görevlendirmesi hâlinde, temsilcinin koca adına boşanma niyetinde olup olmadığına bakılmaksızın, temsilcinin karısını boşaması ile boşanma gerçekleşir.

Madde 188- Kocanın, boşanma yetkisini eşine kendi huzurunda vermesi hâlinde, eşin istediği gibi bu yetkiyi kullanabilmesi için aşağıdaki özelliklerin bulunması gerekir:

- (1) Hiçbir koşul veya zaman koşulu belirtilmemiş olmalıdır.
- (2) Karı koca zihinsel engelli olmamalı ve ehliyetsiz olmamalıdır.
- (3) Açık veya kapalı bir vekaletname olmalıdır.

Açık vekaletname kullanılması durumunda, yetki devri başka bir kasıt olmaksızın hukukî sonuç doğurur. Ancak vekaletnamenin açıkça kullanılmaması durumunda, boşanıp boşanmayacağına yalnızca eşin seçtiği niyetle hukukî sonuç doğurur.

Eşin vermiş olduğu boşanma yetkisini kullanması durumunda, açık boşanma kelimesinin kullanılması hâlinde hukukî sonuç doğurur. Başka bir kasıt olmaksızın, ancak boşanma kelimesi açıkça kullanılmamışsa, boşanma kastı varsa hukukî sonuç doğurur.

Kocanın vekaletnamede boşanma sayısını belirtmeyip üç boşanmayı kastetmesi durumunda ve eşin de boşanma sayısını belirtmemiş, ancak üç boşanma niyetinde olması durumunda bu boşanma üç boşanma sayılır.

(4) Vekaletnameyi devralan kişi, vekaletnamenin verildiği tarihten itibaren ve vekalet veren ile devralan ayrılmadan önceki süre içinde boşanmak zorundadır. Ancak eşin bu yetkiyi kabul etmemesi hâlinde, bu yetkilendirme derhal sona erer.

Kocanın, huzurunda bulunmayan karısına boşanma yetkisi vermesi, kocanın kendisi adına boşayacak vekil olarak üçüncü bir kişiyi tayin etmesi veya üçüncü bir kişiyi görevlendirerek kendi adına karısını boşamak için vekil tayin etmesi durumunda, o kişi dilsiz olsa bile istediği zaman boşama yetkisini kullanabilir.

Önceki paragrafa göre üçüncü şahıslar ehliyetsiz olmamalıdır.

Madde 189- Kocanın boşanma yetkisini karısına vermesi hâlinde, kadının istediği gibi boşanabilmesi için yetki devri cümlesinin başına “ne zaman istersen” veya “eğer istersen” ifadelerinin konulması durumunda boşanmanın hukukî bir etkisi yoktur. Fakat cümlenin sonuna bu ifadeler eklenirse, boşanma vekaletnamesi hukukî geçerlilik kazanır. Ancak eşin boşanması hâlinde, derhal boşanma yetkisini kullanmalıdır. Yetki verildiği zaman, kocanın boşanmak için kendi adına temsilci atama hakkı yoktur.

Hakların tanınması ve boşanmanın gerçekleştirilmesi için taraflardan her biri sözlü veya yazılı olarak hareket etmeyi seçebilir.

Madde 190- Boşanma yetkisini karısına veya üçüncü bir kişiye devreden ya da bu kişileri temsilci olarak atayan koca, eş veya vekil boşanmadan önce bu vekaletnamenin veya temsilci atanmasının iptali hakkına sahiptir.

Madde 191- Boşanma şu şekilde gerçekleşir:

(1) Kocanın belirlenmemiş bir boşanma süresi, şartlar veya süre şartları kullanarak boşanması hâlinde, kocanın boşanmaya ilişkin konuşması veya yazısı bittiği an.

(2) Koca veya kocanın vekili, boşanmada koca, karısından veya dışarıdan bir kişiden duruma göre tazminat aldıktan sonra karısını boşar.

(3) Koca, boşanmada karısına verdiği sözü ihlal etmişse.

(4) Karısını boşamada kocanın koyduğu şartlar ihlal edilmişse.

(5) Kocanın, karısından boşanma şartı olarak belirlediği şartlar tamamlanmışsa.

(6) Kocanın, karısını boşamanın başlangıcı veya sonu olarak belirttiği zaman şartları tamamlanmışsa.

(7) Kocanın, karısını boşamanın şartları ve zamanı olarak belirttiği şartlar ve sürenin dolması hâlinde boşanma işlemleri tamamlanır.

(8) Kocanın boşanma hakkını karısına veya üçüncü bir kişiye devretmesi hâlinde, kadın kendisi boşar veya üçüncü bir kişi onu boşar.

Madde 192- Koca, süre veya denetimli serbestlik şartına bağlı olmayan bir boşanma durumunda, boşanmayı yürütmek için bir temsilci atayabilir. Kocanın, vekilin isteği üzerine karısını kendi adına boşayacak bir vekil görevlendirmesi hâlinde, 188. ve 189. madde hükümleri gerekli değişikliklerle birlikte uygulanacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞARTLI TAHLİYE, KOŞULLAR VEYA ZAMAN KOŞULLARIYLA BOŞANMA

Madde 193 - Kocanın, karısına boşanma şartı, zaman şartı, şartlı tahliye vermesi veya herhangi bir şart koyması durumunda, bu şartların ihlali hâlinde boşanma gerçekleşir.

(1) Şartlı tahliyenin ihlal edilmesi hâlinde boşanma derhal gerçekleşir.

(2) Belirli bir süre içinde veya belirli bir gün ve saate denk gelen boşanmalarda, bu süre içinde veya söz konusu tarih ve saatte şartlı tahliyenin ihlal edilmesi hâlinde boşanma gerçekleşir.

(3) Saat kaç olursa olsun, şartlı tahliyenin ihlali ânında boşanma gerçekleşir.

Boşanma şartlarına, koşullarına veya zamanına uymak, uygulayıcının gerçekleştirme yetkisinin ötesinde bir şeyse ya da İslâm hukukuna aykırıysa, uygulayıcının gerekliliklere, koşullara veya zaman koşullarına uymamış olması durumunda boşanma gerçekleşmez.

Boşanmada kocanın belirlediği şartlar veya süre şartları varsa ve uygulayıcının gerçekleştirme yeteneği dahilindeyse, ancak mücbir sebeplerden dolayı uygulayıcı bu şartları yerine getiremiyorsa, boşanma da gerçekleşmez. Ancak, eğer uygulayıcının uygulama yapamaması, uygulayıcının kendi eylemlerinden, ihmalkârlığından veya uygulama fırsatı varken uygulama yapmak için acele etmemesinden kaynaklanıyorsa, bu durumda ihmal veya uyumsuzluk nedeniyle boşanma gerçekleşir.

Madde 194- Kocanın, karısını boşama şartı olarak herhangi bir şartı belirtmesi hâlinde, bu şartın gerçekleşmesi durumunda boşanma gerçekleşmiş sayılır.

Ancak, kocanın bu şartı yapması hâlinde karısından boşanacağını belirtmesi ve daha sonra kazâen ve unutkanlık nedeniyle o şeyi yapması ya da bu eylemin boşanmayla sonuçlanacağını bilmemesi durumunda, bu boşanma gerçekleşmez.

Madde 195- Kocanın, 193'ten 195'e kadar olan maddeler hükümlerine göre boşanma için şartlı tahliye vermesi, bir şart koyması veya duruma göre belirli koşullar veya süre koşulları sunması hâlinde:

(1) Kocanın şartlı tahliye talebinde bulunma hakkı vardır. Kadının rızası olmadan tek taraflı boşanmada, duruma göre şartlar veya süre koşulları belirlenebilir veya şart koşulabilir.

(2) Karı veya kocanın şartlı tahliye, şartları veya süre koşullarını iptal etme, değiştirme veya askıya alma hakkı yoktur.

(3) Boşanma bu sebeplerden dolayı gerçekleşirse:

(a) Söz konusu şartlı tahliye, şartlar veya süre koşulları gerçekleştiğinde boşanma gerçekleşir. Şartlı tahliye, hükümler, koşullar veya süre koşullarının askıya alınması, karı koca barışarak geri dönseler bile karı kocayı bağlamaz.

(b) Bâin talâk boşanma nedeni, şartlı tahliye, süre, koşul veya zaman şartı olmayan başka herhangi bir neden karı kocayı daha önce olduğu gibi bağlar. Karı koca sadece barışarak geri dönebilirler.

Madde 197- Kocanın, boşanmaların sayısının çok mu yoksa az mı olduğuna dair şüphesi olması hâlinde, az olduğu ve boşanmanın gerçekleşmediği varsayılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BARIŞMA

Madde 198- “Barışma”, henüz iddet döneminde olan boşanmış eşin geri dönmesi anlamına gelir. Bu Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yeniden evlenmek zorunda kalmadan yeniden karı-koca olarak ilişkiye devam etmeyi ifade eder.

Madde 199- Bu Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kocanın veya temsilcisinin karısıyla her zaman barışma hakkı vardır. Böyle bir barışma bu Kanun hükümlerinin ihlaline sebep olsa bile, bu barışmanın şahitleri de olmalıdır.

Kocanın karısıyla barışması gerekir. Barışma durumunda kadın kaybettiği haklarını geri kazanır. Kadının bid'î talâk ile boşanması hâlinde, kocanın da karısıyla barışması gerekir. Eşin boşanması gereken haller yüzünden boşanmış olması durumunda ise barışmaması gerekir.

Normal bir insanın aklına sahip olmayan bir kocanın velisi, kocanın karısıyla barışma konusunda yetkilidir. Kocanın, normal bir insanın aklına sahip olmayan bir veli tarafından evlendirilmesi gibi, barıştırma işlemi de yapılabilir.

Madde 200- Barışmanın tam olabilmesi için:

- (1) Barışmayı gerçekleştiren kişi
- (2) Barışılan kişi
- (3) Barışma sözlerinin söylenmesi veya yazılması

Madde 201- Barıştırma yapan kişi, koca başta olmak üzere, kocanın temsilcisi veya duruma göre kocanın velisi aşağıdaki nitelikleri taşımalıdır:

(1) Ehliyetli, Müslüman ve akli yerinde olmak. Alkol, uyuşturucu veya deliliğe sebep olan şeyleri bilerek ve isteyerek kullananlar hariçtir.

(2) Barışma sözlerini söylerken veya yazarken kasten ve gönüllü olarak yapmalıdır.

Madde 202- Barışılan kişinin, hâlâ barışanın ric'î boşamasındaki iddet süresinde olan, açık ve kesin olan ve barıştırma ânında barışanın hâlâ muktedir olduğu bir eş olması gerekir.

Madde 203- Madde 200 (3)'e göre, “Barışma sözleri söylemek veya yazmak”, konuşanın henüz ric'î boşamasındaki iddet döneminde olan boşanmış eşini, koşullar ve zaman koşulları olmadan ve sözlerin açık olup olmadığına bakılmaksızın yeniden evliliğe kavuşturduğu anlamına gelir. Kelimenin belirsiz olması durumunda, bu kelimeyi kullananın barışma niyetinde olması gerekir. Ayrıca, söylenemediği durumlarda ifadelerin yerine yazılan ifadeler de barışmayı ifade eder.

Barışanın dilsiz olması durumunda, madde 172'nin hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 204- Boşanmış ve henüz ric'î boşama iddetinde veya küçük bâin talâktan dolayı eşiyle barışan veya yeniden evlenen koca, boşanmış eşiyle barıştıktan veya yeniden evlendikten sonra, hakkı olduğu boşama sayısı kadar karısını tekrar boşama hakkına sahiptir.

Madde 205- Barışan kişi ile barışılan kişi, iddet süresinin bitiş tarihi konusunda anlaşmazlığa düşerse, iddet süresi gün sayısı ve barışılan kişinin sözleri dışında belirlenmişse, barışılan kişinin sözü yeminle dinlenmelidir. Ancak iddet süresi gün sayısı veya barışılan kişinin sözüne göre belirlenmişse, barışan kişinin yemin ederek sözü dinlenir.

Madde 206- İddet süresinin bitiminden sonra ve barışılan kişi henüz kimseyle evlenmemişse, barışan kişi iddet süresi bitmeden barıştığını iddia eder, ancak barışılan kişi iddetin bitiminden sonra barıştığını söylerse ve her iki taraf da iddet süresinin sona ermesi konusunda hemfikir ise, barışılan kişinin sözü dinlenir.

Barışan kişi, iddetin bitiminden önce barışma yaptığını bilmediğine yemin ederse ve barışan ile barışılan arasında iddet süresinin sonu konusunda ihtilaf varsa, her iki taraf da barışma konusunda anlaşmışsa, barışan kişinin sözü yemin ederek dinlenir.

Madde 207- Barışma yapan kişinin, iddet süresinin bitiminden bir gün önce barıştığını iddia etmesi hâlinde, ancak barışılan kişi iddet süresinin bitiminden bir gün sonra barışma yapıldığını savunursa, iddet süresinin sonu konusunda ihtilaf varsa, fakat barışma konusunda hemfikir iseler, barışma yapanın sözleri yemin ederek dinlenir.

Madde 208- Barışma, bu bölümde sunulan eylemler dışında başka hiçbir işlemle sağlanamaz.

ALTINCI BÖLÜM

ÎLÂ

Madde 209- “Îlâ”, Allah’a yemin etmek, adak adamak veya kocanın bir şart bağlaması suretiyle, karı-kocanın dört aydan fazla cinsî münasebette bulunamamasıyla sonuçlanan bir eylemdir.

Madde 210- Kocanın, karısına haksız yere acı çektirmek amacıyla, kanuna göre cinsî temasta bulunamamasına neden olacak îlâ veya herhangi bir hareket yapması yasaktır.

Madde 211- İlâ'nın tam olması için aşağıdaki şartların tamamlanması gerekir:

- (1) Duruma göre yemin eden, adak yapan veya koşullar belirleyen koca
- (2) Duruma göre yemin edilen, adak yapılan veya şart olan şeyler
- (3) Hâlâ kocasının ricâ talâk iddetinde olan bir kadın olsa bile, kanuna göre meşru eş olması gerekir
- (4) İlâ cümlesi
- (5) Karı-koca arasındaki cinsî temasta bulunmama dönemi
- (6) Duruma göre yemin edilen, adak yapılan veya koşullar belirlenen şeylerin varılacak sonuçları.

Madde 212 - Madde 205 ve Madde 211 (1)'e göre, koca, karısını boşama hakkına sahip ve yalnızca bu yasaya göre bunu yapabilen biri olmalıdır.

Madde 213- Her ne kadar cinsî münasebet aralıklı olsa da, karı koca hem yasal hem de fiilî olarak cinsî münasebete girebilmelidir.

Madde 214- Madde 211 (2)'ye göre, üzerine yemin edilen şeyin yalnızca Allah'ın bir ismi veya vasfı olması gerekir.

Madde 215- Madde 211 (2)'ye göre, yemin edilen şey, bu kanunun yeminlerle ilgili hükümlerine göre salih ameller yapmaya teşvik edilen bir şey olmalıdır.

Madde 216- Madde 211 (6)'ya göre, yemin, adak ve şart sonucu doğan şeyler, karı kocanın dört aydan fazla bir süre cinsî temasta bulunmaması şeklinde olmalıdır.

Madde 217- “İlâ cümlesi”, kocanın 209. madde hükümlerine göre hareket etmiş olup, 171. maddenin birinci fıkrası hükümlerinin gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacağını ifade eder.

“Açık ilâ cümlesi”, yalnızca ilâ yapmak anlamına gelen, açık bir anlamı olan ve başka şekilde yorumlanamayan veya başka bir şeye çevrilebilir olsa bile yaygın olarak kullanılmayan kelimelerin kullanılması ilâ anlamına gelir. Kocanın başka şekillerde yorumlanabilecek kelimeler kullanması, fakat yaygın olarak kullanılmaması durumunda, koca fiili işlemek niyetinde olmadığını iddia edemez.

“Belirsiz îlâ cümlesi”, bir önceki fıkradan farklı kelimeler kullanarak yapılan îlâ anlamına gelir.

Madde 218- 211. maddenin 5. fıkrasına göre, koca cinsî münasebet bulunamama süresini belirtmediyse, bu süre dört aydan fazla olmalıdır.

Madde 219- Îlâ yapıldıktan sonraki dört aylık süre içinde cinsî münasebet yoksa ya da evlilik sona ermişse, kadının mahkemeye başvurarak kocanın îlâ kanununda belirtilen şeyleri yapmaktan vazgeçmesini, eşine dönüp kefarecini ödeyerek cinsî münasebete girmesini veya boşanmasını talep etme hakkı vardır. Kadın, hukukî ilkelerden kaynaklanan engellerden dolayı cinsî münasebete girme konusunda hazır değilse, mahkeme kocanın boşanmasına karar verebilir. Ancak engelin doğadan kaynaklanması durumunda, kocanın bu engeller ortadan kalktığında karısıyla cinsî münasebete gireceğine yemin etmesi hâlinde, bu süre içinde kocanın karısıyla cinsî münasebete girmiş olduğu kabul edilir. Kocanın mücbir sebeplerden kaynaklanan engeller nedeniyle cinsî münasebete yasal olarak hazır olmadığı durumda, kadının mahkemeye başvurarak kocanın îlâ kanununda belirtilen şeyi yapmaktan vazgeçmesini ve bu engeller ortadan kalkınca eşiyile cinsî münasebete gireceğini taahhüt etmesini talep etme hakkı vardır. Kocanın mahkeme kararına uymaması durumunda, mahkeme koca adına tek seferlik boşanmaya karar verebilir.

Kocanın, kanunda belirtilen süre içinde, mahkemenin karar vermesinden önce veya sonra kendi isteğiyle karısıyla cinsî münasebete girmesi hâlinde, îlâ yapıldıktan sonra sadece bir yemin varsa, kocanın yemini bozmanın kefarecini ödemesi gerekir. Îlâ eylemi adak yapmak suretiyle yapılmışsa ve kendini iyi işler yapmaya zorlamışsa, kocanın ya adak kefarecini ödemeyi seçmesi veya îlâ eyleminde belirtilen iyi işleri yapmayı seçmesi gerekir. Ayrıca, eğer îlâ yaparken sadece şartlanma varsa, kocanın cinsî münasebete girme şartlarının sağlandığı kabul edilir.

Madde 220- Îlâ yapıldıktan sonraki dört aylık süre içinde evliliğin sona ermesi söz konusu değilse ancak karı koca arasında cinsî münasebet gerçekleşmişse ve bu ilişkinin kocanın bu bölümde belirtilen hükümlerine göre hiçbir etkisi olmayan bir cinsel ilişkiyse, eşin, kocanın karısıyla cinsî münasebete girme veya boşanma eyleminde belirtilen eylemleri durdurması için mahkemeye dava açma hakkı yoktur ve bu yemin ihlali sayılmaz. Belirlenen Îlâ süresi dolmadan Îlâ sona ermez. Ancak, kanunda belirtilen Îlâ süresi dolmadan önce cinsî münasebet gerçekleşmişse, bu bir yemin ihlalidir ve Îlâ sona ermiş sayılır.

Madde 221- “Yemin kefareti”, on ihtiyaç sahibine pirinç veya kıyafet bağışlanması anlamına gelir. Pirinç konusunda, kişi başı bir litre bağış yapılması gerekir. Eğer bu tür bir pirinç ya da giysi bağışı imkân dahilinde değilse, bunun yerine üç gün oruç tutulması gerekir.

YEDİNCİ BÖLÜM

ZİHÂR

Madde 222- “Zihâr”, kişinin annesine veya kanunun başından beri evlenmesini yasakladığı kadına ya da bu kişinin herhangi bir kısmıyla benzetmesi, ya da kendi karısıyla aralarındaki cinsî münasebetlerin kesilmesi anlamında, kendi annesiyle veya bahsi geçen kadınla olduğu gibi davranması anlamına gelir.

Madde 223- Kocanın, karısına zihâr yapması yasaktır. Herhangi bir koca bilerek zihâr yaparsa ve bunu yaparken zihârda kullanılan kelimeyi yerine getirmiyorsa, kocanın kefaret ödemesi gerekir.

Madde 224- Koca, karısına zihâr yaptıktan sonra, zihâr edenin, o eşinin göbek deliği ile dizler arasındaki kısımda bedeniyle cinsel zevk alması yasaktır. Zihâr yapan kimse bunu ihlal ederse, kanunda belirtilenlere uymadığı kabul edilir.

Madde 225- Koca, eşine zihâr yaptıktan sonra derhal eşini boşamalıdır. Zihâr yapan kimse bunu ihlal ederse, zihâr yaparken belirlenen hususlara uymadığı kabul edilir.

Madde 226- Madde 225’e göre, “Derhal”, zihâr yapıldıktan sonra ve boşanma gerçekleşmeden önce boşanma diyecek kadar uzun vakit olmaması anlamına gelir.

Madde 227- “Zihâr kefareti”, 223. maddeye göre, art arda iki ay oruç tutmak veya eğer kişi oruç tutmaya gücü yetmiyorsa, altmış fakir veya muhtaç insana her birine pirinç bağışlaması gerekir.

Madde 228- Zihâr aşağıdaki unsurlardan oluşmalıdır:

- (1) Zihâr yapan kimse
- (2) Zihâr yapılan kimse
- (3) Zihârda kullanılan sözler veya yazılar
- (4) Karşılaştırılan şeyler.

Madde 229- Zihâr yapan kişinin durumu için, 170. maddenin içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 230- “Zihârda kullanılan sözler veya yazılar”, 222. maddeye göre, kocanın eşine zihâr yaptığı anlamını veren bir ifade anlamına gelir ve 171. ve 172. maddelerin içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 231- Zihâr yapılan kişi yasal bir eş olmalı ve sadece zihâr yapanın ric’î talâkın iddetinde olmalıdır.

Madde 232- Kıyaslanacak olan kadın, zihâr yapanın veya onun herhangi bir organıyla başından beri kanunen evlenmesi yasaklanmış biri olmalıdır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

LIÂN

Madde 233- “Liân”, bu bölümde yasanın öngördüğü şekle göre, kadının başkasıyla ilişkisi olduğu gerekçesiyle yemin ederek evliliğin sona ermesi veya duruma göre, kendisine ait olmayan bir çocuğun babalığını inkâr etmek anlamına gelir. Yemin eden kişi, başka bir kişiyi zina ile suçlama (kazif) suçundan kurtulacaktır. Bunun yanında, yasanın öngördüğü bu yemin, eşin bu tür bir evliliğin sona ermesini talep etme gerekçelerini reddedecektir.

Madde 234- Buna inanan veya bir şekilde ikna olan koca, karısının başkasıyla bir ilişkide bulunduğunu destekleyen deliller bulunması hâlinde, onaylanacak tanıkların olup olmadığına bakılmaksızın bu sebeple eşinden boşanma davası açma hakkına sahiptir. Koca, mahkemeden kendisine liân yapmasına izin ister. Liân yapıldıktan sonra evliliğin iptal edilmesine karar verilir. Bunun neticesinde koca, başkalarını zina ile suçlama suçundan kurtulur.

Birinci fıkraya göre, “ilişkide bulunmak”, koca dışında bir erkekle cinsî münasebette bulunmak demektir.

Madde 235- Koca, karısından doğan çocuğun bir oğul olma ihtimali varsa veya kendi çocuğu değilse, onaylanacak tanıkların olup olmadığına bakılmaksızın çocuğun babalığını reddetmek için mahkemeden kendisine liân yapmasına izin ister. Çocuk ölmüş veya çocuğun annesinden boşanmış olsa bile, bu hakkı kullanabilir.

İlk paragrafa göre, güven olduğu anda, bu kişi liân yapma niyetini zorunlu haller dışında hemen mahkemeye bildirecektir. Ancak, kişi, liân yapmaya çalıştığını gösteren bir eylemde bulunmalıdır. Aksi takdirde, liân yapma hakkını kaybeder.

Madde 236- Karısından doğan çocuğun kendi çocuğu olduğundan emin olmayan kimse, o eşten doğan çocukların kendi çocukları olmadığını doğrulayacak net bir kanıt yoksa, mahkemenin çocuğun babalığını inkâr etmesi yönünde bir düzenleme yapması için mahkemeye dava açamaz.

Madde 237- Kocası tarafından zina yapıldığı veya zina ile suçlanan kadın, bu tür suçlamaların doğru olduğunu açıkça teyit eden bir tanık olmadığı sürece, liân yoluyla inkâr etme hakkına sahiptir.

Kadın, bu tür suçlamaların gerçeği olmadığı durumda, bu tür suçlamaları liân yoluyla reddetmek mecburiyetindedir.

Madde 238- 237. maddeye göre, kocanın yemin etmesi durumunda, yemin ederken aşağıdaki cümleleri dört defa söylemesi gerekir:

“Allah’a yemin ederim ki eşimi zina ile suçladığım doğrudur.” Beşinci defa ise şu cümleyi söylemelidir: “Yalan söylersem Allah bana lânet etsin.”

237.maddeye göre, kadının liân yaparken şu cümleyi dört kez söyleyerek yemin etmesi gerekir: “Allah’a yemin ederim ki beni zina ile suçlayan kişi yalancıdır.” Beşinci defa ise şu cümleyi söylemelidir: “Eğer o kişi doğruyu söylüyorsa Allah bana gazap etsin.”

Madde 239- Liân yapan kişinin vasıfları için, 170. madde hükümleri gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.

Madde 240- Liân yapımında aşağıdaki hususların bulunması gerekir:

(1) 234. maddeye göre koca, eşini liân yapmadan önce zina ile suçlamış olmalıdır.

(2) Mahkeme liân yapılmasını emretmelidir.

(3) Liân yapan kişi, liânı mahkemenin gerekçesine göre okur.

(4) 238. madde uyarınca, liân cümlesi kanunun öngördüğü anlam ve şekle sahip bir yemindir.

(5) Liân yapan kişi, liân cümlesini sırayla ve tamamlanana kadar ara vermeksizin söyler.

(6) Kadının yemini, kocanın yemininden sonra yapılmalıdır.

Madde 241- Mahkeme, karısını zina ile suçlayan kocanın şu durumlarda liân yapmasına karar verecektir:

(1) Koca, mahkeme önünde “Ben eşimi zina yapmakla suçladım” diye itiraf ettiğinde.

(2) Koca, “Eşimi böyle bir şey yapmakla itham etmedim” diye reddediyor, fakat iki erkek tanık, kocanın gerçekten böyle bir iddiada bulunduğunu teyit ettiklerinde.

Madde 242- Mahkeme, yanlış eylemlerde bulunma korkusunu doğuracak sonuçlar için liân yapmanın ciddiyetini göz önünde bulundurarak doğru zaman ve zeminde, insanların önünde olmasını sağlamalıdır. Eğer liân yapan kişi Müslüman ise şunların yapılması gerekir:

(1) Aşağıdaki zaman sırasına göre olmalıdır:

(a) Recep veya Ramazan ayındaki Cuma günü ikindi namazından sonra.

(b) Recep veya Ramazan ayı dışındaki Cuma günü ikindi namazından sonra.

(c) Cuma günü dışında ikindi namazından sonra.

(2) Liân camide yapılıyorsa, minber bölgesinde yapılmalıdır. Âdet gören kadınlar hariç, bu işlemin caminin önünde yapılması gerekir.

(3) O şehir halkı veya o ilin toplumunda saygı duyulan ve hürmet gösterilen dört veya daha fazla kişinin önünde yapılmalıdır.

Madde 243- Liân yapan kişi, liân cümlesini söylemeden önce mahkemenin, gerçeğe dayanmayan liân söylemenin bir sonucu olarak Allah’ın vereceği ceza konusunda uyarılmalıdır.

Koca liân’ı söylerken ayakta durmalı, karısı ise oturmalıdır. Kadın liân cümlesini söylerken ayakta durmalı, kocası ise oturmalıdır. Liân yapan kişinin bunu yapma yeteneği olmadığı sürece istisnadır.

Madde 244- Liân tamamlandığında aşağıdaki sonuçlar doğar:

(1) Karı-kocanın evliliği derhal feshedilir. Her iki taraf her durumda sonsuza kadar tekrar karı-koca olamazlar. Kadın, bâin talâk yoluyla boşanan kişi ile aynı sayılır; ancak yalnızca çocukları reddetmek amacıyla liân yapılması durumunda bu geçerli değildir.

(2) Eşinin zina yaptığı iddia edilmesiyle liân yapılması durumunda, kocanın her durumda başkalarını zina ile suçlaması suçu oluşmaz.

(3) Eşinin zina yaptığı iddia edilmesiyle liân yapılması durumunda, eğer karısı da liân yapmazsa, kadın zina suçu ile derhal suçlu sayılır.

(4) Liânda tanımlanan çocuklar, artık liân gerçekleştiren kişinin soy bağı olmayacaktır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

MUHÂLEA

Madde 245- “Bedel karşılığında boşanma”, açık bedel karşılığında eşin veya eş gibi kişilerin boşanması anlamına gelir. Bedel karşılığında boşanmanın sonuçları aşağıdaki gibidir:

(1) Kadın, kocasından bâin talâk ile boşanır. Boşanmak isteyen kişi, kocaya bedel karşılığında boşanma sözünde veya teklifinde belirtildiği gibi tazminat ödemelidir. Bedel karşılığında boşanma kanuna göre geçerlidir.

(2) Kadının kocasından normal boşanma şeklinde boşanmış olması durumunda, bedel karşılığında boşanmanın hukukî etkisi yoksa, boşanmak isteyen kişinin kocasına tazminat ödemesi gerekmez.

(3) Kadın, kocasından bâin talâk ile boşanır ve boşanmak isteyen kişinin kocaya sözde veya teklifte belirtilen şekilde tazminat ödemesi gerekmez. Bedel karşılığında boşanma kanuna göre geçerli ise, tazminat yerine makul mehir ücreti ödenir.

(4) Kadın, kocasından bâin talâk ile boşanır. Boşanmak isteyen kişinin ücretin açıkça belirtilmemesi durumunda, kocasına herhangi bir ücret ödemesi gerekmez.

Madde 246- “Eş gibi kişiler”, kocasının ric’î talâkın iddeti döneminde olan bir kadın da dahil olmak üzere, hâlâ kocasının yetkisi altında olan kişi anlamına gelir.

Madde 247- Bedel karşılığında boşanma şu şekillerde meydana gelir:

(1) Koca, boşanmak isteyen kişiye duruma göre teklif eder veya bir teklifte bulunur. Cümle veya teklifte açıkça belirtilir ki, koca, duruma göre karısını veya karı gibi kişileri boşanmak isteyen kişiye bir ücret karşılığında boşanmayı teklif etmişse veya teklif ederken gerçek niyeti olup olmadığına bakılmaksızın, boşanmak isteyen kişinin bu teklifi kabul etmesi gerekir. veya

(2) Koca, boşanmak isteyen kişinin yaptığı bedel karşılığı duruma göre karısından veya karı gibi kişilerden boşanması karşılığında teklifi kabul etmiştir.

Madde 248- Bedel karşılığında boşanmanın şartları şunlardır:

(1) Bu yasaya göre boşanma kararı verme yetkisine sahip olan koca.

(2) Eş, eş gibi kişiler veya üçüncü kişi de dahil olmak üzere boşanmak isteyen ve bedel ödemekle yükümlü olan kişi.

(3) Bedel karşılığında boşanma sözü veya teklifi, icap ve kabul sözleri ile ifade edilmelidir.

(4) Kocanın karısından boşanması karşılığında teklif edilen ücret.

(5) Kocanın karısını boşaması.

Madde 249- Bu yasa hükümleri saklı kalmak kaydıyla, koca ve boşanmak isteyen kişi kendi adına hareket edebilmesi için bir temsilci atayabilir.

Madde 250- “Bedel karşılığında boşanmada icap ve kabul sözleri”, teklif eden tarafın, teklifini kabul eden tarafa bedel karşılığında boşanma teklifinde bulunması anlamına gelir. Önceki paragrafa göre bedel konusunda 171. maddenin içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 251- Bedel karşılığında boşanma sözleri veya teklifleri, bu tür söz veya tekliflerin iptali ise konuşarak veya yazarak yapılabilir. Boşanmak isteyen kişinin dilsiz olması durumu hariç, bu anlaşılabilir bir işaret sergilenerek sunulabilir.

Madde 252- Kinayeli kelime kullanılarak yapılan bedel karşılığında boşanma teklifi veya yazılı olarak yapılan teklif, belirsiz bir boşanma sözü veya teklifi olarak kabul edilir ve hukukî olarak geçersizdir. Ancak, böyle bir şeyi söylerken veya yaparken, söz konusu kişi

veya failin, söylenen veya yapılan fiilin bedel karşılığında boşanma teklifi olduğunu kastetmesi gerekir.

Madde 253- Kocanın koşulsuz olarak bedel karşılığında boşanma teklifinde bulunması hâlinde, aşağıdaki hükümlere tâbi olmalıdır:

(1) Boşanmak isteyen kişinin, teklifi ikrar olarak kabul etmesi gerekir. Boşanmak isteyen kişinin dilsiz olması durumu hariç, yazarak veya diğer anlaşılır işaretlerle yanıt verebilir. Söz veya teklifin kabulü hemen ardından verilmelidir.

(2) Teklifi yapan koca, kabul edilmeden önce teklifi geri çevirebilir.

(3) Kocanın bedel karşılığında boşanma sözü ile kadının kabulü, boşanma sayısı hariç tutarlı olmalıdır.

Madde 254- Eşin veya üçüncü kişinin koşullu veya koşulsuz bedel karşılığı boşanma teklif etmesi hâlinde, aşağıdaki hükümlere tâbi olmalıdır:

(1) Kocanın, konuşarak veya yazarak cevap vermesi gerekir. Dilsiz olan kişiler, söz veya teklifin hemen ardından anlaşılır bir işaret vererek yanıt verebilir. Kocanın, karısının teklif ettiğinden daha az bir bedel talep ederek boşanması durumu hariçtir.

Önceki paragraftaki Madde 253 (1) ve Madde 255 (1)'e göre “hemen”, teklif sahibinin önünde olması durumunda veya aynı süre içerisinde teklif ile aynı zamanda cevaplanmalıdır. Kişinin karşısında bulunmama durumunda ve sunulan şeylerin arasına pek çok konu dışı şeyler girmemesi şartıyla icap ve kabul arasında fazla gecikme olmamalıdır.

(2) Teklifi yapan kadının, yanıt almadan teklifi iptal etme hakkı vardır.

(3) Kadının bedel karşılığı boşanma sözü ve teklifi ile kocanın sözü veya cevabı, boşanma sayısı hariç olmak şartıyla tutarlı olmalıdır.

Madde 255- Kocanın, şartlı ödemeyle boşanma teklifi yapması durumunda ve teklifinde “ne zaman” kelimesi ya da bu kelimeyle eş anlamlı başka kelimeler kullanılması hâlinde, aşağıda belirtilen kurallar uygulanmalıdır:

Kadın, konuşarak veya yazarak cevap veremese bile, diğer eylemlerle yanıt vermek yeterlidir. Ancak, yanıtını hemen vermelidir.

Teklifi yapan koca, teklifin kabul edilmesini beklemeksizin teklifini iptal edemez.

Teklif edilen bedel karşılığında belirtilen şart gerçekleşmedikçe boşanma gerçekleşmez.

Eğer teklifte “ne zaman” kelimesi yerine “eğer” kelimesi veya bu kelimeyle eş anlamlı başka kelimeler kullanılmışsa, 253. Madde’nin (1) numaralı fıkrasının içeriği, bu duruma uygun olarak değiştirilerek uygulanmalıdır.

Kocanın boşanma sözü veya teklifi olumsuz bir cümle şeklindeyse ve boşanmanın gerçekleşmesini istemiyorsa, eşin şartlara uygun hareket ederek derhal karşılık vermesi gerekmektedir. Aksi takdirde, yeterli süre geçtiği kabul edilecek ve boşanma durumu gerçekleşecektir.

Madde 256- Boşanmak isteyen kişi, rüşvet olarak kullanılan varlıkları yönetme konusunda yasal ehliyete sahip bir kişi olmalı ve doğrudan veya dolaylı olarak böyle bir boşanmayı teklif etmek veya kabul etmek için harekete geçmeye zorlanan bir kişi olmamalıdır.

Madde 257- “Bedel”, kocanın boşanmak isteyen kişiden aldığı ve kocaya faydalı olan mal veya şeyler anlamına gelir.

Madde 258- Aşağıdaki özellikleri taşıyan bedel geçersizdir:

- (1) Kanunen geçersiz mallar.
- (2) Belirsiz mallar.
- (3) Boşanmak isteyen kişinin yönetimi altında olmayan mallar.
- (4) Gerçekte mevcut olmayan mallar.
- (5) Belirtildiği gibi tutarsız olan mallar.

Madde 259- Kocanın, mallarının türünü içeren sözler söylemesi veya boşanmayı teklif etmesi ancak bedel belirtmemesi hâlinde, kocaya bedel olarak makul bir mehir verilmelidir.

Madde 260- Üçüncü kişinin boşanmak niyetinde olması ve tazminat ile mal varlığıyla birlikte boşanmayı teklif etmesi ve elinde kanunen geçersiz sayılan malları kocaya vermesi hâlinde, koca karısını boşayarak karşılık verirse, kadın da kocasından normal bir şekilde

boşanmış sayılır. Ancak boşanmak isteyen kişinin eş olması hâlinde, bu durum bâin talâk boşanmasıyla sonuçlanacaktır.

Madde 261- Bedel karşılığında boşanma, normal boşanmanın bir parçası olduğu kabul edilir ve bu boşanmanın üzerinde sayı etkisi olacaktır. Böyle bir boşanma, boşayanın niyeti olsun ya da olmasın, her kocanın yetkisinde olan bir haktır.

Madde 262- Kocanın, karısının borcunu bağışlaması karşılığında boşanması durumunda, kadının borcunu bağışlaması kocanın borcunu ödemek zorunda kalmasını engeller. Belirlenen süre tamamlandığında, kadın kocasından bâin talâk ile boşanmış olur.

Birinci fıkraya göre, kocanın borcunu ödemek zorunda kalmaması mücbir sebeplerden kaynaklanmadığı sürece, boşanma gerçekleşmese dahi geçerliliğini korur.

Madde 263- Madde 262'ye göre kadının borcunun bağışlandığı sırada borcun miktarını henüz bilmediğini iddia etmesi, şu sonuçlara yol açacaktır:

(1) Kadın, evlilik sırasında reşit olmadığını veya reşit olduğu halde kocanın borcun gerçek miktarını bilmediğini iddia ederse, kadının yemin ederek bu durumu beyan etmesi gerekir. Bu durumda, kocanın hâlâ borçlu kalması ve boşanmanın henüz gerçekleşmemesi söz konusu olacaktır.

(2) Eğer (1) maddesinde belirtilen durum söz konusu değilse, kocanın yemin ederek borcun miktarını belirttiği beyan dinlenir ve 262. maddedeki hükümlere göre işlem yapılır.

Madde 264- Kocanın karısına “Eğer mehir borcunu bağışlarsan, boşanmış olursun” demesi üzerine, karısı borcunu bağışladıktan sonra kocanın borcunu ödemesine gerek kalmaz ve karısı bâin talâk ile boşanmış olur. Ancak borç affı, bu Kanun hükümlerine göre tamamlanmadıkça, borç olarak kalmaya devam eder.

Madde 265- Karının kocaya “Lütfen beni boş, mehir borçlarından kurtulmuş olursun” demesi hâlinde ve karısının bu sözlerinden sonra kocası onu boşarsa, koca mehir borcunu ödemek zorunda kalmaz ve karısı bâin talâk ile boşanmış olur.

Madde 266- Karının kocasına “Eğer beni boşarsan, muhakkak ki sana mehir borcunu bağışlarım” veya “Beni boşarsan, mehir borcundan kurtulmuş olacaksın” demesi durumunda, koca tam unsurları bulunan bedel karşılığında boşanma olduğunu anlar. Ancak, gerçekte bedel karşılığında boşanma unsurları tam olmadığı ortaya çıkarsa, kadın bâin talâk ile

boşanmış olur. Bu durumda kadın, kocasına yalnızca uygun mehri ödemekle yükümlüdür ve kocanın yine de karısına olan borcunu ödemesi gerekir.

Üçüncü bir kişinin kocaya “Eğer karını boşarsan, benden bin Baht alacaksın” demesi hâlinde ve kocası kabul ettiğinde, kadın bâin talâk ile boşanmış olur. Üçüncü kişi, teklif ettiği gibi kocaya ödeme yapmalıdır.

Bir baba, reşit olmayan veya normal bir insanın aklına sahip olmayan ve kocasıyla hiç cinsî münasebette bulunmayan kızının kocasından, karısını boşamasını isterse, kocanın borcu olan kızın mehrinin tamamını bağışlamak suretiyle boşanmak üzere, kocanın istenildiği gibi boşandığı durumlarda, kocası kadının velisi sıfatıyla hareket eden babasına ödemekle yükümlü olduğu mehir borcunu devreder. Bu durumda kadının, kocadan bâin talâk ile boşanması gerçekleşir. Kızın babası da kocasına mehir miktarının yarısını ödemesi gerekir ve kocanın yerine mehir borcunun yarısını kızına ödemek zorundadır.

Madde 267- Kadının babasının veya üçüncü bir kişinin kocaya bedel karşılığında boşanma teklifinde bulunması hâlinde, bu bedeli ödenecek hiçbir otorite yokken, kocası boşanır veya boşanma teklifini kabul ederek yanıt verirse, bu boşanma normal bir boşanma olarak kabul edilir ve bedel karşılığında boşanma sayılmaz. Bu durumda kadının, kocasına herhangi bir bedel ödemesi gerekmez.

Ancak, böyle bir durumda karının babası veya dışarıdan üçüncü kişi, daha sonra kadın yerine kocasına bedel ödeyeceğini veya bedel ödemekle kendisi sorumlu olacağını kabul etmişse, kadın bâin talâk ile boşanmış olur. Kadının babası veya üçüncü kişi, kocaya makul bir mehir vermelidir.

Madde 268- Bedel karşılığında boşanma durumunda, kocaya boşanma teklifinde bulunurken ya da kocanın boşanması teklifini kabul ederken boşanmak isteyen kişi ölüme yol açan bir hastalığa yakalanmışsa, bu boşanma hukuken geçerli olur. Kadın, kocasından bâin talâk ile boşanmış olur. Boşanmada belirtilen bedel, mehirden fazla ise, mirastan üçte birini geçmediği takdirde verilir. Boşanmak isteyen kişi, söz veya teklifte belirtilen bedeli ödemek zorundadır. Ancak, eğer mirastan üçte birinden fazlası ise, bunun yerine makul bir mehir verilir.

Madde 269- Kocanın karısını bedel karşılığında boşaması hâlinde, karının edâ ehliyeti olmaması ve kocasıyla cinsî münasebete girmiş olması durumunda, boşanmada ödenecek bedelin belirli veya belirsiz olduğuna bakılmaksızın, karı o boşanmayı kabul

etmişse, bu kabul kadının velisinin rızası alınmış olsun veya olmasın, kadının kocasından normal boşanma şeklinde boşanmasıyla sonuçlanacaktır.

Madde 270- Kocanın karısını bedel karşılığında boşaması hâlinde, eşi mahkemece edâ ehliyeti olmayan zihinsel engelli bir kişi olarak hükmedilmemişse ve kadın belirsiz miktarda mal varlığıyla boşanmayı kabul etmişse, kadın kocasından bâin talâk ile boşanmış olur. Bu durumda kadının, kocasına mal varlığı yerine uygun mehir ödemesi gerekir.

Madde 271- Kadın, kocasının bedel karşılığında boşadığını iddia ediyor, ancak koca bu iddiayı reddediyorsa ve kocanın dinleyecek şahidi bulunmadığı takdirde, kocanın söylediklerinin yeminle dinlenmesi gerekir. Kadının, iddiasını ispatlayacak tanığı olması durumunda, kadın kocasından bâin talâk ile boşanır. Ayrıca, bu boşanmada kadın herhangi bir bedel ödemek zorunda kalmaz.

Madde 272- Kocanın, karısını bedel karşılığında boşadığını iddia etmesi, ancak kadının bu iddiayı reddetmesi ve kocanın söylediklerini yeminle tasdik etmesi hâlinde, kadın herhangi bir bedel ödemek zorunda kalmadan kocasından bâin talâk ile boşanır. Ancak, kocanın iddiasını ispatlayacak tanığı olması ya da kadın, kocasının iddiasının doğru olduğunu yeminle itiraf etmesi durumunda, kadının tazminat ödemesi gerekir.

Madde 273- Kocanın veya vekilinin, karısı veya vekili ile boşanma sayısı, tazminat niteliği, tazminat miktarı veya bedel karşılığında boşanmayı içeren diğer unsurlar konusunda anlaşmazlığa düşmesi hâlinde, her iki tarafın elinde delil yoksa veya her iki tarafın da ispatlayacak tanıkları varsa, ancak her iki tarafın tanığı çelişkili ifade vermişse, her iki taraf da yemin ettiğinde kadın, kocasından derhal bâin talâk ile boşanır ve koca da karşılığında makul mehir alır. Ancak taraflardan biri delili ispatlayacak tanığı varsa ve diğer tarafın bu delili yoksa, delil olan tarafa göre değerlendirilir.

Madde 274- Kocanın, karısının uyması gereken şartları koyması ve ondan sonra karısından boşanacağına söz vermesi durumunda, şartlar gerçekleştirildiğinde ve kocanın sözlerinden sonra karısı bu şartlara uymuşsa, kadın yalnızca kocadan normal boşanma şeklinde boşanmış olur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

MEHİR

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

Madde 275- “Mehir”, kanunun öngördüğü şekilde, evlilik veya cinsel birliktelik nedeniyle çoğu durumda bir erkeğin bir kadına ödemek zorunda olduğu mal veya mülk olarak kabul edilebilecek şeyler anlamına gelir.

Madde 276- Madde 275’e göre mehir olarak kullanılan mal veya mülk aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır:

- (a) Kanuna göre temiz olmalıdır.
- (b) Faydalı bir eşya olmalıdır.
- (c) Alıcıya teslim edilebilir bir mal olmalıdır.
- (d) Tamamen sahibinin mülkiyetinde olmalıdır.

“Kanuna göre temiz” demek, necis olmamak ve sahiplenmesi yasak olan bir mal olmamak anlamına gelir.

Madde 277- Evlenen çift, nikah sırasında mehrini belirtmelidir. Ancak, yasaların öngördüğü bazı durumlar hariç, mehir belirtilmeyebilir.

Mehir ödemekten sorumlu kişi, mehir olarak gümüş veya gümüşten yapılmış şeyler kullanmalıdır. Mehirin bir kısmı, kocanın karısıyla ilk cinsî münasebetinden önce ödenmelidir. Mehirin değeri on dirhemden fazla olmalı, fakat beş yüz dirhemden fazla olmamalıdır.

Madde 278- Eşinin veya temsilcisinin velisi, mehir hakkında bilgisi ve rızası olmayan erkek veya kadın için evlenme anında mehiri belirtmelidir. Ancak kadının evlenmeyi kabul etmediği bir erkekle evlenmesi durumunda, mehirin uygun mehirden daha az olması hâlinde mehirin belirtilmesi yasaktır.

Madde 279- Madde 276'ya göre, mal olmayan veya mal sayılamayan bir mehirin belirlendiği evliliklerde, evlilik tamamlanmış olsa bile o mehir geçersizdir. Kadının, o mehir yerine uygun bir mehir alma hakkı vardır.

Mehirin geçersiz olması ve geçersiz olanla birlikte olmaması durumunda, kadın yalnızca geçerli olanı almayı seçebilir. Bunun dışında, bir kısmını ya da tamamen reddedebilir. Ancak, kadının reddettiği mehrin yerine uygun bir mehir veya tazminat isteme hakkı vardır.

Kadın, mehir teslim almadan mehirin zarar görmesi durumunda ve zararın kadından kaynaklanmadığı takdirde, ikinci paragrafın içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 280- Kadının evlendikten sonra mehirden vazgeçmesi durumunda

(1) Kadın kocasıyla cinsî münasebete girmişse veya koca cinsî münasebete girmeden ölmüşse, karısı veya karısının vârisi kocasından veya kocanın vârisinden duruma göre uygun mehri talep etme hakkına sahiptir. Mehir, evlilik ile cinsî münasebet ya da ölüm arasında makul bir mehir olması gerekir.

(2) Kadın, kocasıyla cinsî münasebete girmemişse, mehir talep etme hakkı yoktur. Ancak, karşılıklı anlaşma veya daha sonraki mahkeme kararı ile mehir miktarı belirlenmişse, bu durum hariçtir. Eşin, mahkeme tarafından belirlenen makul mehir miktarını derhal ödemesi ve bu ödemenin o ülke veya şehrin para birimi cinsinden yapılması gerekir. Mahkeme tarafından belirlenen farklı mehir cinsleri, bu hükmün istisnası olabilir.

Madde 281- Evliliğin, karı veya kocanın ölümü dışındaki sebeplerden dolayı sona ermesi hâlinde, evliliğin sona ermesinin kadından kaynaklanan bir temel nedeni olmadıkça kadın, kocasından mehir hakkını şu şekilde elde eder:

1. Kocasıyla cinsî münasebete girmişse, tutarın tamamını alır.

2. Kadın kocasıyla cinsî münasebete girmemişse, sadece yarısını alır. Böyle bir durumda tutarın tamamı ödenmişse, önceden belirtilmemiş olsa bile yarısının iade edilmesi gerekir. Mehir kaybolmuşsa, tazminat ödenerek telafi edilir.

Madde 282- Kadın, kocasıyla yaptığı ilk evlilikte, kendi rızasıyla cinsel ilişkiye girmeden önce, kocasıyla üzerinde anlaştığı mehirin veya mahkemece belirlenen mehirin

ödenmesine kadar, kocasının cinsel ilişkiye girmesine izin vermeme ve velisinin de kendisine bağlı olan kişiyi aile evine göndermeme hakkına sahiptir. Ancak, taraflar arasında mehir üzerinde anlaşma yapılmış ve ödeme süresi belirlenmişse, ödeme zamanı henüz gelmemiş olsa dahi, ya da ödeme zamanı geçmiş ancak koca ödeme yapmamışsa, bu durumda kadın haklarını saklı tutmuyorsa, kadının kocasının cinsel ilişki talebine direnme veya buna rıza göstermeme hakkı olmadığı gibi, velinin de kontrolü altındaki kadını aile evine göndermeme hakkı bulunmamaktadır.

Mehir miktarı karşılıklı anlaşma veya mahkeme kararı ile belirlendiği halde, mehirin ödenmesi ve kadının teslimi konusunda bir anlaşmaya varılamazsa, mahkeme, kocanın mehri mahkemeye veya mahkemenin uygun göreceği bir kişiye teslim etmesine ve kadının kocasına teslim olmaya hazırlanmasına karar verir. Koca, eşiyle cinsel ilişkiye girdiğinde veya kadının aile evine gitmeye hazır olduğu durumda, mehrini eşine ödemekle yükümlüdür.

Koca, karısına mehir ödemişse ve kadın, kocasının cinsî münasebete girmesine razı olmasa bile, 281. maddeye göre evliliğin sona ermesi durumu dışında, kocanın mehrin iadesini talep etme hakkı yoktur.

Birinci fıkraya göre, cinsel ilişkiye giren kadın, bu ilişkinin kadının ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olduğu bir dönemde gerçekleşmesi durumunda, ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olma hali sona erdikten sonra birinci fıkra uyarınca direnme hakkına sahiptir.

Koca, mehirin ödenmesinden sonra eşine, vücut temizliği için hazırlık yapması amacıyla zaman tanımalıdır. Eğer eş veya veli, aile evine iltikal edilmeden önce bir süre talep ederse, bu süre Datok veya kâdının takdirine bağlı olarak üç günü aşmamalıdır.

Eğer kadının aile evine gitme zamanı gelmiş ve bir önceki fıkra da belirtilen süre tanınmışsa, kadın âdet dönemi veya lohusalık sürecindeyse, önce aile evine gitmesi gerekmektedir. Ancak bu durumda kadın, direnme ve kocasının cinsel ilişkiye girmesini engelleme hakkına sahiptir. Kadının direnişinin etkili olmayacağını bilmesi halinde, aile evine gitme süresi ertelenmelidir.

Madde 283- Velinin aşağıdaki durumlarda kadını evlendirmesi hâlinde, bu evlilik yasal olarak geçerlidir ve kadının uygun bir mehir alma hakkı vardır:

- (1) Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olan kişiyi, mehirin uygun mehirden daha az olması veya hiç mehir olmaması ile evlendirmesi.

- (2) Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olmayanları, bâkire olmasına rağmen izin istemeden mehirin uygun mehirden daha az olması veya hiç mehir olmaması ile evlendirmesi.
- (3) Mehirin, veliye belirlenmiş olup evlilik sırasında kısaltılması.
- (4) Kendisini evlenme izni veren velinin, mehirin uygun mehirden daha az olması.

Madde 284- Karı veya onun vârisi, karı veya kocanın ölümünden sonra, duruma göre kocasından mehir alma hakkına sahiptir. Ancak, kocanın ilk cinsî münasebetten önce karı tarafından öldürülmesi nedeniyle ölmesi durumu, bu hakkın istisnasını oluşturur.

Madde 285- Kadın, kendisiyle cinsî münasebete giren kişiden uygun mehir alma hakkına sahiptir. Bu kişinin yabancı mı yoksa kocası gibi muamele gören bir erkek mi olduğuna bakılmaksızın, cinsî münasebeti doğuran sebeplerden dolayı makul mehir alma hakkına sahiptir.

“Koca muamelesi gören erkek”, kadının geçersiz evliliğinin kocası olan ve kadının henüz evliliğin geçersizliğinin bilincinde olmadığı erkek anlamına gelmektedir.

Madde 286- Eğer bir kadın, bir erkekle cinsî münasebete girmişse ve bu kadın yanlışlıkla erkeğin kocası olduğunu varsaymışsa veya kadın, erkeklerle birlikteyken normal bir insanın zekasına sahip olmaması, uyurgezerlik, istenmeden alkol veya uyuşturucu kullanımı nedeniyle bilinç kaybı gibi durumlar yaşamışsa, erkek bu kadına her cinsî münasebette bulunduğu mehir ödemek zorundadır.

Madde 287- Mehir, evlilik sırasında geçersiz kılınması belirtilmişse geçersizdir.

Madde 288- “Mehirden vazgeçmek”, mehiri talep etmeme, ondan bahsetmeme veya bahsedildiği halde açıkça miktar belirtilmemiş olma niyetini ifade eder.

Madde 289- Velinin, mehire ilişkin hakların kullanılması veya elden çıkarılması, kadın ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olmadığı sürece kadının rızası olmadan harekete geçmesi yasaktır.

Madde 290- Velinin, ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kadını evlendirme durumunda, mehire ilişkin hakların kullanılması veya elden çıkarılması nedeniyle mehir değerinin uygun mehirden düşük olması hâlinde, kadın ehliyetsiz veya eksik ehliyetli hâlden kurtulduğunda, kocadan daha fazla mehir isteme hakkına sahiptir.

Madde 291- “Hakların elden çıkarılması”, mehir miktarından taviz vermek veya azaltmayı kabul etmek anlamına gelir.

Madde 292- “Mehire ilişkin hakların kullanılması”, mehrin keyfî olarak istenmesi anlamına gelir.

Madde 293- Bir erkeğin, üzerinde anlaşmaya varılan mehir miktarında indirim talep etme hakkı yoktur. Ancak evlilik sırasında erkeğin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olması ve erkeğin malı olduğu halde velisinin uygun sınırı aşan bir mehri belirlemesi durumları istisnadır. Bu durumda, erkeğin ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olma durumu sona erdikten sonra, kadına verilmiş makul miktarın üzerinde olan mehirin azaltılmasını veya geri istemesini talep etme hakkı vardır.

Madde 254- Mahkeme, mehir miktarını belirleme konusunda önceden bir karar vermedikçe, erkekler ve kadınlar mehir ödeme zamanı, mehri geri alma, artırma, azaltma veya başlangıçta üzerinde anlaşılan şeyi değiştirme konusunda anlaşma hakkına sahiptir.

Kocanın evlilikte belirlenen mehri ödeyememesi hâlinde, kadın 282. maddeye göre gönüllü olarak cinsî münasebete girmişse, bu kadının kocasından alacağı makul miktar mehirden tam olarak değiştirilecektir. Eğer mehir ödeme imkânı elverişli olmadığı, cinsî münasebetten önce meydana gelmişse ve bu durum kadından kaynaklanmamışsa, kadına uygun mehir miktarının yarısı verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

MÜT'A

Madde 255- “Müt'a”, kocanın, eşinin boşanması veya benzeri sebeplerden dolayı evlilikten ayrılma nedeniyle karısına ödemekle yükümlü olduğu mal anlamına gelir.

Birinci fıkraya göre malın, kanuna göre mehir olarak kullanılabilecek bir şey olması gerekir.

Madde 256- Kocanın, karısından kaynaklanmayan bir sebepten dolayı boşandıktan sonra, karı veya kocanın ölümü hariç olmak kaydıyla, karısına müt'a ödemesi gerekir. Eğer bu evlilikte:

(1) Kadının kocasıyla cinsî münasebete girmiş olması veya

(2) Kadın kocasıyla cinsî münasebete girmemiş, ancak kadın kocasından mehir olarak herhangi bir şey alma hakkına sahip olmamışsa,

boşanmada veya boşandıktan sonra müt'a ödemesi zorunludur.

Madde 297- Müt'a olarak kullanılacak malın değerini, karı koca kendi aralarında anlaşarak belirlemelidir. Anlaşmaya varılamaması durumunda, bu değer karı kocanın evlilikten ayrılma ânındaki durumuna göre datok veya kâdı tarafından belirlenecektir. Ancak bu değer otuz dirhem veya daha fazla olmalı ve kadının uygun mehrinin yarısından az olmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İDDET

Madde 298- “İddet”, bir kadının, kanunun öngördüğü şekilde evliliğin sona ermesi, cinsî münasebete girmesi veya zina yapması nedeniyle iddet gerektiren veya başka bir erkekle evlenme hakkının olmadığı süre anlamına gelir.

Madde 299- Kadın için, şu durumlarda iddet ortaya çıkar:

(1) Kadının hamileyken evliliğinin sona ermesi veya evlilik dışı ilişkiyle bir erkekten hamile kalması hâlinde ve açık ya da mümkün olabilir duruma göre kocanın veya erkeğin çocuğu olduğu kabul edilir. evliliğin sona ermesi tarihinden hamileliğin sonuna kadar geçen süre kadının iddetidir. Düşük yapma durumu hariç, kaybedilen şey, bir insanoğluna dönüşecek görünür bir biçime sahip olmayan sadece bir kan parçası ya da bir parçasıdır. Bu durumda, düşük yapmış kadının hamile kalma aşamasında olmadığı kabul edilir.

(2) Kadının, kocasının ölümü nedeniyle evliliğini sona erdirmesi hâlinde, kocası öldüğünde ric'î talâkın iddetinde beklediği halde, bu iddet her hâlükârda kocanın vefat tarihinden itibaren dört ay on gün sürer. Kadının hamile olması durumu hariçtir.

(3) Kocanın ölümü dışındaki nedenlerle evliliğin sona ermesi ve

(a) Evlilikte kadının her durumda kocasıyla cinsî münasebette bulunmuş olması hâlinde.

(b) Bir erkekle evlilik dışı cinsî münasebete girmesi hâlinde.

Her iki durumda da kadının hamile olmadığı açık olmalıdır. Kadının hayız çağında olması ve normal hayız hâlinde olması durumunda, evliliğin sona erdiği tarihten itibaren

kadının âdet kanı veya âdet kanı ile birlikte nifâs kanı olması hâlinde, üç hayız süresince iddet bekler. Kadının âdet görmeden önce veya kesildikten sonra veya düzensiz âdet görmesi durumunda ise evliliğin sona erdiği tarihten itibaren iddet süresi üç aydır.

Madde 300- Kadın, 255(2) ve (3) maddelerine göre henüz iddet döneminde hamile olduğundan şüpheye düşmeye başlayan kadının, şüphe kalmayıncaya kadar başka bir erkekle evlenmesi yasaktır. Evliliğin devamı hâlinde, sonradan hamile olmadığı anlaşılrsa dahi evlilik bâtıldır.

Yalnız kadın, iddet süresinin sonrasında şüpheye düşmeye başlarsa, kadın tüm bu şüpheler ortadan kalkana kadar evlenmemelidir. Ancak kadın evlenirse ve daha sonra hamileliğin evlilikten önce meydana geldiği ortaya çıkmadıkça, evlilik hâlâ hukukî olarak geçerlidir.

Başka bir erkekle evlendikten sonra hamile olabileceğinden şüphe duyan kadın, hamileliğin evlilikten önce meydana geldiği ortaya çıkmadıkça, evlilik hâlâ hukukî olarak geçerlidir.

İkinci fıkraya göre, kadın 255(2) ve (3) maddelerine göre iddet süresini atlattıktan sonra yeniden evlenmemişse ve başka bir erkekle evlilik dışı ilişkiye girmişse ve kadın doğurmuşsa, kadın evlilik dışı ilişkiye girdikten altı aydan az süre geçmişse, çocuk, aksini gösteren bir kanıt olmadığı sürece eski kocasından sayılır. Ancak altı ay geçmişse ve aksini gösteren bir delil yoksa, çocuğun evlilik dışı o erkeğe ait olduğu kabul edilir.

Madde 301- İddetten önce âdet görmeyen, fakat iddet süresinde üç ay boyunca âdet gören kadın, birinci hayızın bittiği günden itibaren dördüncü hayız gördüğünde iddet süresini tamamlamış olur.

Herhangi bir kadının iddetten önce âdeti normal ise, fakat iddetten sonra âdet olmuyorsa ve üç ay geçmiş olsa da hâlâ âdet görmüyorsa, kadın ilk hayız bitiminden itibaren uzun zaman geçse bile üçüncü âdetini görmedikçe iddet süresini tamamlayamaz.

Ancak, kadın ergenlik sonrası âdet görmeye başlamışsa, üç ay daha saymak şartıyla iddet süresini tamamlamış olur.

Madde 302- Başlangıç gününün ayın başlangıç günü olmaması hâlinde, sürenin bir ay olarak sayılması için şu yöntem uygulanır: Sayılmaya başlandığı gün başlangıç günü olarak

kabul edilir ve o ayın sonuna kadar günler sayılır. Daha sonra, eksik günler sonuncu aydaki gün sayısı ile birlikte otuz günü tamamlamak için eklenir.

Madde 303- Âdet görmeden önce veya âdeti kesildikten sonra bir kadının, âdet görmesi hâlinde iddet süresi, üç ay içinde âdet gören kadınların iddet süresine çevrilir ve iddet süresi yeniden sayılmaya başlanır. Ayrıca, kadın üç aylık iddetten sonra âdet görürse, aşağıdaki hükümler uygulanır:

(1) Kadın henüz yeniden evlenmediyse, iddet süresi, âdet gören kadınların iddet süresi olarak değiştirilir ve iddet süresi yeniden sayılmaya başlanır.

(2) Kadın yeniden evlendiyse, âdet gören kadınların iddet süresi olduğu gibi devam eder.

Madde 304- 255. maddenin 3. fıkrasının (a) veya (b) bendine göre, kadın üç ay iddet süresindeyken veya iddet ayları arasında kocası ölmüşse, kadın kocanın ölümü nedeniyle 255. maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre, bâin talâk sonucu oluşan bir iddet süresi hariç olmak üzere, ölüm iddeti olarak dönüştürülür.

Madde 305- 299 (2) veya 299 (3) maddelerine göre sonradan hamile olduğu anlaşılan kadın, 299 (2) maddesine göre iddet döneminde veya 299 (3) maddesine göre iddet dönemindeyse, durumuna göre kadın, 299 (1) maddenin hükümlerine göre hamile kadınların iddeti olarak değiştirilir.

Madde 306- Kocanın, yalnızca cinsî münasebet için kullanılan kısmına sahip olup da testislerin olmaması hâlinde ya da sadece testislerin olup ta cinsî münasebet için kullanılabilecek kısımlarının olmaması hâlinde kadının hamile iken kocası ölmüşse, kocadan çocuk olmasını imkânsız kılan diğer sebepler hariç kocanın çocuğu olduğu sayılır. ve kadın 299(1) maddesine göre iddeti olacaktır.

Madde 307- İddet sırasında:

(1) Ric'î boşama iddeti olan ve nüşûz olmayan bir kadın, kocasından hâlâ karısıymış gibi nafaka alma hakkına sahiptir.

(2) Kocanın ölümünden kaynaklanan iddetinde olan kadının, kıyafet altında dahi takı kullanması, kozmetik ürünleri kullanması, vücuduna rengârenk takılar veya kıyafetlerle güzelce süslenmesi ve güzel kokular sürmesi yasaktır.

(3) Kadın, bedel karşılığında boşanma sonucu küçük bâin talâk boşanmadaki iddetinde olsun veya büyük bâin talak boşanmadaki iddetinde olsun, hatta evliliğin sona ermesinden kaynaklanan iddetde olsun, 2. fıkradaki hükümler olduğu gibi takı, kozmetik ve parfüm kullanmamalı ve vücudu süslememelidir.

(4) İddete sebep olan kocanın, eşine sanki yabancıymış gibi cinsî münasebette bulunması, dokunması veya bakması yasaktır.

(5) İddetteki kimse, iddet süresi sonuna kadar hiçbir erkekle evlenemez. Bu, kanuna göre evlenmenin yasaklanmış niteliklerini taşımayan ve iddete sebep olan erkekle evlenme durumu dışında geçerlidir.

Madde 308- Çifte iddetin bir erkekten kaynaklanması ve iddetteki kadının henüz hamile olmaması durumunda, yalnızca son ortaya çıkan iddet esas alınır. Ancak, kadın hamileyse, sadece hamile kadının iddeti esas alınır.

İki veya daha fazla erkek arasında çifte iddet meydana gelirse ve kadının hamile olmaması durumunda, her iddetin art arda sayılarak tamamlanması gerekir. Boşanmadan dolayı iddet söz konusu ise, boşanmadan kaynaklanan iddet süresinin öncelikle sayılması gerekir.

Ancak, ikinci fıkraya göre kadın hamile ise, hamile kadınların öncelikle iddet süresini tamamlaması gerekir. Ardından kalan diğer iddet süresi sayılmaya başlanır.

İlk paragrafa göre, eğer kendisinden önceki iddet süresi, ric'î boşama iddeti ise ve diğer tüm iddetler tamamlanmışsa, koca artık karısıyla uzlaşamaz. Daha sonra ortaya çıkan diğer iddetlerin süresi henüz bitmemiş olsa bile, kocanın diğer sürelerin dolmasını beklemeden o kadınla yeniden evlenme hakkı vardır.

İkinci paragrafa göre, eğer önceki iddet, ric'î boşama iddeti ise ve ikinci iddet de evlilik dışı başka bir erkekle cinsî münasebetten kaynaklanan iddet ise, koca ric'î boşama iddeti süresi içinde karısıyla barışsa bile, 307. maddenin 4. fıkrasına göre diğer iddet süreleri bitene kadar kocanın cinsî münasebette bulunması, karısına dokunması veya karısına bakması yasaktır.

Madde 309- Kadının iddet süresinin geçtiğini iddia etmesi hâlinde, eğer ay sayısını saymak iddet dışında bir iddet ise ve iddianın mümkün olduğu kanaatine varılmışsa, kocanın sözlerine ve görüşlerine aykırı olsa bile, kadının sözleri yemin ederek dinlenir.

Madde 310- Yeni kocasıyla evlendikten sonra, yeni koca evli olduğu süre boyunca hâlâ eski kocasının iddet döneminde olduğunu iddia eden kadının sözünü dinlemek yasaktır.

Boşanma sonrasında kadının, evlilik süresince kocasıyla cinsî münasebete girdiğini iddia etmesi hâlinde ancak koca bu iddiayı yalanladığını savunursa, kocanın sözleri yemin ederek dinlenmelidir. Daha sonra kadın ifadesini geri almış olsa da kadının iddette kalması gerekir.

Daha sonra kocanın, boşandığı karısının yeni kocasıyla evlenmesinin hukukî bir sonucu olmadığını iddia etmesi ve evlenmeden önce eşiyle barıştığını söylemesi hâlinde, kocanın bu iddiasını teyit edecek tanık bulması durumunda, kocanın sözleri dinlenmelidir. Alternatif olarak, karısı ve yeni kocası, eski kocanın iddiasını kabul ederse, eski kocanın sözleri dikkate alınır.

Önceki paragraf durumunda yeni koca iddiaları reddederse, yeni kocanın sözleri yemin ederek dinlenir.

Madde 311- Yasa dışı olan evlilik dışı cinsî münasebette bulunan kadınlar için iddet yoktur. Evlilik dışı bir ilişki sonucu hamile kalıp kalmadığına bakılmaksızın had cezası uygulanır.

Madde 312- Kadının hâlâ ric'î talâk boşanma iddeti döneminde olması hâlinde ve karı-koca yasa dışı bir şekilde karı-koca olarak birlikte yaşamak için cinsî münasebet olup olmadığına bakılmaksızın günlük hayatlarına dönmüşlerse veya cinsî münasebette bulunduğu, fakat bir daha karı-koca olarak günlük hayata dönmemezse, aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkar:

(1) Kocanın, ric'î talâk boşanma iddeti süresi içinde karısıyla barışma hakkı vardır. Bu barışma durumunda, ric'î talâk boşanma iddeti duraklamayacaktır.

(2) Ric'î talâk boşanma iddeti sırasında kadının hamile olması hâlinde, hamileliğin sona ermesinden önce kocanın, karısıyla istediği zaman barışma hakkı vardır.

(3) Karı-koca olarak birlikte yaşamaya dönmezlerse, ric'î talâk boşanma iddeti askıda kalacaktır. 1. fıkra göre barışma talep edilmesi durumu hariçtir.

(4) Koca, 3.fıkra göre karısından ayrıldığında, önceden durduğu ric'î talâk boşanma iddeti sayılmaya devam eder. Tamamlandığında iddet süresi bitmiş sayılacaktır.

(5) Ric'î talâk boşanma iddeti tamamlandığında koca, karısına sadece yeni evlilikle dönebilir.

(6) Bir kadın, ancak aşağıdaki durumlarda başka bir erkekle evlenebilir:

(a) 3. fıkraya göre, kocanın karısından ayrıldığı günün ertesi gününden itibaren sayılmakta olan iddeti bittiğinde kanuna aykırı bir şekilde tekrar karı-koca olarak birlikte yaşamaya dönüş olması durumunda veya tekrar karı-koca olarak birlikte yaşamaya geri dönmezlerse, karı-koca arasındaki son cinsî münasebet tarihinden ertesi günden itibaren sayılır.

(b) Hamileliğin ne zaman başladığına bakılmaksızın hamileliğin sonu.

Madde 313- Kadının hâlâ bâin talâk boşanma iddetinde olması hâlinde:

(1) Karı-kocanın, yasa dışı bir şekilde birlikte günlük yaşamlarını sürdürmek üzere cinsî münasebette bulunup bulunmadığına bakılmaksızın geri dönmeleri hâlinde:

(a) Karı-koca, bu kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, herhangi bir zamanda yeniden evlenmek suretiyle karı-koca durumuna geri dönerler.

(b) Bir kadın ancak bâin talâk boşanma iddet süresi geçtikten sonra başka bir erkekle evlenebilir.

(c) Birlikte yaşamak üzere geri dönüş sırasında kadının hamile kalması durumunda; hamileliğin sonuna kadar bâin talâk boşanma iddeti askıda kalacaktır.

(2) Eğer koca, evlilik dışı karısıyla cinsî münasebet bulunmuşsa:

(a) Karı-koca, bu Kanun hükümlerine tâbi olmak kaydıyla, istedikleri zaman yeniden evlenebilirler.

(b) Kadın, kocasıyla evlilik dışı son cinsî münasebetinden dolayı iddet süresi geçtikten sonra başka bir erkekle evlenebilir. Bâin talâk boşanmada, henüz sona ermemiş olan iddet süresi askıda kalacaktır. Veya eşiyle birlikte olan hamilelik, hamileliğin ne zaman meydana geldiğine bakılmaksızın hamileliğin sona ermesiyle iddet tamamlanmış olur.

Madde 314- Erkeğin, iddet döneminde olmayan bir kadınla evlilik dışı cinsî münasebette bulunması hâlinde, kadın hâlâ başka bir erkeğin karısı olsa bile şu sonuçlar ortaya çıkar:

(1) Eğer o kadınla birlikte cinsî münasebette bulunan tek kişi o erkekse:

(a) Bu kanunun evlenmesi yasak olan kadınlara ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere herhangi bir zamanda o kadınla evlenir.

(b) Evlilik dışı son cinsî münasebetten doğan iddet süresi geçtikten sonra veya kadının hamile olması durumunda doğum yaptıktan sonra başka bir erkekle evlenebilir.

(2) Bir erkek böyle bir kadınla evlilik dışı cinsî münasebette bulunmuşsa ve daha sonra başka bir erkek veya daha fazla erkek o kadınla evlilik dışı cinsî münasebette bulunmuşsa, ilk önce hangi erkek cinsî münasebete girerse o ilişkiden doğan iddet süresini saymaya başlar. İlk iddeti tamamlandıktan sonra diğer erkeklerle cinsî münasebetten doğan iddet süreleri sırasıyla sayılır. Kadın, bunlardan herhangi biriyle cinsî münasebete girdikten sonra hamile kalması durumunda, hamileliğin sonuna kadar henüz sona ermemiş olan iddet süresi askıda kalacaktır. Doğumdan sonra kaldığı süre devam eder. Eğer kadın aşağıdaki kişilerden biri ile evlenmek isterse:

(a) Bu kanunun evlenmesi yasak olan kadınlara ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere son erkekle evlilik dışı cinsî münasebetten kaynaklanan iddet süresi geçtikten sonra evlilik dışı cinsî münasebete giren ilk erkekle evlenebilir.

(b) Bu kanunun evlenmesi yasak olan kadınlara ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere önceki erkekle evlilik dışı cinsî münasebetten kaynaklanan iddet süresi geçtikten sonra evlilik dışı cinsî münasebete giren son erkekle evlenebilir.

(c) Bu kanunun evlenmesi yasak olan kadınlara ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere diğer erkekler arasında evlilik dışı cinsî münasebetten kaynaklanan iddet süresi geçtikten sonra evlilik dışı cinsî münasebete giren ortadaki erkekle evlenebilir.

BEŞİNCİ KISIM

EBEVEYN VE ALT SOYU

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK

Madde 315- Bir erkek ile bir kadın arasında evlilikten doğan çocuk, o çiftin meşru çocuğu olarak kabul edilir. Ancak, evlilik dışı cinsî münasebetten doğan çocuklar, o erkeğin çocuğu sayılmaz, fakat o çocuğun annesi olan kadının çocuğu sayılır.

Evlilikten doğan çocuklar, ancak karı-kocanın cinsî münasebetinden altı aydan kısa bir süre içinde doğmuşsa ve kocanın soyundan gelip gelmediği konusunda şüphe varsa, o çocuğun gayri meşru olduğu varsayılır.

Madde 316- Herhangi bir kişi tarafından evlat edinilen veya kendi çocuğu gibi yetiştirilen başka bir kişinin çocuğu, yasal olarak o kişinin çocuğu sayılmaz.

Madde 317- Bulûğ çağına yeni kavuşmuş ve akli yerinde olan çocuk, anne ve babasıyla aynı evde yaşamalıdır. Çocuk sırasıyla sadece baba veya anneye yaşamalı ya da başka bir evde tek başına yaşayabildiği gibi, bu yasayı ihlal etmeyen ve olağandışı bir risk oluşturmeyen kişilerle de yaşayabilir.

Eğer böyle bir çocuğun anne ve babasıyla aynı evde yaşamaması bir risk oluşturuyorsa, çocuğun sırasıyla anne veya babasıyla veya yalnızca babasıyla veya yalnızca annesiyle birlikte yaşaması gerekir.

Birinci fıkraya göre, çocuk kız ise, çocuk anne ve babasıyla birlikte yaşamalı ve evlenene kadar yalnızca annesiyle veya yalnızca babasıyla sırasıyla birlikte yaşamalıdır. Eğer kız, anne ve babasıyla aynı evde yaşamamakla itibarına zarar verecek bir risk oluşturacaksa, evlenilemeyecek anne veya velisi, kızı yanlarına alıp birlikte yaşama hakkına sahiptir. Ancak veli, kızla evlenebilecek biri ise, kendisiyle aynı evde yaşamak için kızı yanına almaya hakkı yoktur. Fakat kızını güvenli ve uygun bir yere götürme hakkı vardır.

Madde 318- Bu yasada aksi belirtilmedikçe, edâ ehliyeti bulunmayan veya eksik ehliyeti bulunan kişi, vesâyet yetkisini kullanan kişinin vesâyeti altında olmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

VESÂYET

Madde 319- “Vesâyet”, ehliyetsiz veya eksik ehliyeti bulunan kişilerin adına yöneticilik yaptığı, yönetimine yardımcı olduğu veya onların işlerinin yapılmasına yardımcı olduğu ve kişiyi tehlikeye karşı korumak için gerekli ve kanunun öngördüğü şekilde ebeveynlik yetkisini kullanan kişinin yetkisi dışındaki kişinin yönetme yetkisi anlamına gelir.

Madde 320- “Vesâyet yetkisini kullanan kişi”, 319. maddeye göre vesâyet yetkisini kullanma haklarına sahip olan kişiyi ifade eder.

Mahkeme veya vasiyetname ile atandığı durumlarda, bu vesâyet yetkisini kullanan kişiye “vasî” denir. 321. maddesine göre vesâyet yetkisi kullanma hakkına sahip kişiler listesinde ilk sırada yer almalı ve 322. madde hükümlerine göre sayılan nitelikleri haiz olmalıdır.

Madde 321- “Vesâyet yetkisini kullanan yetkili kişi”, ehliyetsiz veya eksik ehliyete sahip kişiler üzerinde vesâyet yetkisi kanuna uygun olarak belirlenen kişi anlamına gelir. Madde 1 (10) ve (15) uyarınca vesâyet yetkisini aşağıdaki sırayla kullanan kişiler:

1. Sırayla baba, büyükbaba ve doğrudan üst soylar.
2. Sırasıyla babası, dedesi ve üst soyun soyundan gelen kişiler. Bu maddenin (1) ve (2)’dekiler arasında her bir yakınlık sırasına göre dönüşümlü vasi olarak atanır. Bu üst soy için sonsuza kadar böyle devam eder.

Böyle bir kişinin bulunmaması, yalnızca eksik niteliklere sahip veya kanunen yasaklanmış özelliklere sahip olması durumunda, kişinin devamlı ikamet ettiği şehir veya ilin hükûmeti, bu idarî yetkiyi kullanan dato veya kâdı vesâyet yetkisini kullanacaktır.

Datok veya kâdı, 322. maddeyede sayılan nitelikleri haiz bir kişiyi kendi adına idarî yetkiyi kullanmak üzere görevlendirebilir ve bu idarî yetkiyi kullanan kişiye de “velî” adı verilir.

Madde 322- İdarî yetkiyi kullanan kişinin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir:

1. Müslüman olmak,
2. Fâsık kişi olmamak,
3. Normal bir insan gibi akli yerinde olmak,
4. İyi bir yönetici olmayı engelleyen veya vesâyet altındakilere zarar veren hiçbir sebep olmamak,
5. Vesâyet görevlerini yerine getirme potansiyeline sahip olmak,
6. Reşit olmak.

Madde 323- “Vesâyet altındaki kişiler”, madde 1 (10) ve (19) uyarınca ve madde 320’ye göre vesâyet yetkisini kullanan kişinin altında olan ehliyetsiz veya eksik ehliyetli kişi anlamına gelir.

Madde 324- Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli durumundan kurtulduğunda, vesâyet yetkisi sona erecektir.

Madde 325- Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kişinin vesâyet yetkisini kullanan kişi olmadığı veya görevlerini yerine getirmediği ya da bunları yerine getiremediği durumda, ikinci mirasçı kategorisine giren fâsık olmayan kimse, ehliyetsiz veya eksik ehliyetli kişilerin gerekli ihtiyaçlarını sağlamak için onların varlıklarını yönetebilme imkânına sahiptir.

Madde 326- Vesâyet yetkisini kullanan kişi, madde 322’ye göre niteliklere sahip herhangi bir kişiye vesâyet yetkisini devretme hakkına sahiptir.

Madde 327- Bu kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ehliyetsiz veya eksik ehliyetli kişinin vesâyet yetkisini kullanan bir kişi bulunmadığı durumlarda, akrabalar, paydaşlar veya ilgili kişiler mahkemeden, 322. maddede sayılan nitelikleri taşıyan bir kişinin vesâyet yetkisini kullanan kişi olarak hareket etmesi, diskalifiye edilen vasînin görevini elden alması ve yeni vasî tayin edilmek üzere vasî olarak atanmasını talep etme hakkına sahiptir.

Madde 328- Vesâyet yetkisini kullanan kişi aşağıdaki yetki ve görevlere sahiptir:

1. Vesâyet altındaki kişiler adına mülkün idare edilmesi, yönetilmesi, sahiplenilmesi ve çeşitli hukukî eylemlerin yerine getirilmesi.

2. Vesâyet altındaki kişinin, velâyet yetkisini kullanan kişiye bakması için emanet edilmesi ve onlara bakmak için vesâyet yetkisini kullanan kişinin, kanunlara uygun görevleri yerine getirmesini kontrol etmek ve denetlemek.

3. Vesâyet altındakilerin nafaka masraflarını karşılamak ve onların adına orada yaşayan kişilere zorunlu olarak zekat ödemek. Bu, yalnızca vesâyet yetkisini kullanan kişinin kanuna göre nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişi olması durumunda geçerlidir.

4. Vesâyet altındakilerin mallarını yönetmek ve zekat ödeme kriterlerine uygun varlıkları varsa zekat ödemek.

5. Vesâyet altındakileri her türlü tehlikeden korumak ve onlara eğitim ve terbiye sağlamak.

6. Vesâyet altındakilere makul ölçüde faydalı olan her şeyi yapmak.

Nafaka ödenmesi, cenaze ile ilgili masraflar ve zekât ödeme gibi durumlar, vesâyet altındakilerin malvarlığı varsa, onların malvarlığından yapılmalıdır. Ancak vesâyet altındakilerin malvarlığı yoksa bu masraflar vesâyet yetkilisinin malvarlığından karşılanacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VELÂYET

Madde 329- “Velâyet”, Madde 1 (10) uyarınca, iş göremez durumdaki bir kişiye gerekli olanı yaparak bakım sağlama yetkisi anlamına gelir ve bu kişiyi uygun şekilde zarardan korumayı ifade eder.

Madde 330- “Velâyet yetkisini kullanan kişi”, 329. maddeye göre velâyet yetkisini kullanma hakkına sahip olan kişi anlamına gelir. Birinci fıkraya göre velâyet yetkisini kullanan kişi, hayatta olmalı, 334. maddeye göre nitelikleri taşıyan kişi olmalı ve 335. maddeye göre bakım yetkisini kullanmaya uygun kişiler listesinin ilk sırasında yer almalıdır.

Madde 331- Velâyet yetkisini kullanan kişi, velâyet altındaki kişiden nafaka talep etme hakkına sahiptir. Eğer velâyet altındaki kişinin geçimini sağlayacak yeterli mal varlığı bulunmuyorsa, velâyet altındaki kişinin nafakasının ödenmesinden sorumlu kişiden nafaka talep edilir.

Birinci fıkraya göre nafaka, velâyet yetkisine sahip kişinin, yetkisi altındaki kişiye verdiği sütun değerini kapsamaz.

Madde 332- Velâyet yetkisi, velâyet altındaki kişinin ehliyetsiz halinin sona ermesiyle birlikte sona erer.

Madde 333- “Velâyet altındaki kişi”, velâyet altında bulunan ehliyetsiz bir kişi anlamına gelir.

Madde 334- 330. maddeye göre velâyet yetkisini kullanan kişilerin aşağıdaki niteliklere sahip olması gerekir:

- (1) Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kişi olmamak,
- (2) Velâyet altındakilere büyük zarara sebebiyet veren kişi olmamak,
- (3) Velâyet yetkisini kullanan kişi olduğunu inkar ettiğini gösteren hiçbir bulguya sahip olmamak,
- (4) Fâsık kişi olmamak,
- (5) Velâyet altındakilere şefkat gösterdiği düşünülen kişi olmak.

Birinci fıkrada belirtilen niteliklerin tamamını taşıyan kişinin bulunmaması hâlinde, mahkemenin uygun görmesi şartıyla (1)' den (4)'e kadar olan niteliklere sahip olan kişi velâyet yetkisini kullanan kişi olarak atanır.

Velâyet yetkisini kullanan kişinin müslüman olmaması, velâyet altındaki kişinin müslüman olması hâlinde veya annenin yakın akrabası olmayan yeni bir koca ile evlenmesi durumunda, velâyet yetkisini kullanan kişinin anne olması hâlinde, 2. fıkrada belirtildiği gibi, velâyet altındakilere büyük zarar verme sebebiyet veren kişi olarak kabul edilir.

Madde 335- “Velâyet yetkisini kullanmaya uygun kişi”, ehliyetsiz kişilere bakmak için kanunda belirlenen uygun kişi anlamına gelir. Çünkü o, velâyet altındaki kişilere şefkat duyan bir insan olduğu kabul edilir. Aşağıdaki yakınlık ve cinsiyet sırasına göre belirlenir:

1. Eşler: Ehliyetsiz kişiyle cinsî münasebete girme olanağına sahip olan karı veya koca. Hem kocanın hem de karısının ehliyetsiz olması durumunda, her ikisi de kocanın vasîsinin vesâyeti altında olacaklar.

2. Anne

3. Kızı

4. Anneanne ve Üst Soy Kadınlar: Nesil sonuna yakınlık sırasına göre miras alma hakkına sahip olan anneanneler ve anneannelerin doğrudan üst soyundan gelen kadınlar.

5. Baba

6. Babaanneler ve Üst Soy Erkekler: Nesil sonuna yakınlık sırasına göre miras alma hakkına sahip olan babaanneler ve dedelerin doğrudan soyundan gelen kişiler.

7. Büyükbabalar ve Üst Soy Erkekler: Nesil sonuna yakınlık sırasına göre miras alma hakkına sahip olan büyükbabalar ve doğrudan soyundan gelen erkekler.

8. Kız Kardeşi: Kan bakımından daha yoğun olan kişiye, daha az yoğun olan kişiye göre öncelik verilir.

9. Erkek Kardeşi: Kan bakımından daha yoğun olan kişiye, daha az yoğun olan kişiye göre öncelik verilir.

10. Anne Tarafından Teyzeler: Kan bakımından daha yoğun olan kişiye, daha az yoğun olan kişiye göre öncelik verilir.

11. Ağabeyinin Kızları: Kendi aralarındaki sıralamada her biri anne sırasına göredir.
12. Küçük Erkek Kardeşinin Kızları: Kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir.
13. Baba Bir veya Baba Bir Olan Ağabeyin veya Küçük Erkek Kardeşinin Kızları: Kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir.
14. Baba tarafından halalar: Kendi aralarındaki sıralamasında, ablanın veya kız kardeşinin durumunda olduğu gibi sıralama yapılır.
15. Babanın Amcası: Kendi aralarındaki sıralamada ağabeyinin ve erkek kardeşinin durumunda olduğu gibi sıralama yapılır.
16. Teyzenin Kızları: Velâyet altındaki kişinin cinsel duygulara neden olabilecek yaşta olan erkek olmaması şartıyla ve sıralamada her biri anne sırasına göredir.
17. Halanın Kızları: 16. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralama yapılır.
18. Babanın Amcasının Kızları: 16. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir.
19. Tarafından Amcanın Oğlu: Ana-baba bir veya baba bir. Cinsel duyguların ortaya çıkabileceği ve herkesi hizada tutabileceği yaşta bir kadın olmamalıdır. Kendi aralarındaki sıralamada her biri baba sırasına göredir.
20. Anne Tarafından Dayının Kızları: 18. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralama yapılır.
21. Anne Tarafından Babasının Dayının Kızları: 18. fıkradaki koşullara göre kendi aralarındaki sıralama yapılır.

Madde 336- Velâyet yetkisini kullanan kişi olarak birden fazla kişi bulunduğu anda, en yüksek haklara sahip kişiyi belirlemek için kura çekilir.

Velâyet yetkisini kullanma hakkına sahip olanlardan biri hem kadın hem de erkek cinsel organına sahipse, bu kişi kadın olduğunu iddia edip bu iddiayı yeminle teyit etmedikçe erkek olarak kabul edilir.

Madde 337- Reşit olmayanın velâyet yetkisini kullanma hakkı için baba veya babanın doğrudan soyundan gelenler ve anne veya annenin doğrudan soyundan gelen kişiler arasında rekabet varsa, 335. maddeye göre velâyet yetkisini kullanmaya uygun olan kişilerden, baba veya babanın doğrudan soyundan gelenler ve 334. maddeye göre anne veya annenin doğrudan soyundan gelen kişiler velâyet niteliklerine sahiptir. Her iki tarafın da velâyet nitelikleri taşıması durumunda, velâyet yetkisini kullanacak kişinin, reşit olmayan küçüğün rıza gösterdiği kişi olması gerekir.

Aşağıdaki durumlarda, her iki tarafın da 335. maddeye göre velâyet yetkisini kullanmaya uygun olması ve 334. maddeye göre sayılan niteliklere sahip olması ve her iki tarafın da daha büyük veya reşit olmayan çocuğun velâyet yetkisini kullanmak istemesi hâlinde, önceki paragrafta olduğu gibi durumun bir parçası olarak değerlendirilecektir:

1. Karı-koca olmaktan ayrılan baba ve anne.
2. Baba ve büyükanne veya büyükannenin doğrudan soyundan gelen kadın.
3. Anne ve erkek kardeş, erkek kardeş veya dayı.
4. Baba ve abla, kız kardeş veya hala.
5. Anne ve büyükbaba veya büyükbabanın doğrudan soyundan gelen bir erkek.

Ancak herhangi bir taraf diskalifiye edilirse, velâyet yetkisini kullanma hakkı derhal karşı tarafa ait olacaktır. Eğer diskalifiye edilen taraf, daha önce olduğu gibi tam niteliklere sahip olacak şekilde geri dönerse, tekrar yeni seçim yapmaya gerek kalmayacaktır.

Birinci fıkraya göre velâyet yetkisini seçmiş olan küçükler, diledikleri zaman tekrar seçme hakkına sahiptirler.

Eğer küçük çocuk bir erkekse ve babasının velâyeti altındaysa, baba küçük çocuğun annesini ziyaretini engelleme hakkına sahip olmadığı gibi, annenin çocuğu ziyaret etmesini yasaklama hakkına da sahip değildir. Küçük çocuk kadın olup babasının bakımı altında ise, babanın küçük çocuğun annesini ziyaret etmesini engelleme hakkı vardır. Her ne kadar reşit olmayan çocuğu babasının evinde ziyaret etmek annenin görevi olmasa da, baba annenin normal çocuğu ziyaret etmesini engelleme hakkına sahip değildir.

Eğer reşit olmayan çocuk, cinsiyeti ne olursa olsun, hastaysa ve babanın rızası hâlinde velâyet hakkını kullanan kişi, baba evinde emzirilmesi ve refakatçilik yapması mümkündür.

Ancak baba razı olmazsa, anne küçük çocuğu yanına alıp kendi evinde refakatçılık yapma hakkına sahiptir.

Bu küçük çocuğun erkek olması ve annesinin velâyeti altında olması hâlinde, anneler, reşit olmayan çocuklarını makul bir süre boyunca yanlarında tutma hakkına sahiptir. Babalar da, ahlâkî eğitim, dinî ve meslekî dersleri öğrenmeleri için makul bir süre içinde reşit olmayan çocuklarını yanlarında tutma hakkına sahiptir. Yalnız, eğer küçük çocuk kız ise, annelerin, küçüklerin gün ve gece boyunca kendileriyle birlikte kalma hakları vardır ve küçük çocuğu babaya götürmek annenin görevi değildir. Ancak, babanın küçük çocuğu yanına gelip görmek görevidir. Annenin yaşadığı ev başka birine ait ise, babanın girişinden önce ev sahibinin rızasının alınması gerekmektedir.

Madde 338- 337.maddeye göre, bu küçük çocuk hem anneyi hem de babayı seçerse, velâyet yetkisine sahip birini bulmak için ikisinin kura çekmeleri gerekir. Ancak, reşit olmayan çocuk seçim yapmayı reddederse, annelere velâyet yetkisini kullanma hakkı verilir.

Madde 339- Anne ve babanın farklı şehirlerde veya birbirlerinden uzakta yaşamaları hâlinde, reşit olmayan çocuğun hem şimdiki, hem de gelecekteki geçimine en faydalı olan tarafın yanında kalması gerekir.

Madde 340- 337. maddenin (1) fıkrası hariç olmak kaydıyla, 339. maddeye kadar “baba”, büyükbabayı ve küçüklerin evlenmesinin yasak olduğu mirasçıyı kapsar.

“Anne” ise, büyükanne veya büyükannenin doğrudan soyundan gelen kadını içermektedir.

Madde 341- Velâyet altındakilere eğitim verilmesi, ebeveynlik yetkisine sahip olan kişinin görevi değildir. Bu görev, idarî yetkiyi kullananların sorumluluğundadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NAFAKA

Madde 342- Aşağıda belirtildiği üzere, birinci dereceden olanlar, varlık fazlası olması durumunda, altsoylarının doğrudan torunlarına yoksulluktan kurtuluncaya kadar nafaka ödemekle sorumludur. Nafaka almaya hak kazanan kız torunlar istisnadır. Kocasından nafaka almaya hak kazanan kişi oluncaya kadar ya da yoksulluktan kurtulana kadar nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişi, ona nafaka vermek zorundadır.

(1) Baba

(2) Büyükbaba ve dede

(3) Büyükbabanın veya dedenin hattın sonuna kadar yakınlık sırasına göre doğrudan soyundan gelen bir erkekler.

(4) Anne

(5) Babaanne, annanne

(6) Büyükkannenin veya annannenin Hattın sonuna kadar yakınlık sırasına göre doğrudan soyundan gelen bir kadınlar.

Madde 343- Mal fazlası olan altsoylar, hattında sırayla yukarıya doğru en yakın olan yoksul üstsoylara, hayatta oldukları ve yoksul oldukları sürece günlük nafaka ödemekle sorumludur.

(1) Oğul, kız

(2) Erkek torun, kız torun

(3)Hiyerarşide torunların ve altsoyların en altında yer alan torunlar

Hangi sırada çok sayıda insan varsa, herkes eşit görevlere sahip olacaktır. Hem miras alabilenler, hem de alamayanlar varsa, nafaka ödeme sorumluluğu yalnızca miras alabilenlerindir.

Nafaka almaya hak kazanan kişinin, hem doğrudan nafakayı ödemekten sorumlu üstsoyu hem de nafaka ödemekten sorumlu altsoyu bulunması durumunda, nafaka ödeme yükümlülüğünü sadece nafakayı ödemekten sorumlu üstsoyu yerine getirecektir.

Madde 344- Nafaka hakkına sahip aynı zamanda birden fazla kişi bulunması durumunda, ancak tüm bu insanlara ödeme yapabilecek yeterli güç yoksa, 346. madde hükümleri uyarınca kendi geçim masrafları düşüldükten sonra aşağıdaki sıraya göre kendi gücü yeterli olana kadar nafaka öder:

(1) Eşine nafaka ödenir.

(2) Doğrudan üstsoylara veya altsoylara nafaka ödenir. Yakınlık derecesine göre, halen süt içenler, hasta, zayıf veya miras alma hakkına sahip olanlar sırasıyla başlanır.

(3) Diğer nafaka almaya hak kazananlara nafaka ödenir.

Her grupta bu haklara sahip olan herkesin aynı koşula veya statüye sahip olması durumunda, herkese eşit olarak nafaka ödenir. Ödemenin her kişi arasında eşit olarak bölünmesi durumunda, eğer payı hayatta kalmaya yetmeyecek olan taraf varsa, kura çekerek taksim edilir.

Madde 345 “Nafaka”, bu bölüm hükümlerine göre bu tür bir nafaka almaya hak kazanan doğrudan altsoylara veya altsoylara uygun geçim kaynağı anlamına gelir ve o kişinin makul ölçüde mutlu yaşamasını sağlamak için yeterlidir. Güneş doğduğundan, diğer gün güneş yeniden doğana kadar veya geçim kaynaklarını sağlamak için yeterli varlıklar bulunması hâlinde geçerlidir. Ancak, 345. madde uyarınca nafaka ödemekle yükümlü olan kişinin uygun geçim kaynaklarını elde etmek için bu tutarı, yeterli varlıkları aşan varlık tutarını veya miktarını aşmamalıdır.

Önceki paragrafa göre geçim kaynakları söz konusu olduğunda, 96. maddenin içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Birinci fıkraya göre yakınların nafaka ödeneğine tıbbî harcamalar da dahildir.

Madde 346- “Yoksullar”, bu bölüm hükümlerine göre, korunmaya ihtiyacı olan ve hayatta olduğu süre boyunca makul ölçüde mutlu yaşamasını sağlamak için güneş doğduğundan, diğer gün güneş yeniden doğana kadar ya da geçim kaynaklarını sağlamak için yeterli varlıkları bulunmayan veya bunu elde etme yeteneği ve fırsatı olmayan kişiler anlamına gelir. Bu kişinin erkek olması hâlinde, o kişinin karısını da kapsayacaktır.

Önceki paragrafa göre geçim kaynakları söz konusu olduğunda, 96. maddenin içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 347- Bu bölüm hükümlerine göre, “nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişi”, 342. ve 343. maddeler uyarınca yakınlarına veya 92. maddeye göre eşine nafaka ödeme yükümlülüğü bulunan kişiyi ifade eder.

Madde 348- “Korunması gereken kişiler”, yasanın öldürülmesine izin vermediği kişi anlamına gelir.

Madde 349 “Mal fazlası olan kişi”, makul ölçüde mutlu yaşamasını sağlamak için güneş doğduğundan, diğer gün güneş yeniden doğana kadar ya da geçim kaynaklarını

sağlamak için fazla miktarda mal varlığına sahip olan, bunu elde etme yeteneği ve fırsatı olan kişiler anlamına gelir. Bu kişinin erkek olması hâlinde, o kişinin karısını da kapsayacaktır.

Önceki paragrafa göre geçim kaynakları söz konusu olduğunda, 96. maddenin içeriği gerekli değişiklikler yapılarak uygulanacaktır.

Madde 350- Nafaka ödeneği, geçim kaynağı olarak ödenecektir. Ödemenin başka bir şekilde veya başka bir yöntemle yapılması kararlaştırılmadığı sürece, günlük ödeme yapılacaktır. Taraflardan herhangi biri mahkemeye başvurduğunda ve mahkeme, birinci fıkraya göre nafaka ödemesi dışında başka yollarla diğer bakım masraflarının belirlenmesini uygun görürse, taraflar arasında aksi bir anlaşma yapılmaması kaydıyla ve bunu engelleyen özel bir sebep yoksa, ödeme geçim kaynağı olarak yapılabilir veya yapılmayabilir.

Madde 96 (1)'e göre, geçim kaynaklarının sağlanmasında, nafakayı alan kişinin günlük olarak normal şekilde geçim kaynağına ihtiyacı olana kadar verilmesi gerekir.

Ehliyetsiz veya eksik ehliyetli bir kişiye nafaka ödenmesi hâlinde, özel bir durumun veya mahkemenin bunu ehliyetsiz veya eksik ehliyetli olanların yararına uygun bulması durumunda, ehliyetsiz veya eksik ehliyetli kişinin nafaka alacağı, bundan farklı bir şekilde veya tarafların anlaştığı veya herhangi bir tarafın talebi üzerine belirlenebilir.

Madde 351- İlgili tarafın, diğer tarafın gelirinin veya statüsünün değiştiği veya önceden belirlenen nafakanın anlaşıldığı gibi değişmediği durumlarda, mahkemeden talep etmesi üzerine mahkeme, nafaka ödeneğini bu kanun hükümlerine tâbi tutmak şartıyla düzeltebilir.

Madde 352- Yakınlarına nafaka ödeme görevi, bu bölüm hükümlerine tâbi olarak, bu nafakayı alan veya velâyet yetkisini kullanan veya bu haklara sahip kişinin temsilcisi tarafından talepte bulunulmuş veya mahkemece ödeme emri veya karar verilmesi suretiyle doğar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EMZİRME ÖDENEĞİ

Madde 353- “Kolostrum”, doğumdan sonraki ilk günlerde salgılanan, besin değeri yüksek ve vücudun çeşitli yabancı maddelere karşı direnç göstermesini ve bağışıklık sistemini güçlendirmesini sağlayan maddelerle dolu süt anlamına gelir.

Madde 354- Annenin, doğum sonucu oluşan kolostrumu yeni doğan çocuğuna, süt veren başka kimse yoksa verme görevi vardır. Ancak her iki durumda da emzirme ödeneği alma hakkı vardır.

Madde 355- Bu bölüm hükümlerine uygun olarak, emzirmenin ödenmesi 342. maddeye göre nafaka ödemeden sorumlu kişinin görevidir. Nafaka ödemekten sorumlu kişi, çocuğun annesiyle nasıl kararlaştırıldıysa öyle ödenecektir. Ancak, eğer hemfikir değillerse, mahkeme duruma göre karar verir ve ödemeyi çocuğun malından alır. Ancak çocuğun malı yoksa, nafakayı ödemekle yükümlü olan kişinin malından alınır.

Bebeklere süt verebilecek başka kadınların bulunması durumunda, anne çocuğa süt vermeye rıza göstermese bile, çocuğun annesi babasıyla hâlâ evli olup olmadığına bakılmaksızın, çocuğun annesi o çocuğa süt vermeye zorlanamaz. Çocuğun annesinin üçüncü bir kişiyle evli olması hâlinde, annenin çocuğa süt vermesi yasaklanabilir. Ancak anne, evlenmeden önce çocuğunu emzirmeyi kabul etmişse bu durum hariçtir.

Anneler, yalnızca önceden anlaşmışlarsa veya birinci fıkraya göre mahkeme karar vermişse, nafaka ödemekle yükümlü olanlardan emzirme masraflarını talep etme hakkına sahiptir.

Madde 356- 342. maddeye göre nafaka ödemekle yükümlü olan kişi ve çocuğun annesi, aksi bir karar vermedikçe emzirme ücreti talebi dönemi boyunca devam edecektir. Bu durum, çocuk iki yaşına gelene kadar devam edebilir.

Madde 357- Çocuğun annesinin uygun maaştan fazlasını talep etmesi hâlinde, nafaka ödenmesinden sorumlu kişi, 342. maddeye göre küçük yaştaki çocuğa başka bir kadının sütünü içirme hakkına sahiptir. Kadının, bebek için tehlikeli olabilecek herhangi bir hastalığı yoksa, emzirme ücretini talep etmezse veya çocuğun annesinden daha düşük bir talepte bulunursa, böyle bir durumda çocuğa başka bir kadının sütünü içirebilir.

Emzirme durumunda, çocuğun bu tür nafaka ödemekle yükümlü olan kişi, kendisi yokken veya bunu yapmayı reddettiği ve böyle yapmayı kabul etmediği ortaya çıkarsa, datok veya kâdı ya da temsilcileri ücretleri belirlemişse veya onlar adına işi vaat etmişse, bütün masraflar bu kişinin ödemesi gereken bir borç olarak hükmedilecektir.

İkinci paragrafta ise, dato, kâdı veya temsilci bulunmaması durumunda, çocuğun annesi önce emzirir ve daha sonra maaşını talep eder. Fakat, önce tanıklık yapmak için tanık olabilecek birine haber vermelidir.

Madde 358- Annenin emzirme ücretini talep etmeksizin kendi isteğiyle çocuğunu emzirmesi veya uygun bir ücret talep etmesi hâlinde, kadının kocanın mutluluğuna zarar vermediği sürece kocasından nafaka alma hakkı vardır.

Madde 359- Annenin, çocuğunu ücret talep etmeden emzirmesi veya uygun bir ücretle emzirmeyi talep etmesi ve annenin çocuğa tehlikeli olabilecek bir hastalığının olmaması hâlinde, koca kadının emzirmesini yasaklayamaz veya emzirmenin iptalini emredemez.

Çocuğun annesinin ve diğer kadınların gönüllü olarak emzirmesi durumunda, her bireyin ücret talep etmeden veya aynı miktarı talep etmeleri ve çocuk için tehlikeli olabilecek bir hastalığının bulunmaması hâlinde, bebeğin anne sütünü içmesi tercih edilir.